

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

1957
12
9.Μ.2.
Αριθ. Πρωτοκόλλου 2149
Ημερομηνία 1/10/10

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Βιώσιμη Ανάπτυξη

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η διαλεκτική μεταξύ του οικολογικού και του περιβαλλοντικού κινήματος στην Ευρώπη: Η περίπτωση της Ελλάδας.

Επιβλέπων Καθηγητής
Ι. Γρ. Τσάλτας

Μαυραγάνης Αλέξης
Αθήνα, 01/10/2010

MET

MAY

RECEIVED
MAY 19 1952

Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή.....	5

Α΄ ΜΕΡΟΣ

«ΠΡΑΣΙΝΕΣ» ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

1 Θεωρητικές όψεις οικολογίας και περιβαλλοντισμού	9
1.1 Το πλαίσιο ανάδειξης οικο-θεωριών και «πράσινων» κινήματων.....	9
1.2 Πολιτική οικολογία.....	13
1.3 Η Κοινωνική Οικολογία του Murray Bookchin.....	20
1.4 Οικοσοσιαλισμός – Σοσιαλιστική Οικολογία.....	24
1.5 Πριμιτιβισμός και οικοαναρχισμός.....	27
1.6 Η Βαθιά Οικολογία και ο Arne Naess.....	33
1.7 Η τριδιάστατη οικολογία του Felix Guattari.....	36
1.8 Περιβαλλοντισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη	40
2 Το ευρωπαϊκό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα.....	43
2.1 Τα «πράσινα» κόμματα στην Ευρώπη	48
2.2 Τα «πράσινα» κόμματα στην Κεντρο-Δυτική Ευρώπη.....	50
2.2.1 Οι Πράσινοι της Γερμανίας.....	51
2.2.2 Οι Πράσινοι της Γαλλίας.....	57
2.2.3 Τα οικολογικά κόμματα στη Μ. Βρετανία.....	59
2.3 Οι «πράσινοι» του ευρωπαϊκού σκανδιναβικού Βορρά.....	61
2.3.1 Σουηδοί Πράσινοι.....	62
2.3.2 Η Πράσινη Ένωση της Φιλανδίας	66
2.4 Οι «πράσινοι» του ευρωπαϊκού μεσογειακού Νότου.....	67
2.4.1 Οι «πράσινοι» στην Ισπανία και την Ιταλία.....	68
2.4.2 Οι «πράσινοι» σε Ελλάδα και Κύπρο.....	69
2.5 Ανατολική Ευρώπη - χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ.....	70
2.5.1 Οι «πράσινοι» στην Τσεχία.....	71
2.6 Οι Ευρωπαίοι Πράσινοι.....	71
2.7 Ευρωπαϊκές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις.....	75

Β' ΜΕΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ «ΠΡΑΣΙΝΟΥ» ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

1 Οικολογία και περιβαλλοντισμός στην Ελλάδα ως κινηματική έκφραση.....	83
1.1 Η περίοδος της περιβαλλοντικής αφύπνισης.....	84
1.2 Από το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον στο «πράσινο» κίνημα.....	87
1.2.1 Οικολόγοι-Εναλλακτικοί	90
1.2.2 Από την ακμή στην αποσύνθεση.....	92
1.3 Η απαξίωση του «πράσινου» κινήματος και η ασύμμετρη ενδυνάμωση των Μη Κ.Π.Ο...94	
1.3.1 Η ασύμμετρη ενδυνάμωση των περιβαλλοντικών οργανώσεων.....	94
1.3.2 «Πράσινα» κόμματα στο περιθώριο της πολιτικής σκηνής.....	96
1.4 Η προσπάθεια της Πράσινης Πολιτικής και η σύγκλιση «κόκκινου-πράσινου».....	99
1.5 Η αντιφατική σύγχρονη «πράσινη» περίοδος.....	100
2 Επαναπολιτικοποίηση της οικολογίας - Οι Οικολόγοι Πράσινοι.....	104
2.1 Τα χρόνια του «νέο-πράσινου» ρεαλισμού, της δικαίωσης και των δημοσκοπικών παγίδων.....	104
2.1.1 Η πολιτική υφή της «πράσινης» ψήφου.....	116
2.2 Η «οικο-πράσινη» ιδεολογική και οργανωτική συγκρότηση.....	118
2.3 Η σχέση ευρωπαίων και ελλήνων Πράσινων και ο ρόλος της Νέας Πράσινης Συμφωνίας...122	
2.4 Ιδεολογικά ρεύματα και προσωποπαγείς διαχωρισμοί.....	124
2.5 Σενάρια για το «πράσινο» ελληνικό μέλλον.....	129
2.6. Πρόταση στρατηγικής διαχείρισης του μεσοσταθμού των αυτοδιοικητικών εκλογών του 2010.....	131
2.6.1 Το αντι-παράδειγμα των «πράσινων» αυτοδιοικητικών επιλογών.....	136
Συμπερασματικό σημείωμα: Αξιολόγηση του ευρωπαϊκού και ελληνικού «πράσινου» κινήματος και προοπτικές.....	139
Πίνακες, Σχήματα, Χάρτες.....	150
Παραρτήματα.....	157
Πηγές	

Πρόλογος

Το παρόν κείμενο εργασίας συγγράφηκε ως μεταπτυχιακή διατριβή, που πραγματεύεται τη δυναμική διάδραση των ιδεολογικών ρευμάτων του οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος, όπως αυτή εμφανίζεται τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και ως κινηματική διαδικασία στο κοινωνικό πεδίο στο ευρωπαϊκό έδαφος, κι ειδικότερα στην Ελλάδα και το συσχετισμό της «πράσινης» κινηματικής εξέλιξης, μεταξύ γενικότερου και ειδικότερου πεδίου αναφοράς.

Το έγγραφο της μελέτης αποτελείται από δύο κύρια μέρη και ένα συμπερασματικό σημείωμα, συμπύκνωμα και κριτικό απόσταγμα των μερών. Στο πρώτο μέρος, που αποτελείται από δύο κεφάλαια, επιχειρείται μια γενική καταγραφή των βασικών ρευμάτων και θεωριών που εναλλάξ ενέπνευσαν και εμπνεύστηκαν από τα «πράσινα» κινήματα ανά τον κόσμο και στη συνέχεια παρουσιάζεται η «πράσινη» κινηματική έκφραση στις διάφορες μορφές της επί ευρωπαϊκού εδάφους, το οποίο εξετάζεται χωρισμένο σε τέσσερις γεωγραφικές και πολιτικές ζώνες, ενώ η συγκριτική ανάλυση και τα παραγόμενά της για το «πράσινο» κίνημα στις οριζόμενες ζώνες παρατίθεται στο τελικό σημείωμα.

Στο δεύτερο μέρος, η ανάλυση επικεντρώνεται στην πορεία και την μεταξύ των διαλεκτική, οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος αναφορικά στην ελληνική περίπτωση και την αλληλεπίδραση «πράσινων» κινηματικών τεκταινομένων σε αυτήν και την ευρωπαϊκή ήπειρο στο σύνολό της. Στα δύο κεφάλαια του μέρους αυτού αναλύονται αφενός οι διάφορες φάσεις του ελληνικού «πράσινου» κινήματος, από την πιο πρώιμη μέχρι τη σύγχρονη, και ως και τα γεγονότα που οδήγησαν τις εξελίξεις εντός αυτών, σε συνάρτηση και με την ευρωπαϊκή αναφορά τους, κι αφετέρου στην ειδικότερη έρευνα, μελέτη και ανάλυση του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων, κι ακόμα πιο συγκεκριμένα της πορείας του κατά τα τελευταία έτη, στα οποία σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις και σηματοδοτήθηκε μια οικολογική επαναφορά στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας.

Στο συμπερασματικό σημείωμα, εκτός από τη σύνοψη της μελέτης, καταβάλλεται προσπάθεια εκτίμησης της μέχρι τώρα «πράσινης» πορείας και των προοπτικών της

στο εξής, προκειμένου να ανιχνευτεί, όχι μόνο η μέχρι σήμερα «πράσινη» θεωρητική διαλεκτική, αλλά και ο χωρικός οικολογικός αλληλοεπηρεασμός των πεδίων. Για το σκοπό αυτό, εκτός των βιβλιογραφικών, αρθρογραφικών και διαδικτυακών και διάφορων άλλων πηγών, προ της συγγραφής προηγήθηκε ευρύτερη έρευνα στον οικολογικό χώρο, με παρουσία του γράφοντος σε εσωκομματικές και άλλες διαδικασίες των Οικολόγων Πράσινων, όπως για παράδειγμα στο τριήμερο συνέδριο τους, του Ιουνίου του 2010, με τη διαδικασία των συνεντεύξεων και άλλων διαλόγων με ανθρώπους, μέλη και στελέχη του ελληνικού «πράσινου» κόμματος, κι ευρύτερα του χώρου της οικολογίας.

Στα πλαίσια αυτά, θα ήθελα να ευχαριστήσω για τη συμβολή τους στη συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια μελέτης της διαλεκτικής σχέσης οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος, όπως αυτό διαδραστικά ακόμα και σήμερα πορεύεται σε Ευρώπη και Ελλάδα, όσο και για τις συνεντεύξεις, που σε κοινό ερωτηματολόγιο παραχώρησαν, τους: Α. Αγραφιώτη, συνιδρυτικό μέλος των Οικολόγων Πράσινων και αναπληρωματικό μέλος του Πανελλαδικού τους Συμβουλίου μετά το τελευταίο τους συνέδριο, Ν. Ηλιόπουλο, ιστορικό στέλεχος και – πολύπλευρα - «αιμοδότη» του οικολογικού χώρου και συνιδρυτή των Οικολόγων Εναλλακτικών, Ι. Κοντούλη, μέλος του Πανελλαδικού Συμβουλίου των Οικολόγων Πράσινων, Μ. Μιχελή, έμπειρο στέλεχος του οικολογικού χώρου και συντονιστή της πολιτικής κίνησης Αθήνας των Οικολόγων Πράσινων, Π. Παπαδόπουλου, πολύπειρο στέλεχος του οικολογικού χώρου και υπεύθυνος του γραφείου τύπου των Οικολόγων Πράσινων και τον Ν. Χρυσόγελο, συνιδρυτή των Οικολόγων Εναλλακτικών και εκπροσώπου στις τελευταίες Βουλευτικές εκλογές των Οικολόγων Πράσινων, καθώς η συνδρομή τους υπήρξε καθοριστική για τα περιγραφόμενα στο παρόν κείμενο και τις επιχειρούμενες εκτιμήσεις που καταθέτονται σε αυτό για την πορεία αυτής της διπλής «πράσινης» διαδραστικής σχέσης ιδεολογικών ρευμάτων και ευρωπαϊκών πολιτικών-γεωγραφικών ζωνών, ενώ οι ανεπάρκειες αυτών, αλλά και συνολικότερα, αφορούν αποκλειστικά τον γράφοντα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Προϊόντος χρόνου και μεταβαίνοντας από τη νεωτερικότητα στη μετανεωτερικότητα οι ανεπτυγμένες κοινωνίες της Δύσης ήρθαν αντιμέτωπες με την, αρχικά, αμυδρά διαφανόμενη φθορά του φυσικού περιβάλλοντος. Οι θεωρητικοί του προηγούμενου αιώνα δεν άργησαν να κάνουν λόγο για την ανάγκη μιας νέας ηθικής της γης και το νεολαιίστικο κίνημα σε Αμερική και Ευρώπη, διόλου δεν καθυστέρησε, με τη σειρά του, να αντιληφθεί και να θέσει ακόμα πιο έντονα το σύγχρονο για την εποχή εκείνη μετα-υλιστικό διακύβευμα, που συμπυκνώθηκε, λίγα χρόνια αργότερα, στην περίφημη διακήρυξη της Λέσχης της Ρώμης για τα «Όρια της ανάπτυξης», μιας ανάπτυξης νοούμενης ακόμα τότε ως στερούμενης κάθε άλλης παραμέτρου, παρά μόνο αυτής της οικονομικής μεγέθυνσης.

Λίγο πριν τη διακήρυξη της Λέσχης της Ρώμης, όμως, είχε δοθεί το μεγάλο έναυσμα για τα νέα κοινωνικά κινήματα του Μάη του '68, προεξάρχοντος του οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος, του «πράσινου» κινήματος. Στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη - όπως και στην Β. Αμερική στην οποία, όμως, τα πράγματα πήραν στη συνέχεια μια πιο συστημική τροπή - υπήρξε άμεση ανταπόκριση, τόσο στο επίπεδο της θεωρητικής πλαισίωσης όσο και στο επίπεδο της κινηματικής δράσης στο πεδίο, με αποτέλεσμα ακόμα και συντηρητικές νοούμενες ως τότε χώρες, όπως η Γερμανία, να ακολουθήσουν το δρόμο της «πράσινης» ανυπακοής.

Μέσα στις δεκαετίες αναπτύχθηκε μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα διαλεκτική μεταξύ αυτού που καλείται ριζοσπαστική οικολογία και αυτού που καλείται ως θεσμική αντίληψη περί οικολογίας. Οι προσεγγίσεις αυτές ακόμα και σήμερα συγκινούν διαφορετικά ακροατήρια, εντός του ευρύτερου «πράσινου» ακροατηρίου, καθώς στο πέρασμα του χρόνου και οι δύο είχαν τη δική τους ανταπόκριση στο «πράσινο» κίνημα, ενώ και το «πράσινο» κίνημα που δημιουργήθηκε μέσα στις Κεντρο-δυτικές Ευρωπαϊκές και Βόρειο-ευρωπαϊκές χώρες, με πρωταγωνίστριες σε αυτό χώρες όπως για η Γερμανία και η Σουηδία, διαχρονικά επιχειρεί να μεταδώσει τη φλόγα του και σε άλλες πολιτικές/γεωγραφικές ζώνες της ίδιας, αλλά και άλλων ηπείρων.

Η δεύτερη αυτή ενεργητική διαλεκτική σχέση, των χωρών που ανέδειξαν την οικολογική ιδέα και τον περιβαλλοντισμό, με χώρες που λόγω, ίσως, της καθυστέρησης εκβιομηχάνισής εξακολουθούσαν να έχουν στραμμένο το ενδιαφέρον τους προς την άκρατη οικονομική ανάπτυξη, σταδιακά κατάφεραν να ενστερνιστούν λιγότερο ή περισσότερο τις μετα-υλιστικές, όσο και απολύτως αναγκαίες εντός της συστημικής τους εξέλιξης, αξίες και τελικά μέχρι και σήμερα εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο διατεθειμένες να συμβάλλουν και με τη δική τους δυναμική σε αυτό το δημιουργικό, κινηματικό, «πράσινο» διάλογο!

Η Ελλάδα αποτέλεσε μία χώρα που, πράγματι, με κάποια καθυστέρηση, λόγω και των ειδικών συνθηκών που επικρατούσαν στο εσωτερικό της όταν οι ριζοσπαστικές αυτές οικολογικές ιδέες έκαναν την εμφάνισή τους, στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές της επόμενης μαζί με τα κινήματα που τις συνόδευαν, άνοιξε τους ορίζοντές της στο ελευθεριακό «πράσινο». Από τότε, είτε με ισχυρότερη κομματική έκφραση είτε με πιο αδύναμη, οι «πράσινες» θεωρήσεις άρχισαν να διαδραματίζουν το δικό τους ρόλο στα τοπικά πολιτικά και κυρίως κοινωνικά ελληνικά πράγματα, ενώ η πορεία του οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος γνώρισε πολύ περισσότερες κακοτοπιές, συγκριτικά με πολλές άλλες χώρες, που η οικολογία σε οποιαδήποτε μορφή της έγινε τρόπος ζωής.

Πέραν, όμως, των ιστορικών γεγονότων, των δεκαετιών του 1980 και 1990, που άφησαν τα ανεξίτηλα σημάδια τους στο ελληνικό «πράσινο» κίνημα, υπάρχει η σύγχρονη εποχή για την ελληνική πολιτική οικολογία και τον περιβαλλοντισμό, η οποία σηματοδοτείται από την επαναπολιτικοποίηση του οικολογικού, με τη συγκρότηση των Οικολόγων Πράσινων και την αναγνώριση τους από την ελληνική κοινωνία ως χρήσιμης πολιτικής και περιβαλλοντικής – συνδυαστικά – δύναμης. Οι Οικολόγοι Πράσινοι, δε, ως μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, από την ίδρυσή κτόλας του τελευταίου, φέρουν διπλό βάρος σε αυτή τη συγκυρία.

Οφείλουν, αφενός να αποφύγουν τα λάθη του παρελθόντος, προκειμένου να αποφύγει ο «πράσινος» ελληνικός χώρος συνέπειες σαν αυτές που γνώρισε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και για μια δεκαπενταετία περίπου και αφετέρου να συμμετάσχουν ενεργά τόσο εσωτερικό επίπεδο όσο και στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο διαμόρφωσης της «πράσινης» πολιτικής, ώστε να συμβάλλει κάθε

μέλος των Οικολόγων Πράσινων, όπως και κάθε συμμετέχων στο οικολογικό κίνημα, στο θεωρητικό διάλογο για το ποια κατεύθυνση, στις μέρες της πολυδιάστατης κρίσης που βιώνει η Ελλάδα, η Ευρώπη και όλη η ανθρωπότητα, είναι η καταλληλότερη, μεταξύ της θεσμικής βιωσιμο-αναπτυξιακής συστημικής τροχιάς και της αντι-συστημικής ριζοσπαστικής πολιτικο-οικολογικής προσέγγισης ή τέλος πάντων για το ποια είναι η βέλτιστη σύνθεση των, εάν τέτοια μπορεί να υπάρξει!

Στο περιγραφέν ζήτημα επιχειρείται στη συνέχεια να παρουσιαστεί μια μελέτη που θα δίνει στο μέτρο του δυνατού απαντήσεις, όχι προφανώς με την έννοια των ασφαλών συμπερασμάτων, αλλά τουλάχιστον με την παράθεση μιας ανάλυσης που κατανοεί τις βασικές πτυχές του ζητήματος και φιλοδοξεί να συμβάλει στην παραπέρα εξέλιξη του διαλόγου για τη μελλοντική έκβαση της διαλεκτικής οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος στην Ευρώπη και στην αλληλεπίδραση αυτής με την Ελλάδα.

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

**«ΠΡΑΣΙΝΕΣ» ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ**

1 Θεωρητικές όψεις οικολογίας και περιβαλλοντισμού

Το περιβαλλοντικό και οικολογικό κίνημα αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μια διαδικασία που εξελίχθηκε σχεδόν ταυτόχρονα στη θεωρία και την πράξη, κατά τρόπο ιδιαίτερα δυναμικό! Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, μάλιστα, που ο ακτιβισμός οικολογικών και περιβαλλοντικών ομάδων έδωσαν και δίνουν ακόμα και σήμερα την αφορμή για την εμφάνιση νέων θεωρητικών περιβαλλοντικών και οικολογικών προσεγγίσεων ή έστω για περαιτέρω θεωρητική επεξεργασία, από τους κοινωνικούς επιστήμονες, υφιστάμενων «πράσινων» θεωριών.

1.1 Το πλαίσιο ανάδειξης οικο-θεωριών και «πράσινων» κινημάτων

Στο, ασφαλώς, περιοριστικό νεωτερικό κι εν συνεχεία μετανεωτερικό περιβάλλον, τα ερεθίσματα είναι καθημερινά πολλά για την πρόκληση της σμίλευσης νέων θεωρήσεων και αντι-συστημικής δράσης, όπως και ειδικότερα οικολογικής, αλλά απ' την άλλη πλευρά τα πραγματικά περιθώρια μετατροπής της διάθεσης που δημιουργούν τα ερεθίσματα αυτά στον καθημερινό άνθρωπο για εναλλακτική σκέψη και δράση είναι ελάχιστα! Και τα ελαχιστοποιεί, είναι, αλήθεια, ακόμα περισσότερο η ψευδαίσθηση, που καλλιεργεί το καπιταλιστικό σύστημα, όπως δομείται εδώ και δεκαετίες, ότι ο βαθμός υιοθέτησης των καταναλωτικών προτύπων από τους πολίτες των εθνο-κρατικών και υπερ-εθνικών ενοτήτων, εξαρτάται από τους ίδιους. Αποτέλεσμα, οι τελευταίοι πριν σχεδόν προλάβουν έλλογα να το αντιληφθούν, να έχουν μεταλλαχθεί από πολίτες, με την Αριστοτελική έννοια του όρου¹, σε άτομα μηχανιστικής καταναλωτικής νοοτροπίας.

Παρόλο, όμως, το ασφυκτικό πλαίσιο της βιομηχανικής και μετα-βιομηχανικής περιόδου και μάλιστα στο στάδιο μετάβασης από τη μία περίοδο στην άλλη, αναπτύχθηκε τόσο ο περιβαλλοντισμός όσο, κι ειδικότερα, η οικολογική θεωρία, με τις διάφορες και σε ορισμένες περιπτώσεις πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις της! Ήδη μεταπολεμικά, από τις αρχές του δεύτερου μισού του προηγούμενου αιώνα, ο περιβαλλοντισμός άρχισε σταδιακά να διαπλέκεται θεωρητικά με τα κυρίαρχα

¹ Αριστοτέλης, «Πολιτικά», Γ 1, 1-4/6/12

ρεύματα σκέψεις εντός του θεωρητικού πλαισίου της νεωτερικότητας, αλλά και να οδηγεί στη φιλοτέχνηση νέων εναλλακτικών και ριζοσπαστικών θεωριών.

- Γενικές κατηγοριοποιήσεις

Σε γενικές γραμμές, ο περιβαλλοντισμός που αναμείχθηκε με τα συστημικά ρεύματα σκέψεις, το φιλελευθερισμό, τη σοσιαλδημοκρατία και τις λιγότερο ή περισσότερο παραδοσιακές αντιλήψεις του μαρξιστικά νοούμενου σοσιαλισμού, άφησε εκτός ανάλυσής του τις σχέσεις παραγωγής². Κατά βάση, επικεντρώθηκε σε μια θεωρητική προσέγγιση, που στόχο είχε την επίτευξη της βιωσιμότητας του βιομηχανικού συστήματος, το οποίο χωρίς αλλαγή πορείας, σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, σύντομα θα βρεθεί αντιμέτωπο με μια αβίωτη για τον άνθρωπο πραγματικότητα.

Από την προβληματική, άλλωστε, αυτή προέκυψαν, από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι θεωρίες περί βιώσιμης ανάπτυξης, κι οι οποίες από την επιστημονική και κοινωνική σφαίρα σε πολύ σύντομο διάστημα εισήλθαν ως δυναμικές θεωρήσεις σε διεθνείς διασκέψεις και οργανισμούς, κι ιδίως εντός του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Πορεία που είχε οπωσδήποτε εντυπωσιακή ταχύτητα, καθώς κατέληξε στη γνωστή και ιδιαίτερα ρηξικέλευθη, για τα δεδομένα του οργανισμού, διακήρυξη του 1992 στο Ρίο, περί Βιώσιμης Ανάπτυξης, με τη λεπτομερή της ανάλυση και σχεδιασμό για την πραγματοποίησή της, όπως αυτή περιγραφόταν στην ακόμα πιο ελπιδοφόρα ατζέντα 21! Αν και η ταχεία εξέλιξη των γεγονότων, της εικοσαετίας πριν τη διακήρυξη του 1992, ανακόπηκε ραγδαία αμέσως μετά, δεν παύει μέχρι σήμερα η θεωρία για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη να συγκινεί και να κινητοποιεί όλους όσους αληθινά προσδοκούν, ρεαλιστικά ή μη, το «πρασίνισμα» της παγκόσμιας μετα-βιομηχανικής κοινωνίας και την έστω και την τελευταία στιγμή αποφυγή ενός αβίωτου ανθρώπινου μέλλοντος!

Από την άλλη πλευρά, ο περιβαλλοντισμός και η εξειδικευμένη οικολογική και περιβαλλοντική δράση οδήγησαν άλλους θεωρητικούς και γενικώς ανθρώπους με ελεύθερη σκέψη σε ένα ριζικότερο επαναπροσδιορισμό της ιδεολογικής τους

² Φωτόπουλος Τάκης, «Ριζοσπαστική οικολογία ή περιβαλλοντισμός;», Ελευθεροτυπία, 26/02/2000

τοποθέτησης. Ανθρώπων και διανοητών, που ως τότε είτε αποδέχονταν είτε απέρριπταν τη μετα-νεωτερική δόμηση ως κατάλληλη για το σύγχρονο κόσμο και λόγω της απόκτησης συνείδησης για τις συνέπειες του υπάρχοντος κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου, υιοθέτησαν νέες θεωρήσεις δομικής αλλαγής του νεωτερικού και μετανεωτερικού πλαισίου.

Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι θεωρίες της πολιτικής οικολογίας, της κοινωνικής οικολογίας, του οικοσοσιαλισμού, της βαθιάς οικολογίας, του πρωτογονισμού και πολλές άλλες προσεγγίσεις, που αποτελούν είτε αυτόνομες θεωρητικές ονότητες είτε πτυχές άλλων θεωριών, όπως μερικών από αυτές που μόλις προηγούμενα αναφέρθηκαν! Οι θεωρήσεις αυτές δεν χαρακτηρίζονται, ασφαλώς, από ιδιαίτερη ομοιογένεια, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζουν περισσότερες ομοιότητες με πτυχές συστημικών περιβαλλοντικών προσεγγίσεων, παρά μεταξύ τους. Παραμένει, όμως, γεγονός ότι οι θεωρούμενες ως εξω-συστημικές/εξω-θεσμικές, εκτός του μετα-νεωτερικού πλαισίου, ιδεολογικές προσεγγίσεις επιδιώκουν ένα ριζικά διαφορετικό πλαίσιο κοινωνικής και συνηθέστερα κοινοτικής θέσμησης, από το, κατ' αυτές, θνησιγενές υπάρχον!

Τελικά, διακρίνονται δύο γενικές, πάντως – και ουδόλως δεσμευτικές -, κατηγοριοποιήσεις περιβαλλοντικών και οικολογικών θεωριών. Από τη μια η θεσμική οικολογία και από την άλλη η ριζοσπαστική οικολογία. Η θεσμική οικολογία λαμβάνει ως δεδομένες τις παραδοχές του παρόντος κοινωνικού συστήματος και εξετάζει τη σχέση ανθρώπου περιβάλλοντος ενδο-συστημικά, χωρίς να αναγνωρίζει την ύπαρξη εγγενών αντιφάσεων στο υπάρχον κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο, αλλά μάλλον σε διάφορων ειδών δυσλειτουργίες του, προσδοκώντας στην τεχνολογία και τα διάφορα θεσμικά εργαλεία για την οικοδόμηση ενός βιώσιμου ανθρώπινου μέλλοντος.

Η ριζοσπαστική οικολογία³, η οποία κατά βάση μέσω των διάφορων εκδοχών της υποστηρίζει ότι η δραματικώς εντεινόμενη οικολογική κρίση δεν μπορεί να ξεπεραστεί εντός των ορίων του υπάρχοντος συστήματος, καθώς οι συστημικές, νεωτερικές και μετα-νεωτερικές, αντιφάσεις είναι εκείνες που ακριβώς, παράγουν την

³ όπ

πολυδιάστη, μεταξύ άλλων και πρωταρχικά οικολογική και περιβαλλοντική, κρίση και εν τέλει το συστημικό αδιέξοδο της άκρατης, μονοδιάστατης, ανάπτυξης⁴!

Οι οικολογικές θεωρίες, δε, διακρίνονται και σε ανθρωποκεντρικές και οικοκεντρικές-βιοκεντρικές, ανάλογα με το αν έχουν στο επίκεντρο της ανάλυσής τους την ευημερία του ανθρώπου και των κοινοτήτων του ή το σύνολο του φυσικού περιβάλλοντος, όλων των έμβιων όντων. Οι οικοκεντρικές προσεγγίσεις θεωρούν πως τα φυσικά συστήματα και τα οικοσυστήματα είναι η βάση κάθε οργανικής ύπαρξης, και γι' αυτό έχουν εγγενή αξία, οπότε ο άνθρωπος ως μέρος των συστημάτων αυτών, συνάπτεται εσωτερικά προς αυτά και έτσι η εγγενής του αξία συνδέεται προς το όλον εντός του οποίου τοποθετείται. Αντίθετα, οι ανθρωποκεντρικές θεωρήσεις δίνουν έμφαση στην περαιτέρω πρόοδο του είδους και πορευόμενες με γνώμονα ότι ο άνθρωπος είναι το έλλογο ον στη φύση, θεωρείται σε αυτές θεμιτό, με τρόπο οργανωμένο και με όρους διατηρησιμότητας των φυσικών πόρων, να εκμεταλλεύεται ο άνθρωπος τους πόρους αυτούς για την ευημερία του.

Θεωρίες όπως της πολιτικής οικολογίας και του οικοσοσιαλισμού είναι ανθρωποκεντρικές και επικρίνονται για αυτό από οικο-θεωρήσεις, όπως αυτή της βαθιάς οικολογίας και του πριμιτιβισμού, που αντιμετωπίζουν σε βάση ισοτιμίας τον άνθρωπο και τα άλλα έμβια όντα, ενώ την ίδια έντονη κριτική ασκούν οι οικοκεντριστές και στους υποστηρικτές της κοινωνικής οικολογίας, την οποία επίσης θεωρούν ανθρωποκεντρική προσέγγιση, παρά την πεποίθηση των κοινωνικών οικολόγων ότι η θεώρησή τους υπερβαίνει το δίλημμα ανθρωποκεντρισμού-οικοκεντρισμού.

Στη συνέχεια επιχειρείται μια γενική θεώρηση ορισμένων βασικών περιβαλλοντικών και ριζοσπαστικών οικολογικών προσεγγίσεων, χωρίς την ενδελέχεια που θα απαιτούσε ένα πόνημα με αποκλειστικό αντικείμενο τη λεπτομερειακή παρουσίαση της οργανωμένης δόμησης κάθε περιβαλλοντικής και ριζοσπαστικής οικολογικής θεώρησης - και χωρίς την αυστηρή κατηγοριοποίηση τους, με δεδομένο τη μεταξύ τους διαμάχη περί της εντάξεως κάθε θεωρητικής προσέγγισης στη μία ή την άλλη κατηγορία -, αλλά στο βαθμό που η παρουσίασή τους εξυπηρετεί την ύπαρξη της

⁴ Ψαρρέας Πέτρος, «Θεωρίες για τη σχέση οικονομίας και περιβάλλοντος: μια κριτική προσέγγιση», Μεταπτυχιακή Διατριβή - Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο - Δ.Π.Μ.Σ., 08/02/2008

γενικής θεωρητικής γνώσης για την ανάλυση της πορείας του ευρωπαϊκού, κι ειδικότερα του ελληνικού περιβαλλοντικού και οικολογικού κινήματος, όσο και τη μεταξύ των σχέση.

1.2 Πολιτική οικολογία

Ως πολιτική οικολογία νοείται το πλέγμα των πολιτικών και επιστημονικών θεωριών, που, στα τέλη της δεκαετίας του '60 και τις αρχές αυτής του '70, υπερέβησαν τη λογική του άκρατου εκθιασμού της μεγέθυνσης του Α.Ε.Π.⁵ των οικονομιών των κοινωνιών και τα «κλειστά» οικονομικά ερμηνευτικά σχήματα, τόσο της Αριστεράς όσο και της Δεξιάς⁶, κι αφιερώθηκαν σε καινοτόμο έρευνα για τις σχέσεις αλληλεπίδρασης ανθρώπων και φυσικού περιβάλλοντος.

Βάση της λογικής που αναπτύχθηκε μέσα στα χρόνια, της αντιμετώπισης της φύσης ως εξωτερικού παράγοντα της ανθρώπινης ύπαρξης, παρουσιάστηκαν σημαντικές αρνητικές συνέπειες. Αρνητικές συνέπειες, τόσο για το περιβάλλον όσο και την κοινωνία, τις οποίες οι εκφραστές των ποικίλων πολιτικο-οικολογικών θεωριών θέλησαν να αναδείξουν και παράλληλα επιχείρησαν να προτείνουν μια νέα θεωρητική οπτική για την αντιμετώπισή τους, πριν οι δυσβάσταχτες συνέπειες γίνουν απειλητικές για τον άνθρωπο και τον πλανήτη.

Οι Νίκολας Ρέγκεν⁷, Αντρέ Γκορζ⁸, Ιβάν Ίλιτς⁹, Έριχ Βόλφ¹⁰, Αλέν Λιπέζ¹¹ και άλλοι θεωρητικοί αντιλήφθηκαν την πολιτική οικολογία ως τη θεωρία της

⁵ Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

⁶ Αντωνόπουλος Θεοδωής, «Οικολογία», Υποβρύχιο-τεύχος 49, Οκτώβριος 2009

⁷ Ο Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994), γεννημένος στη Ρουμανία, υπήρξε μαθηματικός, στατιστολόγος και οικονομολόγος, γνωστός για τη θεωρία της εντροπίας, από το σύγγραμμά του "The Entropy Law and the Economic Process" και γενικότερα ως θεωρητικός των οικολογικών οικονομικών.

⁸ Ο André Gorz (1923 – 2007), γεννημένος ως Γκέρχαρντ Χιρτς (Gerhard Hirsch), επίσης γνωστός με το δημοσιογραφικό του όνομα Μισέλ Βοσκέ (Michel Bosquet), ήταν Αυστριακός και Γάλλος κοινωνικός φιλόσοφος.

⁹ Ο Ivan Illich (1926 – 2002) ήταν Αυστριακός φιλόσοφος, με κριτική σκέψη στο μεταβιομηχανικό Δυτικό πρότυπο οργάνωσης των κοινωνιών και των συνεπειών του σε υγεία, παιδεία, εργασία, ενέργεια και οικονομική ανάπτυξη της ανθρωπότητας.

¹⁰ Ο Eric Robert Wolf (1923 – 1999) ήταν Αυστριακός, που λόγω της εβραϊκής καταγωγής του μεγάλωσε στη Νέα Υόρκη και υπήρξε καταξιωμένος μαρξιστής ανθρωπολόγος και εκπόνησε σειρά μελετών για τη σύγχρονη ανθρωπολογία στο πλαίσιο της μεταβιομηχανικής εποχής.

αποκέντρωσης, του σεβασμού των άλλων πολιτισμών, της αυτοδύναμης ανάπτυξης μικρών κοινοτήτων και των εναλλακτικών μορφών ενέργειας. Το περιεχόμενο που της έδωσαν δημιούργησε και τη βάση των «πράσινων» πολιτικών κομμάτων των ανεπτυγμένων δημοκρατικών κρατών και αποτελεί μέχρι σήμερα την κινητήριο θεωρητική και ιδεολογική δύναμή τους.

Η πολιτική οικολογία για τους θεωρητικούς που την ανέδειξαν στο «κλειστό» μεταβιομηχανικό ιστορικό πλαίσιο είναι η διαρκής πάλη ενάντια στην κυριαρχία και τις συντεταγμένες που αυτή είναι δομημένη, ενάντια στην καταστροφή ενός κοινού αγαθού από ιδιωτικές δυνάμεις, ή από το κράτος, ή και από το συνδυασμό των δύο αυτών αντιδραστικών δυνάμεων, οι οποίες σταθερά αρνούνται το δικαίωμα των ανθρώπων και των μικρών κοινοτήτων να επιλέγουν το δικό τους τρόπο για να συμβιώνουν, να παράγουν και να καταναλώνουν.

Για την κρατούσα νεωτερική λογική, όπως τη γνώρισε ο ανεπτυγμένος κόσμος, η κοινωνία διακρίνονταν από τη φύση και ο άνθρωπος είχε δικαίωμα επέμβασης σε αυτή κατά τρόπο που θα αύξανε την υλική του ευημερία. Η πολιτική οικολογία, πριν μισό αιώνα περίπου, αυτό ακριβώς το δικαίωμα ήρθε να αμφισβητήσει, τη δυνατότητα, δηλαδή, επέμβασης κατά το δοκούν του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον. Στη βάση της πολιτικο-οικολογικής θεώρησης, συνεπώς, υπήρξε ως θεμελιώδες το επιχείρημα πως η ανθρώπινη παρέμβαση στη φύση, ιδίως με την τεχνολογική εξέλιξη και την εντατικοποίηση εκμετάλλευσης του φυσικού περιβάλλοντος, ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μπορεί να έχει άμεσες και καταστροφικές συνέπειες στη λειτουργία των ανθρώπινων κοινωνιών. Με τον τρόπο αυτό δε η πολιτικο-οικολογική σκέψη εισήγαγε στη θεωρητική διαλεκτική τη διάσταση της βιωσιμότητας στις ανθρώπινες δραστηριότητες και τις ανθρώπινες κοινωνίες.

Γι' αυτό, άλλωστε, τόσο οι διανοητές όσο και τα «πράσινα» κόμματα, που ανέλαβαν να μεταλαμπαδεύσουν το θεωρητικό πολιτικο-οικολογικό περιεχόμενο στις κοινωνίες, έδωσαν - και δίνουν - ιδιαίτερη έμφαση στην αποκέντρωση και τη

¹¹ Ο Alain Lipietz (1946), είναι Γάλλος μηχανικός, οικονομολόγος και πολιτικός, μέλος του «πράσινου» κόμματος της Γαλλίας.

μεταφορά του συστήματος παραγωγής και κατανάλωσης σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα, ενώ ταυτόχρονα αντιτάχθηκαν - και αντιτάσσονται - στις πρακτικές της μονοκαλλιέργειας κι ευρύτερα της μονοδιάστατης αναπτυξιακής διαδικασίας και προοπτικής, προωθώντας με θέρμη τη λογική των εναλλακτικών δυνατοτήτων των κοινοτήτων στην παραγωγή και γενικότερα στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα, σε ζητήματα όπως είναι η πολυκαλλιέργεια και οι πολλαπλές μορφές ενέργειας και μεταφορών.

Η οικολογία, γενικότερα, ως επιστημονικός όρος καθιερώθηκε το 1866 από τον Γερμανό βιολόγο Ερνστ Χέκελ. Μετεξελίχθηκε, όμως, σε ολόκληρη φιλοσοφία και στάση ζωής, περίπου έναν αιώνα αργότερα οπότε εμφανίστηκαν οι πρώτες διακηρύξεις, οργανώσεις, πολιτικές κινήσεις και οτιδήποτε νοήθηκε αργότερα ως οικολογικό κίνημα. Το οικολογικό κίνημα εκκίνησε, οπωσδήποτε, από τους κόλπους της ευρύτερης αριστεράς¹² και των κοινωνικών κινημάτων¹³, αλλά αναντίρρητα εμφανίστηκε στην πορεία με πολλές εκδοχές και διαφορετικές πτυχές. Η πολιτική οικολογία υπήρξε μία εκ των σημαντικότερων εκδοχών της, αλλά και εντός της τελευταίας - και εκ των κυρίαρχων οικολογικών θεωρήσεων - δε λείπουν οι εσωτερικές διαφοροποιήσεις.

Δύο είναι τα βασικά ρεύματα που συναντώνται στην πολιτικο-οικολογική σκέψη. Τα πιο ριζοσπαστικά ρεύματα, επεκτείνουν την ανάλυσή τους στους θεσμούς και τις εσωτερικές σχέσεις της κοινωνίας και του πολιτισμού, αναζητώντας αγωνιωδώς τρόπους οργάνωσης της κοινωνίας, όπως η αμεσο-δημοκρατική λήψη των αποφάσεων, η πολυπολιτισμικότητα, η εναλλακτική εκπαίδευση, κ.α.. Η ριζοσπαστική πολιτικο-οικολογική αντίληψη, με βασικότερους εκφραστές του τους Ιβάν Ίλιτς και Αντρέ Γκορζ, θέτουν ευθέως το ζήτημα της σταδιακής μεν, ριζικής δε,

¹² Τρεμόπουλος Μιχάλης, «Σκέψεις για τις σχέσεις αριστεράς και οικολογίας», Εισήγηση σε Εκδήλωση Διαλόγου της Ανανεωτικής Πτέρυγας του ΣΥΝ με θέμα: "Αριστερά και Οικολογία", 14/04/2010, δημοσιευμένη στο http://www.oikologos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=144&Itemid=211&showall=1

¹³ Χαιρετισμός του Γιάννη Παρασκευόπουλου, εκπρόσωπου Τύπου των Οικολόγων Πράσινων στο 6ο Συνέδριο του ΣΥΝ: «... Η ιστορική καταγωγή του διεθνούς πράσινου κινήματος έχει ρίζες από την Αριστερά : είμαστε παιδιά της κοσμογονίας του 1968, παιδιά των νέων κοινωνικών κινημάτων για δικαιώματα και ποιότητα ζωής ...».

μεταλλαγής της κοινωνικής δομής και των κοινωνικών σχέσεων εντός της μεταβιομηχανικής κοινωνικής δομής.

- Η πολιτικο-οικολογική ριζοσπαστική προσέγγιση του Andre Gorz

Το έργο του Αντρέ Γκόρζ¹⁴ αποτελείται από σειρά βιβλίων του για την πολιτική οικολογία όσο και από τα πολυάριθμα και σημαντικά άρθρα του¹⁵. Τα κείμενά του αναφέρονται στις επιπτώσεις της καθημερινότητας, των εργασιακών σχέσεων, την κατανάλωση, ενώ μεγάλη έμφαση έχει δοθεί από τον Γάλλο διανοητή στο ζήτημα του ελεύθερου χρόνου.

Για την οικολογία ο Γκόρζ πίστευε ότι είναι μια επιστήμη βαθιά αντικαπιταλιστική και ανατρεπτική, κι ειδικότερα για την πολιτική οικολογία θεωρούσε ότι εκφράζει «την επείγουσα αναγκαιότητα μιας ρήξης με τον βιομηχανισμό και με αυτή τη θρησκεία της ανάπτυξης που είναι σύμφυτη με τον καπιταλισμό»¹⁶. Ακόμα πιο χαρακτηριστικά τόνιζε πως «οικολογία είναι η φροντίδα για το περιβάλλον ζωής ως καθοριστικό παράγοντα της ποιότητας ζωής και της ποιότητας ενός πολιτισμού».

Σημείο έναρξης του πολιτικο-οικολογικού κινήματος ορίζεται από τον ελευθεριακό φιλόσοφο το 1972 ακριβώς, μετά από μian έκθεση βρετανών επιστημόνων "Blueprint for Survival" και την έκθεση που συντάχθηκε από τη Λέσχη της Ρώμης και αποκήρυσσε τη θεοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, ως βλαπτικής για το κοινωνικό σύνολο και την ανθρωπότητα, στο βαθμό που δε συνεκτιμούνται για την προώθησή της ευρύτερες ανάγκες ανθρώπων και κοινωνιών.

¹⁴ Ο Αντρέ Γκόρζ (1923 – 2007), γεννημένος ως Γκέρχαρντ Χιρτς (Gerhard Hirsch) επίσης γνωστός με το δημοσιογραφικό του όνομα Μισέλ Βοσκέ (Michel Bosquet) ήταν Αυστριακός και Γάλλος κοινωνικός φιλόσοφος. Ως δημοσιογράφος ήταν το 1964 συνιδρυτής της εβδομαδιαίας πολιτικής επιθεώρησης *Le Nouvel Observateur*. Ήταν επίσης υποστηρικτής της υπαρξιστικής εκδοχής του μαρξισμού του Ζαν Πολ Σαρτρ μετά τον Πόλεμο. Τον Μάη του '68 διαχώρισε τη θέση του και στράφηκε στην πολιτική οικολογία, γενόμενος μία από τις ηγετικές φυσιογνωμίες της. Το κεντρικό θέμα της ενασχόλησής του ήταν η απελευθέρωση από την εργασία, η δίκαιη κατανομή της εργασίας, η εργασία ως κοινωνική αποξένωση, κ.λπ. Ήταν επίσης ένας από τους υποστηρικτές του εγγυημένου ελάχιστου εισοδήματος. Ο Γκόρζ αυτοκτόνησε με τη σύζυγό του στην οικία τους στη Βοσνόν (Vosnon) (Ομπέ) και βρέθηκε νεκρός στις 24 Σεπτεμβρίου 2007!

¹⁵ Ο Αντρέ Γκόρζ¹⁵ συνίδρυσε το περιοδικό "Nouvel Observateur", μαζί με τον Ζαν Ντανιέλ το 1964.

¹⁶ Γιαλκέτσος Θανάσης, ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΙΔΕΩΝ, Ελευθεροτυπία, 21/01/07

Γενικά υπήρξε αρνητής της καπιταλιστικής ανάπτυξης και κριτικός απέναντι στα μαρξιστικές ιδέες και δόγματα για την ιστορική αποστολή του προλεταριάτου και την ανάγκη της οικονομικής μεγέθυνσης, που θέλει πρωταγωνίστρια την εργατική τάξη, αλλά αγνοεί ταυτόχρονα τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων της σημαντικής βελτίωσης της ποιότητας ζωής των μελών της. Η μαρξιστική αντίληψη της Ιστορίας, κατ' αυτόν, όπου η κίνηση της είναι ανεξάρτητη από τη συνείδηση που αποκτούν τα άτομα γι' αυτήν μέσω των δραστηριοτήτων τους, δεν οδήγησε τους ανθρώπους στην κατανόηση του ρόλου τους μέσα σε αυτή, αλλά αντίθετα στη "σιωπή της Ιστορίας"¹⁷ ! Πιο συμπυκνωμένα η κριτική του στο Μαρξισμό και το σοσιαλισμό αποδίδεται από την παρακάτω αποφθεγματική του φράση: «ο σοσιαλισμός δεν αξίζει περισσότερο από τον καπιταλισμό αν χρησιμοποιεί τα ίδια εργαλεία μ' αυτόν»¹⁸.

Για τον ελεύθερο χρόνο ο Αντρέ Γκόρζ επισημαίνει ότι αποτελεί το μέτρο για την ανθρώπινη ευημερία και απελευθέρωση. Τον θεωρεί ως τον κρισιμότερο παράγοντα για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, ενώ κατηγορεί την εργασιακή ευελιξία ως έννοια που όσοι την προτάσσουν επιχειρούν να τον καταστρατηγήσουν και τελικά να τον καταργήσουν!

Για τις καταναλωτικές συνήθειες πιστεύει ότι υπερβαίνουν τη λογική του κέρδους, στην εγκαθίδρυση του συγκεκριμένου, κυριαρχούντος, μοντέλου ζωής. Ότι η κατανάλωση, δηλαδή, αποτελεί χώρο συμβολικών ανταλλαγών, όπου τόσο περιεχόμενο όσο και μορφή του κάθε προϊόντος και όσο αυτή η διαδικασία επαναλαμβάνεται οδηγεί στη δημιουργία ταυτότητας ενός εκάστου, κι εν τέλει ολόκληρης της κοινωνίας.

¹⁷"Το παρόν δεν αποκτά κανένα νόημα από το μέλλον. Αυτή η σιωπή της Ιστορίας ξαναφέρει τα άτομα στον εαυτό τους. Καθώς επιστρέφουν στην υποκειμενικότητά τους, αυτά θα πάρουν το λόγο, στο όνομα τους και μόνο. Καμμία μελλοντική κοινωνία δεν μιλά με το στόμα τους, γιατί η κοινωνία που αποσυντίθεται μπρός στα μάτια τους, δεν εγκυμονεί καμμία άλλη." Απόσπασμα από το εγχειρίδιο του Andre Gorz «Αντίο προλεταριάτο».

¹⁸ <http://users.dra.sch.gr/papangel/ph/books/ph.books/ph.gorz1.htm>

Ειδικότερα, πιστεύει στον κινηματικό χαρακτήρα της πολιτικής οικολογίας, σε όλες τις πτυχές του κοινωνικού γίνεσθαι, όπως την εργασία και φυσικά το περιβάλλον και κάθε άλλη κοινωνική πτυχή. Στον αντίποδα αποκηρύσσει την επικράτηση διαχειριστικών πρακτικών, που εν τέλει τις θεωρεί υποταγμένες σε καθεστωτικές αντιλήψεις και από κοινωνικής πλευράς εντελώς αντιπαραγωγικές. Γι' αυτό άλλωστε και ως ζητούμενο της αναγκαίας κινηματικής προσπάθειας για την πολιτική οικολογία ορίζει την υπέρβαση της «κοινωνίας της εργασίας», όπως αυτή εμφανίζεται διαχρονικά στον καπιταλισμό.

Για τον Γάλλο φιλόσοφο υπάρχει μια διαπιστωμένη εξελικτική πορεία για την οικοδόμηση του πολιτικο-οικολογικού μοντέλου στο οποίο αναφέρεται, ταυτόχρονα, όμως, επισημαίνει την ανάγκη ανάδειξης της πορείας αυτής στο χώρο των ιδεών και της κοινωνικής δράσης. Στόχος, πρέπει να τεθεί, η συγκεκριμένη θεώρηση να αποσπάται από την σφαίρα της γραφικότητας, που αδίκως όσο και σκοπίμως οι θιασώτες του υφιστάμενου ψευδο-αναπτυξιακού μοντέλου διαχείρισης των κοινωνιών επιχειρούν να την εντάξουν, και να εισέρχεται σταδιακά, αλλά ουσιαστικά, στο παιχνίδι του παγκόσμιου διαλόγου των ιδεών και πρακτικών περί (αυτό) διοίκησης, ως αξιόπιστη και αρκούντως επεξεργασμένη προσέγγιση.

Τελικά, ο Α. Γκορζ, που ο Σαρτρ τον είχε αποκαλέσει ως «το πιο κοφτερό μυαλό της Ευρώπης»¹⁹, μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί ως ο θεμελιωτής της πολιτικής οικολογίας στον κόσμο των ιδεών και ως ένας θεωρητικός που αρνείται σθεναρά την υποταγή του ίδιου και της κοινωνίας στη λατρεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, όπως αυτή τη γνώρισε η παγκόσμια κοινότητα εδώ και δύο περίπου αιώνες. Από εκεί ορμώμενος προτείνει την πλήρη αντίσταση ανθρώπων και κοινωνιών στο βιομηχανισμό και προκρίνει ως ρεαλιστικό και απολύτως βιώσιμο ένα οικολογικό πρότυπο για το παρών και το μέλλον των ανθρώπινων κοινωνιών, κυρίως βασισμένο στον άξονα της φροντίδας για το περιβάλλον ζωής του ανθρώπου, ως του πλέον καθοριστικού παράγοντα της ποιότητας ζωής και της ποιότητας του ανθρώπινου πολιτισμού!

- Η πολιτικο-οικολογική «εργαλειακή» προσέγγιση του **Nicholas Roegen**

¹⁹ όπ

Τα πιο συντηρητικά, «εργαλειακά», ρεύματα της θεωρητικής αντίληψης περί πολιτικής οικολογίας, με κύριο εκπρόσωπο τον Nicholas Roegen, στηρίζονται σε μια κριτική της οικονομίας μέσω της επιστημονικής οικολογίας. Επιχειρούν - με δεδομένη την κοινωνική οργάνωση και τις σχέσεις εξουσίας εντός της - να ενσωματώσουν την οικολογική διάσταση σε όλες τις φάσεις της κοινωνικής διαδικασίας, επικεντρώνονται απλούστερα σε ένα «πρασίνισμα» του υπάρχοντος κοινωνικο-οικονομικού κατεστημένου.

Πιο συγκεκριμένα ο Ρεγκέν, σε μια προσπάθειά του να συνδέσει αρχές της θερμοδυναμικής με την παθογενή δόμηση της καπιταλιστικής οικονομίας, επιχειρεί χρησιμοποιεί τη θεωρία της εντροπίας για να εξηγήσει τα σύγχρονα οικονομικά προβλήματα και μέσω αυτής της διαδικασίας να εξευρεθούν και οι λύσεις τους. Θεωρεί την οικονομική διαδικασία ένα θερμοδυναμικό σύστημα, το οποίο νομοτελειακά μετασχηματίζει φυσικές πηγές χαμηλής εντροπίας σε απορρίμματα υψηλής εντροπίας²⁰. Ανάγει το οικονομικό πρόβλημα στην αναπόφευκτη εξάντληση των φυσικών πηγών, σε βάρος των δυνατοτήτων επιβίωσης των μελλοντικών γενεών και ως λύση σε αυτό το ηθικό πρόβλημα προβάλλει τον εθελοντισμό, τον αλτρουισμού των ανθρώπων, που θα πρέπει να στραφούν στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μειώνοντας το καταναλωτικό τους επίπεδο.

Ο Ρουμάνος διανοητής ανέδειξε πως το κόστος οποιασδήποτε βιολογικής ή οικονομικής δραστηριότητας είναι σπουδαιότερο από το ίδιο το προϊόν, με αποτέλεσμα η αλόγιστη σπατάλη πόρων να οδηγεί το ανθρώπινο είδος με επιταχυνόμενους ρυθμούς στην καταστροφή του, ενώ παρατήρησε πως ο λόγος των αποθεμάτων σε χαμηλή εντροπία και η μέση ετήσια ανάλωσή της μας δίνει τον αριθμό ετών που απομένουν στην ανθρωπότητα! Με τη σκέψη αυτή κατέδειξε με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο την αντίφαση οικολογικού και οικονομικού χρόνου!

Ο Ν. Ρεγκέν επικρίθηκε από πολλούς, θεωρητικούς και μη, ότι με την εντροπία του, φιλοτεχνεί μια θεώρηση εν πολλοίς αφηρημένη²¹ και για άλλους υπερβολικά «συστημική», κι ως εκ τούτου σχετικά ή και καθ' ολοκληρίαν αναποτελεσματική²²!

²⁰ Νίκολας Γκεοργκέσκου-Ρέγκεν, "Ο νόμος της εντροπίας και το οικονομικό πρόβλημα", μετ. Θ. Ανθογαλίδου, Το εικονικό σχολείο, τεύχος 1, 1998

²¹ Βλ. Εισαγωγή Θ. Ανθογαλίδου, Νίκολας Γκεοργκέσκου-Ρέγκεν, "Ο νόμος της εντροπίας και το οικονομικό πρόβλημα", μετ. Θ. Ανθογαλίδου, Το εικονικό σχολείο, τεύχος 1, 1998

²² Φουρτούνης Γιώργος, "Εντροπία και αναγωγισμός: Σημειώσεις για ένα κείμενο του Ν. Γκεοργκέσκου-Ρέγκεν", Virtual School, The sciences of Education Online, τόμος 1, τεύχος 3, Δεκέμβριος 1998, <http://www.auth.gr/virtualschool/1.3/TheoryResearch/FourtounisEntropy.html>

- Η πολιτική οικολογία ως ανθρωπιστικό κίνημα

Η πολιτική οικολογία ανήκει στην παράδοση των ανθρωπιστικών κοινωνικών κινήματων, μαζί με το εργατικό κίνημα, το φεμινισμό και πολλά άλλα δυναμικά ή λιγότερα δυναμικά κινήματα.

Επιπρόσθετα, αποτελεί κίνημα του παραχθέντος κοινωνικού περιβάλλοντος από τις μεταβιομηχανικές κοινωνίες, καθώς η ανάπτυξή του παρατηρήθηκε μετά τα γεγονότα του Μάη του '68 και της πετρελαϊκής κρίσης του '73 και από την ανησυχία για την προϊούσα καταστροφή του περιβάλλοντος. Πολύ γρήγορα, όμως, μεταβλήθηκε σε ολοκληρωμένη θεωρία κριτικής της κρατούσας κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης, παρά παρέμεινε ως κίνημα έκφρασης συγκεκριμένων αντιλήψεων, συγκεκριμένων αντίστοιχα κοινωνικών ομάδων, όπως για παράδειγμα συνέβη, για παράδειγμα, με το φεμινισμό, που κατά πολύ λιγότερο κατάφερε να σχηματοποιηθεί σε ολιστική πολιτική θεώρηση για τη δόμηση των ανθρώπινων κοινωνιών.

Η πολιτική οικολογία και οι εκφραστές της μαζί με άλλες συγγενείς θεωρίες και θεωρητικούς συναποτελούν στις κοινωνικές επιστήμες ό,τι ονομάζεται ελευθεριακός χώρος²³. Ο ελευθεριακός χώρος, οι ελευθεριακές θεωρίες εν γένει και η πολιτική οικολογία εν προκειμένου, αρνούνται σθεναρά την υποταγή της κοινωνίας στη λατρεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Αντιπροτείνουν ένα θεωρητικό μοντέλο ελεύθερου χρόνου, αυτοδιοίκησης των ανθρώπων και των κοινοτήτων τους, μακριά από τις κρατούσες όσο και αδιέξοδες υπέρ-καταναλωτικές συνήθειες, που προβάλλει το κυρίαρχο μεταβιομηχανικό μοντέλο ζωής και ανάπτυξης!

1.3 Η Κοινωνική Οικολογία του Murray Bookchin

²³ Ο ελευθεριακός χώρος περιλαμβάνει μία ομάδα πολιτικών θεωριών που θεμελιώνεται πάνω στις αξίες της αλληλεγγύης και της ελευθερίας και απορρίπτει οποιαδήποτε ιδέα για κοινωνική, πολιτική ή οικονομική ιεραρχία, προτάσσοντας την ιδέα ότι οι άνθρωποι είναι ίσοι και συμμετέχουν ισότιμα στις πολιτικοκοινωνικές διεργασίες, ενώ για την πραγμάτωσή των ελευθεριακών θεωριών απαιτούνται πολιτικά υποκείμενα με πίστη στις αξίες της ελευθερίας και της αλληλεγγύης, απαλλαγμένα από την ανάγκη του να εξουσιάζουν ή εξουσιάζονται από κάποιον και κατά βάση απορρίπτουν ρητά και με ένταση τόσο την ολιγαρχία όσο και την αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

Ο Μάρεϊ Μπούκτσιν ²⁴, αμερικανός φιλόσοφος και κοινωνιολόγος, θεωρείται ο θεμελιωτής της κοινωνικής οικολογίας. Συνεχιστής της αναρχικής παράδοσης του Κροπότκιν, αναμίχθηκε ενεργά στο αμερικανικό συνδικαλιστικό κίνημα και από το 1960 και μετά ακολούθησε ακαδημαϊκή πορεία ως κύριος εκφραστής του κινήματος της Κοινωνικής Οικολογίας. Κριτικός απέναντι στον παραδοσιακό Μαρξισμό, ο Μπούκτσιν στα νεανικά του χρόνια υπήρξε φανερά επηρεασμένος από τους Ηράκλειτο, Αριστοτέλη Hegel και Marx, ενώ υιοθέτησε στη συνέχεια τις θέσεις των Horkheimer και Adorno και της κριτικής σχολής της Φραγκφούρτης. Το 1974 ίδρυσε και διηύθυνε το Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικολογίας²⁵, ενώ εισηγήθηκε τον κομμουνισμό, ως εναλλακτικό αριστερό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης, το οποίο αποτελεί ουσιαστικά την πολιτική εφαρμογή της κοινωνικής οικολογίας.

Στο φιλοσοφικό πεδίο ο Μπούκτσιν εισηγήθηκε τον «διαλεκτικό νατουραλισμό», που έγκειται σε μια προσπάθεια αντίληψης της φύσης ως αναπτυξιακού φαινομένου, στο οργανικό και στο κοινωνικό πεδίο. Διαχωρίζει, μάλιστα, το πρώτο πεδίο από το δεύτερο, καθώς θεωρεί ότι η βιολογική φύση, οι μορφές ζωής στο σύνολό τους, συμπεριλαμβανομένης της σωρευτικής ανάπτυξης τους, έχει απορροφηθεί από το δεύτερο πεδίο, την πολιτιστική, κοινωνική και πολιτική φύση, δηλαδή ευρύτερα από το κοινωνικό γίνεσθαι, χωρίς όμως ποτέ να εκλείπει οριστικά το πρώτο και γι' αυτό ακριβώς το λόγο, ο αμερικάνος φιλόσοφος, προτείνει τη μετάβαση σε ένα σύστημα κοινωνικής και οργανικής συμφιλίωσης, το οποίο θα είναι η τρίτη φύση που την ορίζει ως «ελεύθερη φύση».²⁶ Αυτή η θεώρηση συνιστά και την «κοινωνική οικολογία» του Μπούκτσιν.

Πιο αναλυτικά, η κοινωνική οικολογία είναι μια σύγχρονη ριζοσπαστική οικολογική θεωρία, που τοποθετείται απέναντι τόσο στις παραδοσιακές ανθρωποκεντρικές οικολογικές θεωρίες, που θέτουν ως απόλυτη ηθική αξία μόνο τον άνθρωπο όσο και

²⁴ Ο Μάρεϊ Μπούκτσιν (Murray Bookchin) (1921 - 2006) ήταν Αμερικανός ελευθεριακός σοσιαλιστής θεωρητικός και συγγραφέας. Γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη από γονείς μετανάστες, δραστηριοποιημένους στο ρωσικό επαναστατικό κίνημα του 1917, ενώ οι ιδέες του κινούνται στο χώρο του αναρχισμού και θεωρείται ως ο εμπνευστής της προσέγγισης της κοινωνικής οικολογίας.

²⁵ Bookchin, Murray, *Τι είναι Κοινωνική Οικολογία*, Βιβλιοπέλαγος, μτφρ. Μάκης Κορακιανίτης, Αθήνα, 2000, σ. 115

²⁶ Bookchin, "Ένας Φιλοσοφικός Νατουραλισμός", Κοινωνία και Φύση 2, Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 1992., σ. 101

στις βιοκεντρικές οικολογικές θεωρήσεις που υποστηρίζουν ότι όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί έχουν εγγενή ηθική αξία. Ο αμερικάνος κοινωνιολόγος, ουσιαστικά, υποστηρίζει ότι για να αντιμετωπίσουμε τα οικολογικά ζητήματα θα πρέπει να τα αντιληφθούμε ως κοινωνικά προβλήματα, καθώς φύση και κοινωνία αποτελούν τις δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος. Η φύση, η φυσική υπόσταση του ανθρώπου παράγει πολιτισμό, δηλαδή μια «δεύτερη» φύση, η οποία είναι ένα εξ' ίσου φυσικό δημιούργημα όσο η «πρώτη». Για τον Μπουκτσιν, φύση και πολιτισμός δεν είναι αντιπαρατιθέμενες έννοιες, αλλά μια ολότητα στην οποία ο ανθρώπινος πολιτισμός αποτελεί την εγγύηση της διατήρησης και εξέλιξης του ενιαίου οικοσυστήματος.

Στη λογική του Μπούκτσιν κυριαρχεί η ιδέα ότι στην οικολογική σκέψη το σημαντικότερο στοιχείο πρέπει να είναι το κοινωνικό. Χαρακτηριστικά υποστήριζε πως «η τάση του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στη φύση, είναι επακόλουθο της τάσης του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στον άνθρωπο»²⁷, αντίθετα από τη Μαρξιστική προσέγγιση που βλέπει την εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο ως προηγηθείσα από την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, όπως το θέτει ο Μπούκτσιν. Σύμφωνα με αυτή τη λογική, λοιπόν, αν θέλει ο άνθρωπος να αντιμετωπίσει την οικολογική κρίση πρέπει πρώτα να επιλύσει τα κοινωνικά προβλήματα. Τα οικολογικά προβλήματα είναι κοινωνικά προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν μέσω της πολιτικής αλλαγής.

Η φύση, δεν αποτελείται από κοινότητες που αντιπαλεύουν η μία την άλλη, σε έναν διαρκή αγώνα επιβίωσης, αλλά αντίθετα από κοινότητες που συμπληρώνουν η μία την ύπαρξη της άλλης και δημιουργούν μια δυναμική ολότητα. Η ολότητα της φύσης και κατ' επέκταση της κοινωνίας δεν είναι εκ των προτέρων καθορισμένη. Αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα δυνατοτήτων, οπότε κι η κοινωνικο-οικολογική θεώρηση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η φιλοσοφία του γίνεσθαι και της δυνατότητας²⁸, βασισμένη στην πίστη για τη δυνατότητα εξέλιξης του γίνεσθαι.

²⁷ Bookchin, Murray, *The Ecology of Freedom, The Emergence and Dissolution of Hierarchy*, Black Rose Books, Montreal- New York, 1991², σ. 1

²⁸ Bookchin, Murray, «Η σύγχρονη οικολογική κρίση», εκδ. Βιβλιοπέλαγος, Αθήνα, 1993, σελ.31

Πιο πρακτικά, ο Μπούκτσιν με την κοινωνικο-οικολογική προσέγγισή του, με τον «κομμουναλισμού» του²⁹, θεωρεί πως στόχος πρέπει πάντα να τίθεται μια «κομμούνα των κομμούνων», στο πρότυπο της Παρισινής κομμούνας, με την έννοια στη προκειμένη περίπτωση ενός συστήματος διακυβέρνησης στο οποίο οι σχεδόν αυτόνομες τοπικές κοινότητες συνδέονται με χαλαρούς δεσμούς σε μια μορφή ομοσπονδίας. Ο Μπούκτσιν προτείνει τη μετάβαση σε μια κομμουναλιστική κοινωνία μέσω μιας σταδιακής μεταρρύθμισης, με τη θέσπιση νέων κανόνων μεταξύ λαϊκών μαζών και κεφαλαίου και την παράλληλη συμμετοχή κομμουναλιστών σε δημοτικά συμβούλια και τοπικές εκλογές. Με τον τρόπο αυτό, προσδιορίζει και την πλέον ρεαλιστική στρατηγική σταδιακής πολιτικής υλοποίησης του κομμουναλισμού.

Ο Μπούκτσιν, τελικά, εισηγήθηκε μια αμεσοδημοκρατική οργάνωση της κοινωνίας, συγκροτούμενη από μικρές κοινότητες, γι' αυτό και προς το τέλος του συγγραφικού και φυσικού του βίου αντικατέστησε τον όρο «αναρχισμός» στη θεώρησή του με τον όρο «κομμουναλισμός». Η κοινωνική οικολογία από πολλούς χαρακτηρίζεται ως «πράσινος ανθρωπισμός». Θέτοντας στο επίκεντρο την ηθική της συμπληρωματικότητας και της ποικιλομορφίας, επιχειρεί να θεραπεύσει τις ουσιώδεις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων, που οδηγούν στην οικολογική κρίση³⁰.

Ο Μάρεϊ Μπούκτσιν εμπνευσμένος από τις αναρχικές θεωρίες επιχειρεί να χτίσει ένα «πράσινο αναρχισμό». Η προσπάθειά του παίρνει πλήρη μορφή στη θεωρία του για τον κομμουναλισμό ένα σύστημα ομοσπονδιοποίησης με χαλαρή μορφή σειράς μικρότερων ελευθεριακών κοινοτήτων, οι οποίες κάθε μια και ως σύνολο αποτελούν τη δυναμική εξέλιξη των κοινωνικών συστημάτων, όπως μέχρι σήμερα τα γνωρίσαμε. Δηλαδή, μια δυναμική εξέλιξη του φυσικού και κοινωνικού πεδίου, της φυσικής και κοινωνικής φύσης, η οποία ενσωματώνει και έχει μεταβάλλει τους κανόνες του περιβάλλοντος, σε αυτό που ο αμερικάνος θεωρητικός ονομάζει χαρακτηριστικά και ως «ελεύθερη φύση» και αποτελεί την επιθυμητή, κατ' αυτόν, μετεξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών και τον ουσιαστικό στόχο που έχει επωμιστεί να επιτύχει η κοινωνική οικολογία.

²⁹ Καραγεωργακάκης Σταύρος, «Μάρεϊ Μπούκτσιν, ο στοχαστής της ελευθερίας και της οικολογίας», περιοδικό Ευτοπία, τεύχος 14, 02/2007

³⁰ Γούναρης Αλκιβιάδης, Δοκίμιο: «Η Κοινωνική Οικολογία και ο Κομμουναλισμός του Murray» Bookchin, www.filosofia.gr, 9/2005

1.4 Οικοσοσιαλισμός – Σοσιαλιστική Οικολογία

Ο οικοσοσιαλισμός αποτελεί προσπάθεια συγκρότησης ενός ρεύματος σκέψης, το οποίο επιχειρεί να συνθέσει το σοσιαλιστικό όραμα για την ανατροπή του καπιταλισμού και των δεδομένων σχέσεων παραγωγής στο πλαίσιο του με τις παρούσες ανάγκες για την προστασία του περιβάλλοντος και την υπέρβαση της οικολογικής κρίσης που έχει προκληθεί στη βιόσφαιρα!

Για τους οικοσοσιαλιστές οι παθογένειες που προκαλούνται από την κυρίαρχη καπιταλιστική ιδεολογία ανάπτυξης, που δεν είναι κάτι άλλο από μια στείρα και αδιέξοδη οικονομική μεγέθυνση, αποτελούν τις κύριες αιτίες τόσο των εκμεταλλευτικών σχέσεων όσο και των ανισοτήτων που πηγάζουν από τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας, την κυριαρχία του κεφαλαίου στο κοινωνικό - εκτός από το οικονομικό - επίπεδο και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Υπογραμμίζουν δε, ακόμα, ότι τόσο ο σοσιαλισμός όσο και η οικολογία προτάσσουν την ποιοτική στροφή σε κριτήρια και αξίες. Ο πρώτος προς τις αξίες που πρέπει να καθοδηγούν την προσπάθεια ικανοποίησης των ανθρωπίνων αναγκών, κι η δεύτερη προς την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας. Σοσιαλιστές και οικολόγοι, άλλωστε, από κοινού συναρθρώνουν την οικονομία με το περιβάλλον, οι μεν πρώτοι με το κοινωνικό τους ενδιαφέρον, οι δε δεύτεροι με το ενδιαφέρον τους για το φυσικό περιβάλλον.

Πολύ σημαντικές είναι οι παρατηρήσεις των οικοσοσιαλιστών σχετικά με την κριτική που ασκείται από τους οικολόγους στους Μαρξ και Ενγκελς για προσήλωση στις σχέσεις παραγωγής. Οι οικοσοσιαλιστές υπενθυμίζουν ότι ο υπέρτατος στόχος της τεχνικής «προόδου» για τον Μαρξ δεν ήταν η άκρατη παραγωγή και συσσώρευση αγαθών, αλλά η συρρίκνωση του ημερήσιου χρόνου εργασίας και η απελευθέρωση χρόνου για όλους. Κριτκάρουν, ακόμα, τη στείρα γραφειοκρατικοποίηση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» όσο και την εμμονή στην ντετερμινιστικού χαρακτήρα ανάπτυξη των οικονομιών, χωρίς το ανάλογο ενδιαφέρον για την ποιότητα αυτής της κενής περιεχομένου, σε μεγάλο βαθμό, ανάπτυξης! Πιστεύουν δε ότι η για να αναπτυχθεί η θεωρία τους δέον είναι να απεεγκλωβιστεί από τον πλούσιο βορά και να ενδυναμώσει τη διαλεκτική της με το φτωχό νότο.

Επιπρόσθετα, εκπρόσωποι του κοκκινο-πράσινου κινήματος θεωρούν πως απαραίτητο για την υπέρβαση του ατελέσφορου παρόντος και την οικοδόμηση ενός ελπιδοφόρου μέλλοντος είναι αναγκαίο όσο ποτέ να τελειοποιηθεί θεωρητικά μια συνεκτική και πειστική ερμηνεία της εν εξελίξει διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης, να καταβληθούν επίπονες προσπάθειες για να αφομοιωθεί από τις κοινωνίες η ουσία της οικολογίας και να δοθεί από τη διανόηση και τις κατά τόπους ανθρώπινες κοινότητες, ιδίως στη σύγχρονη Ανατολή, μεγαλύτερη προσοχή στις θεωρίες που αντιμάχονται τις καπιταλιστικές ιδέες και πρακτικές³¹!

- Ο Οικосоσιαλισμός των J. O'Connor, J. Kovel, M. Löwy

Η σοσιαλιστική οικολογία ή οικосоσιαλισμός, όπως διατυπώθηκε κυρίως από τον μαρξιστή οικονομολόγο James O'Connor³², στηρίζεται στην έννοια της πολιτικής οικονομίας. Θεωρεί ότι μόνο με την μαρξιστική ανάλυση για την εκμετάλλευση της εργασίας, της παραγωγής, του ποσοστού κέρδους, της κυκλοφορίας και της συσσώρευσης του κεφαλαίου μπορεί να εξηγηθεί η περιβαλλοντική υποβάθμιση που συντελείται στις καπιταλιστικές κοινωνίες.

Ο O'Connor, τονίζει πως η οικосоσιαλιστική προοπτική, δηλαδή η συνάντηση της οικολογίας με το σοσιαλισμό, βασίζεται στο γεγονός ότι η μαζική εξωτερίκευση του κοινωνικού και οικολογικού κόστους παραγωγής στον καπιταλισμό επέφερε καταστρεπτικά αποτελέσματα όχι μόνο στη διανομή του κοινωνικού πλούτου αλλά και στο περιβάλλον. Γι' αυτό το λόγο, κατ' αυτόν, χρειάζεται, ο οικосоσιαλισμός, ο οποίος θα καταστεί εφικτός μέσα από τη δράση πράσινων κοινωνικών κινήματων. Οι στόχοι τους πρέπει να εστιάζονται στη δημοκρατία, στο διεθνισμό και στην υπέρβαση του δυαδισμού, του τοπικού εναντίον του κρατικού ελέγχου. Όπως η βαθιά και η κοινωνική οικολογία, έτσι κι ο οικосоσιαλισμός αναγνωρίζει την αυτονομία της μη ανθρώπινης φύσης, την οικολογική ποικιλότητα και την επιστήμη της οικολογίας.

³¹ Qingzhi Huan, «Eco-socialism in an Era of Capitalist Globalisation: Bridging the West and the East», Springer eBook, Springer, 2010

³² James O'Connor, «*Natural Causes: Essays in Ecological Marxism*», New York: Guilford, 1998

Για τον James O' Connor θεωρείται απαραίτητη η προσθήκη στην πρώτη αντίθεση του καπιταλισμού μεταξύ δυνάμεων και σχέσεων παραγωγής μιας δεύτερης αντίθεσης, αυτής μεταξύ των δυνάμεων παραγωγής και των συνθηκών της παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψιν τους εργαζόμενους, τον αστικό χώρο και το φυσικό περιβάλλον. Ο «πρασίνο-κόκκινος» διανοητής θεωρεί ενσωματωμένα στοιχεία στον καπιταλισμό την ανταγωνιστικότητα, κι εκτός της οπτικής του τον οικολογικό «ορθολογισμό», ο οποίος προτάσσει την κρισιμότητα της έκτασης και της διάρκειας των φυσικών «κύκλων». Ο αμερικάνος στοχαστής, πιστεύει ακόμα ότι στόχος κάθε οικολογικού κινήματος πρέπει, με μαρξιστικούς πάντα όρους, να είναι η υποταγή της ανταλλακτικής αξίας στην αξία χρήσης, με το να οργανώνουν την παραγωγή ώστε να υπηρετεί τις κοινωνικές ανάγκες και τις απαιτήσεις για τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι Kovel J. and Löwy M. , στο ίδιο μήκος κύματος, εκ των σημαντικών διαμορφωτών του οικοσοσιαλισμού, υποστηρίζουν στο μανιφέστο τους³³ πως το παρόν καπιταλιστικό σύστημα αδυνατεί να ρυθμίσει, και να υπερβεί, τις κρίσεις τις οποίες το ίδιο έχει προκαλέσει. Αδυνατεί να επιλύσει την οικολογική κρίση, διότι αυτό απαιτεί την επιβολή ορίων στη συσσώρευση, μια μη αποδεκτή επιλογή για ένα σύστημα εδραιωμένο πάνω στον κανόνα «Αυξήσου ή Πέθανε», όπως χαρακτηριστικά τονίζουν!

Επισημαίνουν ακόμα ότι δε μπορεί, επίσης, ο καπιταλισμός να επιλύσει την κρίση που τίθεται από τον τρόμο (τρομοκρατία-τρομοφοβία) και άλλες μορφές βίαιων εξεγέρσεων, διότι για να έκανε κάτι τέτοιο θα σήμαινε εγκατάλειψη της λογικής της αυτοκρατορίας, γεγονός που θα επέβαλε μη αποδεκτά όρια στην οικονομική μεγέθυνση και στον κυρίαρχο τρόπο ζωής, που συντηρείται από την λογική της αυτοκρατορίας. Η μόνη εναπομείνασα επιλογή, γι' αυτούς, είναι η προσφυγή στην κτηνώδη βία και ως εκ τούτου στην ενίσχυση της αποξένωσης και στην εμφύτευση του σπόρου για ακόμα περισσότερη τρομοκρατία και ακόμα περισσότερη αντι-τρομοκρατία, εξελλισόμενη σε μια νέα έκφραση του φασισμού.

³³ Kovel J, and Löwy M., “An Ecosocialist Manifesto”, Paris, 2001

Τελικά, οι δύο θεωρητικοί, πιστεύουν ότι το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα έχει, ιστορικά, πτωχεύσει, έχει γίνει μια αυτοκρατορία ανίκανη για προσαρμογή, της οποίας ο γιγαντισμός εκθέτει την υποβόσκουσα αδυναμία της, κι είναι, στη γλώσσα της οικολογίας, βαθιά μη βιώσιμη, οπότε και επιβάλλεται εκ βάθρων αλλαγή του ή – προτιμότερα – αντικατάστασή του, για την ύπαρξη ενός αξιοβίωτου μέλλοντος!

- Κριτική Οικοσοσιαλισμού

Ο οικολογικός σοσιαλισμός, δομεί μια πράγματι ενδιαφέρουσα ιδεολογική πρόταση για μια κοινωνία οικολογικά ορθολογική, θεμελιωμένη πάνω στο δημοκρατικό έλεγχο στην παραγωγή και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Για την επιτυχία, όμως, της πρότασης απαιτείται η συλλογική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, ένας αξιόπιστος δημοκρατικός προγραμματισμός, που να επιτρέπει στην κοινωνία να καθορίζει η ίδια τους στόχους της παραγωγής, καθώς και μια νέα τεχνολογική συγκρότηση των παραγωγικών δυνάμεων³⁴.

Οι επικριτές, βέβαια, της μαρξιστικής, «κοκκινο-πράσινης», προσέγγισης της σοσιαλιστικής οικολογίας δε σταματούν να θέτουν το ερώτημα για το πως το ουτοπικό, κατ' αυτούς, ιδεολόγημα του οικοσοσιαλισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί, απ' τη στιγμή που η ιστορία δεν επεφύλαξε σε οποιαδήποτε σοσιαλιστική ή έστω σοσιαλίζουσα θεωρία την ουσιαστική ρεαλιστική της επιβίωση, πράγμα που κατ' αυτή την έννοια μετατρέπει σε ακόμα δυσκολότερο εγχείρημα τη σύζευξη δύο θεωρητικών προσεγγίσεων, που η κάθε μία έχει την αυτοτελή της δόμηση.

1.5 Πριμιτιβισμός και οικοαναρχισμός

Ο Πριμιτιβισμός ή Πρωτογονισμός (Αναρχοπρωτογονισμός) είναι αναρχίζουσα τάση, η οποία εστιάζει στον καιρίο - κατά τους υποστηρικτές της - ρόλο της μετάβασης από τις πρώτες κοινότητες τροφοσυλλεκτών στις αγροτικές κοινότητες, με συνέπεια τη δημιουργία ιεραρχικών θεσμών και τελικά την οριστική αλλοτρίωση των ανθρώπινων κοινωνιών. Την έμπνευσή της, η συγκεκριμένη θεωρία, την αντλεί από τους Λουδίτες

³⁴ Σκορδούλης Κώστας, «ΟΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ», http://socialist-ecology.blogspot.com/2008/12/blog-post_22.html, 22/12/2008

του 19ου αιώνα, οι οποίοι πρέσβευαν την αποβιομηχάνιση, την κατάργηση του καταμερισμού της εργασίας και της εξειδίκευσης και την επαναφορά σε "μη-πολιτισμένο", «μη προοδευμένο», τρόπο ζωής.

Ο πριμιτιβισμός προσεγγίζει την επιστήμη, όπως και την τεχνολογία, ως μη ουδέτερη, καθώς οι θεωρητικοί που τον ανέδειξαν διατηρούν την πεποίθηση ότι αυτό που στις σύγχρονες κοινωνίες νοείται ως επιστημονική και τεχνολογική «πρόοδος», κατεξοχήν ενσωματώνει τις αξίες και τους σκοπούς όσων την παράγουν, την ελέγχουν και εν τέλει επωφελούνται σημαντικά από αυτή!

Ο αναρχοπρωτογονισμός, όπως αρκετοί συνήθιζαν να τον αποκαλούν κατά το παρελθόν έως ότου μετά από διενέξεις αφαιρέθηκε το πρόθεμα που μαρτυρούσε την πράγματι αναρχική καταγωγή του, πρεσβεύει ρητά ότι η βιομηχανική κοινωνία δεν μεταρρυθμίζεται. Αυτό, άλλωστε, έθετε και ως δόγμα του στο «Μανιφέστο» ο εξτρεμιστής πριμιτιβιστής Τιοντορ Κατζίνσκι³⁵, ο οποίος με δέματα-βόμβες είχε προκαλέσει 23 τραυματισμούς και 3 θανάτους ως τη σύλληψή του το Μάρτιο του 1996!

Την ίδια δε θέση διατύπωνε κι ο θεμελιωτής του πριμιτιβισμού John Zerzan³⁶, ο οποίος χαρακτηριστικό είναι ότι προσήλθε ως μάρτυρας υπεράσπισης του Τ. Κατζίνσκι στην δίκη του ομοϊδεάτη του για τα ιδεολογικά εγκλήματά του. Ο Σερζάν αποτελεί δυναμικό αρνητή της ανθρώπινης «προόδου» και προτείνει την ολοκληρωτική επιστροφή στην πρότερη κατάσταση της σχέσης ανθρώπου και φύσης!

- Ο John Zerzan κι ο πρωτογονισμός-πριμιτιβισμός του

Ο John Zerzan³⁷, θεωρεί πως ο άνθρωπος αντάλλαξε κάποτε την ελευθερία του πρωτογονισμού με τη «σκλαβιά» του πολιτισμού, που ο ίδιος δημιούργησε όπως τον ξέρουμε ως τις μέρες μας. Στη θεώρησή του για τον κόσμο, ο «πολιτισμός» δεν είναι παρά η διαρκής «πρόοδος» προς την πραγματική βαρβαρότητα. Αυτή η πορεία, για

³⁵ Ο Τιοντορ Κατζίνσκι ή Unabomber, είναι πρώην φέρελις μαθηματικός του Χάρβαρντ, που ζούσε σαν ερημίτης στην ορεινή Μοντάνα κι έστειλε σε τεχνοκράτες επιστήμονες δέματα-βόμβες.

³⁶ Ο Τζων Σερζάν γεννήθηκε το 1943 και είναι αμερικανός αναρχικός στοχαστής, από τους κύριους εκπροσώπους της Πράσινης Αναρχίας, του αναρχο-πρωτογονισμού και της μετα-αριστερής αναρχίας.

³⁷ Ο Τ. Ζερζάν κατοικεί σε ένα δέντρο, δεν αποχωρίζεται όμως τον φορητό υπολογιστή του.

τον αμερικάνο θεωρητικό, ξεκίνησε πριν από μερικές χιλιάδες χρόνια, όταν ο άνθρωπος από κυνηγός-τροφοσυλλέκτης μετατράπηκε σε γεωργό.

Ο Ζερζάν πιστεύει³⁸ πως καμία άλλη ιδέα δεν υπήρξε τόσο καταλυτική για τον δυτικό πολιτισμό όσο η αντίληψη της προόδου. Η έννοια της προόδου ακολουθούσε την ανθρωπότητα από τα πρώτα ιστορικά της βήματα. Η δυτική πίστη, όμως, στο δόγμα της προόδου καταρρέει βαθμιαία σε κάθε επίπεδο και κάθε σφαίρα, στα τέλη του 20ου αιώνα, ενώ η οικολογική κρίση μπορεί κάλλιστα να αποτελέσει ένα σημείο ρήξης με την αξία της μέχρι σήμερα νοούμενης ως «ανθρώπινης προόδου».

Κατ' αυτόν, με την εμφάνιση της γεωργίας και του «πολιτισμού» επήλθε η προοδευτική καταστροφή του περιβάλλοντος, που διαπιστώνουμε στις μέρες μας, καθώς τεράστιες περιοχές της εγγύς ανατολής, της Αφρικής και της Ελλάδας γρήγορα μετατράπηκαν σε αφιλόξενες έρημους. Παρατηρήθηκε ακόμα, κατά τον Σερζάν, ο μετασχηματισμός ενός βασικά ειρηνικού και εξισωτικού κοινοτικού συστήματος σε μια βίαιη αγροτική, πολιτισμένη, κοινωνία. Έτσι, η διαδικασία του πολέμου για την επιβολή μιας «πολιτισμένης» κοινότητας επί μιας άλλης έγινε βασικό συστατικό των «πολιτισμένων» ανθρώπων και η βία έκανε, ταυτόχρονα, τη δική της γρήγορη πρόοδο!

Υποστηρίζει, ακόμα, ο Σερζάν πως από την ολότητα και την αισθαντική ζωή της προϊστορίας μετέβησαν ή «προόδευσαν» οι κοινωνίες στη σημερινή εποχή των επιδημιών και της γενικευμένης ψυχικής μιζέριας, με αποκορύφωμα το διαχωρισμό της εργασίας, από την αδιαμεσολάβητη αντίληψη των παραγωγικών και κοινωνικών σχέσεων στο τωρινό επίπεδο, όπου η γνώση μετατρέπεται σε ένα εργαλείο για την ολοκληρωτική καταπίεση. Δηλαδή, η ίδια η υποτιθέμενη πρόοδος έχει οδηγηθεί στην αμφισβήτηση της έννοιάς της.

Σε ότι αφορά τη φύση θεωρεί πως η ίδια η επιστήμη, ως το πρότυπο της προόδου, την αιχμαλωτίζει και τελικά την υπονομεύει απ' τη στιγμή που η τεχνολογία την

³⁸ Η περιγραφή και σύνοψη απόψεων του Τ. Σερζάν έχει γίνει μέσα από συνεντεύξεις και άρθρα του, όπως το "Why primitivism" του 2002 κ.α., που παρατίθενται στην προσωπική του ιστοσελίδα <http://johnzerzan.net> και βιβλία του όπως τα «Elements of Refusal», Left Bank Books, 1988 και Future Primitive, Autonomedia, 1994 και Origins: A John Zerzan Reader, a joint publication of FC Press and Black and Green Press, 2010, κ.α.

καταδικάζει σε καταναγκαστική εργασία. Από την πρωταρχική διαίρεση του εαυτού, που σημαίνει ο πολιτισμός στη καρτεσιανή διαίρεση του πνεύματος από τα υπόλοιπα αντικείμενα - συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπινου σώματος -, στον άγονο και πλήρως αποπροσανατολισμένο τεχνοκρατισμό του σήμερα, υπήρξε όντως μια τρομερή απόσταση.

Σε ιστορική βάση, κατά τον Σερζάν, η υπονόμηση οφείλεται στη μετατροπή του ανθρώπου από τροφосуλλέκτη σε αγροτο-καλλιεργητή. Πιστεύει, ακράδαντα, πως η γεωργία ήταν και παραμένει μια καταστροφή σε όλα τα επίπεδα διαδικασία, η οποία είναι αυτή που υποστηρίζει όλο τον υλικό και πνευματικό πολιτισμό της αποξένωσης και που τώρα μας καταστρέφει, καθώς κι ότι η απελευθέρωση του ανθρώπου από τα σύγχρονα και «πολιτισμένα» δεσμά του είναι αδύνατη χωρίς τη διάλυσή της. Εξηγεί τις απόψεις του αυτές υποστηρίζοντας ότι η τροφή όντας μια από τις πιο άμεσες επαφές των ανθρώπων με τη φύση, τους εξαρτά όλο και περισσότερο από ένα σύστημα τεχνολογικής παραγωγής, στο οποίο τελικά ακόμα και οι αισθήσεις γίνονται περιττές. Παραδειγματικά αναφέρει πως η γεύση, κάποτε ζωτική για την αξία και την ασφάλεια ενός φαγητού, δεν υπάρχει πλέον ως εμπειρία, αλλά μόνο ως πιστοποιητικό σε μια ετικέτα.

Έτσι, συμπεραίνει ο αμερικάνος διανοητής ότι η ωφελιμότητα του οτιδήποτε καταναλώνουν οι άνθρωποι παρακμάζει και η γη που κάποτε καλλιεργούνταν για τροφή χρησιμοποιείται, πλέον, για την καλλιέργεια προϊόντων πολυτελείας για την ύπαρξη του ανθρώπου, όπως ο καφές, οι σπόροι για αλκοόλ, η μαριχουάνα και άλλα ναρκωτικά, δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις προϋποθέσεις για την επικράτηση της πείνας σε εκατοντάδες εκατομμύρια ή και δισεκατομμύρια ανθρώπων, τη στιγμή που μη-κατεργασμένα φαγητά όπως τα φρούτα και τα λαχανικά γίνονται άνοστα και ομοιόμορφα, γιατί οι απαιτήσεις της διακίνησης, μεταφοράς και αποθήκευσης, όχι της διατροφικής αξίας ή της ευχαρίστησης που παρέχουν, λαμβάνονται πιο πολύ υπόψη από το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην τροφή!

Το σχέδιο της καθυπόταξης της φύσης, που άρχισε και συνεχίστηκε με τη γεωργία, για τον Σερζάν έχει αποκτήσει γιγάντιες διαστάσεις, κι η "επιτυχία" της προόδου του πολιτισμού, μια επιτυχία που η πρωτότερη ανθρωπότητα ποτέ της δεν ήθελε, έχει όλο και περισσότερο γεύση στάχτης! Θεωρεί, ουσιαστικά, ότι η γεωργία και ευρύτερα

αυτό που ονομάζεται με βάση το κυριαρχούν καθεστώς αλήθειας ως ανθρώπινος πολιτισμός και τεχνολογική πρόοδος, δεν είναι τίποτα άλλο από τις προϋποθέσεις για την αυτοκαταστροφή του ίδιου του ανθρώπου, κι γι' αυτό οι ανθρώπινες κοινότητες οφείλουν να αντιστρέψουν αυτή την καταστροφική πορεία ανθρώπου και φύσης!

Παρόλα αυτά, όμως, παρατηρεί πως σήμερα, αντίθετα από το παρελθόν, οι σχεδιαστές της τεχνολογικής και ηλεκτρονικής σκλαβιάς των ανθρώπων λατρεύονται από αυτούς και απουσία ισχυρής αντίστασης, η εσωτερική λογική της ταξικής κοινωνίας θα διαμορφωθεί σε μια ολοκληρωτικά τεχνολογικοποιημένη ζωή, ως τελικό της στάδιο. Ο αρνητικός, όμως, αντίκτυπος της τεχνολογικής προόδου στην κοινωνία θα γίνει τελικά αντιληπτός λόγω των τεράστιων φυσικών καταστροφών, οι οποίες αναμένεται να λειτουργήσουν με τη σειρά τους καταλυτικά, ώστε οι άνθρωποι να αναζητήσουν τον πρωτογονισμό. Και θεωρεί πως θα κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση οι άνθρωποι όταν κατανοήσουν πως η πραγματική επανάσταση πρέπει να γίνει από τις ανθρώπινες κοινότητες εναντίον της «προόδου»³⁹!

- Κριτική του Σερζανικού πρωτογονισμού

Η ιδεολογική διέξοδος που βρίσκει ο Τ. Σερζάν και οι ιδεολογικοί συνοδοιπόροι του στον πρωτογονισμό-πριμιτιβισμό κατηγορήθηκε και κατηγορείται από πολλούς, κι όχι απαραίτητα πάντα αδίκως, ως αντιδραστική και παρελθοντολαγνική! Συνάμα, όμως, είναι αλήθεια πως είναι κι αυτή η ίδια αντίληψη που τον κάνει τολμηρό στη σκέψη του, καθώς είναι επίσης αλήθεια πως δύσκολα στις μέρες μας κι ειδικότερα πριν δύο ή τρεις δεκαετίες μπορούσε να εκφραστεί κάποιος συνολικά αρνητικά κατά της τεχνολογικής προόδου, κι ευρύτερα κατά του ότι έχει επικρατήσει στις δυτικές, ανεπτυγμένες, κοινωνίες να ονομάζεται και να μαρτυρείται ως πρόοδος και πολιτισμός!

Οπωσδήποτε, οι σημερινές θεωρίες περί από-μεγέθυνσης και από-ανάπτυξης, υπό το πρίσμα της πολυδιάστατης παγκόσμιας κρίσης, όπου οικονομικά και περιβαλλοντικά ελλείμματα συνιστούν ένα παγκόσμιο εκρηκτικό δείγμα, είναι σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένες από τον πρωτογονισμό και τον οικο-αναρχισμό του αμερικάνου

³⁹ <http://johnzerzan.net/articles/why-primitivism.html>

θεωρητικού. Θεωρίες που βρίσκονται, οπωσδήποτε, υπό συνεχή διαμόρφωση, όπως και οι κατά καιρούς αντιλήψεις του ίδιου του Σερζάν, αλλά δε σταματούν να αναζητούν την αντιπρόταση στην αυτοκαταστροφική πορεία που ορθά επισημαίνουν ότι ακολουθεί ο άνθρωπος, επιχειρώντας τη συγκρότηση μιας πειστικής θεωρητικής αντιπρότασης, εκτός του τρέχοντος πλαισίου και του παγκόσμιου κυρίαρχου πνευματικού καθεστώτος.

- Οικοαναρχισμός, αντι-σπισισμός και πληθυσμιακή οικολογία

Ο οικοαναρχισμός εμπνέεται από τις θεωρητικές καταγραφές πολύ σημαντικών στοχαστών, όπως οι Τολστόι, Θορόλλες, Μπούκτσιν, Μπροντιγιάρ, Καστοριάδης και παρουσιάζεται με πολλές ομοιότητες με κινήματα όπως αυτά της κοινωνικής οικολογίας, τη βαθιάς οικολογίας και του πριμιτιβισμού!

Οι οικοαναρχικοί αποτελούν ένα ευδιάκριτο αντιεξουσιαστικό ρεύμα με έμφαση στο οικολογικό ζήτημα που ευαγγελίζεται την επιστροφή στη φυσική ζωή και τις προβιομηχανικές και προαγροτικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης⁴⁰. Οι εκπρόσωποί του δε, επιλέγουν διάφορες εκφράσεις του ακτιβιστικού και συνήθως ιδιαίτερος αγωνιστικού κινήματος. Δε λείπουν οι ειρηνιστές οικοαναρχικοί, ούτε όμως και τα δυναμικά στοιχεία, όπως οι θερμοί υποστηρικτές του ELF-Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Γης ή του ALF-Μέτωπο για την Απελευθέρωση των Ζώων, οι οποίοι υιοθετούν αντάρτικες πρακτικές όπως το σαμποτάρισμα αναπτυξιακών έργων ή οι απελευθερώσεις άγριων ζώων, με συνέπεια στις ΗΠΑ να αποκαλούνται από τις κρατικές αρχές “οικοεξτρεμιστές” και απειλή για το κοινωνικό σύνολο⁴¹.

Γεγονός είναι, πάντως, ότι αν και δεν είναι όλες οικοαναρχικές τάσεις εξτρεμιστικές, ο υπερβολικά δυναμικός χαρακτήρα αρκετών συνιστωσών δε συνδράμει σε θεωρητική ολοκλήρωση του ρεύματος, δημιουργώντας τη βάσιμη αίσθηση ότι το συγκεκριμένο ρεύμα σκέψης καταπιάνεται με αποσπασματικό τρόπο αναφορικά στο ζέον οικολογικό ζήτημα!

⁴⁰ Αντωνόπουλος Θοδωρής, «Οικολογία», Περιοδικό Υποβρύχιο, τεύχος 49, Οκτώβριος 2009

⁴¹ Ο καλλιτέχνης και φανατικός χορτοφάγος Π. Μορισέι προπαγάνδιζε ανοιχτά τη δράση του στο άλμπουμ του συγκροτήματος του Smiths, η οποία συνοψιζόταν στη φράση “Meat is Murder”.

Εξάλλου, η ίδια αποσπασματικότητα σκέψης εντοπίζεται και στους αντι-σπισιστές⁴² οικολόγους, που μέσα από έναν όχι απαραίτητα αρνητικό αναρχίζοντα εξισωτισμό του ανθρώπου με τα άλλα έμβια όντα, συχνά τείνουν στην υποστήριξη ιδιότυπων δαρβινικών απόψεων περί πληθυσμιακής οικολογίας. Απόψεις, που αφορούν την απελευθέρωση ζώων, χωρίς να αποκλείεται και η παράλληλη επιδίωξη μείωσης των ανθρώπινων πληθυσμών, στη βάση της επιθυμίας για πρωτογωνική ισορροπία των έμβιων ειδών και της καλύτερης συννενόησης των ανθρώπων σε μικρές κοινότητες, που απ' την άλλη, όμως, αναλόγως της ερμηνείας που δίνει κανείς σε ανάλογες θεωρήσεις, πολλές εξ αυτών προσομοιάζουν ακόμα και σε ότι μπορεί να αποκληθεί οικοφασιστική τάση!

1.6 Η Βαθιά Οικολογία και ο Arne Naess

Η Βαθιά οικολογία επικεντρώνει την κριτική της στον περιβαλλοντισμό περιορισμένης εμβέλειας, που κατά τους υποστηρικτές της είναι απομακρυσμένος από την ουσία της σύλληψης της οικολογικής ιδέας. Ο φιλόσοφος Arne Naess στο περίφημο άρθρο του «Το ρηχό και το βαθύ κίνημα για την οικολογία» έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο βιοσφαιρικό εξισωτισμό, σύμφωνα με τον οποίο όλα τα έμβια όντα έχουν εγγενή αξία, ενώ θεωρητική βάση της νέας αυτής αντίληψης, κατά τον Naess, υπήρξε η «οικοσοφία», με την έννοια της ύπαρξης ενός συνόλου κανονιστικών πρακτικών που αφορούν γεγονότα – όπως τα διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα και μια αναγκαία ιεράρχηση αξιών.

Ο Naess υποστήριξε, γενικά, το αδήριτο της ανάγκης για στροφή από τον ανθρωποκεντρισμό στον οικοκεντρισμό. Πίστευε ότι κατά την όποια διείσδυση στο ατομικό και συλλογικό ασυνείδητο συντελείται από το ένα επίπεδο ερωτημάτων στο αμέσως βαθύτερο, ξεκινώντας από τη μια μορφή ζωής στην αμέσως απλούστερη, ενώ χαρακτηριστική υπήρξε η πεποίθησή του ότι πρέπει να μάθουμε να σκεφτόμαστε

⁴² Ο όρος προέρχεται από την αγγλική λέξη *speciesism* και δηλώνει τη διάκριση μεταξύ δύο ειδών, η οποία αποφέρει την εκμετάλλευση του ενός είδους από το άλλο, ενώ παρότι μάλλον ο Κάρολος Δαρβίνος είχε χρησιμοποιήσει πρώτος τη συγκεκριμένη λέξη, ο Ρίτσαρντ Ράιντερ είναι αυτός του τη χρησιμοποίησε πρώτη φορά επίσημα ήδη από το 1973. Ως αντι-σπισιστές αυτό-προσδιορίζονται οι προασπιστές των δικαιωμάτων των ζώων.

όπως τα βουνά! Στο περίφημο άρθρο του για το ρηχό και το βαθύ κίνημα για την οικολογία διέκρινε δυο μορφές περιβαλλοντισμού, το «βαθύ οικολογικό κίνημα» και το «ρηχό οικολογικό κίνημα».

Τη ρηχή προσέγγιση την ερμήνευσε ως κάτι που προχωρά μόνο μέχρι τις επιφανειακές αλλαγές, μέσα από τεχνολογικές καινοτομίες, όπως για παράδειγμα η ανακύκλωση, για τον εξευγενισμό των καταναλωτικών προτύπων και δομών μακριά από τις κοινωνικές και πολιτικές αιτίες της οικολογικής κρίσης. Η βαθιά προσέγγιση ορίζεται ως ο επανασχεδιασμός των δομημένων συστημάτων, με βάση αξίες και μεθόδους που διατηρούν την οικολογική και άυλη πολιτισμική ποικιλότητα και πολυπλοκότητα των φυσικών συστημάτων.

Το βαθύ οικολογικό κίνημα αναγνωρίζει, τελικά, την εγγενή αξία που έχουν όλα τα έμβια όντα - πέραν του ανθρώπου - και της ίδιας αξίας που έχουν όλα τα είδη στη φύση. Η λογική αυτή για τον Νας πρέπει να αποτελέσει τη βασική παράμετρο στη δημιουργία περιβαλλοντικών πολιτικών, κι η βιομηχανική κοινωνία πρέπει να εγκαταληφθεί, καθώς ο κόσμος χρήζει θεμελιωδών αλλαγών όσον αφορά αξίες και πρακτικές, ειδιάλλως η ποικιλία, η ομορφιά του και η ικανότητα του να στηρίζει διάφορους ανθρώπινους πολιτισμούς θα εκλείψει⁴³.

Με οδηγό τη διάκριση ρηχής και βαθιάς οικολογικής προσέγγισης ο Νας θέτει το ζήτημα της αναγνώρισης της αξίας κάθε μορφής ζωής, που στόχο έχει μια κοινωνική αλλαγή βασισμένη στη θεώρηση ότι ο άνθρωπος αποτελεί μέρος της φύσης και όχι τον κατακτητή της και τη ριζική αλλαγή σε αξίες και πρακτικές προστασίας του φυσικού πλούτου της γης!

Με το ιστορικό άρθρο του ο νορβηγός διανοητής έθεσε ήδη από το 1972 τις βάσεις του κινήματος της Βαθιάς Οικολογίας. Η θεωρία της Βαθιάς Οικολογίας συνοψίζεται, ουσιαστικά, σε οχτώ Αρχές, που οριοθέτησε ο ίδιος, με τη συμπαράσταση του George Sessions. Η κεντρική ιδέα των οχτώ Αρχών είναι ένα μακροπρόθεσμο όραμα

⁴³ Τσερώνη Αλέξα, «Βαθιά Οικολογία και Βιώσιμη Ανάπτυξη», [http:// www.filosofia.gr/forum/viewtopic.php?t=47](http://www.filosofia.gr/forum/viewtopic.php?t=47)

προστασίας του πλούτου των συστημάτων της Γαίας και των οικοκεντρικών αξιών, τη στιγμή που η βιομηχανική παραγωγή τίθεται υπό κριτική, αφού τα αναπτυξιακά μοντέλα καταναλώνουν τους φυσικούς πόρους, που θυσιάζονται για την ικανοποίηση της παραγωγής και της κατανάλωσης.

- Η οικосоφία του Naess

Οι οχτώ αυτές Αρχές μας επαναφέρουν στην «οικосоφία» των αυτόχθονων πληθυσμών, για μεταλαμπάδευση αξιών και πρακτικών και συγκεκριμένα οι αρχές αυτές είναι:

- Η ευημερία της ανθρώπινης και κάθε μορφής μη-ανθρώπινης ζωής στη Γαία έχει αξία από μόνη της, αξία ανεξάρτητη από την ωφελιμότητα του μη-ανθρώπινου κόσμου για τους ανθρώπινους σκοπούς.

- Ο πλούτος και η ποικιλία των μορφών ζωής συνεισφέρουν στην υλοποίηση αυτών των αξιών και αποτελούν επίσης αυταξίες.

- Οι άνθρωποι δεν έχουν δικαίωμα να προσβάλλουν αυτόν τον πλούτο και την ποικιλότητα, πέρα από την ικανοποίηση των ζωτικών αναγκών.

- Η τρέχουσα παρέμβαση του ανθρώπου στο μη-ανθρώπινο κόσμο είναι υπερβολική και η κατάσταση χειροτερεύει γρήγορα.

- Η ευημερία της ανθρώπινης ζωής και των ανθρώπινων πολιτισμών είναι συμβατή με μια σημαντική μείωση του ανθρώπινου πληθυσμού. Η ευημερία της μη-ανθρώπινης ζωής απαιτεί επίσης αυτή τη μείωση.

- Οι τακτικές μας πρέπει να αλλάξουν. Οι αλλαγές επηρεάζουν βασικές οικονομικές και τεχνολογικές δομές. Η επακόλουθη μορφή των πραγμάτων θα είναι ριζικά διαφορετική.

- Η ιδεολογική αλλαγή είναι κυρίως η εκτίμηση της ποιότητας της ζωής, παρά η προσκόλληση σε ένα ολόενα και υψηλότερο βιοτικό επίπεδο. Θα υπάρξει μια βαθιά

συνειδητοποίηση της διαφοράς ανάμεσα στο μεγάλο και το σημαντικό.

- Όσοι προσυπογράφουν τα παραπάνω σημεία έχουν την υποχρέωση άμεσα και έμμεσα να συμμετέχουν στην προσπάθεια για την υλοποίηση των αναγκαίων αλλαγών.

- Κριτική της Βαθιάς Οικολογίας

Η Βαθιά Οικολογία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ρεύματα της οικολογίας, καθώς έχει επηρεάσει σημαντικά το παγκόσμιο οικολογικό κίνημα και πλειάδα διανοητών. Οι θεωρητικοί που την υποστήριζαν επιχειρούν το πέρασμα από τον ανθρωποκεντρισμό στον οικοκεντρισμό και την αυτοπραγμάτωση, μέσω της ταύτισης με την οικόσφαιρα.

Απ' την άλλη πλευρά, καταλογίζεται στους βαθείς οικολόγους από Μαρξιστές και άλλους ριζοσπάστες θεωρητικούς ότι, η απόδοση στον ανθρωποκεντρισμό της ευθύνης για τη σημερινή παγκόσμια οικολογική κρίση είναι αβάσιμη, ιδίως απ' τη στιγμή που ο ανθρωποκεντρισμός υπήρχε πολύ πριν αρχίσει η διαδικασία μαζικής οικολογικής καταστροφής πριν από δύο περίπου αιώνες, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να στηριχθεί βάσιμα ότι ο ανθρωποκεντρισμός καθ'αυτός οδήγησε στη σημερινή κρίση.

Πιθανότερο, κατ' αυτούς τους διανοητές δε είναι ότι, η οικονομία της αγοράς και η συνακόλουθη οικονομία ανάπτυξης έπρεπε να στηριχθούν σε μια ιδεολογία που νομιμοποιούσε την ανθρώπινη κυριαρχία πάνω στη φύση σε μαζική κλίμακα, κι όχι το αντίστροφο. Κι αν είναι έτσι τα πράγματα, διατείνονται, η διέξοδος από την οικολογική κρίση δεν είναι απλώς ένα ζήτημα αλλαγής των αξιών μας, ώστε να τεθεί η φύση σε ίση θέση με τις πολύτιμες ανθρώπινες αξίες⁴⁴!

1.7 Η τρισδιάστατη οικολογία του Felix Guattari

⁴⁴ Φωτόπουλος Τάκης, «Η οικολογική διάσταση της σημερινής πολυδιάστατης κρίσης», Περικτική Δημοκρατία, τεύχος 5, Νοέμβριος 2003

Ο F. Guattari αποδίδει μεγάλη σημασία, ήδη από τη δεκαετία του '80 σε μια ολιστική προσέγγιση της οικολογίας, που αφορά πολύπλευρα την κοινωνική ζωή των διάφορων κοινωνικών συνόλων, αλλά και του πώς αλληλοεπηρεάζονται αυτά μεταξύ τους, την οικοσοφία, όπως την ονομάζει. Η οικοσοφία για τον Γάλλο ψυχίατρο και φιλόσοφο αποτελεί τη συνάθροιση των τριών οικολογικών φασμάτων: του περιβάλλοντος, των κοινωνικών σχέσεων και των ίδιων των ανθρώπινων υποκειμένων.

Ήδη από τρεις δεκαετίες πίσω, θεωρεί πως η τρισδιάστατη οικοσοφία του αποτελεί τη μία και μοναδική απάντηση στους γενικευμένους οικολογικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους. Κίνδυνοι, που βασικά δημιουργούνται από τεχνολογικά, αλλά και δημογραφικά αίτια, καθώς το περιβάλλον συνδέεται άρρηκτα με τις κοινωνικές σχέσεις και την ανθρώπινη υποκειμενικότητα.

Βάση αυτής της θεμελιώδους θεώρησής του λογικά επισημαίνει μετ' επιτάσεως ότι η απάντηση στην οικολογική κρίση μπορεί να δοθεί μόνο σε πλανητικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά, ο Γάλλος φιλόσοφος υποστηρίζει πως: «Δεν θα υπάρξει αληθινή απάντηση στην οικολογική κρίση παρά σε πλανητική κλίμακα και με την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιηθεί μια αυθεντική πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική επανάσταση που θα αναπροσανατολίσει τους στόχους της παραγωγής υλικών αγαθών και μη»⁴⁵. Και η οικοδόμηση της απάντησης αυτής, που συνιστά πολιτική, κοινωνική και οπωσδήποτε πολιτιστική επανάσταση, πρέπει να αφορά τόσο σε επίπεδο συλλογικής κατεύθυνσης όσο και σε επίπεδο ατομική ύπαρξης. Αντίθετα, η οικονομία του κέρδους δε μπορεί, παρά να οδηγήσει σε κοινωνικό και πλανητικό αδιέξοδο.

Η κοινωνική οικοσοφία, ουσιαστικά, επανεφευρίσκει το κοινωνικό πράττειν, προσδιορίζοντας το υπό το νέο τεχνολογικό και δημογραφικό πρίσμα, ενώ η νοητική οικοσοφία αποτελεί κάποιου είδους αποτελεσματικό αντίδοτο στην τάση για πλήρη και γενικευμένη ομογενοποίηση ιδεών και τρόπου ζωής, τελικά σε παγκόσμιο

⁴⁵ Felix Guattari, «ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΕΣ», μτφρ. Μ. Σολωμού, Εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991, σελ. 11

επίπεδο. Χωρίς αυτό τον οικοσοφικό επαναπροσδιορισμό, πιθανότερη εξέλιξη είναι η περαιτέρω όξυνση των εθνικισμών και του ρατσισμού στην παγκόσμια κοινωνία.

Ο Γάλλος θεωρητικός διαβλέπει και θεωρεί απολύτως χρήσιμη την όσο το δυνατό σταδιακή απεμπλοκή από ορισμένες αγκυλώσεις της νεωτερικότητας, κι ειδικότερα σε ότι αφορά τις προοδευτικές πολιτικές και κοινωνικές θεωρήσεις. Καθορίζει ως απαραίτητη την – κατ’ ουσία – αντικατάσταση της μαρξιστικής ταξικής πάλης από μια πάλη των τριών οικο-διαστάσεων που ορίζει.

Στο ίδιο πλαίσιο προωθεί με ένταση την απαλλαγή από την επιστομονίστικη – όπως τη θεωρεί – προσέγγιση των υποκειμενικότητων κι ευρύτερα της ανάλυσης για τη συγκρότηση του κόσμου και των κοινωνιών και τη μετάβαση σε μια περισσότερο ηθικο-αισθητική και ειλικρινέστερη προσέγγιση, όπως αυτές των Γκαίτε, Φρόντ, κλπ. Ως αντικειμενικός στόχος τίθεται, ουσιαστικά, ο απεγκλωβισμός των τριών οικολογιών από τα ψευδο επιστημονικά παραδείγματα.

Ο Guattari θεωρεί πια τον μεταβιομηχανικό καπιταλισμό - τον Ενοποιημένο Παγκόσμιο Καπιταλισμό όπως χαρακτηριστικά τον ονοματίζει⁴⁶ – ως αδιαίρετο, στις παραγωγικές, οικονομικές και υποκειμενικές του διαστάσεις, πράγμα που απορρέει ταυτόχρονα, όπως και κατά τους σχολαστικούς, από υλικά, τυπικά και ποιοτικά αίτια.

Στη δική του αντίληψη περί οικοσοφίας διαβλέπει εκ των προτέρων δύο ζητήματα που μπορούν να την καταστήσουν αναποτελεσματική και προβληματική στην εφαρμογή της. Βασικό πρόβλημα, ιδιαίτερα της νοητικής και κοινωνικής οικολογίας αποτελεί ότι το δυναμικό των κομμάτων, όπως και των συνδικάτων, αποτελείται από παθογόνα εξουσιαστικά πρόσωπα. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις τα πρόσωπα αυτά απαντώνται ταυτόχρονα και στις δύο αυτές κοινωνικές δεξαμενές, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με κρίσιμες αποστολές για την ευημερία των ανθρώπινων κοινωνιών, εδώ και πολλές δεκαετίες.

Για αυτό ακριβώς το λόγο, η κοινωνική οικολογία έχει να διαδραματίσει έναν εξόχως κομβικό ρόλο στο οικοσοφικό σύστημα. Οφείλει, ουσιαστικά, να επιχειρήσει την

⁴⁶ Felix Guattari, ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΕΣ, μτφρ. Μ. Σολωμού, Εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991, σελ.39

πλήρη αναδόμηση των ανθρώπινων σχέσεων σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Σημαντικό είναι, όμως, σε αυτή τη διαδικασία να αποφευχθεί η εναρμόνιση των διάφορων επιπέδων πρακτικής στη λογική μιας μοναδικής υπερβατικής κηδεμονίας, για να διατηρηθεί αδιάσπαστη η ανεξαρτησία της ετερογένεσής τους.

Είναι κατανοητό ότι η οικο-λογική/οικο-σοφία, όπως την περιγράφει ο Guattari, δεν επιτάσσει την «επίλυση» των αντιθέσεων στη λογική της Χεγκελιανής και Μαρξιστικής διαλεκτικής. Αντίθετα, φαίνεται να υιοθετεί, κατά βάση, μια καλλιτεχνικής αντίληψη οπτική περισσότερο. Προτείνει τη χρήση, κατά περίπτωση, της συλλογικής ή της ατομικής δράσης αντίστοιχα, χωρίς να ενστερνίζεται τις κλασικές αντιλήψεις περί δόμησης της θεωρίας στην αντίληψη των γενικών κανόνων και των ειδικών εξαιρέσεών τους.

Για την οικολογία τονίζεται, από τον Γάλλο θεωρητικό, ότι μια πολυδιάστατη προσέγγιση, αντίθετα από το περιορισμένο περιεχόμενο που της έδιναν για δεκαετίες. Η περιβαλλοντική οικολογία υπήρξε απλά η απαραίτητη θρυαλίδα για πυροδοτήσει και να προεικονίσει αυτό που αποκαλείται γενικευμένη οικολογία. Η οικολογία, δηλαδή, σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση δεν περιορίζεται στις αντιλήψεις ορισμένων εραστών της φύσης ή μερικών τιτλούχων ειδημόνων, αλλά στην πραγματικότητα θέτει ευθέως σε αμφισβήτηση την υποκειμενικότητα και τον καπιταλισμό, υπηρετώντας ταυτόχρονα τον άνθρωπο και την κοινωνία από την εξέλιξη της τεχνολογίας, στο βαθμό που αυτή απειλεί με αρκετές εκφάνσεις την ανθρώπινη πρόοδο.

Εν τέλει, σύμφωνα με την οικοσοφική θεώρηση, ο καπιταλισμός με όλες τις μορφές του, είτε με αυτή της ελεύθερης αγοράς και της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας είτε ως κρατικός καπιταλισμός στα πλαίσια του «υπαρκτού σοσιαλισμού», προωθεί τριών τύπων υποκειμενικότητες: τη σεραϊκή που αφορά τους εν γένει μισθωτούς, των «μη καταχωρημένων» και των ιθυνόντων που αποτελούνται από τα μέλη των εκάστοτε ελίτ των κοινωνιών. Σε αυτή την τυπολογική διάρθρωση του καπιταλισμού, ως καταλύτης κυριαρχίας των συστημάτων εξουσίας λειτουργούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Τα ΜΜΕ επιτελούν αυτό το ρόλο συμβάλλοντας στη δημιουργία χάσματος μεταξύ των καπιταλιστικών υποκειμενικοτήτων και στη συνέχεια επιδιώκοντας και επιτυγχάνοντας τη μεγαλύτερη δυνατή διεύρυνση του!

Ο F. Guattari, τελικά, συμβάλλει σημαντικά στην εδραίωση της οικολογίας ως μιας ολιστικής πολιτικο-ιδεολογικής προσέγγισης για τις σχέσεις κοινωνίας και φύσης, καθώς και το κοινωνικό πράττειν ειδικότερα. Διακρίνοντας σε τρεις διαστάσεις τη θεωρία της οικοσοφίας – τη νοητική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική – καθιστά απολύτως σαφές πως η περιβαλλοντική διάσταση αποτελεί απλώς ένα κομμάτι του πολυσύνθετου παζλ της πολιτικής οικολογίας, κι όχι τον πυρήνα της πολιτικο-οικολογικής θεώρησης, την ώρα που γι' αυτήν ως αποστολή θέτει τη συνολική προάσπιση των συμφερόντων ανθρώπων, κοινωνιών και φύσης, κι ιδιαίτερα της εύρυθμης μεταξύ τους συλλειτουργίας και κοινής συμπόρευσής των προς την ευημερία!

1.8 Περιβαλλοντισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Στα τέλη της δεκαετίας του πενήντα είχε ήδη περιγραφεί η ανάγκη για μια νέα οικολογική αντίληψη, για μια νέα «ηθική της γης», όπως την περιέγραψε ο Aldo Leopold⁴⁷ στα κείμενά του⁴⁸, δίνοντας μάλιστα ιδιαίτερη σημασία στη διατηρησιμότητα της βιο-κοινότητας. Στο ίδιο μήκος και η Ρακέλ Κάρσον⁴⁹, η οποία το 1962 με τη «Σιωπηλή Άνοιξη»⁵⁰ της υπογράμμισε την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης των ανθρώπινων κοινοτήτων με το φυσικό περιβάλλον, στη βάση ότι τα ανθρώπινα όντα δεν ελέγχουν τη φύση, αλλά είναι μέρος της φύσης, κι η επιβίωση του καθενός εξαρτάται από την επιβίωση όλων!

Οι θεωρήσεις αυτές υπήρξαν πρόδρομος για τη θεωρητική σύλληψη της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία έχει μακροχρόνιο ορίζοντα και δεν απορρίπτει εκ των προτέρων

⁴⁷ Ο Aldo Leopold (1887– 1948) ήταν αμερικάνος οικολόγος και φιλόσοφος, με ακαδημαϊκό αντικείμενο την περιβαλλοντική ηθική.

⁴⁸ Leopold. A, «*he Sand Country Almanac*», New York: Oxford University Press, 1949

⁴⁹ Η Rachel Louise Carson (1907–1964) ήταν αμερικανίδα θαλάσσια βιολόγος, η οποία με τους αγώνες της έθεσε σε κίνηση μια σειρά γεγονότων που κατέληξαν στην απαγόρευση των περισσότερων χρήσεων του DDT(δύχλωρο-διφένυλο-τρίχλωρο-αιθάνιο) το 1972 και συνέβαλε καθοριστικά στη δημιουργία ενός ισχυρού κινήματος βάσης με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, μέσω κρατικών και ομοσπονδιακών κανονισμών στις ΗΠΑ.

⁵⁰ Κάρσον. Ρ. «*Σιωπηλή άνοιξη*», μετάφραση Λ. Κανδηλίδη, Αθήνα: Κάκτος, 1981

την δυνατότητα εναρμόνισης οικοσυστημάτων και ανθρωπογενών συστημάτων, ενώ ο ορισμός της βιώσιμη ανάπτυξης δόθηκε πολλά χρόνια αργότερα στη γνωστή «Έκθεση Μπρούντλαντ⁵¹» του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 1987⁵² ως: «εκείνη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να υποθηκεύει την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες».

Στη διαδρομή τεκμηρίωσης και ολοκλήρωσης της θεωρίας περί βιώσιμης ανάπτυξης ωρίμασε, ανάμεσα σε άλλες που ξεπήδησαν από τις αναζητήσεις των πρώτων θεωρητικών που έθεσαν το ζήτημα, μια θεσμική-τεχνοκρατική οικολογική προσέγγιση, που υποστηρίζεται σήμερα από τις ιδεολογικές θεωρήσεις, οι οποίες υιοθετούν εσω-συστημική δράση για την αντιμετώπιση των εξαιρετικά δυσμενών, για το φυσικό περιβάλλον και την ανθρωπότητα, συνεπειών του υφιστάμενου κοινωνικο-οικονομικού περιγράμματος. Οι θεωρητικοί που ασπάζονται αυτή τη βασική θέση, όπως οι εν γένει φιλελεύθεροι και σοσιαλδημοκράτες θεωρητικοί, διατείνονται ή έστω ευελπιστούν πως με την κατάλληλη διαφοροποίηση οικονομικού μίγματος και τεχνολογικών πολιτικών το υπάρχον σύστημα είναι ικανό να ενσωματώσει τελικά τις αναγκαίες περιβαλλοντικές πολιτικές, που θα αποτρέψουν την για πολλούς ειδικούς επερχόμενη κατά τόπους, κι εν συνεχεία παγκόσμια, οικο-κατάρρευση.

Αυτή την, ονομαζόμενη, ρεαλιστική/πραγματιστική πολιτική προτάσσουν ως ωφελιμότερη τα περισσότερα παραδοσιακά, από ιδεολογικής άποψης, κόμματα, όπως επίσης και αρκετά “πράσινα” κόμματα και ουκ ολίγες αναγνωριζόμενες ως οικολογικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις, όσο και ορισμένα περιβαλλοντικού θέματος ΜΜΕ και επιχειρήσεις.

- Η Βιώσιμη Ανάπτυξη κριτικά

⁵¹ Η συγκεκριμένη έκθεση του Ο.Η.Ε αποτέλεσε σταθμό για το ζήτημα της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, ενώ το όνομά της έκθεσης προέρχεται από την τότε – επί δεκαετία περίπου - Νορβηγίδα Πρωθυπουργό Gro Harlem Brundtland, που πραγματοποίησε τη σχετική εισήγηση.

⁵² Gro Harlem Brundtland, « Notre avenir à tous », « Rapport de la commission mondiale pour l'environnement et le développement », Fleuve, Montreal, 1987.

Οι ιδεολογικοί αντίπαλοι του περιβαλλοντισμού και της θεωρίας της βιώσιμης ανάπτυξης αντιτείνουν στους συστημικούς θεωρητικούς, ότι η προσέγγισή τους συνδράμει μόνο αποσπασματικά και σε ορισμένα περιβαλλοντικά προβλήματα. Υποστηρίζουν, ουσιαστικά, ότι είναι αδύνατο, αυτό το οποίο πρεσβεύουν οι θεωρητικοί και πολιτικοί υποστηρικτές της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή, ένα «πρασίνισμα» του καπιταλισμού»!

Κατά αυτή την άποψη, η συστημική προσέγγιση αποτυγχάνει να απομακρύνει οριστικά τον κίνδυνο της ολικής οικολογικής κατάρρευσης, καθώς καταλήγει να αποτελεί ένα ανέξοδο ευχολόγιο στα περιβαλλοντικά συστήματα που προκαλούνται από το ίδιο το σύστημα και την θνησιγένειά του, όπως αυτή σκιαγραφείται με σαφήνεια από συγκεκριμένα περιβαλλοντικά προβλήματα. Περιβαλλοντικά προβλήματα και προκλήσεις, όπως αυτό του «φαινομένου του θερμοκηπίου», της αποψίλωσης δασών, της εξαφάνισης ειδών και εντατικής γεωργίας και πλειάδας άλλων, τα οποία αποτελούν μεγάλο μεγέθους περιβαλλοντικές προκλήσεις, που για τη διαχείρισή τους προϋποτίθεται, σε κάθε περίπτωση, ριζική αλλαγή, όχι απλώς του ατομικού φέρεσθαι, αλλά κυρίως του ίδιου του μετα-νεωτερικού συστήματος και τελικά των σχέσεων παραγωγής, στις οποίες αυτό βασίζεται!

2 Το ευρωπαϊκό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται μια γενική εξέταση του περιβαλλοντικού και οικολογικού κινήματος στην ευρωπαϊκή ήπειρο, όπως αυτό αναπτύχθηκε εδώ και δεκαετίες και σε διαρκή αλληλεπίδραση με τα συμβαίνοντα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, κι ιδιαίτερα σε σχέση με την ανάδειξη της περιβαλλοντικής διάστασης στο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο στην αμερικανική ήπειρο!

- Οι «πράσινες» κινηματικές αναζητήσεις ανά τον κόσμο

Το περιβαλλοντικό και οικολογικό κίνημα άρχισε να πραγματοποιεί τα πρώτα βήματα μέσα από τους αγώνες για την προστασία της φύσης τον 19ο αιώνα, οπότε εμφανίστηκαν και οι παλαιότερες οργανώσεις, όπως το Sierra Club στις ΗΠΑ, που ιδρύθηκε το 1892⁵³. Οι αγώνες αυτοί οδήγησαν στη δημιουργία εθνικών πάρκων, τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη⁵⁴! Οι ρίζες του σύγχρονου όμως οικολογικού κινήματος, ως πολιτικού κινήματος, που έλαβε οριστικά τη μορφή ενός ριζοσπαστικού κινήματος ουσιαστικής αμφισβήτησης του έως τότε ιστορικο-πολιτικού και κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου για μια οικολογική στροφή της ανθρωπότητας, βρίσκονται στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα.

Μετά τον καταστροφικό και εξαιρετικά αιματηρό και απάνθρωπο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και της κατά τόπους Κατοχής, στη Δύση λαμβάνει χώρα μια ισχυρή οικονομική ανάπτυξη διάρκειας, η οποία μοιάζει ακόρεστη, τουλάχιστον μέχρι τις παρυφές της δεκαετίας του 1970. Η μεταπολεμική περίοδος της άκρατης αυτής οικονομικής μεγέθυνσης στις Δυτικές κοινωνίες αμφισβητήθηκε τελικά με δυναμικό τρόπο σ' αυτό το χρονικό σημείο των τελών της δεκαετίας του 1960, κυρίως από τη νεολαία της εποχής, η οποία πραγματοποίησε πλειάδα φοιτητικών και εργατικών

⁵³ Το Sierra Club είναι η παλαιότερη και μεγαλύτερη περιβαλλοντική οργάνωση στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ιδρύθηκε στις 28 Μαΐου 1892 στο Σαν Φρανσίσκο, της Καλιφόρνια, από τον γνωστό για τους αγώνες του για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος John Muir, ο οποίος έγινε ο πρώτος Πρόεδρος του. Το Sierra Club απαριθμεί εκατοντάδες χιλιάδες πολιτών μελών του στην επικράτεια των ΗΠΑ και τον Καναδά.

⁵⁴ Το 1872 δημιουργήθηκε το Yellowstone National Park στις ΗΠΑ και το 1909 το εθνικό πάρκο της Σουηδίας, που ήταν το πρώτο ευρωπαϊκό εθνικό πάρκο.

εξεγέρσεων στις μητροπόλεις του καπιταλισμού και των δύο πλευρών του Ατλαντικού, κι ιδιαίτερα στην Ευρώπη!

- Η ανάδυση της πολιτικής οικολογίας στην Ευρώπη

Οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης, που ακόμα τότε εκλαμβάνονταν ως ανάπτυξη με την ευρεία έννοια του όρου, δεν έκαναν πράξη την ευαγγελιζόμενη από το σύστημα ευημερία, οδηγώντας πολύ σύντομα στον επαναπροσδιορισμό της έννοιας της ανάπτυξης! Σημαντικά τμήματα των, λεγόμενων τότε, Δυτικών και ιδίως των Δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών κατήγγειλε, με πρωτοπόρα της νέα γενιά, το κεφαλαιοκρατικά δομημένο σύστημα, τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό - όπως εκδηλωνόταν εκείνη την περίοδο με την επέμβαση των ΗΠΑ στο Βιετνάμ - το ντετερμινιστικό τεχνοκρατισμό-επιστημονισμό και τελικά ολόκληρο το οικοδόμημα των αξιών των βιομηχανικών κοινωνιών.

Αυτή την περίοδο εμφανίζονται πολλά κινήματα διαφόρων ιδεολογικών, πολιτικών, αποχρώσεων, αλλά και εξειδικευμένων θεμάτων. Τα διάφορα υπό διαμόρφωση ακόμα κινήματα, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αμφισβήτησης του υπερ-συντηρητικού, τότε, κεφαλαιοκρατικού συστήματος, από το οποία επηρεάζεται και ενσωματώνει πολλές πτυχές του το οικολογικό κίνημα, καθώς οι δεσμοί των συμμετεχόντων σε αυτά εμφανίζονται ιδιαίτερα σφιχτοί.

Το νεανικό κίνημα αμφισβήτησης από τα πανεπιστήμια της Καλιφόρνια, πέρασε στις ανατολικές ακτές και στη συνέχεια στην Ευρώπη, οδηγώντας στην ανάφλεξη του Μάη του 1968, η οποία κυοφόρησε και το λεγόμενο «μπέιμπι μπουμ»⁵⁵! Οι επιρροές των γεγονότων της εξέγερσης του Μάη του 1968 στη Γαλλία και άλλων παρόμοιων, σίγουρο όμως είναι ότι ως σύνολο εξεγερτικών πράξεων ανεξαρτήτως του ακριβούς βαθμού έντασής των, σηματοδότησαν την εμφάνιση των νέων κοινωνικών κινήματων, όπως το ειρηνιστικό κίνημα, το αντιρατσιστικό κίνημα, το κίνημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το κίνημα αλληλεγγύης στον Τρίτο Κόσμο, το αντιτυρηνικό και, οπωσδήποτε, το περιβαλλοντικό κίνημα, καθώς από τα τέλη της

⁵⁵ Ως «baby boom» (έκρηξη γεννήσεων) ονομάστηκε στην Ευρώπη, κι ειδικότερα στη Δυτική Ευρώπη, η αμέσως μετά τον πόλεμο, περί το 1945, παρατηρηθείσα έκρηξη γεννήσεων, παιδιά που αποτέλεσαν τη φοιτώσα και εργαζόμενη νεολαία στα γεγονότα του Μάη του 1968.

δεκαετίας του '50 η επερχόμενη οικολογική κρίση, της οποίας τα σημάδια ήταν ήδη φανερά είχε αρχίσει να γίνεται ορατή, μέσω της παρητηρούμενης από ειδικούς επιστήμονες της καταστροφής βιότοπων, της εξαφάνισης ειδών, της γενικευμένης ρύπανσης και άλλων παρόμοιων φαινομένων!

Είχαν, δηλαδή, ήδη αρχίσει να γίνονται αντιληπτά τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλεί η εκβιομηχάνιση και η εμπορευματοποίηση του κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας και η θεωρία επιχειρεί λιγότερο ή περισσότερο αποτελεσματικά να πλαισιώσει σε θεωρητικό επίπεδο τα, ομολογουμένως, ιδιαίτερα δραστήρια κινήματα! Τέτοιες ήταν οι προσπάθειες της ήδη αναφερθείσας Rachel Carson, με το βιβλίο της «Σιωπηλή Άνοιξη» στα 1962, όπου έγιναν για πρώτη φορά γνωστές οι παρενέργειες της ευρείας χρήσης φυτοφαρμάκων στη γεωργία και ξεσηκώθηκε θύελλα αντιδράσεων, τόσο από όσους ασπάζονταν τις παρατηρήσεις και προτροπές της όσο κι από επικριτές του έργου της, αλλά και νέες θεωρήσεις περί περιβαλλοντικής ηθικής, όπως αυτή του Aldo Leopold, μια δεκαετία και πλέον νωρίτερα, στο έργο του για τη νέα «ηθική της γης»!

- Η Λέσχη της Ρώμης και οι Διεθνείς Διασκέψεις ως παράγοντες επηρεασμού της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής

Σημαντική επιρροή στην ωρίμανση του περιβαλλοντικού κινήματος φαίνεται, εν τω μεταξύ, να άσκησε η Λέσχη της Ρώμης (Club of Rome), η οποία μέσω των τεχνοκρατών και πολιτικών, που ήταν μέλη της, έθεσε το κρίσιμο ζήτημα για «Τα όρια της ανάπτυξης», ήδη από το 1972. Στη βάση του επιχειρήματος της λέσχης της Ρώμης βρέθηκε η εξαιρετικά προωθημένη για την εποχή επισήμανσή της ότι η ανάπτυξη έχει όρια, κι ότι η υλική παραγωγή πρέπει να συγκρατηθεί, η διάρκεια ζωής των προϊόντων να αυξηθεί, να εξοικονομηθεί ενέργεια και να ανακυκλωθούν τα απόβλητα.

Εν ολίγοις η Λέσχη με τη σχετική έκθεσή της εκτιμούσε ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί κατά τρόπο αχαλιναγώγητο, όπως γινόταν για περισσότερο από μία εικοσαετία τότε, λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας των φυσικών πόρων, κι ιδιαίτερα του πετρελαίου, άποψη που ενισχύθηκε περαιτέρω μετά την πετρελαϊκή κρίση 1973. Λίγο πριν, μάλιστα, περί το 1970, αξίζει να σημειωθεί

ότι είχε ανακηρυχθεί στις ΗΠΑ η 22ας Απριλίου ως «Ημέρα της Γης», με πρωτοβουλία της ομάδας «Περιβαλλοντική Δράση», που συμβόλιζε μια νέα εποχή για την πρόσληψη της έννοιας της οικονομικής ανάπτυξης και του περιβάλλοντος! Όλα αυτά, συνεπώς, έδειχναν ότι οι οικολογικές ιδέες παγκόσμια, κι ειδικότερα ευρωπαϊκά, άρχιζαν σταδιακά να κερδίζουν όλο και περισσότερο έδαφος στις μικρές και μεσαίες κοινωνικά τάξεις των ευρωπαϊκών κοινωνιών και, αντιστοίχως, όλο και περισσότεροι άνθρωποι να υιοθετούν με σχετικά γοργό ρυθμό μετα-υλιστικές αξίες.

Η πορεία δε οικολογικής ευαισθητοποίησης των ευρωπαϊκών κοινωνιών συνεχίστηκε στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, και πάλι το 1972, όπου διοργανώθηκε η πρώτη παγκόσμια Διάσκεψη για το Ανθρώπινο Περιβάλλον, στη Στοκχόλμη. Η διάσκεψη εξέδωσε Διακήρυξη σχετικά με το ανθρώπινο περιβάλλον, μια δήλωση που περιέχει 26 αρχές και 109 συστάσεις, για το ανθρώπινο περιβάλλον. Ακόμα, στη Διάσκεψη αυτή δημιουργήθηκε η UNEP, το γνωστό πρόγραμμα του ΟΗΕ για την περιβαλλοντική προστασία, κι επιπλέον, υπήρξε η υιοθέτηση του προγράμματος δράσης της Στοκχόλμης. Δεν πραγματοποιήθηκε καμία δεσμευτική νομικά διάταξη ως αποτέλεσμα της διάσκεψης της Στοκχόλμης, αλλά είναι γεγονός ότι μέσω αυτή τέθηκαν οι βάσεις για την ανάπτυξη του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου, παρότι η εφαρμογή του προγράμματος υπήρξε ατελής, ενώ από αυτή την διάσκεψη προέκυψε η φράση «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά»⁵⁶.

Τη διάσκεψη της Στοκχόλμης για το ανθρώπινο περιβάλλον διαδέχθηκε η έκθεση Brundtland του 1987, για «Το κοινό μέλλον μας», η οποία καθιέρωσε ως κυρίαρχη πολιτική του Ο.Η.Ε την πολιτική της «Βιώσιμης Ανάπτυξης». Πολιτική, που επισφραγίστηκε με τον πλέον πανηγυρικό τρόπο, μέσω της νέας Διάσκεψης Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών του 1992 για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, η οποία οδήγησε στη διεθνή αναγνώριση των περιβαλλοντικών κινδύνων που συνεπάγονται το «φαινόμενο του θερμοκηπίου», η μείωση της βιοποικιλότητας και ανάλογης εμβέλειας οικολογικά ζητήματα.

Η πορεία αυτή του περιβαλλοντικού ζητήματος σε διεθνείς διασκέψεις και ιδιαίτερα αυτές των Ηνωμένων Εθνών επηρέασαν σημαντικότητα τα ευρωπαϊκά κράτη και

⁵⁶ Πρόκειται για το γνωστό “Glocal”.

τους πολίτες τους, με αποτέλεσμα τη ραγδαία αύξηση του βαθμού οικολογικής συνειδητοποίησης στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη, η οποία μετέτρεψε στη συνέχεια τις πρωταγωνίστριες χώρες της γηραιάς ηπείρου σε πρωτοπόρους της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και οδήγησε στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο, με την Ευρώπη, πλέον, στην πρώτη γραμμή της υπεράσπισης του παγκόσμιου περιβάλλοντος και της αντιμετώπισης που προκύπτουν σε αυτό και στον άνθρωπο, από το παρωχημένο, υφιστάμενο, μοντέλο ανάπτυξης!

Γενικά, το περιβαλλοντικό και οικολογικό κίνημα ευνοήθηκε από το «πρασίνισμα» όλων, σχεδόν, των άλλων κινήματων της εποχής του. Ειδικότερα, μάλιστα, από την ανάπτυξη του αντιπυρηνικού κινήματος και την ακολουθήσασα αντιπυρηνική συμμαχία, η οποία έφερε σε επαφή ετερόκλητα στοιχεία (ντόπιους κατοίκους, οικολόγους, αντιμιλιταριστές, φυσιολάτρες κ.α), που ενδυνάμωσε την κοινή τους εμπειρία και προτρέποντάς τα στην συναντίληψη ενός «πράσινου» πολιτικού πλαισίου, το οποίο με τη σειρά του τροφοδότησε την εμφάνιση «πράσινων» κομμάτων!

Στα τέλη της δεκαετίας του '60 και στις αρχές του '70 τα περιβαλλοντικά ζητήματα κατείχαν ισχυρή θέση στην ατζέντα του δημόσιου πολιτικού διαλόγου, χωρίς τα παραδοσιακά κόμματα να είναι σε θέση να τα διαχειριστούν με επάρκεια και να τα εντάξουν στον προγραμματικό τους λόγο, ευνοώντας έτσι ιδιαίτερα την περαιτέρω ενδυνάμωση των εναλλακτικών νεοσυσταθέντων πολιτικών κομμάτων, που είχαν αναλάβει σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα την εκπροσώπηση των ποικίλων ριζοσπαστικών ή λιγότερο ριζοσπαστικών περιβαλλοντικών και οικολογικών κοινωνικών κινήματων.

Ακολουθεί μια εξέταση του «πράσινου» κομματικού φαινομένου, όχι ως απόλυτου δείκτη των ευρωπαϊκών οικολογικών και περιβαλλοντικών αντιλήψεων, καθώς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ολλανδία, η οικολογική αντίληψη των κοινωνιών είναι ιδιαίτερα υψηλή και διαχέεται σε όλο το πολιτικο-κοινωνικό σύστημα, χωρίς να έχει, μια κατά ανάγκη και κατά κάποιον τρόπο,

ειδικότερη κομματική - αμιγώς - «πράσινη» έκφραση⁵⁷, αλλά ως ενός ενδεικτικού και, οπωσδήποτε, χρήσιμου δείκτη της οικολογικής και περιβαλλοντικής συνείδησης των δειγματοληπτικά εξεταζόμενων χωρών των οριζόμενων παρακάτω ευρωπαϊκών ζωνών και ως αυτοτελής εξέταση του ευρωπαϊκού «πράσινου» κομματικού χώρου, όσο και ως μια γενική απεικόνιση της συνολικότερης πορείας του ευρωπαϊκού «πράσινου» κινήματος, η οποία έχει διαγραφεί τις προηγούμενες δεκαετίες, μέσω του αλληλοεπηρεασμού ριζοσπαστικής οικολογικής θεώρησης και βιωσιμο-αναπτυξιακού περιβαλλοντισμού.

2.1 Τα «Πράσινά» κόμματα στην Ευρώπη

Η περίοδος της ενδυνάμωσης της κινηματικής σχηματοποίησης των διαμαρτυριών για τα «απόνερα» της νεωτερικότητας, τις νέες ιδέες για την αναδιοργάνωση των κοινωνιών σε μια πιο δημοκρατική και ελευθεριακή κατεύθυνση, είναι κι η περίοδος όπου εμφανίζονται τα πρώτα «πράσινα» κόμματα. Προφανώς, η αμφισβήτηση της νεωτερικής οργάνωσης από τα νέα κοινωνικά κινήματα, όπως του περιβαλλοντικού, με αποτέλεσμα την ορμητική είσοδο στην πολιτική σκηνή ενός εναλλακτικού πολιτικού κινήματος, το οποίο με τον ριζοσπαστισμό που το διέκρινε επεδίωκε, χωρίς περιστροφές, τον κοινωνικό μετασχηματισμό σε μια νέα, οικολογική, κατεύθυνση!

Στη Νέα Ζηλανδία το 1972 και στη Μ. Βρετανία το 1973 δημιουργήθηκαν κόμματα οικολογικού ιδεολογικού περιεχομένου, ενώ μερικά χρόνια αργότερα, το 1980, ιδρύεται στη Γερμανία το κόμμα των Πράσινων (Die Grunen), το οποίο μπαίνει στο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο μόλις τρία αργότερα, το 1983! Μια δεκαετία, μάλιστα, μετά, το 1993 ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Πράσινων Κομμάτων, η οποία πρωταγωνίστησε στη δημιουργία διασύνδεσης των ανά τον κόσμο «πράσινων» κομμάτων, με τη λειτουργία μιας Πράσινης Διεθνούς, η όποια συνέταξε το 2001 την «Παγκόσμια Χάρτα των Πράσινων»⁵⁸, όπου παρουσιάζονται οι βασικές πολιτικές αρχές του «πράσινου» κινήματος.

⁵⁷ Το κόμμα Πράσινης Αριστεράς στην Ολλανδία είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, αλλά δεν είναι ένα κλασσικό οικολογικό κόμμα, ανάλογο των άλλων εξεταζόμενων, αφού αποτελεί κατά βάση ανασύνθεση παλιότερων αριστερών δυνάμεων, οι οποίες διατήρησαν τον αριστερό προσανατολισμό εμπλουτίζοντάς τον με το οικολογικό ιδεολογικό περιεχόμενο.

⁵⁸ Η «Παγκόσμια Χάρτα των Πράσινων» παρατίθεται στο Παράρτημα 2

Η «Παγκόσμια Χάρτα των Πράσινων», όπως διαμορφώθηκε με την ιδιαίτερα ενεργό συμμετοχή των ευρωπαϊών «πράσινων», ως εκ των πλέον δυναμικών δυνάμεων του «πράσινου» κινήματος, είναι ένα κείμενο που συντάχτηκε κατά την σύνοδο των «Παγκοσμίων Πράσινων» στην Καμπέρα της Αυστραλίας το 2001 και εγκρίθηκε από περίπου 800 αντιπροσώπους 70 πράσινων κομμάτων από όλο τον κόσμο. Η «Παγκόσμια Χάρτα των Πράσινων»⁵⁹ προβλέπει τις εξής έξι βασικές αρχές: Βιωσιμότητα, Κοινωνική Δικαιοσύνη, Συμμετοχική Δημοκρατία, Μη Βία, Οικολογική Σοφία, Σεβασμός στη Διαφορετικότητα.

Σήμερα υπάρχουν πράσινα κόμματα σε πάνω από 100 χώρες και σχηματίζουν ομοσπονδίες ανά ήπειρο. Στην Ευρώπη η ομοσπονδία των πράσινων κομμάτων μετατράπηκε το 2004 σε Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα, του οποίου μέλος είναι το ελληνικό κόμμα Οικολόγοι Πράσινοι.

Ωστόσο, η μετάβαση από το ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό κίνημα στα οργανωμένα ευρωπαϊκά «πράσινα» κόμματα δεν υπήρξε ούτε άμεση ούτε εύκολη! Η ιδεολογική και οργανωτική αντιπαράθεση εντός των «πράσινων» ευρωπαϊκών κομμάτων επικεντρώθηκε σε σημεία, που ακόμα και σήμερα απασχολούν την «πράσινη» οικογένεια, όπως η σχέση κόμματος-κινήματος, στην πολιτική συμμαχιών, στη δόμηση των κομμάτων, στις προγραμματικές αρχές, καθώς και στη σχέση άμεσης και αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

⁵⁹ Στον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης της χάρτας, που συντάχθηκε από την Γραμματεία των Οικολόγων Πράσινων αναφέρεται πως από την από την εποχή που το διεθνές πράσινο κίνημα ήταν αποκλειστικά υπόθεση της δυτικής και βόρειας Ευρώπης, με επίκεντρο μάλιστα τη Γερμανία, έχουν περάσει πολλά χρόνια, με τους «πράσινους» να διατηρούν πια (το 2003) πολιτική παρουσία και σε πλήθος χωρών εκτός Ευρώπης, όπως η ΗΠΑ, η Βραζιλία και η Αυστραλία, τη στιγμή που στην ίδια την Ευρώπη συνεχίζουν να αναδύονται νέες σημαντικές πράσινες παρουσίες και σε μέχρι τώρα "άγονες" χώρες, ιδιαίτερα στην Ανατολική Ευρώπη και στη Μεσόγειο, με αποτέλεσμα η χάρτα να αποτελεί, κατά τους συντάκτες του κειμένου, το επιστέγασμα της παρατηρούμενης αύξησης πολιτικής δύναμης σε παγκόσμια, αλλά και ευρωπαϊκή βάση. Η χάρτα, κατά τους τελευταίους, αποτελεί γέννημα της εποχής λίγο μετά το Σιάτλ και λίγο πριν τη Γένοβα και την 11η Σεπτεμβρίου, αποτυπώνει επίσης την ανανέωση του πράσινου ριζοσπαστισμού και τη σύνδεση με τα νέα κινήματα αμφισβήτησης και γενικότερα αποτέλεσε παράγωγο πολύμηνων συζητήσεων μεταξύ κομμάτων με τελείως διαφορετική ιστορία και περιβάλλον δράσης και σκοπός της είναι η καταγραφή και ανάδειξη κοινών τόπων του παγκόσμιου πράσινου κινήματος, με ιδιαίτερη έμφαση στα σύγχρονα μέτωπα της παγκοσμιοποίησης και τα ζητήματα Βορρά-Νότου.

Ανεξάρτητα, όμως, από τις εσω-«πράσινες» αντιθέσεις, οικολογικοί κομματικοί σχηματισμοί λειτουργούν σε πολλές ευρωπαϊκές, και όχι μόνο χώρες, έχουν καταγράψει αρκετές εκλογικές και πολιτικές επιτυχίες, ενώ δε λείπουν και οι περιπτώσεις εκείνες στις οποίες εκπρόσωποι τους διαχειρίζονται ή συνδιαχειρίζονται τη διακυβέρνηση, ανανεώνοντας, έτσι, το πολιτικό σύστημα και την πολιτική ατζέντα, με την επικέντρωσή τους στα περιβαλλοντικά ζητήματα, συνεπικουρούμενα στο τομέα αυτό και από τις περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Σε αντίθεση με ό,τι συνέβη και συμβαίνει στις Η.Π.Α., όπου το περιβαλλοντικό και οικολογικό κίνημα είναι κατά βάση μη πολιτικό, χωρίς «πράσινα» κόμματα και με τις δυναμικές περιβαλλοντικές οργανώσεις να αντιμετωπίζουν την περιβαλλοντική κρίση συστημικά και με τα εργαλεία του νομικού τους πλαισίου, αλλά και με ότι συνέβη στις χώρες του Τρίτου κόσμου, όπου εκ των πραγμάτων, σε μεγάλο βαθμό, το περιβαλλοντικό ζήτημα αντιμετωπίζεται συνδεδεμένο με την οικονομική ανέχεια και τη γενικευμένη εξαθλίωση των πληθυσμών, αν και έχουν αρχίσει να εμφανίζονται ελπιδοφόρα σημάδια και στις χώρες αυτές, στον ευρωπαϊκό χώρο, με τη λογική εξαίρεση των ανατολικών χωρών, η περιβαλλοντική και οικολογική ανησυχία της κοινωνίας των πολιτών, επισφραγίστηκε και σε πολιτικό επίπεδο με την ίδρυση και καταξίωση πλειάδας περιβαλλοντικού και οικολογικού ιδεολογικού περιεχομένου – «πράσινων» – κομμάτων!

Στη συνέχεια επιχειρείται μια βασική καταγραφή της κομματικής εκπροσώπησης των πολιτικο-οικολογικών κομμάτων στον ευρωπαϊκό χώρο, καταταμώντας τον και μελετώντας τον, κατά κύριο λόγο, σε τέσσερις βασικές ζώνες, όπου κυρίως δημιουργήθηκαν υπάρχουν και δρουν «πράσινα» και γενικότερα φιλο-«πράσινα» κόμματα, δηλαδή, τις πολιτικές και γεωγραφικές ζώνες της Βόρειας Ευρώπης – Σκανδιναβίας, της κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης, της Νότιας & Ν.Α. Ευρώπης – (κυρίως) Μεσογειακών χωρών, ενώ περιορισμένη αναφορά γίνεται και στην πολιτική και γεωγραφική ζώνη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς εκεί παρατηρείται ακόμα μηδαμινή παρουσία κομμάτων που πορεύονται σταθερά συνδεδεμένα με τις αρχές της πολιτικής οικολογίας, με αξιοσημείωτες όμως εξαιρέσεις.

2.2 Τα «πράσινα» κόμματα στην Κεντρο-Δυτική Ευρώπη

Η Κεντρική και Δυτική Ευρώπη είναι εκείνη η πολιτική και γεωγραφική ενότητα η οποία υπήρξε το έδαφος ανάπτυξης των νέων κινημάτων των τελών της δεκαετίας του 1960 και των αρχών της επόμενης δεκαετίας. Ειδικότερα το περιβαλλοντικό και πολιτικο-οικολογικό κίνημα, ήταν εκείνο που επηρέασε να μετασχηματιστεί στις χώρες αυτές η περιβαλλοντική ανησυχία και κινητικότητα σε κομματική έκφραση ταχύτερα και πιο δυναμικά.

Η δυναμική κομματική αυτή έκφραση εντός της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης, βέβαια, αναλόγως του κάθε ειδικού εθνοκρατικού πολιτικού πλαισίου πήρε διαφορετική μορφή και επηρέασε, αναλόγως, αλλού λιγότερο και αλλού περισσότερο, τις περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές πολιτικές κάθε χώρας. Στη συνέχεια παραδειγματικά παρουσιάζονται, αναλυτικότερα, τα «πράσινα» κόμματα σε Γερμανία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, που λόγω του ειδικού βάρους των συγκεκριμένων χωρών, αλλά και της δυναμικής ανάπτυξης του περιβαλλοντικού και πολιτικο-οικολογικού κινήματος σε αυτές, παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον.

2.2.1 Οι Πράσινοι της Γερμανίας

Οι Πράσινοι της Γερμανίας (German Die Grünen) ιδρύθηκαν τον Ιανουάριο του 1980 στο συνέδριο της Καρλσρούης, στη Δυτική Γερμανία, κι είναι ένα από τα παλιότερα και σίγουρα το πιο επιτυχημένο, από τα πράσινα κόμματα των ευρωπαϊκών χωρών! Πρόδρομος του γερμανικού «πράσινου» κόμματος υπήρξαν τα νέα κινήματα που δημιουργήθηκαν τη δεκαετία του 1970, όπως συνέβη και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες⁶⁰.

Σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό των Πράσινων διαδραμάτισε η συναντίληψη ομάδων πολιτών για την αντίθεση τους στη ρύπανση, στη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, στη στρατιωτική δράση του ΝΑΤΟ, καθώς και ορισμένες πτυχές της ζωής σε μια άκρως βιομηχανοποιημένη κοινωνία. Εκτός από τα νέα κοινωνικά κινήματα των διαδηλώσεων του 1968, ορισμένοι «πράσινοι» προέρχονται και από το

⁶⁰ Στοιχεία για το γερμανικό κόμμα Οι Πράσινοι έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα του κόμματος, <http://www.gruene-bundestag.de/cms/english/rubrik/12/12034.english.html>, από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_%2790/The_Greens, και από την Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Britannica, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/931089/Green-Party-of-Germany>.

συντηρητικό φάσμα. Ανάμεσα στους σημαντικότερους εκφραστές του οικολογικού χώρου στη Γερμανία κατά τα πρώτα χρόνια ήταν - μεταξύ άλλων - Γιόσκα Φίσερ, Antje Vollmer, Πέτρα Κέλι.

Στα τριάντα χρόνια παρουσίας τους οι Γερμανοί «πράσινοι» αποτελούν το πιο ισχυρό οικολογικό κόμμα της Ευρώπης, διαδραματίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στη γερμανική πολιτική σκηνή και οδηγό πολιτικού προσανατολισμού για τα άλλα ευρωπαϊκά κόμματα. Η περίπτωση των Γερμανών Πρασίνων αποτελεί ίσως το καλύτερο παράδειγμα εξέλιξης ενός κινήματος που ξεκίνησε ως δύναμη ριζοσπαστικής οικολογίας και εξελίχθηκε σε ένα ανανεωτικό συστημικό πολιτικό κόμμα.

- Ιδεολογική φυσιογνωμία και «πράσινη» ανθρωπογεωγραφία

Το Πράσινο γερμανικό κόμμα τοποθετείται στα αριστερά του πολιτικού φάσματος της χώρας. Οι Πράσινοι της Γερμανίας διεξήγαγαν αγώνες για την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων, καθώς και για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπλέον, το κόμμα είναι σε αντίθεση με τα συντηρητικά ιδεώδη και στηρίζει την ισότητα των φύλων και των ομοφυλόφιλων. Όσον αφορά στην εκπαίδευση των Πρασίνων υποστηρίζεται η ιδέα της μη δεσμευτικής προσέγγισης και της υιοθέτησης φιλειρηνικών θέσεων, καθώς είναι αντίθετη με την ευθύνη για την στρατιωτική θητεία που υπάρχει ακόμα.

Το 1982, η συντηρητική πτέρυγα του κόμματος διασπάστηκε για να διαμορφώσει το Οικολογικό Δημοκρατικό Κόμμα (ODP). Όσοι παρέμειναν στο κόμμα των Πρασίνων ήταν υπέρμαχοι της αντι-μilitαριστικής δράσης και κατά των περιορισμών σχετικά με τη μετανάστευση και την άμβλωση και γενικώς υπέρ των ποικίλων ελευθεριακών κινημάτων. Επίσης έτειναν να συνδεθούν πιο στενά με μια κουλτούρα της διαμαρτυρίας και ανυπακοής των πολιτών και συμμετείχαν ενεργά στις διαδηλώσεις ενάντια στα πυρηνικά όπλα, την πυρηνική ενέργεια, καθώς και την κατασκευή ενός νέου διαδρόμου στο αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης. Εκείνοι που αποχώρησαν από το κόμμα δυο χρόνια μετά την ίδρυσή του υιοθετούσαν αρκετές από αυτές τις ιδέες, αλλά αποκήρυσσαν τις πολύ δυναμικές μορφές διαμαρτυρίας και τις συγκρούσεις, που είχαν επιλέξει τότε ως τρόπο δράσης οι Πράσινοι.

Στην πορεία, πάντως, τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά, καθώς και οι ριζοσπάστες που κυριάρχησαν στους Πράσινους αναδιπλώθηκαν, προσαρμοζόμενοι σε μεγάλο βαθμό στις απαιτήσεις του συστήματος, προκειμένου να οργανώσουν τη σημαντική αύξηση της πολιτικής τους επιρροής. Γεγονός είναι, πάντως, ότι οι γερμανοί «πράσινοι» αποτελούν το καλύτερο παράδειγμα εξέλιξης ενός κινήματος που ξεκίνησε ως πολιτική δύναμη ριζοσπαστικής οικολογίας και εξελίχθηκε σε ένα πολιτικό κόμμα. Πολιτικό κόμμα, το οποίο παρήγαγε ρεαλιστές και μεταρρυθμιστές πολιτικές, που συγκέντρωναν τις προτιμήσεις ψηφοφόρων οι οποίοι δεν ανήκαν αναγκαστικά στο χώρο της παραδοσιακής και ανανεωτικής Αριστεράς.

Οι γερμανοί Πράσινοι στα πολιτικά τους προγράμματα συνέδεσαν την οικολογική ανάπτυξη με ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, δικαιωμάτων των γυναικών, περιφερειακής και τοπικής αυτονομίας, ειρήνης και ριζοσπαστικής δημοκρατίας⁶¹. Πάντως, η μετάβαση από το κίνημα στο κόμμα δεν ήταν ούτε άμεση ούτε εύκολη, καθώς στο εσωτερικό των γερμανών Πρασίνων, αλλά και στους κόλπους άλλων «πράσινων» ευρωπαϊκών κομμάτων, αναδείχθηκαν και αντιπαρατέθηκαν σκληρά δύο ιδεολογικές τάσεις: οι ρεαλιστές (realos) και οι ριζοσπάστες-φονταμενταλιστές⁶².

Το «πράσινο» γερμανικό κόμμα, ουσιαστικά, μετακινήθηκε ιδεολογικά προς το κέντρο και κατάφερε να εξελιχθεί στο ισχυρότερο οικολογικό κόμμα του κόσμου, προσαρμόζοντας τον ιδεαλισμό των αρχών της δεκαετίας του 1980 στο μετανεωτερικό ρεαλισμό⁶³.

Η γερμανική «πράσινη» ανθρωπογεωγραφία περιλαμβάνει άτομα με υψηλό εισόδημα που απολαμβάνουν επαγγελματικής καταξίωσης, ενώ θετικά διάκεινται γενικά οι έχοντες υψηλό επίπεδο σπουδών, η νέα γενιά κι ακόμα δυναμικότερα οι μεσήλικες. Οι Πράσινοι συγκεντρώνουν υψηλότερο αριθμό υποστηρικτών και ψηφοφόρων στις αστικές περιοχές, παρά στις αγροτικές, με εξαίρεση ένα μικρό αριθμό αγροτικών

⁶¹ Biehl J. (1993), *“Η αφομοίωση των ευρωπαϊκών Πρασίνων: από κινήματα σε κοινοβουλευτικά κόμματα”*, Κοινωνία και φύση, τ.3, 177-196

⁶² Urwin D. (1990), *Green politics in Western Europe*, Social Studies Review, τ.4, 152-157

⁶³ Μελισσάρης Σταύρος, *«“Πράσινη” η Ευρώπη»*, www.newstime.gr, 14/06/2009

περιοχών με τοπικά περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα, όπως εκείνων πέριξ περιοχών ορυχείων ή περιοχών εναπόθεσης ραδιενεργών αποβλήτων.

Τα χαμηλότερα ποσοστά υποστήριξης του Πράσινου κόμματος εμφανίζονται, όπως είναι λογικό, στην ανατολική πλευρά της Γερμανία, όπου παρά την άνοδο του βιοτικού επιπέδου μετά την επανένωση, η σύγκλιση των δύο μερών δεν έχει ακόμα πλήρως επιτευχθεί, τόσο σε επίπεδο οικονομικό όσο και επίπεδο κουλτούρας.

- Εκλογική Απήχηση

Με την επανένωση των δύο Γερμανιών, διάφορες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ανατολικής Γερμανίας σχημάτισαν τη Συμμαχία 90, που προσχώρησε στους Πράσινους το 1993, για να συγκροτήσουν από κοινού τη Συμμαχία '90/Οι Πράσινοι (*Bündnis 90/Die Grünen*), το Γερμανικό κόμμα σύγχρονης έκφρασης της Πολιτικής οικολογίας.

Το «πράσινο» γερμανικό κόμμα στην αρχή της δράσης του κατάφερε να αξιοποιήσει τα νέα λαϊκά κινήματα και σε σημαντικό ποσοστό να μετατρέψει τα μέλη τους σε ψηφοφόρους του, λόγω και της πολιτικής συγκυρίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980, με την καταστροφή του Τσερνομπίλ το 1986 και την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της απειλής της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αλλά και την όξινη βροχή στα γερμανικά δάση. Το αποτέλεσμα ήταν οι Πράσινοι να αυξήσουν στις εκλογές της Δυτικής του 1987 το ποσοστών ψήφων τους στο 8,3% - από 5,6% τέσσερα χρόνια νωρίτερα - και εκ τότε να αναδειχθεί ο Joschka Fischer ως ο φυσικός ηγέτης του κόμματος, για περίπου μία εικοσαετία!

Το γερμανικό «πράσινο» κόμμα ανέδειξε για πρώτη φορά εκπροσώπους στο κοινοβούλιο το 1983 και η διαρκής αύξηση της πολιτικής και εκλογικής δύναμης των γερμανών πράσινων τους οδήγησε τελικά στη συμμετοχή τους ομοσπονδιακή κυβέρνηση, από τον Οκτώβρη 1998 μέχρι τον Οκτώβρη 2005. Στις δε κοινοβουλευτικές εκλογές του 2009, το Πράσινο γερμανικό κόμμα κέρδισε 10,7% των ψήφων και 68 από τις 612 έδρες της Βουλής, που είναι το καλύτερο εκλογικό αποτέλεσμα του και επιστέγασμα μιας σταθερά ανοδικής πορείας των τριών τελευταίων δεκαετιών, διάστημα στο οποίο οι Γερμανοί Πράσινοι άρχισαν από

χαμηλά μονοψήφια ποσοστά εκλογικής δύναμης, συνέχισαν με μέσα και μεγαλύτερα μονοψήφια ποσοστά, μέχρι την πρόσφατη κατάκτηση του διψήφιου ποσοστού εκλογικής δύναμης.

Εξαιρέση στη σταθερά ανοδική πορεία των Πράσινων μπορεί να θεωρηθούν οι εκλογές του Δεκεμβρίου του 1990, της ενωμένης πα Γερμανίας. Σ' αυτές, ο πατριωτικός λόγος κυριαρχούσε, απαξιώνοντας τον περιβαλλοντικό λόγο των Πράσινων περί κλιματικής αλλαγής και άλλων οικολογικών ζητημάτων⁶⁴, γεγονός που σε συνδυασμό με το εκλογικό σύστημα του πλαφόν 5%, που έπρεπε να κατακτήσουν τα κόμματα τόσο στη Δυτική όσο και στην Ανατολική πλευρά της χώρας, άφησε του Πράσινους χωρίς κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, παρά το 5% που έλαβαν στην επικράτεια και που υπό τις συνθήκες που έγινε τότε η μεταβολή του εκλογικού σώματος, μόνο αποτυχία δε μπορεί να θεωρηθεί.

Επιπρόσθετα στο μακρύ αυτό διάστημα της παρουσίας των Γερμανών Πράσινων στη γερμανική πολιτική σκηνή, εκτός από αρκετές επιτυχίες που είχαν σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, εξίσου σταθερά ανοδικά και την τελευταία δεκαετία διψήφια, ήταν και τα ποσοστά εκλογικής απήχησης των στις ψηφοφορίες για τις ευρωεκλογές. Οι μεγαλύτερες εκλογικές επιτυχίες σε γενικές εκλογές, για τους Γερμανούς Πράσινους, έχουν σημειωθεί, άλλωστε, στις ευρωεκλογές του 2004⁶⁵ και του 2009, όπου σημείωσαν ποσοστά εκλογικής δύναμης και στις δύο αναμετρήσεις περί το 12%!

- Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση

Το 1998, παρά την ελαφρά πτώση στο εκλογικό ποσοστό τους, οι Πράσινοι διατηρούν τις 47 έδρες τους και προσχωρούν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, διαμορφώνοντας για πρώτη φορά μια «κόκκινη-πράσινη» κυβέρνηση συνασπισμού με το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας (SPD) . Ο Γιόσκα Φίσερ έγινε Αντι-

⁶⁴ Η αυτοκριτική ορισμένων «πράσινων» ψηφοφόρων, για την προεκλογική εκστρατεία του κόμματός την εποχή της επανένωσης της Γερμανίας και του κυρίαρχου τότε πατριωτικού λόγου, συνοψίζεται στη φράση: «Όλοι μιλούσαν για τη Γερμανία, κι εμείς μιλούσαμε για τον καιρό»!

⁶⁵ Στις ευρωεκλογές του 2004 επικεφαλής του ευρω-ψηφοδελτίου των Γερμανών Πράσινων ήταν - μαζί με τη Rebecca Harms – ο γνωστός γαλλο-γερμανός «πράσινος» Daniel Cohn-Bendit.

καγκελάριος και υπουργός της Γερμανίας, στην κυβέρνηση του καγκελαρίου Σρέντερ, στην οποία συμμετείχαν δύο ακόμα «πράσινοι» υπουργοί. Πολύ γρήγορα το κόμμα οδηγήθηκε σε κρίση από το ζήτημα της γερμανικής συμμετοχής στις ενέργειες του NATO στο Κοσσυφοπέδιο. Πολυάριθμα μέλη του κόμματος τάχθηκαν κατά του πολέμου και παραιτήθηκαν, στην εκτέλεση της πρώτης γερμανικής στρατιωτικής αποστολής στο εξωτερικό μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, εξέλιξε που επεφύλαξε αρκετά δυσάρεστα αποτελέσματα για τους Πράσινους σε τοπικές και περιφερειακές εκλογές.

Η κοινοβουλευτική διάσπαση του κυβερνητικού συνασπισμού, όμως, ήρθε τελικά το 2001, όταν τέσσερις «πράσινοι» βουλευτές, μαζί με ένα σοσιαλδημοκράτη ψήφισαν κατά της απόφασης της κυβέρνησης Σρέντερ για συμμετοχή της χώρας στην εισβολή στο Αφγανιστάν, χωρίς πάντως το ρήγμα αυτό να εκτρέψει ολοκληρωτικά από την πορεία της την τότε κυβέρνηση συνεργασίας σοσιαλδημοκρατών και «πράσινων».

Από την άλλη πλευρά, μια σημαντική επιτυχία των Πρασίνων, ως κυβερνών κόμμα, αποτέλεσε το 2000 η απόφαση για τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Ο «πράσινος» υπουργός Περιβάλλοντος, Διατήρησης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας, Jürgen Trittin, κατέληξε σε συμφωνία με τις εταιρείες ενέργειας για την σταδιακή απόσυρση δεκαεννέα πυρηνικών σταθμών παραγωγής πυρηνικής ενέργειας της χώρας και την οριστική παύση χρήσης πυρηνικής ενέργειας έως το 2020.

Παρά τις κρίσεις της προηγούμενης εκλογικής περιόδου, το 2002, οι Πράσινοι αύξησαν ποσοστά και έδρες, λόγω της συμπαράταξης Βουλευτών που είχαν καταψηφίσει την εισβολή στο Αφγανιστάν⁶⁶, που αποτέλεσαν την επιλογή ψηφοφόρων που εναντιώνονταν στη συμμετοχή της Γερμανίας και στη νέα, προετοιμαζόμενη από τις ΗΠΑ, εισβολή - αυτή τη φορά - στο Ιράκ, αλλά και λόγω του θετικού αντίκτυπου που είχε η «πράσινη» πολιτική του υπουργείου περιβάλλοντος του «κοκκινο-πράσινου» κυβερνητικού συνασπισμού. Ο κυβερνητικός συνασπισμός, συνεπώς, ανανέωσε τη θητεία του για μια ακόμα κοινοβουλευτική περίοδο, που κράτησε, τελικά, ως τις αρχές του 2005, όπου στις τότε ομοσπονδιακές

⁶⁶ Ο Hans-Christian Ströbele, εκ των Βουλευτών που είχαν καταψηφίσει τη γερμανική συμμετοχή στην εισβολή στο Αφγανιστάν, ήταν ο πρώτος εκλεγμένος «πράσινος» Βουλευτής των ανατολικογερμανικών, σε έδρα της εκλογικής περιφέρειας του Βερολίνου.

εκλογές το κόμμα των Πράσινων εμφανίστηκε σταθερό, καταγράφοντας ελάχιστες απώλειες, αλλά λόγω των μεγαλύτερων απωλειών του SPD, ο «κοκκινο-πράσινος» κυβερνητικός συνασπισμός τερμάτισε την πορεία του.

Για σχεδόν δύο χρόνια μετά τις ομοσπονδιακές εκλογές του 2005, οι Πράσινοι δεν λάμβαναν μέρος σε οποιαδήποτε κυβέρνηση, τόσο σε επίπεδο κρατιδιακό όσο και σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Τον Ιούνιο του 2007, οι Πράσινοι της Βρέμης⁶⁷ συνήψαν συνασπισμό με το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SPD) και τον Απρίλιο του 2008 συνήψαν νέο συνασπισμό με τη Χριστιανική Δημοκρατική Ένωση (CDU) στο Κρατίδιο του Αμβούργου, τον πρώτο τέτοιο συνασπισμό σε τόσο υψηλό επίπεδο «πράσινων» και χριστιανοδημοκρατών στη Γερμανία, ενώ τον Αυγούστο του 2009, προώθησαν τη σύναψη του πρωτόγνωρου, για τα γερμανικά πολιτικά δεδομένα, «συνασπισμού Τζαμάικα», στο Κρατίδιο του Σάαρλαντ, συμμαχώντας με χριστιανοδημοκράτες και φιλελεύθερους, αντί με την αριστερά και τους σοσιαλδημοκράτες.

2.2.2 Οι Πράσινοι της Γαλλίας

Οι Πράσινοι της Γαλλίας⁶⁸ (Les Verts, Confédération Ecologiste-Parti Ecologiste - Πράσινοι, Οικολογική Συνομοσπονδία-Οικολογικό Κόμμα) είναι ένα κόμμα που εκφράζει τις αρχές της πολιτικής οικολογίας, στη χώρα που υπήρξε η γενέτειρα των νέων κινημάτων της δεκαετίας του 1960, κι αποτελούν ένα από τα σημαντικά μέλη του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος.

Η πρώτη συμμετοχή των οικολόγων σε εθνικές εκλογές στη Γαλλία ήταν στις προεδρικές εκλογές του 1974 με την υποψηφιότητα του Ρενέ Ντυμόν (René Dumont). Στις επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις, στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της επόμενης, οι οικολογικοί συνδυασμοί θα σημειώσουν αξιόλογες επιτυχίες, χωρίς όμως να υπάρχει την περίοδο αυτή ένα συγκροτημένο οικολογικό κόμμα,

⁶⁷ http://www.eurogreens.org/cms/default/dok/187/187351.european_greens_congratulate_bremen_gree@en.htm

⁶⁸ Οι πληροφορίες για τους Γάλλους Πράσινους έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα του κόμματος, <http://www.lesverts.fr/>, από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/The_Greens_%28France%29

καθώς τα οικολογικά πολιτικά σχήματα απαρτίζονταν από προσωρινές εκλογικές επιτροπές αποτελούμενες διάφορων πολιτικών οργανώσεων.

Οι Πράσινοι ιδρύθηκαν το 1984 από τη συνένωση των δύο οικολογικών κομμάτων, από τα οποία προκύπτει κι ο υπότιτλος του νέου κόμματος. Η περίοδος 1986-1993 χαρακτηρίζεται από την στρατηγική της απόλυτης αυτονομίας του χώρου που συνοψίζεται στη φράση "ούτε αριστερά, ούτε δεξιά, αλλά μπροστά" και κυριαρχείται από την ηγετική φυσιογνωμία του Αλσατού Αντουάν Βατσέρ (Antoine Waechter).

Την περίοδο αυτή το κόμμα πετυχαίνει τα καλύτερα εκλογικά του ποσοστά, με 10,5% στις ευρωεκλογές του 1989, αλλά ένα χρόνο αργότερα η δημιουργία της Γενιάς Οικολογίας, από το ιστορικό στελεχος του Οικολογικού Κινήματος, ιδρυτή των Φίλων της Γης και υπουργό Περιβάλλοντος της Προεδρίας Μιτεράν, Μπρις Λαλόντ (Brice Lalonde), οδηγεί σε διάσπαση τον οικολογικό χώρο, αν και παρόλα αυτά οι δύο πολιτικοί σχηματισμοί θα συγκεντρώσουν 13,9% των ψήφων στις περιφερειακές εκλογές του 1992 και θα συμμαχήσουν για τις βουλευτικές του 1993 σχηματίζοντας την Οικολογική "Αντάντ". Η οικολογική «Αντάντ», όμως, δε θα δώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς στη συγκεκριμένη εκλογική διαδικασία το σχήμα έλαβε 7,7%, χωρίς να καταλάβει καμία έδρα!

Συνέπεια αυτών των εκλογών που θεωρήθηκαν καταστροφικές για την πολιτική οικολογία είναι η αλλαγή της πολιτικής στρατηγικής με την ένταξη αριστερών οικολόγων, όπως για παράδειγμα η Κοκκινοπράσινη Εναλλακτική και η Συμμαχία με την Αριστερά, η οποία απαρτιζόταν από σοσιαλιστές, κομμουνιστές και ριζοσπάστες, που θα τους οδηγήσει το 1997 στην βουλή και στην κυβέρνηση, με μια υπουργό την υπουργό περιβάλλοντος Ντομινίκ Βουανέ (Dominique Voynet) και από το 2001 ένα γραμματέα του κράτους για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία.

Η ήττα της αριστεράς το 2002 θα είναι λιγότερο οδυνηρή για τους πράσινους, που θα επιστρέψουν σε μια πιο ανεξάρτητη πολιτική ως προς τους σοσιαλιστές και θα σημειώσουν αρκετές εκλογικές επιτυχίες στις αυτοδιοικητικές εκλογές και τις Ευρωεκλογές του 2004. Αντιθέτως θα ηττηθούν στις τελευταίες προεδρικές και

βουλευτικές εκλογές⁶⁹, ξαναοίγοντας τα ζητήματα επαναπροσδιορισμού της πολιτικής τους ταυτότητας, όπως επίσης και της δομής και λειτουργίας τους, για να επανέλθουν όμως δριμύτεροι, με τον Ντανιέλ Κον Μπετίτ επικεφαλής των στις θριαμβευτικές γι' αυτούς εκλογές για το ευρωκοινοβούλιο το 2009⁷⁰ και την εν συνεχεία πολύ ικανοποιητική παρουσία τους στις περιφερειακές γαλλικές εκλογές του 2010!

Πιο συγκεκριμένα, στις ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2009, ο Ντ. Κον Μπετίτ πέτυχε το καλύτερο εκλογικό αποτέλεσμα για τους Γάλλους «πράσινους», καθώς με 16,28% και ελάχιστη διαφορά ψήφων από τους δεύτερους σοσιαλιστές, εξελέγη ο ίδιος και δεκατέσσερις ακόμα ομοϊδέατες του, «πράσινοι», στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Η πολιτική αυτή και εκλογική νίκη Ντ. Κον Μπετίτ και Πράσινων, στο εξής θα αποτελεί σημείο αναφοράς, όχι μόνο για τους «πράσινους» της Γαλλίας, αλλά για όλους τους υποστηρικτές της πολιτικής οικολογίας στην Ευρώπη και τον κόσμο!

Η άνοδος δε αυτή των οικολόγων επισφραγίσθηκε και στις πρόσφατες περιφερειακές εκλογές του Μαρτίου του 2010, όπου οι συντηρητικοί του Προέδρου Σαρκοζί ηττήθηκαν καθαρά από την «σοσιαλπράσινη» συμμαχία, με τους Πράσινους, να αποσπών το 12,8% των ψήφων στον πρώτο εκλογικό γύρο και το 46,40 στο δεύτερο, μαζί με τους σοσιαλιστές, που στον πρώτο είχαν συγκεντρώσει το 29,14%.

2.2.3 Τα οικολογικά κόμματα στη Μ. Βρετανία

Το Πράσινο κόμμα της Αγγλίας και της Ουαλίας (Green Party of England and Wales) είναι το κυρίαρχο οικολογικό πολιτικό κόμμα της Αγγλίας και της Ουαλίας, καθώς ιδρύθηκε το 1973 με το όνομα PEOPLE (Λαός) και είναι ένα από τα πρώτα που ιδρύθηκαν παγκοσμίως⁷¹. Συνεργάζεται με τα ανεξάρτητα «πράσινα» κόμματα της

⁶⁹ Πίνακας 1

⁷⁰ Πίνακας 2

⁷¹ Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα <http://www.greenparty.org.uk/about.html>, του Πράσινου κόμματος της Αγγλίας και της Ουαλίας και από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Green_Party_of_England_and_Wales.

Σκωτίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, κι είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος και των Παγκόσμιων Πράσινων.

Στα 1975 μετονομάστηκε σε Οικολογικό Κόμμα και σε Πράσινο Κόμμα το 1985, ενώ το 1990 οι Πράσινοι της Σκωτίας και της Β.Ιρλανδίας δημιούργησαν τα δικά τους κόμματα διατηρώντας, πάντως, άριστες σχέσεις και οργανωμένους τρόπους επικοινωνίας με τους Άγγλους συντρόφους τους. Λίγο αργότερα, οι Ουαλοί δημιούργησαν αυτόνομο περιφερειακό κόμμα παραμένοντας, όμως, στο Πράσινο Κόμμα που από τότε πήρε το σημερινό του όνομα. Εξάλλου, το Πράσινο Κόμμα της Σκωτίας (Scottish Green Party) είναι το κόμμα της πολιτικής οικολογίας της Σκωτίας και δημιουργήθηκε μετά από απόσπαση του από το αντίστοιχο Αγγλικό κόμμα, ενώ εκπροσωπείται στο Σκωτσέζικο κοινοβούλιο με δύο έδρες, κι έχει παρουσία σε πολλά δημοτικά συμβούλια.

Η ιδεολογική τοποθέτηση του Πράσινου κόμματος της Αγγλίας και της Ουαλίας πραγματοποιήθηκε με το «Μανιφέστο για μια Βιώσιμη Κοινωνία» (Manifesto for a Sunstainable Society), που δημιουργήθηκε στο Coverty το 1973 και τροποποιείται αναλόγως των κοινωνικών και πολιτικών συγκυριών σε κάθε συνέδριο, καθώς δύο φορές το χρόνο συνεδριάζει το ανώτατο όργανο του κόμματος διαμορφώνοντας και εκσυγχρονίζοντας την πολιτική του.

Το αγγλικό «πράσινο» κόμμα εμφανίζει παραδοσιακά σημαντική δυναμική σε επίπεδο ψηφοφοριών στις εθνικές εκλογικές αναμετρήσεις, όπως για παράδειγμα στις περισσότερες αναμετρήσεις των ευρωεκλογών, με αποκορύφωμα την υπερψηφίση του από το 15% του εκλογικού σώματος στις ευρωεκλογές του 1989. Παρά τη σημαντική του όμως εκλογική δυναμική και λόγω του, αμφιλεγόμενου για τη δημοκρατικότητά του, πλειοψηφικού συστήματος μονοεδρικών περιφερειών ενός γύρου⁷², το οποίο προβλέπεται από τον αγγλικό εκλογικό νόμο, δεν είχε καταφέρει να εκπροσωπηθεί στο βρετανικό κοινοβούλιο, μέχρι πρόσφατα που για πρώτη φορά συνέβη αυτό. Γι' αυτό άλλωστε στη Μ. Βρετανία εμφανίζεται το οξύμωρο σχήμα της ικανής εκπροσώπησής των «πράσινων» αυτοδιοικητικό επίπεδο, με αποτέλεσμα σε τοπικό επίπεδο να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, την ώρα που λόγω της ακραία

⁷² Το πλειοψηφικό σύστημα μονοεδρικών περιφερειών ενός γύρου - γνωστό στις αγγλοσαξωνικές χώρες ως «First Past the Post» - προβλέπει ότι όποιος υποψήφιος κερδίσει την πλειοψηφία της ψηφοφορίας κατοχυρώνει και την έδρα χωρίς να χρειάζεται την κατάκτηση της απόλυτης πλειοψηφίας.

πλειοψηφικής δομής του εκλογικού συστήματος της Μ. Βρετανίας υποεκπροσωπείται κραυγαλέα στο βρετανικό κοινοβούλιο!

Προσφάτως, όμως, το Μάιο του 2010, οι Βρετανοί «πράσινοι» έκαναν τη μεγάλη ανατροπή σημειώνοντας τη μεγαλύτερη πολιτική επιτυχία⁷³ για το Πράσινο Κόμμα Αγγλίας και Ουαλίας. Με την εκλογή της Λούκας υπερέβη αυτή τη φορά την πολιτική «ανωμαλία» της Βρετανίας, καθώς έτσι χαρακτηρίζεται από το βρετανικό τύπο αυτό το δυσάρεστο φαινόμενο της Μ. Βρετανίας, η οποία είναι η μοναδική μεγάλη ευρωπαϊκή χώρα που δεν είχε ποτέ «πράσινα» μέλη στο εθνικό νομοθετικό σώμα της, ως το φετινή άνοιξη! Τελικά, οι βρετανοί οικολόγοι κατάφεραν με 31,3% να εκλέξουν την Caroline Lucas⁷⁴ στην εκλογική περιφέρεια του Μπράιτον Πάβιγιον.

Είναι βέβαιο, λοιπόν, ότι οι Βρετανοί ψηφοφόροι, με την επιβράβευση των Πράσινων στο Μπράιτον, ενδυνάμωσαν τις «πράσινες» θέσεις στα σημαντικά κοινωνικά και οικολογικά θέματα. Και πράγματι οι Πράσινοι στο εξής θα συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής ατζέντας σε εθνικό επίπεδο, εμπλουτίζοντάς τη με συγκεκριμένα αιτήματα, τα οποία αναμένεται να άπτονται σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, και άλλων συναφών θεματικών στο Βρετανικό Κοινοβούλιο, όπως κάνουν εδώ και χρόνια σε τοπικό επίπεδο, αλλά και στο Ευρωκοινοβούλιο.

2.3 Οι «πράσινοι» του ευρωπαϊκού σκανδιναβικού Βορρά

Οι οικολογικές οργανώσεις και κόμματα στη Βόρεια Ευρώπη και συγκεκριμένα τη Σκανδιναβία έχουν μακρά παράδοση αγώνα για την εφαρμογή βιώσιμων πολιτικών και κοινωνικών πρακτικών, όσο και για τη σύνθεση μιας ολοκληρωμένης πρότασης οικολογικής διακυβέρνησης. Οι αρχές και ιδέες, μάλιστα, του περιβαλλοντισμού και της πολιτικής οικολογίας διαπνέουν όλο το πολιτικό σύστημα του ευρωπαϊκού σκανδιναβικού Βορρά, σχεδόν όλα τα πολιτικά συστήματα και τους κοινωνικούς φορείς και δεν εκφράζονται μόνο από τα αμιγώς «πράσινα» κόμματα και οργανώσεις.

⁷³ <http://www.ana-mpa.gr/anaweb/user/showprel?service=3&maindoc=8692851>

⁷⁴ Η Caroline Lucas είναι η ηγέτιδα του αγγλικού Πράσινου κόμματος και μοναδική «πράσινη» εκπρόσωπος στο βρετανικό κοινοβούλιο

Χαρακτηριστικό είναι άλλωστε ότι ενώ η Νορβηγία και η Δανία είναι, ως γνωστών, από τις χώρες που εφαρμόζονται οι οικολογικές αρχές και οι αρχές της βιωσιμότητας, σε κάθε πτυχή της κοινωνικής τους ζωής, αν και στις συγκεκριμένες χώρες είτε δεν υπάρχουν αμιγείς πολιτικο-οικολογικοί κομματικοί φορείς, όπως στην περίπτωση της δυναμικά βιωσιμο-αναπτυξιακής και ταχέως ανθρακο-απεξαρτούμενης Δανίας, είτε αυτοί που υφίστανται είναι ιδιαίτερα χαμηλής πολιτικής και εκλογικής δυναμικής, όπως στην περίπτωση της Νορβηγίας⁷⁵, της οποίας η Πρωθυπουργός της, ήδη από το 1987, με έκθεσή της για λογαριασμό των Ηνωμένων Εθνών, όχι μόνο έδωσε τον ορισμό για την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά έθεσε και το πλαίσιο και τις προϋποθέσεις για την υλοποίησή της σε παγκόσμιο επίπεδο!

Στο ίδιο μήκος κύματος έχουν κινηθεί εδώ και τρεις, τουλάχιστον, δεκαετίες και τα κράτη, καθώς και οι κοινωνίες, των Σουηδίας και Φιλανδίας, στις οποίες, αντίθετα με τις δύο προαναφερόμενες «αδελφές» σκανδιναβικές χώρες, και πέρα από την ευρύτερη καλλιέργεια πολιτικής και κοινωνικής οικολογικής συνείδησης, εδραιώθηκαν στην πολιτική ζωή αυτών των χωρών και τα «πράσινα» κόμματά τους, διαδραματίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στη πολιτική τους κονίστρα. Η δράση και επιρροή, δε, των «πράσινων» κομμάτων των δύο αυτών χωρών, μελετάται παρακάτω διεξοδικότερα.

2.3.1 Σουηδοί Πράσινοι

Το σουηδικό Περιβαλλοντικό - Πράσινο Κόμμα (Miljöpartiet de Gröna) ιδρύθηκε το 1981 ως «προϊόν» του κινήματος κατά της πυρηνικής ενέργειας και της μακρόχρονης δυσαρέσκειας για τη διαχείριση από την εξουσία των περιβαλλοντικών ζητημάτων, που είχε ως αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι να αποζητούν ένα κόμμα που θα περιβαλλοντική διάσταση στη σουηδική κυβερνητική πολιτική. Η αρχική του

⁷⁵ Το Περιβαλλοντικό Κόμμα των Πρασίνων είναι το «πράσινο» νορβηγικό πολιτικό κόμμα, που σχηματίστηκε τον Οκτώβριο του 1988, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει καταφέρει να εκλέξει μέλη στο εθνικό κοινοβούλιο, καθώς σημειώνει εκλογικές επιδόσεις κάτω της εκατοστιαίας μονάδας. Το κόμμα δεν έχει αρχηγό με την παραδοσιακή έννοια, αλλά είναι υπό την ηγεσία εθνικού συμβουλίου, που αποτελείται από πέντε άτομα και όλοι οι εκπρόσωποι του εκλέγονται κατά το ετήσιο συνέδριο του κόμματος.

ονομασία δεν περιλάμβανε τη λέξη Πράσινο, καθώς αυτή προστέθηκε το 1985, σηματοδοτώντας τη σύμπλευση με τα άλλα ευρωπαϊκά κόμματα.

- Ιδεολογική Συγκρότηση

Το σουηδικό Κόμμα των Πρασίνων ιδρύθηκε ως μια εναλλακτική λύση στα παραδοσιακά κόμματα και την πολιτική του συνασπισμού. Συγκροτείται σε δύο τάσεις: την αριστερή και τη τάση, οι οποίες διαφέρουν κυρίως ως προς την προσέγγισή τους με την ιδιοκτησία και την κατανομή των πόρων στην κοινωνία. Και για τις δύο τάσεις του πάντως η άκρατη ανάπτυξη, με την έννοια της διαρκούς οικονομικής μεγέθυνσης δεν οδηγεί σε κοινωνίες μακροπρόθεσμα βιώσιμες!

Ως εκ τούτου, το Πράσινο σουηδικό κόμμα τάσσεται υπέρ μιας καλοσχεδιασμένης στρατηγικής για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης και της εξοικονόμηση των φυσικών πόρων. Οι Σουηδοί «πράσινοι», εξάλλου, είναι υπέρ της ισότητας στην πράξη για όλους τους ανθρώπους - ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τον πολιτισμό – και φυσικά υπέρ της κάλυψης των βασικών αναγκών όλων των ανθρώπων.

Υποστηρίζουν δε μια ιδεολογία τριπλής αλληλεγγύης: αλληλεγγύης με τα ζώα, τη φύση και το οικολογικό σύστημα, αλληλεγγύης με τις μελλοντικές γενεές, αλληλεγγύης με όλους τους ανθρώπους στον κόσμο. Αρχές που πηγάζουν από τη θεώρησή τους ότι οι πόροι της Γης είναι πεπερασμένοι και συνεπώς περιορισμένοι και κατά συνέπεια, τα ανθρώπινα όντα αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα ενός οικολογικού συστήματος, κι οπότε κάθε είδος έχει μια εγγενή αξία.

Ακόμα το «πράσινο» σουηδικό κόμμα χαρακτηρίζεται από ευρωσκεπτικιστική αντίληψη για τα τεκταινόμενα και την πορεία της Ε.Ε., ενώ υποστηρίζει τη σταδιακή εξάλειψη της πυρηνικής ενέργειας στη Σουηδία και την υψηλή φορολογία των μη φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων και δραστηριοτήτων.

Το «πράσινο» αυτό ιδεολογικό αυτό περιεχόμενο εκφράζεται από ένα συλλογικό μοντέλο ηγεσίας, το οποίο αποτελείται από δύο εκπροσώπους, ο ένας από τους

οποίους είναι πάντα γυναίκα και ο άλλος άνδρας, ενώ σήμερα οι εκπρόσωποι των Πρασίνων είναι η Μαρία Βέτερστραντ και ο Πέτερ Ερικσον.

- Οργανωτική Συγκρότηση

Το σουηδικό Κόμμα των Πρασίνων είναι οργανωμένο σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενώ εκπροσωπείται και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁷⁶. Το ανώτατο όργανο του κόμματος είναι το συνέδριο, που πραγματοποιείται κάθε χρόνο.

Μεταξύ των συνεδρίων, το ανώτατο όργανο είναι το συμβούλιο του κόμματος, ενώ υπάρχει επίσης μια συμβουλευτική επιτροπή, που αποτελείται από μέλη που διορίζονται από τις περιφερειακές κομματικές οργανώσεις. Άλλοι οργανισμοί περιλαμβάνουν την Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου και την εφορευτική επιτροπή.

Για τη διασφάλιση της δημοκρατίας και την αποτροπή του ελιτισμού και των διακρίσεων μέσα στο κόμμα, το σουηδικό Κόμμα των Πρασίνων έχει αναπτύξει μια σειρά οργανωτικών κανόνων, όπως η πρόβλεψη ύπαρξης, αντί για ένα αρχηγό κόμματος, δύο εκπροσώπων του κόμματος, ένα άντρα και μια γυναίκα, ώστε να υπηρετείται η αρχή ισότητας των φύλων, αλλά και να αποφεύγεται η εστίαση σε ένα πρόσωπο που είναι το συχνότερο αποτέλεσμα της συγκρότησης των αρχηγικών κομμάτων. Γι' αυτό και, όπως προαναφέρθηκε, από το συνέδριο του 2002 εκπρόσωποι είναι οι Μαρία Wetterstrand και Peter Eriksson.

Ακόμα, από το καταστατικό του κόμματος προβλέπεται ποσόστωση 40% για κάθε φύλο, αναφορικά στους εκλεγμένους αντιπροσώπους. Κάθε αξίωμα – βάση της πολιτικο-οικολογικής αρχής της εναλλαγής - μπορούν τα μέλη του Πράσινου κόμματος να το κατέχουν για εννέα χρόνια, πλην της κοινοβουλευτικής έδρας, που προβλέπονται ως ανώτατο όριο τα δώδεκα χρόνια, ενώ δεν επιτρέπεται η ταυτόχρονη συμμετοχή στο κοινοβούλιο και στα περιφερειακά ή τοπικά συμβούλια, για να αποτρέπεται η ατομική συγκέντρωση δύναμης, κι επιπρόσθετα δεν επιτρέπεται η άσκηση επαγγέλματος για τους εκλεγμένους σε εθνικό επίπεδο.

⁷⁶ <http://www.eurogreens.org/cms/default/dok/149/149017.sweden@en.htm>

- Εκλογική Επιρροή

Το σουηδικό Πράσινο Κόμμα, για πρώτη φορά κέρδισε έδρες στο σουηδικό κοινοβούλιο το 1988, κερδίζοντας το 5,5% των ψήφων και 20 έδρες. Στις επόμενες εκλογές, το 1991, δεν πέρασε το όριο του 4% ώστε να εκλέξει βουλευτές, όμως επέστρεψε στο κοινοβούλιο το 1994 και έκτοτε παίρνει γύρω στο 5% σε κάθε εκλογική αναμέτρηση, ενώ παραδοσιακά υψηλή είναι η δύναμη και σημαντικά η εκπροσώπηση στις τοπικές και περιφερειακές εκλογές της χώρας, γεγονός που συνδέεται και με τη δυναμική ανάπτυξη μέσα στα χρόνια του δικτύου περιβαλλοντικών οργανώσεων. Γενικά, οι Σουηδοί Πράσινοι ψηφίζονται από τους νέους, τις γυναίκες, τους κατοίκους των πόλεων και πρόσωπα με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης.

Στις πρόσφατες φετινές εκλογές, της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 2010, το Περιβαλλοντικό Κόμμα της Σουηδίας ήταν το μοναδικό κόμμα από το αντιπολιτευτικό συνασπισμό που κέρδισε ψήφους σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογές. Με το 7,2% που συγκέντρωσε, εξέλεξε 25 Βουλευτές από 19 που είχε και είναι πλέον το τρίτο μεγαλύτερο κόμμα στο σουηδικό κοινοβούλιο, καθώς ενισχύθηκε και στις τρεις μεγάλες πόλεις της χώρας, τη Στοκχόλμη (13,7%), Γκέτεμποργκ (9,8%) και στο Μάλμε (7,5%)⁷⁷. Σύμφωνα μάλιστα με το σουηδικό τύπο⁷⁸, οι Πράσινοι ευνοούνται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι το αποτέλεσμα της Κυριακής σηματοδότησε επίσης το τέλος της σοσιαλδημοκρατικής κυριαρχίας στη Σουηδία⁷⁹.

Στην προηγούμενη αναμέτρηση οι Πράσινοι είχαν και πάλι βελτιώσει το εκλογικό τους ποσοστό, αλλά συνολικά είδαν την επιρροή τους να μειώνεται, καθώς είχε ηττηθεί ο εκλογικός τους συνασπισμός με τους σοσιαλδημοκράτες, με τους οποίους μαζί ασκούσαν μέχρι τότε τη διακυβέρνηση. Τώρα, όμως, λόγω εισόδου στη σουηδική Βουλή της ακροδεξιάς, με την οποία όμως δεν επιθυμεί συνεργασία η συντηρητική πλειοψηφία, όσο και της αποδυνάμωσης των σοσιαλδημοκρατών, οι

⁷⁷ <http://greenerblog.blogspot.com/2010/09/swedish-green-party-electoral-progress.html>

⁷⁸ http://www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_20/09/2010_355961

⁷⁹ Αγγελόπουλος Γιώργος, «Ομίχλη στη Στοκχόλμη - Η Κεντροδεξιά νίκησε αλλά χωρίς πλειοψηφία θα δυσκολευτεί να κυβερνήσει», Τα Νέα, 21/09/2010

Σουηδοί Πράσινοι αναμένεται να αυξήσουν την πολιτική δυναμική τους, ακόμα κι αν δεν αποδεχτούν την πρόταση κυβερνητικής συνεργασίας των συντηρητικών, που είναι και το πιθανότερο, βάση της απόφασης του συνεδρίου των Πρασίνων του 2008, να συνεργάζονται εκλογικά με τους σοσιαλδημοκράτες μέχρι το 2020, αλλά και των απορριπτικών για την προοπτική αυτή δηλώσεων της εκπροσώπου του κόμματος Μαρία Βέτερστραντ.⁸⁰

Ανεξάρτητα, όμως, της συμμετοχής ή μη των Πρασίνων στην κυβέρνηση της συντηρητικής πλειοψηφίας, η πολιτική επιρροή με αυτά τα δεδομένα αναμένεται να αυξηθεί για τους σουηδούς Πράσινους, καθώς και στην πιθανότερη περίπτωση μη συμμετοχής η εύθραυστη συντηρητική κυβέρνηση που θα προκύψει, θα είναι λογικά αναγκασμένη να ενσωματώσει «πράσινες» πολιτικές στην διακυβέρνηση της χώρας για να διατηρηθεί ευκολότερα στην εξουσία, κερδίζοντας την ανεκτικότητα, έστω, του τρίτου, πλέον, σε πολιτική δύναμη κόμματος στη χώρα!

2.3.2 Η Πράσινη Ένωση της Φινλανδίας

Η Πράσινη Ένωση (Vihreä liitto) είναι το οικολογικό κόμμα της Φινλανδίας. Ιδρύθηκε το 1983 από οικολόγους, φεμινιστές και άλλες ομάδες, ενώ προπομπός της οργανωμένης «πράσινης» εκπροσώπησης στη Φινλανδία υπήρξε η εκλογή δύο ανεξάρτητων – για πρώτη φορά - «πράσινων» Βουλευτών. Το φινλανδικό «πράσινο» κόμμα, μάλιστα ήταν το πρώτο ευρωπαϊκό «πράσινο» κόμμα που συμμετείχε σε εθνική κυβέρνηση, ήδη από το 1995.

- Το φινλανδικό οικολογικό ιδεολογικό μίγμα

Σε ιδεολογικό επίπεδο, οι Φινλανδοί «πράσινοι» δεν αποτελούν, πλέον, μια αντισυστημική και εναλλακτική πολιτική δύναμη, όπως κατά το παρελθόν. Οι εκπρόσωποί του, στις περισσότερες περιπτώσεις διατυπώνουν την άποψη πως η πολιτική τους τοποθέτηση δεν εγκλωβίζεται μήτε στη μία μήτε στην έτερη πλευρά του ιδεολογικού άξονα αριστεράς-δεξιάς.

⁸⁰ Η Μαρία Βέτερστραντ δήλωσε σχετικά: «Εκτιμάμε ότι δεν λάβαμε εντολή από τους ψηφοφόρους μας να αρχίσουμε διαπραγματεύσεις με την κεντροδεξιά, ούτε για να συμμετάσχουμε στην κυβέρνηση ούτε για να αρχίσουμε κάποια στενότερη συνεργασία».

Γι' αυτό και επικρίνουν σε διαφορετικούς τομείς και θέματα τόσο την οικονομία της αγοράς όσο και τη σοσιαλιστική οργάνωση της οικονομίας, παρά το ότι τα περισσότερα μέλη και υποστηρικτές του κόμματος αυτοπροσδιορίζονται μεταξύ σοσιαλδημοκρατίας και παραδοσιακής αριστερά και παρά τη θέση των εκπροσώπων του κόμματος στο κοινοβούλιο, οι οποίοι καταλαμβάνουν τις θέσεις εκείνες που βρίσκονται ανάμεσα στους συναδέλφους τους του κέντρου και σοσιαλδημοκρατικού κόμματος. Ακόμα το φινλανδικό «πράσινο» κόμμα είναι κριτικό απέναντι στη συμμετοχή της χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

- Η εκλογική πορεία

Η πορεία της Πράσινης Ένωσης, από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα, είναι σταθερά ανοδική τόσο σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, όπως στις δημοτικές εκλογές του 2004 που κατέγραψαν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στη Νότια Φινλανδία⁸¹, όσο και σε επίπεδο κοινοβουλευτικών εκλογών, με αποκορύφωμα τις βουλευτικές εκλογές του 2007⁸², όπου έλαβαν 8,5% των ψήφων, που αντιστοιχούν σε 15 έδρες και εισήλθαν στην κυβέρνηση με δύο υπουργούς, στα χαρτοφυλάκια της Εργασίας και της Δικαιοσύνης.

Ακόμα καλύτερες είναι οι επιδόσεις του εν λόγω κόμματος σε ευρω-εκλογικό επίπεδο, παρά ορισμένα σκαμπανεβάσματα, ενώ μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του αποτελεί η καταγραφή του ως δεύτερης πολιτικής δύναμης, με 23,5% των ψήφων, στην πρωτεύουσα της Φινλανδίας, Ελσίνκι το 2000. Στη συγκεκριμένη εκλογική αυτοδιοικητική διαδικασία, όπως επίσης και σε άλλες μεταγενέστερα, το «πράσινο» κόμμα της Φινλανδίας κατέλαβε σε πολλές την τρίτη και την τέταρτη θέση στην εκλογική κατάταξη των πολιτικών δυνάμεων!

Όσο, δε, αναφορικά στις τελευταίες ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2009⁸³ η Πράσινη Ένωση εξέλεξε δύο ευρωβουλευτές από τους συνολικά δεκατρείς Φινλανδούς που εξελέγησαν.

⁸¹ Χάρτης 1

⁸² Πίνακας 3

⁸³ Πίνακας 4

2.4 Οι «πράσινοι» του ευρωπαϊκού μεσογειακού Νότου

Οι χώρες της Νότιας, μεσογειακής, Ευρώπης⁸⁴ είναι προφανές, με μια ματιά στον ευρωπαϊκό εκλογικό χάρτη, ότι δεν επέδειξαν το ίδιο ισχυρά ανταντακλαστικά σε ότι αφορά την ενσωμάτωση των ανανεωτικών «πράσινων» κινημάτων, που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη, αλλά και παγκόσμια, κατά τις δεκαετίες 1960-1970.

2.4.1 Οι «πράσινοι» στην Ισπανία και την Ιταλία

Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις των Ισπανίας και Ιταλίας, στις οποίες ακόμα και η περιβαλλοντική ανησυχία που εμφανίζεται σε κοινωνικό επίπεδο και επίπεδο «πράσινων» - έστω και εξειδικευμένων - κινημάτων, δε έχει μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε αξιόπιστη κομματική έκφραση.

Ειδικότερα για την Ιταλία ενδεικτικό είναι ότι, παρότι στην πολιτική της σκηνή «πράσινο» κόμμα, υπάρχει από το 1987, η Ομοσπονδία των Πράσινων, η συγκεκριμένη πολιτική κίνηση δεν ήταν ποτέ σε θέση να συναγωνιστεί την εκλογική επιτυχία πολλών άλλων ευρωπαϊκών «πράσινων» κομμάτων. Η «πράσινη» ομοσπονδία λαμβάνει περί το 2% των ψήφων της επικράτειας σε διαδοχικές εθνικές εκλογικές αναμετρήσεις, ενώ την τελευταία δεκαετία ακόμα κι αυτές οι επιδόσεις του έχουν μειωθεί. Οπωσδήποτε ο χαρακτηρισμός της ως κόμμα της άκρας αριστεράς δεν τη βοήθησε εκλογικά, πολύ περισσότερο στη Βόρεια Ιταλία, όπου είχε τα καλύτερα αποτελέσματα της στην παλιότερα⁸⁵! Ακόμα, Οι Πράσινοι είναι ισχυρότεροι στις αστικές περιοχές, όπως το Μιλάνο, η Βενετία, η Ρώμη και η Νάπολη, αντίθετα με τις ορεινές και γενικά αγροτικές περιοχές.

Στην Ισπανία δραστηριοποιείται μεν ένα ενεργό κίνημα οικολόγων, αλλά η κυβέρνηση δείχνει πλήρη αδιαφορία γι' αυτό, δε, αν εξαιρέσει κανείς την επένδυση που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια σε τεχνογνωσία για την εξέλιξη και προώθηση των

⁸⁴ Στοιχεία έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα των ευρω-πράσινων, <http://europeangreens.eu>

⁸⁵ Το 1990 η Ομοσπονδία των Πράσινων είχε συγκεντρώσει το 7,1% στις περιφερειακές εκλογές της Βενετίας.

Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, πολιτική που φαίνεται να συνδέεται περισσότερο με την αποκομιδή υψηλών κερδών, χωρίς αυτή να συνδυάζεται ιδιαίτερα με τη γενικότερη αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης Αρχών και πολιτών, δεν έχει αναπτυχθεί ειδικότερα και συνολικά η έννοια της βιωσιμότητας. Και σε όλα αυτά η έλλειψη ενός ισχυρού «πράσινου» κόμματος είναι φανερό πως διαδραματίζει το δικό της ρόλο!

Αντί αυτού, έως σήμερα, υπάρχει μόνο ένα περιφερειακό, καταλανικό, οικολογικό κόμμα, η Πρωτοβουλία για την Καταλονία (Iniciativa per Catalunya Verds), το οποίο διαγράφει μια ενδιαφέρουσα παρουσία στα καταλανικά πολιτικά πράγματα, διατηρώντας υψηλά ποσοστά έως και 10% σχεδόν στην Καταλονία και έναν Βουλευτή στο ευρωκοινοβούλιο⁸⁶. Του «πράσινου» κόμματος προηγήθηκε, το 1987, η ίδρυση μιας ομοσπονδίας φορέων, η οποία μετεξελίχθηκε σε κόμμα το 1990. Το ελπιδοφόρο νέο για τους Ισπανούς οικολόγους, και όχι μόνο, ήρθε πολύ πρόσφατα, μόλις τον Αύγουστο του 2010, όταν ανακοινώθηκε η πρόθεση του καταλανικού «πράσινου» κόμματος να συμμετάσχει σε «πράσινο» κοιμματικό σχηματισμό εθνικής εμβέλειας, ώστε στο εξής να εκφράζεται με αξιοπιστία μια «πράσινη» φωνή, εκπρόσωπος του συνόλου των Ισπανών οικολόγων.

Ο αδιαμφισβήτητος, μάλιστα, ηγέτης Uralde του νέου πολιτικο-οικολογικού σχηματισμού, λόγω της μακροχρόνιας καθοδήγησης του καταλανικού οικολογικού κόμματος σε κάθε ευκαιρία τονίζει πως στις μέρες η οικολογία «αποτελεί συνολική πρόταση διακυβέρνησης και δεν ασχολείται, όπως μπορεί να είχε συμβεί στο παρελθόν με τις φώκιες και τις φάλαινες, αλλά με ένα πολύ ευρύτερο, πλέον, πολιτικό σχέδιο. Παρόλα αυτά, το ισπανικό «πράσινο» κόμμα έχει πολλά ακόμα να κάνει για να εδραιωθεί στην ισπανική κοινωνία.

2.4.2 Οι «πράσινοι» σε Ελλάδα και Κύπρο

Στις περιπτώσεις Κύπρου και Ελλάδας, όπου για διάφορους και πιθανότατα και για ορισμένους διαφορετικούς - για την κάθε πολιτεία λόγους -, τόσο οι περιβαλλοντικές οργανώσεις όσο και τα «πράσινα» κόμματα, περιορίστηκαν ιστορικά σε

⁸⁶ <http://europeangreens.eu/menu/elections/election-results/>

περιθωριακούς, αποσπασματικούς και θεματικά εξειδικευμένους πολιτικούς ρόλους, χωρίς να καταφέρνουν να επηρεάζουν τις κοινωνίες που απευθύνονταν, αν και ομολογουμένως τα τελευταία χρόνια τα «πράσινα» κόμματα των δύο αυτών χωρών καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για την καταξίωσή τους.

Στην Κύπρο το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών - Πράσινο Κόμμα Κύπρου, είναι αυτό που μαρτυρά η μακρόσυρτη ονομασία του, ένα οικολογικό κυπριακό κόμμα, το οποίο ιδρύθηκε το 1996 και την τελευταία δεκαετία, τόσο στις Βουλευτικές εκλογές του 2001 όσο και σε αυτές του 2006 λαμβάνει εκλογικά ποσοστά περί του 2,0% και διατηρεί μία από τις πενήντα έξι έδρες στη Κυπριακή Βουλή, ενώ είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος.

Αναφορικά στην Ελλάδα, σημειώνεται πως το «πράσινο αρχείο» της δεν παρουσιάζει δραματικές διαφορετικές από την Κύπρο και τις άλλες μεσογειακές χώρες, καθώς σε αυτήν οικολογικό κόμμα εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές αυτής του 1990, εξέλεξε τότε για μικρό χρονικό διάστημα, δύο φορές διαδοχικά, μία Βουλευτή στο ελληνικό κοινοβούλιο και στη συνέχεια, ο χώρος της οικολογίας επανεκπροσωπείται σε θεσμούς μέσω εθνικής εμβέλειας εκλογών στα τέλη της δεκαετίας του 2000.

Περισσότερα, όμως, για την ελληνική περίπτωση αναλύονται στη συνέχεια, αφού σε αυτή την ανάκαμψη του αδύναμου, μέχρι σήμερα, ελληνικού «πράσινου» κίνημα δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στο παρόν έγγραφο.

2.5 Ανατολική Ευρώπη και χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ

Η κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού έφερε στην επιφάνεια ένα περιβαλλοντικό κίνημα, το οποίο κλήθηκε να αντιμετωπίσει τα οξυμένα προβλήματα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και εκμετάλλευσης, ακολουθώντας την πορεία εξέλιξης των αντίστοιχων δυτικοευρωπαϊκών κινημάτων, αλλά η

δημιουργία «πράσινων» κομμάτων στις χώρες αυτές έδωσε σύντομα τη σκυτάλη σε συστημικά κόμματα⁸⁷.

Το γεγονός αυτό, προφανώς, οφείλεται στα ελλειμματικά μοντέλα ανάπτυξης που εφαρμόστηκαν στις χώρες του πρώην Ανατολικού, τα οποία οδήγησαν ταχέως στην αναζήτηση της ατομικής ευημερίας των πολιτών σε ατομικό επίπεδο, κατά το πρότυπο δεκαετίες πριν. Παρόλα αυτά, στον κανόνα των χαμηλής απήχησης περιβαλλοντικών και οικολογικών αιτημάτων και της εμφάνισης αποδυναμωμένων μόνο «πράσινων» κινημάτων, υπάρχουν και ορισμένες ενδιαφέρουσες εξαιρέσεις, όπως για παράδειγμα αυτή της Τσεχίας.

2.5.1 Οι «πράσινοι» στην Τσεχία

Στην Τσεχία⁸⁸, κατ' αρχήν, το «πράσινο» κόμμα - Strana zelených, μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, ιδρύθηκε το 1989 από αγωνιστές για τ' ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον. Απέτυχε όμως να περάσει το όριο του 5% στις εκλογές του Ιουνίου 1990. Το 1992 εξέλεξαν 3 βουλευτές συμμετέχοντας σε συνασπισμό με τους Τσεχικό Σοσιαλιστικό Κόμμα και το Αγροτικό Κόμμα.

Τα επόμενα χρόνια είδαν την επιρροή τους να μειώνεται με αποκορύφωμα την αδυναμία τους να συμμετάσχουν στις εκλογές του 1996. Το 1998, όμως, κατάφεραν να ανασυγκροτηθούν και άρχισαν μια αργή αλλά σταθερά ανοδική πορεία που τους οδήγησε στην είσοδο στο κοινοβούλιο το 2006 και τελικά στην κυβέρνηση μέχρι το 2007, με τέσσερις υπουργούς, με αρμοδιότητες για το περιβάλλον, τα εξωτερικά θέματα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις μειονότητες και την παιδεία!

2.6 Οι Ευρωπαίοι Πράσινοι

Το Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα είναι μια ομοσπονδία των «πράσινων» κομμάτων στην Ευρώπη. Ιδρύθηκε από το 4ο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας των

⁸⁷ Rootes A. Chr., «Environmental movements and green parties in western and eastern Europe», Rediklift M.Moodgate Gr. (επιμ)The international hand-book of environmental sociology, Etgar, 2000, σ. 335-342

⁸⁸ Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Green_Party

Πράσινων Κομμάτων στις 20–22 Φεβρουαρίου 2004 στη Ρώμη όπου συμμετείχαν πάνω από χίλιοι αντιπρόσωποι⁸⁹. Τελικά, 32 πράσινα κόμματα απ' όλη την Ευρώπη εντάχθηκαν στο Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα, ενώ από την ελληνική πολιτική σκηνή, μέλος της ομοσπονδίας, του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, είναι οι Οικολόγοι Πράσινοι.

Αναλυτικότερα, αρχικά επικεντρώθηκαν αποκλειστικά σε οικολογικά ζητήματα, αλλά τα τελευταία χρόνια οι Πράσινοι αποτελούν ένα ρεύμα της κύριας πολιτικής σκηνής. Συνοψίζοντας την φιλοσοφία των Πρασίνων, ο Συμπροεδρεύων της ομάδας, Daniel Cohn-Bendit, αναφέρει το 2006 ότι "σε μια χρονική στιγμή που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή...τάσσεται υπέρ της βιομηχανίας, η ομάδα των Πρασίνων/ΕΕΣ δίνει σθεναρή μάχη για να διασφαλίσει ότι επιτυγχάνεται η σωστή ισορροπία μεταξύ οικονομικών μεταρρυθμίσεων και κοινωνικών συμφερόντων"⁹⁰.

Συγκριτικά με άλλες πολιτικές ομάδες, η ομάδα των Πρασίνων/ΕΕΣ είναι μια νέα ομάδα. Τα πρώτα οικολογικά κόμματα εμφανίστηκαν στη δεκαετία του 1970 και χρειάστηκαν μια ακόμη δεκαετία για να μετατρέψουν την υποστήριξή τους σε πραγματική πολιτική ισχύ. Μόλις το 1984 οι Πράσινοι άρχισαν να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τον Ιούλιο του 1999 ενώθηκαν με την Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία, που συνασπίζει πολιτικά κόμματα που μάχονται για τη δημοκρατία και το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού για έθνη και περιφέρειες της Ευρώπης χωρίς κρατική εξουσία, δημιουργώντας έτσι μια νέα πολιτική ομάδα – τους Πράσινους/ΕΕΣ.

Η ομάδα αποτελείται από 42 ευρωβουλευτές από 13 χώρες. Η γερμανική αντιπροσωπεία με 13 ευρωβουλευτές έχει την πρωτοκαθεδρία, ενώ το Λουξεμβούργο, η Δανία, η Φινλανδία, η Σουηδία και η Λετονία εκπροσωπούνται επίσης στην ομάδα. Αρκετοί Ευρωβουλευτές των Ευρωπαίων Πρασίνων έχουν

⁸⁹ Τα στοιχεία για το κόμμα των Ευρωπαίων Πρασίνων έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου <http://www.europarl.europa.eu>, την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/European_Green_Party και την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Πράσινου κόμματος, <http://europeangreens.eu/menu/learn-about-egp/>

⁹⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060215FCS05277+0+DOC+XML+V0//EL>

σημαντικές θεσμικές θέσεις και ρόλους στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, κι ευρύτερα στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα, ειδικότερα τα τελευταία που η ευρω-κοινοβουλευτική τους ομάδα αυξάνει ραγδαία τα μέλη της. Επιπλέον, εν αντιθέσει με την πλειοψηφία των άλλων ομάδων, στους Πράσινους/ΕΕΣ υπάρχουν δύο Συμπροεδρεύοντες, έτσι ώστε η ισορροπία μεταξύ των φύλων να είναι πάντα εγγυημένη.

Με τη συνεχή συμμετοχή τους στα ευρωπαϊκά πολιτικά δρώμενα, η ομάδα επέκτεινε τα ενδιαφέροντά της πέρα από θέματα που άπτονται άμεσα του περιβάλλοντος. Επιδιώκει να δημιουργήσει μια κοινωνία που να σέβεται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και την περιβαλλοντική δικαιοσύνη, να αυξήσει την ελευθερία στον κόσμο της εργασίας, να εμβαθύνει τη δημοκρατία μέσω της αποκέντρωσης, να ενθαρρύνει την απευθείας συμμετοχή των ατόμων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τελικώς να επιχειρήσει οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που θα καταστήσουν την ανάπτυξη βιώσιμη για τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον.

Η Monica Frassonì, ηγετικό στέλεχος των ευρω-«πράσινων» υποστηρίζει ότι “οι Πράσινοι προσπαθούν να αποτρέψουν την ΕΕ από το να ακολουθήσει κοντόφθαλμες πολιτικές, που θυσιάζουν το περιβάλλον και την κοινωνική δικαιοσύνη, επειδή εγκλωβίζονται στα στενά συμφέροντα πολιτικών πιέσεων των λόμπι”⁹¹!

-Το «πράσινο» ευρωπαϊκό ιδεολογικό περιεχόμενο

Οι Ευρωπαίοι Πράσινοι είναι οι εκφραστές της πολιτικής οικολογίας στον ευρωπαϊκό χώρο, πρεσβεύοντας αρχές και αξίες, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η συμμετοχική δημοκρατία, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, οι ατομικές ελευθερίες, η προστασία της βιοποικιλότητας, η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, και η μη-βία.

Σκοπός της δράσης τους είναι ο συντονισμός των ευρωπαϊκών κομμάτων, που είναι μέλη τους, τόσο σε σχετικής ομογενοποίησης του ιδεολογικού και πολιτικού λόγου, ώστε σταδιακά οι ευρωπαίοι πολίτες στο άκουσμα της ρητορικής των κατά τόπους ευρωπαϊκών «πράσινων» κομμάτων, να μπορούν να αναγάγουν αξιόπιστα τις επιμέρους θέσεις στο ευρύτερο ιδεολογικό πλαίσιο, από το οποίο απορρέουν, ενώ

⁹¹ όπ

επιχειρούν και το συντονισμό της δράσης των εκπροσώπων των ευρωπαϊών πολιτών στο ευρωκοινοβούλιο, με στόχο της αύξησης της αποτελεσματικότητας και παρεμβατικότητας των «πράσινων» κομμάτων της Ευρώπης.

Η σχέση, βέβαια, του ευρωπαϊκού «πράσινου» κόμματος και του ευρωπαϊκού θεσμικού οικοδομήματος είναι πολυκύμαντη. Στη δεκαετία του 1970 και του 1980 οι Ευρωπαίοι Πράσινοι ήταν γενικά σκεπτικιστές και σε πολλές περιπτώσεις αρνητές της ευρωπαϊκής πολιτικής και ιδιαίτερα της οικονομικής ολοκλήρωσης, καθώς τη θεωρούσαν ασύμβατη με τις πολιτικές αρχές και την αντίληψή τους για τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα του 1984, οι Ευρωπαίοι Πράσινοι υποστήριζαν το όραμα για τον σχηματισμό μιας εναλλακτικής Ευρώπης, πολιτικά ουδέτερης και αποκεντρωμένης, ενώ πέντε χρόνια αργότερα ορισμένα «πράσινα» ευρωπαϊκά κόμματα αποδέχτηκαν την κοινοβουλευτική δράση και άρχισαν να εντάσσονται στα πλαίσιά της, ενδυναμώνοντας την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η οποία προωθήθηκε σε πρώτη φάση μόνο στο οικονομικό επίπεδο.

Το πρόγραμμα των «ευρω-πρασίνων», πλέον, είναι υπέρ του πλήρους εκδημοκρατισμού των ευρω-ενωσιακών οργάνων, καθώς ήδη από το πρόγραμμα του 1994 εγκατέλειψαν την αντίθεση τους προς την ευρω-ενωσιακή πολιτική και άρχισαν σταδιακά να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις για τη βελτίωση των πολιτικών και των θεσμών του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, μια αλλαγή πλεύσης που επιβεβαιώθηκε ακόμα πιο δυναμικά με τα προγράμματα τους του 1999 και του 2004.

- Η «Πράσινη Συμφωνία»

Η Νέα Πράσινη Συμφωνία-The Green New Deal - είναι ένα σύνολο προτάσεων πολιτικής δομημένο από πολιτικούς και ειδικούς επιστήμονες που στοχεύει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των οικονομικών κρίσεων, ταυτόχρονα, κι αποτελεί πολιτική που έχουν υιοθετήσει οι Ευρωπαίοι Πράσινοι, καθώς θεωρούν πως η πιο ρεαλιστική και αποδοτική απάντηση στην κρίση είναι η «πράσινη» λύση στην κρίση!

Πιο συγκεκριμένα, οι Ευρωπαίοι Πράσινοι πιστεύουν πως αυτό που χρειάζεται ο πλανήτης είναι σοβαρές και συγκεκριμένες δεσμεύσεις για ένα παγκόσμιο Πράσινο New Deal που θα διοχετεύει τουλάχιστον το ένα τρίτο των πακέτων οικονομικής ανασυγκρότησης σε επενδύσεις στους τομείς της εξοικονόμησης ενέργειας, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, μαζικών μεταφορών και περιβαλλοντικών υποδομών, στρέφοντας έτσι την οικονομία σε βιώσιμη κατεύθυνση και δημιουργώντας ταυτόχρονα εκατομμύρια θέσεις εργασίας!

2.7 Ευρωπαϊκές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις

Οι οργανώσεις που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό του περιβαλλοντικού και οικολογικού κινήματος είναι, οπωσδήποτε, πολλές και συνέβαλαν τα μέγιστα στην αυτό-συνειδητοποίηση του «πράσινου», σε όλη αυτή τη διαδρομή των τεσσάρων και πλέον δεκαετιών. Σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα υπάρχουν ξεχωριστές οργανώσεις, με το δικό της σημαντικό έργο η κάθε μία και τη δική της αναμφισβήτητη επιρροή στο «πρασίνισμα» των κοινωνικών ρευμάτων και των κεντρικών πολιτικών σκηνών των ευρωπαϊκών χωρών, όπως επίσης ιδιαίτερα σημαντική δράση έχουν να επιδείξουν τα κατά τόπους και τα ευρύτερα ευρωπαϊκά τμήματα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παγκόσμιας αναφοράς, όπως για παράδειγμα αυτά της Green Peace, της WWF, των Friends of Earth.

Η αναλυτική, ωστόσο, εξέταση της συνεισφοράς κάθε μιας ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής κίνησης και οργάνωσης πολιτών, είναι προφανές ότι αποτελεί αντικείμενο ειδικότερης έρευνας και αυτοτελούς πονήματος. Γι' αυτό, στη συνέχεια, επιχειρείται μια γενική παρουσίαση περιβαλλοντικών οργανισμών και οργανώσεων ευρωπαϊκής αναφοράς και ομοσπονδιακής δομής, των συνολικότερων οργάνων αντιπροσώπευσης της «πράσινης» ευρωπαϊκής Κοινωνίας των Πολιτών. Κι αυτό επειδή μέσα από αυτά κατά βάση εκπροσωπούνται και εκφράζονται στα ευρωπαϊκά ζητήματα σχεδόν όλοι οι κατά τόπους «πράσινου» ενδιαφέροντος και αντικειμένου φορείς, τόσο οι κυβερνητικοί και διακυβερνητικοί όσο και –κυρίως– οι Μη Κυβερνητικοί, αλλά και τα ειδικά θεματικά και χωρικά τμήματα των παγκόσμιας απήχησης «πράσινων» οργανισμών και οργανώσεων.

- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα (Climate Action Network-Europe)⁹² είναι μια ομοσπονδία περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται στο θέμα της κλιματικής αλλαγής. Η CAN-E, με 129 μέλη σε 25 ευρωπαϊκές χώρες⁹³, συνενώνει τις «πράσινες» δυνάμεις των ευρωπαϊκών χωρών, προκειμένου να αποτρέψουν την επικίνδυνη αλλαγή του κλίματος και να προωθήσουν τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και τις καταλληλότερες δράσεις περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ευρώπη.

Ως μέλος ενός παγκόσμιο δικτύου, άνω των 500 Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που εργάζονται για την τον περιορισμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής σε οικολογικά βιώσιμα επίπεδα, επιχειρεί για το σκοπό αυτό να συνθέσει τις προσπάθειες κυβερνήσεων, εταιρειών και των κατά τόπους πολιτών!

Η «πράσινη» αυτή ομοσπονδία Μ.Κ.Ο. βασίζεται, σύμφωνα με τις διακηρύξεις της στην εμπιστοσύνη, τη διαφάνεια, τη δημοκρατία και όραμα της είναι ένας κόσμος που θα αγωνίζεται ενεργά προς την κατεύθυνση της προστασίας του κλίματος στον πλανήτη, της δικαιοσύνης, της κοινωνικής ισότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης όλων των ανθρώπων, καθώς και προς την κατεύθυνση της προστασίας του παγκόσμιου φυσικού περιβάλλοντος.

Ακόμα, είναι υπέρ της ενδυνάμωσης της κοινωνίας των πολιτών και της συνδιαμόρφωσης από αυτή του σχεδιασμού μιας αποτελεσματικής παγκόσμιας στρατηγικής για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και τη διασφάλιση της εφαρμογής του σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο, για την προώθηση της ισότητας και της αειφόρου ανάπτυξης. Η CAN, άλλωστε, είναι ο πιο ενεργός Μη Κυβερνητικός οργανισμός στις συνεδριάσεις των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή.

Παράλληλα, δημοσιεύει ένα καθημερινό ενημερωτικό οικολογικό δελτίο, παρουσιάζοντας, με τον τρόπο αυτό, τις απόψεις της πράσινης κοινότητας των ΜΚΟ,

⁹² Τα στοιχεία για την Climate Action Network-Europe έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα <http://www.climnet.org>

⁹³ <http://www.climnet.org/about-us/who-is-cane.html>

ενώ οι οργανώσεις μέλη του προσπαθούν να αλληλοενημερώνονται συνεχώς, μέσα από το συντονισμό της ανταλλαγής πληροφοριών των διάφορων Μ.Κ.Ο. που συμμετέχουν στην ομοσπονδία και να στηρίζουν την περιβαλλοντική ατζέντα σε διεθνές, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Εκτός από την Ευρώπη, η CAN εκπροσωπείται στη Λατινική Αμερική, τη Βόρεια Αμερική, τη Νότια Ασία και τη Νοτιοανατολική Ασία, ενώ η συνεργασία των μελών του Δικτύου αποσκοπεί στην εδραίωση σε παγκόσμια βάση στην αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη σε όλο τον κόσμο.

- Ο Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Βιομάζας

Ο Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Βιομάζας (The European Biomass Association-AEBIOM) είναι διεθνής οργανισμός, που ιδρύθηκε το 1990, με έδρα τις Βρυξέλλες, κι η αποστολή του οποίου είναι η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης του τομέα της βιοενέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁹⁴. Απαρτίζεται από 31 εθνικές ενώσεις και πάνω από 70 εταιρείες, από όλη την Ευρώπη, αντιπροσωπεύοντας περισσότερες από 4000 έμμεσων μελών, συμπεριλαμβανομένων εταιρειών, ερευνητικών κέντρων και ιδιωτών!

Η ΑΕΒΙΟΜ κατέχει ισχυρή θέση, εκπροσωπώντας όλους τους εμπλεκόμενους φορείς της βιοενέργειας, διαδραματίζοντας ρόλο ακόμα και στη διαμόρφωση ευρωπαϊκών οδηγιών και άλλων αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπρόσθετα, η ΑΕΒΙΟΜ είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (EREC), με τα γραφεία της να αποτελούν το επίκεντρο για θέματα ανανεώσιμης ενέργειας στην Ευρώπη.

Η ΑΕΒΙΟΜ εκδίδει διμηνιαία ενημερωτικά δελτία και το ετήσιο περιοδικό "Biomass News", ώστε να προωθείται η διάδοση πληροφοριών σχετικά με τη δράση της, η οργάνωση εκδηλώσεων, όπως ευρωπαϊκά συνέδρια για τη βιοενέργεια και δημόσιους διαλόγους για συγκεκριμένα θέματα Διαχείρισης Βιοενέργειας.

⁹⁴ Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από τη σελίδα της ΑΕΒΙΟΜ, <http://www.aebiom.org/?p=1#more-1>

Οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν οργανώνονται από τη Γενική Συνέλευση της, μια συντονιστική επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο, του οποίου πρόεδρος προσφάτως εκλέχθηκε ο Heinz Korpetz⁹⁵.

- Ευρωπαϊκό Οικολογικό Φόρουμ

Το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Φόρουμ (ECO Forum), είναι ένας συνασπισμός περιβαλλοντικών κινήσεων πολιτών και άλλων ΜΚΟ, που ενεργούν στα πλαίσια της UNECE⁹⁶, με επίκεντρο τα προγράμματα για το «Περιβάλλον για την Ευρώπη», αλλά και για το «Περιβάλλον και Υγεία». Ιδρύθηκε το 1993, μέσα από τις διαδικασίες της Υπουργικής Διάσκεψης της Λουκέρνης, για το πρόγραμμα «Περιβάλλον για την Ευρώπη» και στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός Πανευρωπαϊκού συνασπισμού Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων..

Κατά την προετοιμασία για όλες τις υπουργικές διασκέψεις για το πρόγραμμα «Περιβάλλον για την Ευρώπη», το ECO Forum διευκολύνει τη συμμετοχή των Μη Κ.Ο. στην επίσημη προπαρασκευαστική διαδικασία, στις ειδικές ομάδες, στις ομάδες εργασίας και σε άλλες διακυβερνητικές συναντήσεις, καθώς και στις διαπραγματεύσεις, αλλά και την ανάπτυξη θέσεων των ΜΚΟ για θέματα της ημερήσιας διάταξης της υπουργικής διάσκεψης.

Το ECO Forum αναπτύσσει τη δράση του επί τη βάση μιας ευρείας και ολοκληρωμένης διαδικασίας διαβουλεύσεων μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων περιβαλλοντικών κινήσεων πολιτών της UNECE. Το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων είναι η ολομέλεια, ενώ στο χρονικό διάστημα μεταξύ ολομελών και άλλων δραστηριοτήτων, το ECO Forum διοικείται από το συντονιστικό συμβούλιο, που αποτελείται από θεματικές ομάδες και τα θεσμικά διοικητικά όργανα του.

⁹⁵ Ο Αυστριακός Heinz Korpetz εκλέχθηκε Πρόεδρος της ΑΕΒΙΟΜ από τον Ιούνιο του 2010.

⁹⁶ United Nations Economic Commission for Europe

- Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος

Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος (ΕΕΒ) είναι μια ομοσπονδία οργανώσεων που απαριθμεί πάνω από 140 περιβαλλοντικές κινήσεις πολιτών και βασίζεται στο σύνολο των 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) των κρατών μελών, τα δυνητικά κράτη μέλη της και μερικές γειτονικές χώρες⁹⁷. Οι οργανώσεις αυτές είναι τοπικές, εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς. Στόχος του ΕΕΒ είναι να προστατεύει και να βελτιώνει το περιβάλλον της Ευρώπης και να επιτρέψει στους πολίτες της Ευρώπης να διαδραματίσουν το δικό τους ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Ένα βασικό στοιχείο της διαδικασίας αυτής είναι η προώθηση της «πράσινης ηγεσίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Το γραφείο ΕΓΠ ιδρύθηκε στις Βρυξέλλες το 1974 για να παράσχει ένα σημείο για τα μέλη του να παρακολουθούν και να ανταποκρίνονται στις νεοεμφανιζόμενες περιβαλλοντικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΕΕΒ έχει μια υπηρεσία πληροφοριών, δηλαδή οι ομάδες εργασίας του ΕΕΒ, παράγουν έγγραφα θέσεων για διάφορα θέματα που είναι στην ατζέντα της ΕΕ, και αντιπροσωπεύει τα μέλη της στις συζητήσεις με την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Ακόμα, συνεργάζεται στενά με προσανατολισμό την ΕΕ, σε δραστηριότητες με μέλη σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης θα παρακολουθεί στενά τη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ και ορισμένων πανευρωπαϊκών ζητήματα, όπως η παρακολούθηση της Σύμβασης του Aarhus⁹⁸.

Η ΕΕΒ έχει σταδιακά σχέσεις εργασίας με τα όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβούλιου και του Συμβούλιου

⁹⁷ Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος, <http://www.eeb.org/index.cfm/about-eeb/>

⁹⁸ Η Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, δηλαδή η Σύμβαση του Aarhus, υπογράφηκε στο Aarhus της Δανίας στις 25 Ιουνίου 1998. Η εν λόγω Σύμβαση η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 30 Οκτωβρίου 2001, μέχρι σήμερα έχει επικυρωθεί από 35 Κράτη εκ των οποίων τα 19 είναι Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από την ίδια την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η Σύμβαση του Aarhus αποτελεί ένα νέο είδος περιβαλλοντικής συμφωνίας, καθώς συνδέει τα περιβαλλοντικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και αναγνωρίζει το γεγονός ότι έχουμε υποχρέωση απέναντι στις μελλοντικές γενεές.

Υπουργών, και έχει επαφές ρουτίνας με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος και τα άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμοί της ΕΕ, των κρατών μελών των Μόνιμων Αντιπροσώπων και εθνικά υπουργεία. Επίσης, έχει συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης και των Ηνωμένων Εθνών και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της εφαρμογής της Σύμβασης του Aarhus, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τον Νοέμβριο του 2004, το ΕΕΒ, σε συνεργασία με την Ομάδα Εργασίας απαγόρευσης του υδράργυρου, η οποία ξεκίνησε την εκστρατεία «Zero Mercury», του οποίου αιώτερος στόχος είναι η επίτευξη μηδενικών εκπομπών υδράργυρου, από όλες τις πηγές που μπορούμε να ελέγξουμε, για να μειωθούν τα παγκόσμια επίπεδα υδραργύρου στο ελάχιστο. Μια διεθνής ομάδα εργασίας, μάλιστα, δημιουργήθηκε ως παράγωγο αυτής της συγκεκριμένης ομάδας του ΕΕΒ, με στόχο να επιτύχει την απαγόρευση του σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

- INFORSE-EUROPE

Η INFORSE είναι μία από τις 7 περιφέρειες του Διεθνούς Δικτύου για τη Βιώσιμη Ενέργεια, το οποίο είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο των Μη Κ.Ο. που σχηματίστηκε στο Παγκόσμιο Φόρουμ του 1992 στο Ρίο⁹⁹. Η INFORSE Ευρώπης έχει 78 μέλη από 35 χώρες. Η INFORSE είναι ένας τόπος συνάντησης για τις ΜΚΟ που εργάζονται για το επίπεδο της βάσης καθώς και σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, όλοι ενωμένοι για μια κοινή στρατηγική για μια μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη με τη σταδιακή κατάργηση της πυρηνικής ενέργειας και χρήση ορυκτών πηγών ενέργειας.

Η INFORSE διευκολύνει την πρακτική και την πολιτική της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των ΜΚΟ, επαφές με τις εμπλεκόμενους πολυμερείς οργανισμούς, η δημιουργία πολιτικών και την ευαισθητοποίηση του κοινού, και επιδιώκοντας την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των ΜΚΟ. Οι ομάδες πίεσης για την προώθηση βιώσιμων ενεργειακών λύσεων - ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακή απόδοση - που χρησιμοποιούν αποκεντρωμένες προσεγγίσεις. Όλες οι

⁹⁹ Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα της INFORSE, <http://www.inforse.org/europe/descript.htm>

δραστηριότητες που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και για την επίτευξη της ανάπτυξης.

Η INFORSE Δομή και οργανώσεις, οργανώνουν συναντήσεις και πρωτοβουλίες όπως συνέδρια, σεμινάρια, εκστρατείες, και ερευνητικά έργα. Οι περιφερειακές συσκέψεις αποτελούν το θεμέλιο της δημοκρατικής δομής του δικτύου. Οι συντονιστές ενσωματώνουν επίσης τις απόψεις και τις πρωτοβουλίες της κάθε περιφέρειας στο σχεδιασμό των παγκόσμιων δραστηριοτήτων του δικτύου.

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Β΄ ΜΕΡΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ
ΚΙΝΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΦΑΣΗ**

1 Οικολογία και περιβαλλοντισμός στην Ελλάδα ως κινηματική έκφραση

Το ελληνικό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα διαμορφώθηκε με ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας δεν αποδείχθηκε έτοιμη, σε αντιδιαστολή με τις κεντρο-δυτικές ευρωπαϊκές και βορειοευρωπαϊκές κοινωνίες, να ενταχθεί στα νέα κοινωνικά κινήματα που οργανώνονταν ανά τον κόσμο και μορφοποιήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1960, ιδίως μέσω της χειραφέτησής του από το μαρξιστικό αντικαπιταλιστικό πλαίσιο, τον Μάη του '68 στη Γαλλία.

Το ελληνικό «πράσινο» κίνημα, γενικά, μπορεί να διακριθεί σε τέσσερις περιόδους. Κατ' αρχήν, τρεις που αποτελούν, πλέον, ιστορία για το «πράσινο» κίνημα και διήρκεσε από μία σχεδόν δεκαετία η κάθε μία, διάστημα στο οποίο το κίνημα συγκροτήθηκε, ακολούθως αναπτύχθηκε, για να απαξιωθεί, τελικά, και να επαγγελματοποιηθούν τα στελέχη του¹⁰⁰, και ακολούθως εισήλθε στη σύγχρονη τέταρτη φάση του, η οποία κυριαρχείται από την πληθωρική παρουσία εντός του ελληνικού περιβαλλοντικού και πολιτικο-οικολογικού χώρου των Οικολόγων Πράσινων! Οι φάσεις αυτές είναι οι εξής:

α) Στην 1^η φάση, η οποία αναφέρεται στη δεκαετία του 1970 και ειδικότερα από τα μέσα, περίπου, της δεκαετίας έως τα τέλη της και τις αρχές της επόμενης, όπου πρόκειται για μια φάση εκδήλωσης μεμονωμένων περιβαλλοντικών διαμαρτυριών και σχηματισμού κάποιων πρώτων ψηγμάτων περιβαλλοντικής συνείδησης στην ελληνική κοινωνία.

β) Στη 2^η φάση, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέχρι τα τέλη της και τις αρχές της επόμενης, κατά την οποία επιχειρούνται τα πρώτα, εμβρυακά, εγχειρήματα ενοποίησης και πολιτικοποίησης της δράσης των περιβαλλοντικών και οικολογικών οργανώσεων.

γ) Στην 3^η φάση, που ξεκινά από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και προσεγγίζει στα τέλη της και τις αρχές της επόμενης και αφορά μια περίοδο παρακμής για την

¹⁰⁰ Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, τχ. 30, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007, σ. 7.

πολιτική οικολογία και άνθησης ενός νέου σύγχρονου περιβαλλοντισμού, ισχυροποίησης των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και επαγγελματοποίησης των συμμετεχόντων στις δύο προηγούμενες φάσεις.

δ) Στην 4^η φάση, στις μέρες μας, από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 μέχρι και σήμερα, στην οποία παρατηρείται, ιδιαίτερα μετά τα μέσα της δεκαετίας, η ανασυγκρότηση του χώρου της πολιτικής οικολογίας σε επίπεδο κομματικής έκφρασης, με την ίδρυση και την πορεία των Οικολόγων Πράσινων.

Με βάση τις ξεχωριστές αυτές φάσεις ανάπτυξης του περιβαλλοντικού επιχειρείται στη συνέχεια η μελέτη του «πράσινου» στην Ελλάδα.

1.1 Η περίοδος της περιβαλλοντικής αφύπνισης

Τη δεκαετία του 1970, όπως και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το ελληνικό ΑΕΠ παρουσίαζε υψηλό ρυθμό αύξησης, σε πολλές αγροτικές περιοχές, μετά από δεκαετίες μαζικής εξόδου και αστικοποίησης, με αποτέλεσμα την επαναφορά σε μια σχετική ισορροπία ως προς την απασχόληση και την οικονομική ασφάλεια. Όπου, όμως, αυτή η διαδικασία προϋπέθετε παρέμβαση στο περιβάλλον για εκβιομηχάνιση και ένταση της οικονομικής διάστασης της ανάπτυξης, αλλά δεν προέκυπταν τα ανάλογα οφέλη για περιοχές, κυρίως επαρχιακές που λάμβανε χώρα η οικονομική αναπτυξιακή διαδικασία, οι κάτοικοι δυσκολεύονταν να συναινέσουν σε μία τέτοιου είδους μονοσήμαντη ανάπτυξη που θα έθετε σε κίνδυνο το περιβάλλον και τις οικονομικές προοπτικές που αυτό φαινόταν να υπόσχεται σε βάθος χρόνου¹⁰¹.

Η κινητοποίηση των πολιτών ενάντια στην κατασκευή αεροδρομίου στα Μέγαρα το 1973 θεωρείται ως η πρώτη περιβαλλοντική κινητοποίηση στη χώρα μας, παρακολουθώντας ανάλογες ευρωπαϊκές «πράσινες» κινητοποιήσεις¹⁰². Η κινητοποίηση αυτή θεωρείται ως η πρώτη συνειδητοποιημένη οικολογική δράση, κι οπωσδήποτε η πρώτη δυναμική και μαζική περιβαλλοντική κινητοποίηση. Στη δεκαετία του 1970 ως τις αρχές αυτής του 1980, μάλιστα ακολούθησαν κι άλλες αντίστοιχες «πράσινες» κινητοποιήσεις, κυρίως κατοίκων εκτός της περιοχής της

¹⁰¹ όπ

¹⁰² Χατζηπαρασκευαΐδης Απόστολος, «Σημειώσεις για την ιστορία του οικολογικού κινήματος», Εφημερίδα ΑΠΟΨΗ – Σύρος αρ. Φύλλου 166, 07/04/2006

πρωτεύουσας. Τέτοιες πραγματοποιήθηκαν στην Πύλο το 1975, λόγω της εκτεταμένης διαρροής πετρελαίου από διερχόμενο πλοίο, αλλά και στην Κάρυστο απ' το 1977 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας, ενάντια στην εγκατάσταση πυρηνικού εργοστασίου, όπως ακόμα και στην αντίσταση κατοίκων και μεμονωμένων αριστερών πολιτών στην περίπτωση της επιχειρούμενης εγκατάστασης πετροχημικού εργοστασίου στο Νεοχώρι Αιτωλοακαρνίας ή και εντός του λεκανοπεδίου Αττικής, όπως ήταν η διαμαρτυρία του Γ. Σχίζα στην περίπτωση για τον Υμηττό!

Το ελληνικό ενδιαφέρον για το φυσικό περιβάλλον, λοιπόν, κάνει αισθητή την εμφάνισή του στις αρχές, σχεδόν, του 1970 – με τα πρώτα ψήγματα ανάλογου ενδιαφέροντος να έχουν εμφανιστεί και από τη δεκαετία του 1960 ακόμα με χαρακτηριστικό το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον πυρήνων της Νεολαίας Λαμπράκη αποτελούμενους από μετέπειτα μέλη του οικολογικού κινήματος, όπως για παράδειγμα ο Ν. Ηλιόπουλος - και αναπτύσσεται σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα για όλη τη δεκαετία του 1970, διατηρώντας όμως σε όλο αυτό το διάστημα αμιγώς περιβαλλοντικό χαρακτήρα¹⁰³. Κατά την περίοδο αυτή δίδεται σαφής προτεραιότητα στα ζητήματα της βιομηχανικής όχλησης και ρύπανσης.

Έτσι, τα ευρύτερα οικολογικά ζητήματα απασχολούν ορισμένα, μόνο, μεμονωμένα άτομα, τα οποία έχουν έρθει σε επαφή με τα νέα κοινωνικά κινήματα στην Ευρώπη, αλλά το περιβαλλοντικό αυτό ενδιαφέρον δε μετασχηματίζεται σε πολιτική άποψη σε αγώνα, καθώς είναι φανερό ότι και στις περιπτώσεις περιβαλλοντικών διαμαρτυριών οι κάτοικοι της επαρχίας αντιμετωπίζουν με καχυποψία τους έστω και λίγους τότε ιδεολόγους της πολιτικής οικολογίας και προτιμούν τη διοχέτευση της αντίδρασή τους μέσα από τις υπάρχουσες πολιτικές και κρατικές δομές, με τους λόγους αυτής της βραδυπορίας μετασχηματισμού της περιβαλλοντικής διαμαρτυρίας σε ένα «πράσινο» πολιτικό κίνημα να είναι ποικίλοι.

- Η βραδυπορία σχηματισμού «πράσινου» κινήματος

Μέσα από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, πάντως, προκύπτουν ορισμένες αιτίες ως οι σημαντικότερες, αν κι είναι δύσκολο να διακριθεί κάποια ως

¹⁰³ Μανιάτης Λενίδας, «Το Χρονικό του Οικολογικού Κινήματος», http://www.oikologos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=113:politics1, 16/07/2009

ουσιωδέστερη από τις άλλες, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά αυτές που κατονομάζονται ως βασικές.

Ως μία βασική αιτία, λοιπόν, της καθυστέρησης εμφάνισης, αρχικώς των περιβαλλοντικών ανησυχιών και αγωνιών της ελληνικής κοινωνίας, κι εν συνεχεία ακόμα περισσότερο του βραδυπουρούντως μετασχηματισμού του περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, προβάλλει το γεγονός ότι η Ελλάδα την εποχή εκείνη, συγκριτικά με την ευρωπαϊκή εξέλιξη βρίσκεται σε περιθωριακό ρόλο στην εκσυγχρονιστική διαδικασία, λόγω του ότι η πατερναλιστική κουλτούρα των πελατειακών σχέσεων κράτους-πολίτη που επικρατεί στην ελληνική κοινωνία σε συνδυασμό με τον κομματισμό και συνεπώς την αδύνατη κοινωνία των πολιτών, δεν ευνοεί την μαζική ανάπτυξη νέων κοινωνικών κινημάτων και φυσικά ούτε του περιβαλλοντικού και οικολογικού.

Ακόμα, σημαντικό ρόλο, προφανώς, έχει διαδραματίσει η ύπαρξη της επταετούς δικτατορίας στη χώρα, από το 1967 ως το 1974, γεγονός που εμπόδιζε εκ των πραγμάτων τη χειραφέτηση της περιβαλλοντικής προβληματικής, που εισήλθε στο δημόσιο διάλογο τελικά με μεγάλη καθυστέρηση στο δημόσιο διάλογο, ως τέτοια καθώς για τους έλληνες της εποχής φυσιολογικά προείχε η δημοκρατική χειραφέτηση, μέσω του αντιδικτατορικού αγώνα, ενώ κυρίαρχο αίτημα και της μεταπολίτευσης υπήρξε η σταθεροποίηση του δημοκρατικού πολιτεύματος, με αποτέλεσμα το περιβαλλοντικό ζήτημα να παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα στο περιθώριο του ενδιαφέροντος της ελληνικής κοινωνίας.

Επιπρόσθετα, σημαντική αιτία υπήρξε ο μεταπρατικός χαρακτήρας των μεσαίων στρωμάτων και η δικαιολογημένη, υπό αυτές τις συνθήκες, αδυναμία τους να αναπτύξουν μετα-υλιστικές αξίες, οι οποίες γνώριζαν την εποχή εκείνη σημαντική άνθηση στην κεντρο-δυτική Ευρώπη και βόρεια Ευρώπη, αποτελώντας την κύρια δεξαμενή άντλησης υποστήριξης των «πράσινων» κινημάτων και κομμάτων.

Δεν πρέπει, επίσης, να λησμονείται, πως η εκβιομηχάνιση της Ελλάδας δεν υπήρξε μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο ακραία, με αποτέλεσμα τα σημάδια μιας επερχόμενης περιβαλλοντικής κρίσης στη χώρα να μην είναι ιδιαίτερα έντονα, τη στιγμή, μάλιστα, που δεν υπήρχαν μεγάλης εμβέλειας περιβαλλοντικές καταστροφές, που να οφείλονταν σε βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης κλίμακας, πλην ορισμένων

εξαιρέσεων, μικρής έκτασης ατυχημάτων, κυρίως διαρροής πετρελαίου από πλοία, που αναφέρθηκαν προηγούμενα.

Τέλος, κάτι που κατ' εξαίρεση μάλιστα αναφέρθηκε και στις ληφθήσες συνεντεύξεις, αλλά κρίνεται ιδιαίτερος σημαντικό, είναι ο εγκλωβισμός των ανανεωτικών και ριζοσπαστικών δυνάμεων της ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής στις ορθόδοξες και ανανεωτικές μαρξιστικές-κομμουνιστικές προσεγγίσεις. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερος κρίσιμο, καθώς θα καταδειχθεί και στη συνέχεια, όχι μόνο για την καθυστέρηση ενδυνάμωσης και λιγότερο εμφάνισης του οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος στην Ελλάδα, αλλά και για τη γενικότερα ισχνή παρουσία της «πράσινης» κινηματικής δράσης στον ευρωπαϊκό Νότο σε σχέση με την αντίστοιχη στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη.

1.2 Από το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον στο «πράσινο» κίνημα

Η ενδυνάμωση και μορφοποίηση ως «πράσινου» κινήματος του πρώιμου άμορφου περιβαλλοντισμού στην Ελλάδα θα γίνει, τελικά, τη δεκαετία του 1980, όπου διευρύνεται η οικολογική δράση και αναδεικνύονται, πλέον, ευρύτερα οικολογικά ζητήματα, όπως η πυρηνική ενέργεια, η όξινη βροχή, το ζήτημα των τροπικών δασών, ακόμα και το νέφος της Αθήνας. Έτσι, σταδιακά, η πολιτική οικολογία γνωρίζει μια σχετική ανάπτυξη στην Ελλάδα βασιζόμενη κυρίως σε τοπικές οικολογικές ομάδες, που θα φτάσουν τις 200 το 1987. Την ίδια περίοδο θα αρχίσουν οι προσπάθειες για συντονισμό της δράσης αυτών των οργανώσεων σε πανελλαδικό επίπεδο. Αυτές θα ευοδωθούν, τελικά, με τη δημιουργία της Ομοσπονδίας Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων-Οικολόγοι Εναλλακτικοί.

Τη δεκαετία του 1980 το ελληνικό περιβαλλοντικό κίνημα, πράγματι, πολιτικοποιείται, χωρίς ωστόσο να συγκροτείται επιτυχώς ο χώρος της πολιτικής οικολογίας. Η πολιτικοποίηση, όμως, έστω και σταδιακά πραγματοποιείται, αφού μεσολαβεί και η αύξηση της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα μελών κεντρο-ευρωπαϊκών και βορειο-ευρωπαϊκών εναλλακτικών ρευμάτων σκέψης. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, παρουσιάζονται επίσης και κάποιες κινητοποιήσεις οικολογικού περιεχομένου που αφορούν κυρίως θέματα γενικότερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως το νέφος της Αθήνας – από την άποψη του

μεγάλου μέρους ελληνικού πληθυσμού που αυτό αφορούσε, οι επιπτώσεις της περιβαλλοντικής ρύπανσης που ακολούθησε του ατυχήματος στο Τσερνομπίλ και την διατήρηση της πανίδας και της χλωρίδας.

Σ' αυτό το διάστημα φοιτητικές ομάδες, όπως αυτή στο Πάντειο με συμμετέχοντα και τον συνεντευξιασθέντα Π. Παπαδόπουλο, εκδόθη λίγο μετά της «Οικολογικής Εφημερίδας», αλλά και κυρίως την οικολογική ομάδα της Γεωπονικής το 1981, δημιουργούν στη Γεωπονική μια «πρωτοβουλία των οικολογικών ομάδων». Οι προσπάθειες αυτές οδηγούν σε μια σαφή πολιτικοποίηση του ως τότε αμιγούς περιβαλλοντισμού στην Ελλάδα, με πολιτικού χαρακτήρα πια εκδηλώσεις, όπως το Αντι-Φεστιβάλ του 1985 στο Άλσος της Νέας Σμύρνης, όπου το οργάνωσαν οι οικολογικές ομάδες της πρωτοβουλίας της Γεωπονικής, η ομάδα της Ρήξης και ομάδες εναλλακτικών κινημάτων.

Σημαντικό ρόλο στο ριζωμα της ιδέας της οικολογίας στην Ελλάδα διαδραμάτισε η Εναλλακτική Κίνηση Οικολόγων, με το χώρο οικολογικών συναντήσεων που διέθετε στο κέντρο της Αθήνας και στην οποία συμμετείχαν μέλη του οικολογικού κινήματος όπως οι Ξενικός, Χρυσόγελος, Σγούρος, Τσιρώνης στην οποία στην πορεία εντάχθηκαν και μέλη της Αδέσμευτη Κίνησης Ειρήνης, όπως ο Ν. Ηλιόπουλος, ενώ εξίσου σημαντικό ρόλο είχε η εκδοτική και ευρύτερη συντακτική ομάδα του περιοδικού «Νέα Οικολογία». Η «Νέα Οικολογία» υπήρξε ένα έντυπο υψηλής εκλαϊκευσης ζητημάτων της επιστημονικής οικολογίας που, συγχρόνως, έδινε έμφαση στην ανάλυση σημαντικών κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών ζητημάτων της εγχώριας και της διεθνούς επικαιρότητας. Η «Νέα Οικολογία» συνέβαλε, πράγματι, στην ανάπτυξη της οικολογικής σκέψης και λειτούργησε ως χώρος μέσα στον οποίο εκκολάφθηκαν τα ρεύματα του οικολογικού ακτιβισμού και αναδείχθηκαν οι πρωταγωνιστές του οικολογικού χώρου¹⁰⁴.

Αν η «Νέα Οικολογία» αποτελούσε τον παράγοντα μορφοποίησης και ανάδειξης της οικολογικής σκέψης στην πρωτεύουσα, την ίδια λειτουργία άσκησε και ασκεί, μάλιστα με μεγαλύτερη σταθερότητα μέσα στο χρόνο, η Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης. Η κίνηση αυτή, εκτός του ότι στην πορεία του χρόνου αποδείχθηκε

¹⁰⁴ Γεωργιάδου Βασιλική, «Τρεις μύθοι και μισή αλήθεια», Ελευθεροτυπία, 26/05/2009

πως ανέδειξε και έναν από τους σημαντικότερους συντελεστές του ελληνικού οικολογικού κινήματος, τον νυν Ευρωβουλευτή Μ. Τρεμόπουλο, πρωταγωνίστησε σε όλες τις εκστρατείες για την περιβαλλοντική προστασία και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής της συμπτωτούσας τις τελευταίες, αποτελώντας μια από τις πιο ιστορικές, πια, σε δράσεις και κυρίως συνέχεια οικολογικές κινήσεις στη χώρα¹⁰⁵.

Η Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης, ήταν μάλιστα αυτή που πήρε το 1987 την πρωτοβουλία για την ίδρυση της Ομοσπονδίας Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων, που οδήγησε στις μετέπειτα επιτυχίες του οικολογικού χώρου στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1989-1990!

Παρά τη γενική αντίληψη ότι στη δεκαετία του 1980 υπάρχει μια γραμμική ανοδική πορεία για την πολιτική οικολογία, οι μαρτυρίες δε δείχνουν το ίδιο, καθώς καταγράφεται ότι το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980 υπάρχει σχετική ύφεση στις δραστηριότητες εντός του πολιτικο-οικολογικού χώρου. Αυτό επιβεβαιώνεται κι από τη διστακτικότητα για κάθοδο στις ευρωεκλογές του 1989, που επικρατούσε στις τάξεις της Ομοσπονδίας Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων την περίοδο 1987-1989.

Σημαντικό ρόλο, σε αυτό το σημείο, επίσης βάση των παραχθέντων από τις συνεντεύξεις, διαδραμάτισε η αισιόδοξη αντίληψη των Ν. Ηλιόπουλο, Ν. Χρυσόγελου για τη δυναμική που μπορούσε να αποκτήσει το οικολογικό κίνημα αν κατερχόταν ένας οικολογικός σχηματισμός στις ευρωεκλογές του 1989. Έτσι παρά την απόφαση της πλειοψηφίας της Εναλλακτικής Κίνησης Οικολόγων να μη συμμετέχει οικολογικός φορέας στις συγκεκριμένες εκλογές, σε συνεδρίαση στο αμφιθέατρο Γκίνη του Πολυτεχνείου στην Αθήνα, κίνησε αυτή η ομάδα τις διαδικασίες με επίκεντρο τον Ακάδημο όπου τελικά εγκαταστάθηκε η ομάδα Ηλιόπουλου και όσων πρωταγωνίστησαν στην τελική απόφαση για κάθοδο στις ευρωεκλογές, ενέργεια που έδωσε την ευκαιρία να κινητοποιηθούν άνθρωποι από διαφορετικά ρεύματα και να συμμετάσχουν δυναμικά οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί την εποχή εκείνη στις ευρωεκλογές, παρά τη διαφορετική άποψη και άλλων οργανώσεων-μελών της Ομοσπονδίας και σημαντικών δρώντων του οικολογικού χώρου, όπως για παράδειγμα της εκδοτικής ομάδας του περιοδικού «Νέα Οικολογία».

¹⁰⁵ όπ

Τελικά, το εκλογικό πείραμα δικαιώθηκε, επιτυγχάνοντας οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί ποσοστό άνω του 1% των ψήφων του εκλογικού σώματος¹⁰⁶, προς έκπληξη του πολιτικού συστήματος, του οικολογικού χώρου, ακόμα και των ίδιων των συμμετεχόντων στην προσπάθεια, ενώ σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι όλες οι οικολογικές λίστες που συμμετείχαν στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 1989 άθροισαν ένα εκλογικό ποσοστό της τάξης του 2,5%!

Μετά την ανέλπιστα επιτυχία των ευροεκλογών του 1989¹⁰⁷, οι οικολογικές ομάδες και η Ομοσπονδία αντιλήφθηκαν το θετικό της συγκυρίας για το χώρο τους και αποφάσισαν τη συμμετοχή τους στις εθνικές εκλογές. Το εκλογικό σύστημα, με το οποίο διεξήχθησαν οι εκλογές Νοεμβρίου 1989 – Απριλίου 1990¹⁰⁸, με την αναλογικότητά του ανά περιφέρεια, φέρνει στις εκλογές του Νοέμβρη 1989 τους Οικολόγους Εναλλακτικούς να συγκεντρώσουν 0,58% των ψήφων και να εκλέγουν την εκπρόσωπό τους στο κοινοβούλιο, όπως το ίδιο θα επιτύχουν και στις εθνικές εκλογές του Απριλίου, λίγους μήνες αργότερα, αυξάνοντας παράλληλα και τα ποσοστά τους.

1.2.1 Οικολόγοι-Εναλλακτικοί

Η Ομοσπονδία Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων, γνωστότερη ως Οικολόγοι-Εναλλακτικοί, ήταν ένας ομοσπονδιακός φορέας οργανώσεων της πολιτικής οικολογίας, που ιδρύθηκε το 1989 και εκπροσωπήθηκε στο ελληνικό κοινοβούλιο κατά την περίοδο 1989-1993. Από την ίδρυση μέχρι τη διάλυση τους, η πολιτική οικολογία γνωρίζει μια σχετική ανάπτυξη στην Ελλάδα, βασιζόμενη κυρίως σε τοπικές οικολογικές ομάδες, όπως η Εναλλακτική Κίνηση Οικολόγων, η «Νέα Οικολογία», η Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης κ.α., που θα φτάσουν περίπου τις 200 το 1987¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί στις ευρωεκλογές του 1989 έλαβαν το 1,11%

¹⁰⁷ Πίνακας 6

¹⁰⁸ Πίνακας 7

¹⁰⁹ http://el.wikipedia.org/wiki/Οικολόγοι_Εναλλακτικοί

Από το 1982, ήδη, είχαν αρχίσει οι προσπάθειες για συντονισμό της δράσης αυτών των οργανώσεων σε πανελλαδικό επίπεδο. Αυτές θα καταλήξουν, μετά από πρόταση της Οικολογικής Κίνησης Θεσσαλονίκης σε μια Ομοσπονδία Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων την περίοδο 1987-1989, η οποία είχε δομή δικτύου και υιοθέτησε μια σειρά από θεωρητικές θέσεις, αλλά τα μέλη της ομοσπονδίας δεν ομοφώνησαν στην πιθανότητα συμμετοχής στις ευρωεκλογές του 1989.

Παράλληλα, μια ένωση πολιτών, στην οποία συμμετείχαν και αρκετά μέλη της Ομοσπονδίας, θα σχηματίσει μια λίστα επανομαζόμενη Οικολόγοι Εναλλακτικοί, που θα συμμετάσχει στις ευρωεκλογές του Ιουνίου 1989 και θα συγκεντρώσει 1,11% των ψήφων¹¹⁰. Μπροστά σε μια τέτοια επιτυχία μιας λίστας που δεν είχε στηριχθεί από κανέναν, μέσα σε ένα γενικότερο ρεύμα υπέρ του οικολογικού κινήματος, αφού μαζί με δύο άλλες οικολογικές λίστες ξεπέρασαν το 2,5%, οι υπάρχουσες οικολογικές και εναλλακτικές οργανώσεις, συναίνεσαν στη δημιουργία της Ομοσπονδίας Οικολογικών και Εναλλακτικών Οργανώσεων-Οικολόγοι Εναλλακτικοί, στην οποία συμμετείχαν πάνω από 100 οργανώσεις.

Στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1989 οι Ο.Ε. θα συγκεντρώσουν 0,58% των ψήφων και θα εκλέξουν μια βουλευτή, την Μαρίνα Δίζη, στην Α' Αθήνας. Στις εκλογές του Απρίλη 1990 θα συγκεντρώσουν 0,77% και θα εκλέξουν μια βουλευτή, την Τασία Ανδρεαδάκη, στη Β' περιφέρεια Πειραιά, η οποία λίγο αργότερα παραιτήθηκε και τη θέση της πήρε Κατερίνα Ιατροπούλου.

Παρ' όλες τις σχετικές επιτυχίες τόσο σε επίπεδο κοινοβουλευτικών εκλογών όσο και αυτές των οικολογικών συνδυασμών σε εκλογές για την αυτοδιοίκηση¹¹¹, μια πλειάδα αιτιών οδηγεί τους Οικολόγους Εναλλακτικούς στη διάλυση, μετά και τη λήξη της κοινοβουλευτικής περιόδου στην οποία συμμετείχε το οικολογικό ομοσπονδιακό κόμμα, ενώ ο Δ. Χατζηπαναγιώτου διεκδίκησε τον τίτλο και το υπόλοιπο της τότε

¹¹⁰ Στις ίδιες εκλογές άλλα δύο οικολογικά σχήματα κατέγραψαν μικρότερα από τους Ο.Ε., αλλά επίσης αξιοσημείωτα ποσοστά, γεγονός που έδειχνε μια τάση κατεύθυνσης της ψήφου διαμαρτυρίας σε σχηματισμούς με οικολογικό όνομα.

¹¹¹ Στις Δημοτικές εκλογές του 1990 οι Οικολόγοι-Εναλλακτικοί πέτυχαν θετικά αποτελέσματα σε διάφορους δήμους, όπως για παράδειγμα στη Θεσσαλονίκη όπου ψηφίστηκαν από 2,4% του εκλογικού σώματος και στην Αθήνα από το 2,0%.

κρατικής επιχορήγησης προς την Ομοσπονδία, κι εν συνεχεία προσχώρησε στο Μέτωπο Ριζοσπαστικής Αριστεράς, και ακολούθως στην Αντικαπιταλιστική Αριστερή Συνεργασία για την Ανατροπή (ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α.). Σε εκλογικές διαδικασίες μετά τη διάλυση του κόμματος, έχουν κατά καιρούς κατέλθει σε εκλογές διάφορα ακόμα σχήματα υπό τον τίτλο Οικολόγοι Εναλλακτικοί, υπό τους Γ. Σχίζα, Χ. Χατζόπουλο κ.α..

Προκλήθηκε, δε, πολυετής δικαστική διαμάχη μεταξύ δύο εκ των τριών, που είχαν υπογράψει την ίδρυση των Οικολόγων Εναλλακτικών, με τον Ν. Ηλιόπουλο να θεωρεί πως ο αντίδικός του Δ. Χατζηπαναγιώτου είχε εκμεταλλευτεί την ιδιότητα του ως δικηγόρου στον οποίο είχε ανατεθεί η κατάθεση του καταστατικού του νεοσύστατου τότε κόμματος στις αρμόδιες αρχές, προσθέτοντας και τη δική του υπογραφή, χωρίς προηγούμενη συνεννόηση με τον ίδιο και τον Ν. Χρυσόγελο, οι οποίοι είχαν στην πραγματικότητα - κατά την άποψη του ιστορικού μέλους του οικολογικού κινήματος - συναποφασίσει την ίδρυση του οικολογικού κόμματος, ενώ εντελώς διαφορετική θεώρηση γίνεται για την υπόθεση από την πλευρά Χατζηπαναγιώτου, που αντιπαρέρχεται την επιχειρηματολογία περί προσπάθειας εκμετάλλευσης κομματικού τίτλου, τον οποίο δεν δικαιούται να κατέχει.

1.2.2 Από την ακμή στην αποσύνθεση

Αφορμή για τη διάλυση εις τα εξόν συνετέθη των Οικολόγων Εναλλακτικών υπήρξαν κατ' αρχήν οι διαφωνίες σε μια σειρά ζητήματα εντός του ομοσπονδιακού σχηματισμού, όπως για παράδειγμα στη στρατηγική των συνεργασιών στις δημοτικές εκλογές του Οκτώβρη 1990 και η διαλυτική στάση της κ. Ιατροπούλου, στην οποία αποδίδονται συγκεντρωτικές, αλαζονικές και οικογενοικρατικές τάσεις κατά την άσκηση των Βουλευτικών της καθηκόντων, ενώ προς το τέλος της θητείας της ανεξαρτητοποιήθηκε κιάλας, αφήνοντας τους Οικολόγους Εναλλακτικούς χωρίς εκπρόσωπο στο κοινοβούλιο και προφανώς εκθέτοντάς τους στους ψηφοφόρους τους και όσους μοιράζονταν συγγενείς αντιλήψεις!

Οι αιτίες, όμως, φαίνεται να βρίσκονται πολύ περισσότερο σε άλλα ζητήματα. Ένα από αυτά μαρτυράτε ότι ήταν η ελλιπής οργανωτική δομή του κόμματος και η έλλειψη συνοχής μεταξύ των οργανώσεων. Σημαντικό ρόλο φαίνεται ότι

διαδραμάτισε η υποστήριξη από ηγετικά στελέχη διαμετρικά αντίθετων θέσεων, κι ειδικότερα οι αντιλήψεις περί πατριωτικής αριστεράς του πόλου της «Ρήξης» και του οργανωτικού Γ. Καραμπελιά, όσο και των επίσης διαμετρικά αντίθετων απόψεων υπερ-επαναστατικοποιημένων στοιχείων και πιο φιλελεύθερων συνιστωσών του εγχειρήματος, στοιχεία που όλα μαζί οδήγησαν σε μια σειρά αποχωρήσεων, καθιστώντας τα κομματικά όργανα εκτός λειτουργίας.

Ακόμα, ως βασική αιτία αναφέρθηκαν από τους συνεντευξιαζόμενους η τότε περιδίνηση της πολιτικής ζωής από το σκάνδαλο και τη δίκη Κοσκωτά, εξέλιξη που αύξησε την πόλωση σε τέτοιο βαθμό που δύσκολα μπορούσε να αναπνεύσει πολιτικά ο οποιοσδήποτε πολιτικός φορέας χαμηλής εκλογικής απήχησης, κι ιδίως ενόψει την εποχή εκείνη του θεσμοθετημένου ορίου εισαγωγής στη Βουλή (πλαφόν) του 3%. Οι ίδιοι, μάλιστα, οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί συνέβαλαν σε αυτό αρνούμενοι να αποδεχτούν πρόταση του ΠΑΣΟΚ για συνεργασία, ώστε να αποφύγει ο τότε ηγέτης του Α. Παπανδρέου το Ειδικό Δικαστήριο, πράττοντας μάλλον εγκλωβισμένοι από την ευρύτερη αριστερά.

Επιπρόσθετα, ο ίδιος αυτός εγκλωβισμός στη λογική της ικανοποίησης του ευρύτερου αριστερού χώρου λειτούργησε αρνητικά στην προσπάθεια πολιτικής χειραφέτησης του οικολογικού κινήματος εκείνη την περίοδο, το οποίο και μετά την εκλογή στη Βουλευτική έδρα της διαχειριστικής και αξιοπρεπούς Βουλευτού Δίξη και της πολιτικοποιημένης Ανδρεαδάκη, οι οποίες όφειλαν, όμως, περισσότερο την εκλογή τους στην αλφαβητική τοποθέτησή τους στο ψηφοδέλτιο, όταν η τελευταία αντικαταστάθηκε από την αντι-κομματικής αντίληψης Κ. Ιατροπούλου, οδήγησε τα μέλη των Οικολόγων Εναλλακτικών που προέρχονταν από την ευρύτερη αριστερά, είτε να επιστρέψουν στις αριστερές κομματικές ρίζες του είτε να ακολουθήσουν λογικές αναχωρητισμού, εγκαταλείποντας την προσπάθεια πολιτικοποίησης της οικολογίας μέσω της ελληνικής πολιτικής κόνιστρας.

Ένα ακόμα αίτιο που αναφέρεται ως μείζον είναι ο αντίκτυπος από τη διάλυση του τότε Ανατολικού αμυντικού συνασπισμού και την ένταση εθνικισμών που επέφερε στα Βαλκάνια. Οι διαφορετικές αντιλήψεις που επικρατούσαν για τη δομή του κόσμου, τη διεθνή πολιτική και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας εντός της Ομοσπονδίας των οικολογικών οργανώσεων που συνέθεταν τους Οικολόγους Εναλλακτικούς,

οδήγησαν στην καταγραφή απροσπέλαστων διαχωριστικών γραμμών και διαφωνιών. Είναι γεγονός πως ο βασικός κομματικός εκπρόσωπος της οικολογίας στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του 1990 δεν είχε ακόμα σχηματίσει μια ολοκληρωμένη θεώρηση γι' αυτό που συνοπτικά αποκαλείται «πράσινες» διεθνείς σχέσεις!

Οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί δε μπόρεσαν να αποτελέσουν, τελικά, κάτι περισσότερο από ένα κόμμα διαμαρτυρίας, ένα στοιχείο – της λήψης κατά βάση ψήφου διαμαρτυρίας από την κοινωνία – που αποτέλεσε και το ίδιο επιπλέον αίτιο της αποτυχίας του. Πέρα, όμως, από τα αίτια της παρακμής και τελικά της πλήρους απαξίωσης των Οικολόγων Εναλλακτικών, γεγονός είναι ότι η εμπειρία σχηματισμού «πράσινου» κομματικού σχηματισμού είχε, οπωσδήποτε, και θετικές πλευρές.

Με το σύντομο πέρασμά των Οικολόγων Εναλλακτικών από την πολιτική σκηνή, ενισχύθηκε η οικολογική και περιβαλλοντική κουλτούρα στην Ελλάδα και πολλαπλασιάστηκαν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, προκαλώντας έτσι αυξημένο προβληματισμό για τα οικολογικά θέματα. Πολλά δε από τα στελέχη των Οικολόγων Εναλλακτικών συμμετείχαν στη συνέχεια ενεργά στην άνθηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών οργανώσεων της επόμενης δεκαετίας, πολλές από τις οποίες, πράγματι, δημιουργήθηκαν από άτομα που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πρώτη φάση της πολιτικής ιστορίας των πρασίνων στην Ελλάδα.

1.3 Η απαξίωση του «πράσινου» κινήματος

Στη δεκαετία του 1990, η πολιτικοποίηση του περιβαλλοντικού και οικολογικού κινήματος φθίνει με ραγδαίους ρυθμούς. Το ομοσπονδιακής οργάνωσης κόμμα των Οικολόγων Εναλλακτικών διαλύθηκε στις αρχές της δεκαετίας, αν και είναι γεγονός ότι το ανανεωτικό στίγμα του στα πολιτικά πράγματα της χώρας έγινε απολύτως αντιληπτό από την ελληνική κοινωνία. Η δεκαετία αυτή χαρακτηρίζεται από μία αλλαγή των εθνικών πολιτικών για το περιβάλλον εξαιτίας των υποχρεώσεων εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας προς τις ευρωπαϊκές πολιτικές, κανονισμούς και οδηγίες σχετικά με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος. Παράλληλα, έπρεπε να απορροφηθούν και οι σημαντικοί πόροι που διέθετε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τις περιβαλλοντικές δράσεις. Το αποτέλεσμα ήταν ο πολλαπλασιασμός

των περιβαλλοντικών οργανώσεων, ως μέσω διαχείρισης της νέας «πράσινης» οικονομικής πραγματικότητας!

- Η ασύμμετρη ενδυνάμωση των περιβαλλοντικών οργανώσεων

Σταδιακά, οι σχετικές με το περιβάλλον δράσεις πολλαπλασιάζονται αλλά ο κινηματικός χαρακτήρας υποχωρεί. Οι περιβαλλοντικές ομάδες γίνονται επαγγελματικές και τα άτομα που μετέχουν σε αυτές ζουν «από και για» το περιβάλλον. Η επαγγελματοποίηση μεταμορφώνει τάχιστα τους στόχους των περιβαλλοντικών οργανώσεων που εμφανίζονται και οι οποίες πολύ γρήγορα μετασηματίζονται σε επιτελικούς φορείς, υπεύθυνους για μεγάλα προγράμματα και για τη διαχείριση σημαντικών υλικών, εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων. Εν ολίγοις η κινηματική δράση φθίνει, αλλά οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, παλιότερες και νεότερες – για τα ελληνικά – δεδομένα γιγαντώνονται.

Πλέον, πέρα από τις μικρές μονοθεματικές και τοπικού ενδιαφέροντος περιβαλλοντικές και οικολογικές οργανώσεις, εμφανίζονται τα τμήματα των σημαντικών διεθνών περιβαλλοντικών οργανώσεων, που αποκτούν επιρροή στον κρατικό μηχανισμό και γίνονται για μια δεκαετία και περισσότερο οι θεματοφύλακες της οικολογικής ιδέας στην Ελλάδα. Σε αυτούς τους «πράσινους» οργανισμούς διοχετεύονται και αρκετοί εκ των πρωταγωνιστών στην προσπάθεια πολιτικοποίησης της οικολογίας της προηγούμενης δεκαετίας.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αυτές αποκτούν σημαντικές προσβάσεις στην κυβέρνηση, η οποία - κυρίως μέσω του τότε υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας Δημοσίων Έργων – κατευθύνει σε αυτές τις οργανώσεις τις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς στο μεταξύ η Ε.Ε. αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο μετά τη Διάσκεψη του Ο.Η.Ε. στο Ρίο το 1992 και προωθεί κονδύλια για σειρά πολιτικών που στο επίκεντρό τους έχουν την ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης!

Η σχέση αυτή των τότε κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, πρωθυπουργεύωντος του Κ. Σημίτη, με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις γίνεται ακόμα πιο στενή, με την προσχώρηση μελών του οικολογικού χώρου στο κυβερνών κόμμα, πράγμα που διευκόλυνε ακόμα

περισσότερο τη συστημοποίηση μεγάλου μέρους του «πράσινου» κινήματος όσο και την απρόσκοπτη ηγετική πορεία της τότε πολιτικο-οικονομικής ελίτ! Άλλα, δε, μέλη του «πράσινου» κινήματος, που αναζητούσαν την πολιτική τους επανεμπλοκή προσχώρησαν στους κόλπους της ανανεωτικής αριστεράς, η ηγεσία της οποίας μετέτρεψε λίγο αργότερα, το 2003, το όνομα του κομματικού της φορέα, σε Συνασπισμός της Αριστεράς των Κινήματων και της Οικολογίας.

Αναφορικά στις μικρότερης εμβέλειας οργανώσεις - συνηθέστερα μονοθεματικές και τοπικού χαρακτήρα με μικρές οικονομικές δυνατότητες – αυτές προσπάθησαν να ανασυνταχθούν προς τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ιδρύοντας το Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων, μια προσπάθεια από την οποία επέλεξαν να απέχουν οι εύρωστες γραφειοκρατικοποιημένες πολυμελής, πια, οργανώσεις. Το εγχείρημα δεν στέφθηκε από επιτυχία, καθώς η εποχή απαιτούσε περιβαλλοντικές οργανώσεις επαγγελματικών στελεχών και έδινε έμφαση στην αποτελεσματικότητα ή τουλάχιστον στον επικοινωνιακή επίκλησή της.

Όσες εξω-συστημικές περιβαλλοντικές οργανώσεις αρχίζουν ή συνεχίζουν τη δράση τους τη δεκαετία του 1990, το κάνουν υπό αντίξοες συνθήκες. Αντίθετα, οι συστημικές οργανώσεις, όπως για παράδειγμα οι Green Peace και WWF, συνήθως τμήματα εκπροσώπησης παγκόσμιων περιβαλλοντικών οργανώσεων ευημερούν και επαγγελματικοποιούν μέρος των μελών του οικολογικού κινήματος, με αποτέλεσμα την κατεύθυνσή τους σε συστημική, ακρωτηριασμένη, περιβαλλοντική δράση και την απαξίωση του ιδεολογικού περιεχομένου της πολιτικής οικολογίας, απ' τη στιγμή που πρώτο περιβαλλοντικό μέλημα της εποχής γίνεται εκ νέου η ανάπτυξη, μέσω αυτή τη φορά της πράσινης επιχειρηματικότητας¹¹²! Λογική που ενδυναμώθηκε, όχι μόνο από τις προαναφερθείσες «πράσινες» ευρωπαϊκές χρηματοροές, αλλά και από την υιοθέτηση ενός αμερικανικού τύπου δικαιοδικής οικολογικής αντίληψης, η οποία και πάλι υποβοηθήθηκε από την κρατική δομή, μέσω της σαφούς φιλοπεριβαλλοντικής τάσης που επέδειξε το Συμβούλιο της Επικρατείας στις αποφάσεις του¹¹³!

¹¹² Μποτετσάγιας Ι., «ΜΚΟ και Κοινωνία Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων», Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 27, 2007, σ. 71-95.

¹¹³ Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, τχ. 30, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007, σ. 28

1.3.2 «Πράσινα» κόμματα στο περιθώριο της πολιτικής σκηνής

Η έννοια της οικολογίας είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στην ελληνική πολιτική ζωή. Κατά καιρούς άτομα που θέλουν να αποσπάσουν την προσοχή των εκλογέων, είναι αλήθεια πως με ευκολία αυτο-ονομάζονται οικολογικά, ευελπιστώντας σε κάποια εύκολα εκλογικά κέρδη. Η τακτική αυτή υιοθετήθηκε από διάφορα πρόσωπα ή μικρές ομάδες ατόμων και ενισχύθηκε, κατά τρόπο εντελώς ευκαιριακό, μετά την απόσυρση από το πολιτικό προσκήνιο των Οικολόγων Εναλλακτικών, προκειμένου ίσως να «ψαρέψουν σε θολά νερά» ορισμένες φιλο-οικολογικές οι χρησιμοποιούντες την τακτική αυτή.

Μερικές από τις πιο γνωστές εκλογικά περιθωριακές τέτοιες προσπάθειες ξεκίνησαν στις συνεχείς εκλογικές διαδικασίες του 1989-1990 και τις αρκετές που ακολούθησαν τη δεκαετία του 1990. Αυτές οι προσπάθειες κινήθηκαν από τη συγκομιδή ελάχιστων υπέρ τους ψηφοδελτίων σε κατά καιρούς εθνικές εκλογές μέχρι και σε ορισμένα ποσοστά κοντά, αλλά πάντα κάτω από την εκατοστιαία μονάδα του εκλογικού σώματος, είναι αυτές του προσωποπαγούς κόμματος του Δ. Κολλάτου, των Ελλήνων Οικολόγων του Δ. Βεργή, των Οικολόγων Ελλάδας του Παπανικόλα κ.α.. Οι προσπάθειες των δύο τελευταίων σχηματισμών περιγράφονται παρακάτω.

- Οι Έλληνες Οικολόγοι

Οι Έλληνες Οικολόγοι¹¹⁴, παλιότερα γνωστοί ως Ένωση Οικολόγων, ιδρύθηκαν το 1986 και θεωρείται κόμμα περιθωρίου, ενώ η πλειοψηφία των ψηφοφόρων του φαίνεται να αντλαμβάνεται την πολιτική θέση του κόμματος και του ιδρυτή του Δημοσθένη Βεργή, ως κριτική διακωμώδηση του πολιτικού κατεστημένου, κάτι στο οποίο και ίδιος Δ. Βεργής ποντάρει πολύ!

¹¹⁴ Τα στοιχεία έχουν συλλεχθεί από την ιστοσελίδα του κόμματος Έλληνες Οικολόγοι, <http://www.ecologists.gr/> και την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%88)

Ο Δημοσθένης Βεργής είναι δημοσιογράφος, συνδικαλιστής και ειρηνιστής και συνήθως στις πολιτικές εκστρατείες του προβάλλει την αξία του γυμνισμού, ενώ έχει φωτογραφηθεί κι ο ίδιος με πρωτότυπες ενδυμασίες ή ακόμα και γυμνός¹¹⁵ για τις προεκλογικές – και όχι μόνο - αφίσες του κόμματος του.

Στα παράδοξα των πεποιθήσεων του κόμματος και ιδίως του αρχηγού του καταλογίζεται ότι ενώ δηλώνεται πίστη στη ελευθεριακή ιδεολογία, με θέση υπέρ της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης και του απεριόριστου γυμνισμού, στην προεκλογική του εκστρατεία το 2009 τάχθηκε κατά των μεταναστών, των Τούρκων, εμφανίστηκε και ανένδοτος για το θέμα του ονόματος της Μακεδονίας, ενώ κατά καιρούς έχει κατηγορηθεί και για αισθήματα ομοφοβίας.

Ο Δ. Βεργής έχει συνεχή παρουσία στις πανελλαδικές εκλογικές διαδικασίες και συνήθως αποτελεί μια χιουμοριστική νότα αισιοδοξίας, κατακτώντας με αυτό τον τρόπο εκλογικά ποσοστά από 0,20% ως 0,60% του εκλογικού σώματος σε εθνικές εκλογές και ευρωεκλογές. Είναι, όμως, γεγονός ότι τέτοιου είδους φαινόμενα απαξίωσαν περαιτέρω την έννοια της πολιτικής οικολογίας στην Ελλάδα, ειδικά μέχρι τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 2000, που οι Οικολόγοι Πράσινοι δεν είχαν ακόμα καταφέρει να αξιολογηθούν από τους πολίτες και εκλογείς, ως μια αξιοπρεπής και αξιόπιστη εκλογικά και πολιτικά πολιτικο-οικολογική δύναμη!

- Οικολόγοι Ελλάδος

Οι Οικολόγοι Ελλάδας είναι ένα ακόμα από τα πολλά λεγόμενα οικολογικά ελληνικά κόμματα, που στην ουσία είναι προσωποπαγής σχηματισμοί προβολής του κάθε φορά αυτόχριζόμενου αρχηγού τους. Ο Κωνσταντίνος Παπανικόλας έχει και σχέση αγάπης με τα ΜΜΕ ανάλογη με αυτή του Δ. Βεργή, ενώ τα μηνύματα εκπέμπει και από τηλεοπτική συχνότητα που έχει εξασφαλίσει για το κόμμα του.

Το κόμμα του έχει σχετικά διαφοροποιημένη αναφορά από αυτή των Ελλήνων Οικολόγων, αλλά στις εκλογές κατακτούν περίπου τα ίδια ποσοστά, αποτελώντας,

¹¹⁵ Από τις πιο γνωστές αφίσες του Δ. Βεργής υπήρξε εκείνη μετά το επεισόδιο των Ιμίων στα 1996, όπου συνδυάζοντας ακραίο χιούμορ και εθνικιστική διάθεση προκαλούσε με την αδαμιά του περιβολή την Τούρκο Πρωθυπουργό Τ. Τσιλέρ.

όμως, επίσης περισσότερο ένα χιουμοριστικό και δεικτικό εκλογικό μέσο διαμαρτυρίας των πολιτών στο πολιτικό σύστημα¹¹⁶. Αλήθεια είναι, πάντως, ότι ο περιβαλλοντισμός του Κ. Παπανικόλα είναι αναλυτικότερος από την ρευστή και επιφανειακή οικολογική αντίληψη του Δ. Βεργή περί οικολογίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και αυτή εξαιρείται από τις πολλές προσπάθειες της εποχής που τελικά συνέβαλαν στη γραφικοποίηση, τρόπον τινά, της οικολογικής ιδέας και την αποσιώπηση του αντι-συστημικού ιδεολογικού περιεχομένου της πολιτικής οικολογίας!

1.4 Η προσπάθεια της Πράσινης Πολιτικής και η σύγκλιση «κόκκινου-πράσινου»

Στο διάστημα της ίδιας δεκαετίας – αυτής του 1990 - και προς τα τέλη της, παρά το γενικότερο μαρασμό και την απαξία στην οποία είχε περιέλθει η οικολογική ιδέα στην Ελλάδα, ελάχιστοι ιδιαιτέρως, όμως, ρομαντικοί και με ανήσυχο πνεύμα υποστηρικτές της πολιτικής οικολογίας, ιδρύουν το 1996 την κίνηση της Πράσινης Πολιτικής, σε μια αγωνιώδη προσπάθεια τους για την ανασύνταξη του «πράσινου» πολιτικού χώρου.

Την ίδρυση του κόμματος της Πράσινης Πολιτικής ανέλαβαν παραδοσιακά, κυρίως, στελέχη του οικολογικού κινήματος, που γρήγορα κατάφεραν να το εντάξουν στην τότε Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Πράσινων Κομμάτων, μετέπειτα Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα. Παρόλα αυτά η Πράσινη Πολιτική επέλεξε να απέχει από τις ευρωεκλογές του 1999 και τις βουλευτικές εκλογές του 2000.

Το 2000, όμως, μετά από ένα κείμενο-έκκληση των Μ. Τρεμόπουλου και Μ. Κουλουρούδη και μια πρωτοβουλία από την Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης, δημιουργήθηκε μια κίνηση για την ανασυγκρότηση του χώρου της πολιτικής οικολογίας, το λεγόμενο Οικολογικό Φόρουμ, από τα μέλη της Πράσινης Πολιτικής και άλλων τοπικών οικολογικών κινήσεων και ανεξάρτητους οικολόγους.

Έτσι, δημιουργήθηκε, τελικά, ο σχηματισμός του πολιτικού «οχήματος» της οικολογίας, των Οικολόγων Πράσινων, που τα επόμενα χρόνια, της δεκαετίας του

¹¹⁶ Στις ευρωεκλογές του 2009 οι Οικολόγοι Ελλάδας του Κ. Παπανικόλα έλαβαν 33.236 και ποσοστό 0,65%, κι οι Έλληνες Οικολόγοι του Δ. Βεργή 31.188 και 0,61, αντίστοιχα.

2000 μέχρι και σήμερα, έκανε και κάνει ιδιαιτέρως αισθητή την παρουσία του στην ελληνική πολιτική και διαδραματίζει μέχρι σήμερα ρόλο συνδιαμορφωτή, στο βαθμό του εφικτού, της πολιτικής ατζέντας.

Προ της ολοκλήρωσης, πάντως, της δεκαετίας του 1990, γίνεται σε κάποιο βαθμό και η ελληνική εκδοχή της λεγόμενης σύγκλισης του «κόκκινου» με το «πράσινο», μέσω της συνεργασίας οικολογικών στελεχών με δυνάμεις της ανανεωτικής αριστεράς τόσο στο κοινωνικό πεδίο και σε διάφορων μορφών κινητοποιήσεις όσο και σε επίπεδο αυτοδιοικητικών, κι ακόμα και εθνικών εκλογών, φανερώνοντας την αναζήτηση πολιτικής διεξόδου διασπασμένων δυνάμεων της πολιτικής οικολογίας.

Γενικά, το ελληνικό περιβαλλοντικό κίνημα, που παρουσίασε, άλλοτε με αργά και άλλοτε με πιο γοργά βήματα, ανοδική τάση τις δύο πρώτες δεκαετίες της εμφάνισής του, κι ειδικότερα τη δεύτερη, είναι φανερό πως διήλθε κρίση που το οδήγησε σε μια οδυνηρή περίοδο παρακμής για, επίσης, περίπου δύο δεκαετίες, ή κάτι λιγότερο, καθώς τα τελευταία χρόνια εμφανίζει σαφή σημάδια ανάκαμψης!

Παρόλα αυτά, σίγουρο είναι ότι ακόμα κι αυτή η σε κάποιες περιπτώσεις βραδύρυθμη και σε άλλες περιπτώσεις ασταθής πορεία του περιβαλλοντικού και οικολογικού κινήματος στη χώρα για τρεις δεκαετίες, μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 2000, αφύπνισε την ελληνική κοινωνία αναφορικά στα περιβαλλοντικά ζητήματα, κι οπωσδήποτε, με την έννοια αυτή, εμπλούτισε τον προγραμματικό και γενικότερα πολιτικό λόγο όλων των ελληνικών πολιτικών κομμάτων με ορισμένες από τις ιδέες και αρχές της πολιτικής οικολογίας !

1.5 Η αντιφατική σύγχρονη «πράσινη» περίοδος

Στην τελευταία φάση του, αυτή που διανύει από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 μέχρι σήμερα, η πορεία του περιβαλλοντικού κινήματος σφραγίζεται από την επανασυγκρότηση του χώρου της πολιτικής οικολογίας, με σημείο αναφοράς την πολιτική άνοδο του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων, ιδιαίτερα από τα μέσα της δεκαετίας και μετά! Ασφαλώς, οι «πράσινες» επιρροές και σε αυτή τη δεκαετία δεν περιορίζονται στη δράση ενός κόμματος.

Εξακολουθούν να υπάρχουν οι ισχυρές περιβαλλοντικές οργανώσεις, αλλά λόγω της γραφειοκρατικής τους περί οικολογίας αντίληψης της προηγούμενης δεκαετίας έχουν μικρότερη αποδοχή, πια, από την κοινή γνώμη¹¹⁷, αφού την απασχολούν ακόμα και με αμφιλεγόμενες συμπεριφορές και σχέσεις με ιδιωτικές εταιρείες που βλέπουν το φως της δημοσιότητας¹¹⁸. Οι μικρότερης εμβέλειας οργανώσεις, με πενιχρούς πόρους και περιθωριοποίησής των από το κράτος, δεν κατέφεραν ούτε σε αυτή την περίοδο να αυξήσουν την παρεμβατικότητά τους.

Η περίοδος αυτή σε επίπεδο άσκησης περιβαλλοντικής διακυβέρνησης από την Πολιτεία και ειδικότερα σε ότι σχετιζόταν μέχρι πρόσφατα, τουλάχιστον, με το περιβαλλοντικό έργο που όφειλε να προωθεί το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας Δημοσίων Έργων, την περίοδο 2004-2009, χαρακτηρίζεται από την πλήρη ανυπαρξία περιβαλλοντικής πολιτικής¹¹⁹, τέτοια που υποδήλωνε την άρνηση αποδοχής της ΕΕ ως θεσμού συμμετόχου στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής και την άρνηση στοιχειώδους τήρησης των ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών κανόνων ή τα οριζόμενα από τις διεθνείς συμβάσεις. Είναι, άλλωστε, χαρακτηριστική η επί χρόνια απουσία του τότε υπουργό Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. από τα Συμβούλια υπουργών Περιβάλλοντος της Ε.Ε¹²⁰, αλλά και η χρόνια διαμάχη του Έλληνα υπουργού με τον επίσης Έλληνα αρμόδιο Επίτροπο για τα θέματα περιβάλλοντος της ένωσης¹²¹!

Έτσι, στη σύγχρονη εποχή διευρύνεται το χάσμα μεταξύ της ελληνικής και της διεθνούς αντίληψης για την ανάγκη περιβαλλοντικής πολιτικής, κι η Ελλάδα, αντί να αποσπαστεί από τη λογική συντήρησης μιας τραγικά ανεπαρκούς περιβαλλοντικής πολιτικής, μέσω της διοχέτευσης ευρωπαϊκών πόρων στις περιβαλλοντικές Μη Κ.Ο.,

¹¹⁷ Σύμφωνα με το Κοινωνικό Βαρόμετρο του Ιανουαρίου-Απριλίου 2010 της MEDA Communication που εκτελέστηκε από τη VPRC, το 84% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι δεν συμμετέχει σε καμία ΜΚΟ, ενώ οι υπόλοιποι περιορίζουν τη συμμετοχή τους κυρίως στην οικονομική βοήθεια και την αγορά έντυπου υλικού των ΜΚΟ. Οι πολίτες παρουσιάζουν ως αιτία της αποστασιοποίησης τους μία σειρά από λόγους και ειδικότερα την αδυναμία των οργανώσεων να ενημερώσουν για το έργο τους αλλά και να δημιουργήσουν ισχυρούς μηχανισμούς επαφής με την κοινωνία, την έλλειψη προσωπικού ελεύθερου χρόνου και την έλλειψη της οικονομικής διαφάνειας και αξιοπιστίας των οργανώσεων.

¹¹⁸ Βλ. http://www.filoumenos.com/index.php?option=com_content&view=article&id=436:skandalo-me-mko&catid=25:mko-stin-ellada&Itemid=178

¹¹⁹ Χατζημπίρος, Κίμων, «Αξιότιμε κ. Υπουργέ Περιβάλλοντος», Ελευθεροτυπία, 15.7.2006.

¹²⁰ <http://origin.ethnos.gr/article.asp?catid=11378&subid=2&tag=8334&pubid=2436743>

¹²¹ <http://www.citypress.gr/index.html?action=article&article=51032>

οπισθοδρομεί ολοταχώς, αποστασιοποιούμενη ακόμα περισσότερο από τις «πράσινες» εξελίξεις στο διεθνή χώρο, όπως αυτές διαμορφώθηκαν την τελευταία εικοσαετία, από την Έκθεση Brundland του (1987) και την Συνδιάσκεψη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη - που συνοδεύθηκε από τις Διεθνείς Συμβάσεις για την Βιοποικιλότητα και την Κλιματική Αλλαγή (1992), κι αργότερα με την υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο και την μετέπειτα και μέχρι σήμερα εφαρμογή των βιωσιμο-αναπτυξιακών μηχανισμών του.

Σε αυτή, μάλιστα, την κρατική οξεία ανεπάρκεια και ανυπαρξία στην πορεία της δεκαετίας άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής, μπορεί σε κάποιο βαθμό να αποδοθεί και η επαναπολιτικοποίηση που αρχίζει να γίνεται αντιληπτή, ακόμα και μικρές αλλαγές του διακηρυκτικού λόγου των πρωταγωνιστριών - από τη δεκαετία του 1990 - περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Χαρακτηριστικό, ως προς τα προηγούμενα, είναι το γεγονός της καταγγελίας των κυβερνητικών περιβαλλοντικών πολιτικών από οκτώ ΜΚΠΟ που συγκαταλέγονται στον πυρήνα των ισχυρότερων ελληνικών περιβαλλοντικών οργανώσεων¹²² όσο και η συμμετοχή της Greenpeace Ελλάδα στην οργανωτική Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ της Αθήνας, καθώς και η δημιουργία από την WWF Ελλάδα ιστοσελίδας για την «Πολιτική και το Περιβάλλον»¹²³.

Από την άλλη πλευρά, όμως, σε επίπεδο περιβαλλοντικής ενημέρωσης και αυτοσυνείδησης είναι βέβαιο ότι η ελληνική κοινωνία είναι πολύ πιο ευαίσθητη με το πέρας αυτής της δεκαετίας στα οικολογικά ζητήματα. Αυτό συνέβη ιδιαίτερα μετά και τις πυρκαγιές του δεύτερου μισού της, με αιχμή τις πυρκαγιές του 2007 και τους θανάτους ανθρώπων όσο και την πρωτοφανή φυσική καταστροφή που συντελέστηκε σε διάφορες περιοχές ανά την Ελληνική επικράτεια.

Αυτό, ίσως, να αποτέλεσε κι έναν πρόσθετο λόγο για την γρηγορότερη επιβράβευση της προσπάθειας των Οικολόγων Πράσινων, που όπως προαναφέρθηκε σφραγίζουν τη δεκαετία που απέρχεται, ως ο φορέας εκείνος που έθεσε ξανά και μάλιστα αυτή τη

¹²² Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, τχ. 30, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2007, σ. 31

¹²³ όπ

φορά με περισσότερη, μάλλον, πειστικότητα την πολιτική οικολογία στο προσκήνιο των ελληνικών πολιτικών πραγμάτων!

Οι Οικολόγοι Πράσινοι δημιουργήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και μετά από σχετικά άνευρη παρουσία τους κατά την πρώτη πενταετία της παρουσίας τους, υποβοηθούμενη και από την ανεπάρκεια των κρατικών περιβαλλοντικών πολιτικών και τις πρωτοφανείς περιβαλλοντικές καταστροφές με τις πυρκαγιές του 2007, που προαναφέρθηκαν, αλλά και άλλα αίτια έκαναν αισθητή την παρουσία τους στις Βουλευτικές εκλογές του 2007 και αύξησαν περαιτέρω την απήχησή τους με τις ευρωεκλογές και Βουλευτικές του 2009, επαναπολιτικοποιώντας το περιβαλλοντικό κίνημα στην Ελλάδα!

Γι' αυτό και στη μελέτη και ανάλυση της εμφάνισης και της ανοδικής του νέας γενιάς «πράσινου» αυτού κομματικού εκπροσώπου του περιβαλλοντισμού και της πολιτικής οικολογίας, αφιερώνεται ολόκληρο το επόμενο κεφάλαιο.

Γενικότερα, για πολλούς, το ελληνικό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα, όπως διαμορφώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες σκιαγραφείται ως άμορφο, ισχνό και χωρίς ισχυρή κοινωνική βάση, αλλά απ' την άλλη πλευρά σε μπορεί να μην πιστωθεί σε εκείνους που εντάχθηκαν στους κόλπους του και πρωταγωνίστησαν σε αυτό, ότι κατάφερε να επιτύχει και αναπάντεχες πολιτικές και περιβαλλοντικές νίκες σε μάχες, όπως αυτή για την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος, αλλά και να καθιερωθεί ως ένα αυτοδύναμο και παρεμβατικό ρεύμα οικολογικής σκέψης, που με τη συμμετοχή του στο δημόσιο διάλογο ανέδειξε, αναντίρρητα, την οικολογική προσέγγιση ως αδιαπραγμάτευτη συνιστώσα της αναπτυξιακής διαδικασίας.

2 Επαναπολιτικοποίηση της οικολογίας - Οικολόγοι Πράσινοι

Οι Οικολόγοι Πράσινοι ιδρύθηκαν το Δεκέμβριο του 2002, για να υποστηρίξουν τις αρχές της πολιτικής οικολογίας στην Ελλάδα, ενώ είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, ιδιότητα που προηγουμένως κατείχε το κόμμα της Πράσινης Πολιτικής και την παρέδωσε στους Οικολόγους Πράσινους, όταν τα μέλη της αποφάσισαν την αυτό-διάλυση της Πράσινης Πολιτικής, υπέρ της συνέχισης της δράσης τους στο υπό ίδρυση τότε κόμμα των Οικολόγων Πράσινων.

Η ίδρυσή του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων πραγματοποιήθηκε μέσα από τις διαδικασίες μιας πρωτοβουλίας που πήρε το όνομα «Οικολογικό Φόρουμ». Το «Οικολογικό Φόρουμ» έφερε σε ένα κοινό τραπέζι διαλόγου μέλη του κόμματος «Πράσινη Πολιτική» και μέλη διάφορων τοπικών οικολογικών κινήσεων, καθώς και ανένταχτους οικολόγους, οι οποίοι, πράγματι, αποφάσισαν την ίδρυση του νέου πολιτικού οικολογικού φορέα, Οικολόγοι Πράσινοι!

2.1 Τα χρόνια του «νέο-πράσινου» ρεαλισμού

Μετά από δύο πανελλαδικές συνδιασκέψεις του «Οικολογικού Φόρουμ» εκφράστηκε απ' όλους η ανάγκη για αυτόνομη έκφραση της πολιτικής οικολογίας στην Ελλάδα και η σύγκλιση σε ένα πολιτικό, οικολογικό φορέα όλων των συνεπών οικολογικών δυνάμεων. Στις 7-8 Δεκέμβρη του 2002 το Οικολογικό Φόρουμ συγκάλεσε πανελλαδική συνδιάσκεψη στην Αθήνα, στο χώρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, η οποία αποφάσισε την ίδρυση των Οικολόγων Πράσινων και εξέλεξε ένα 18μελές Πανελλαδικό συμβούλιο για να συντονίσει τη συγκρότηση του καινούργιου πολιτικού φορέα, του οποίου τα μέλη ήταν εννιά από την πρωτεύουσα και εννιά από την περιφέρεια. Την εξέλιξη αυτή ακολούθησε ο ορισμός θεματικών ομάδων για να διαμορφώσουν το καταστατικό και τις πολιτικές θέσεις του φορέα, τις οποίες και υιοθέτησε το πρώτο συνέδριο¹²⁴ του κόμματος τον Μάιο του 2003 στο Πάντειο

¹²⁴ Επιπρόσθετα, το πρώτο αυτό συνέδριο του κόμματος, με την αποδοχή του καταστατικού και των πολιτικών θέσεων του φορέα, υιοθετούσε, όπως αναφερόταν στα κείμενά του και όπως η ουσία αυτών συμπυκνώνονται από την, κινούμενη στον πολιτικό χώρο των Οικολόγων Πράσινων, εφημερίδα «Τα ΕΝ ΟΙΚΩ εν δήμο» και το άρθρο του Γ. Φαρφαρά, μέλος των Οικολόγων Πράσινων Έβρου, «Η ελληνική "πράσινη" δεκαετία», στις 12/06/2010 : «Μια πολιτική που να πηγάζει από τους πολίτες που πιστεύουν στη βιωσιμότητα, να εκφράζει την αγανάκτησή τους για τα σημερινά αδιέξοδα, να

Πανεπιστήμιο, χώρος που από τότε έχει φιλοξενήσει αρκετά από τα συνέδρια των Οικολόγων Πράσινων.

Στο ίδιο συνέδριο αποφασίστηκε επίσης η εφαρμογή ενός νέου θεσμού συμμετοχικής δημοκρατίας, του εσω-κομματικού δημοψηφίσματος και τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς με εσωτερικό δημοψήφισμα ψηφίστηκε κάθοδος τους στις ευρωεκλογές του 2004, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2003 αποφασίστηκε η αποφυγή της συμμετοχής τους στις επόμενες εθνικές εκλογές. Η επιλογή αυτή έγινε προκειμένου να διαφυλαχθεί το νεοσύστατο, ακόμα τότε, κόμμα από την πιο απαιτητική διαδικασία των εθνικών εκλογών σε σχέση με τις ευρωεκλογές, τόσο λόγω του αριθμού των υποψηφίων όσο και της διλημματικής-πολωτικής ψήφου των βουλευτικών εκλογών, εν αντιθέσει με τη «χαλαρή» ψήφο των ευρωεκλογών.

Στις ευρωεκλογές του 2004, λοιπόν, οι Οικολόγοι Πράσινοι διεξήγαγαν τον προεκλογικό τους αγώνα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος και συγκέντρωσαν 0,67% των ψήφων¹²⁵, με επικεφαλής τον Μιχάλη Τρεμόπουλο. Το αποτέλεσμα αυτό, μόνο ως μια «χαμηλή πτήση» της πολιτικής οικολογίας και συγκεκριμένα των Οικολόγων Πράσινων μπορεί να θεωρηθεί, αν αναλογιστεί κανείς ότι η διπολική πόλωση μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ ήταν χαμηλή, καθώς μόλις λίγους μήνες πριν η ΝΔ είχε κερδίσει τις εθνικές εκλογές με διευρυμένη πλειοψηφία, αλλά και το γεγονός ότι οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί αποτελούσαν μετά από χρόνια ένα ενωτικό εγχείρημα του οικολογικού χώρου.

Στις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2006 υποστήριξαν δύο αυτόνομους οικολογικούς συνδυασμούς, την «Οικολογική Αθήνα» στο Δήμο Αθηναίων, με επικεφαλής τον Τ. Κρομμύδα, συγκεντρώνοντας το 1,39% των ψήφων του Αθηναϊκού εκλογικού

αναδεικνύει κρίσιμα θέματα και να δημιουργεί πολιτικό κόστος. Με εναλλακτικές λύσεις και προτάσεις, αλλάζοντας συνειδήσεις και συσχετισμούς, δημιουργώντας προϋποθέσεις και για θεματικές πλειοψηφίες. Με ρόλο διακριτό αλλά και συμπληρωματικό με εκείνο των ΜΚΟ και των Κινήσεων Πολιτών. Με μικρές καθημερινές αλλαγές, προωθώντας τις αξίες της αλληλεγγύης, της συμμετοχής, της ισοτιμίας και της κοινωνικής συνοχής. Υπερασπίζοντας εναλλακτικές προσπάθειες που αμφισβητούν τα σημερινά κοινωνικά πλαίσια, θεωρώντας όμως την κοινωνία μόνη αρμόδια να αποφασίσει, με όρους καθαρά κοινωνικής δυναμικής, αν και πόσο θέλει να αλλάξει συνολικά τον εαυτό της. Μια πολιτική που λειτουργεί κατά προτεραιότητα στο επίπεδο των απλών πολιτών, αλλάζοντας στάσεις και αξίες προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας».

¹²⁵ Πίνακας 5

σώματος¹²⁶, καθώς και τον συνδυασμό «Οικολογία Αλληλεγγύη», στη νομαρχία Θεσσαλονίκης, ο οποίος συγκέντρωσε το 4,6% των ψήφων του εκλογικού σώματος της Θεσσαλονίκης¹²⁷, εκλέγοντας, μάλιστα, δύο νομαρχιακούς συμβούλους και σημειώνοντας έτσι την πρώτη του εκλογική επιτυχία. Παράλληλα, στην ίδια εκλογική διαδικασία το κόμμα των Οικολόγων Πράσινων στήριξε και άλλους 53 δημοτικούς και νομαρχιακούς συνδυασμούς στην υπόλοιπη χώρα, επιχειρώντας να καλλιεργήσουν το έδαφος για τις μελλοντικές πολιτικές του συμμαχίες.

Και σε αυτή την εκλογική διαδικασία τα εκλογικά κέρδη των Οικολόγων Πράσινων θεωρούνται μέτρια, καθώς το θετικό αποτέλεσμα της Θεσσαλονίκης, πρέπει να αποδοθεί περισσότερο ως επιτυχία του Μ. Τρεμόπουλου και της τοπικής απήχησης της Οικολογικής Κίνησης Θεσσαλονίκης, παρά συνολικά στους Οικολόγους Πράσινους, ενώ η αυτόνομη κάθοδό τους στο Δήμο της Αθήνας, παρά το ότι μπορεί να κριθεί σχετικά ικανοποιητική, δε μπορούσε και να αποτελεί το έναυσμα του ενός «πράσινου» ενθουσιασμού, ανεξαρτήτως της αισιόδοξης αποτίμησης του αυτοδιοικητικού εκλογικού αποτελέσματος, που επιχειρήθηκε από τα του μέλη του κόμματος¹²⁸.

Πρέπει, βέβαια, να αναγνωριστεί στο νέο, ακόμα τότε, «πράσινο» κόμμα, ότι γενικά οι Δημοτικές εκλογές απαιτούν οργανωτικές δυνάμεις που δε διαθέτουν κόμματα και σχήματα με περιορισμένους οικονομικούς πόρους, χωρίς επαγγελματικά στελέχη, πολύ περισσότερο στις συγκεκριμένες στις Δημοτικές εκλογές, οι οποίες ήταν εκλογές αυξημένης πόλωσης, λόγω του εκλογικού συστήματος που διεξήχθησαν οι αυτοδιοικητικές εκλογές του 2006, βάση του οποίου ως διοίκηση του Δήμου, εκλέγονταν οι συνδυασμοί που λάμβαναν το 44% των ψήφων, από τον πρώτο γύρο!

- Η έκπληξη των Βουλευτικών εκλογών του 2007

¹²⁶ όπ

¹²⁷ όπ

¹²⁸ Κάτι τέτοιο εύκολα γίνεται αντιληπτό από άρθρο της φίλα προσκείμενης στους Οικολόγους Πράσινους εφημερίδας Τα ΕΝ ΟΙΚΩ εν δήμο με τίτλο «Η ελληνική "πράσινη" δεκαετία», δημοσιευμένο στις 12/06/2010, από τον Γιώργο Φαρφαράς.

Στο 4ο τακτικό συνέδριό των Οικολόγων Πράσινων το Μάρτιο του 2007 στην Αθήνα υιοθέτησαν αναλυτικές προτάσεις για προγραμματικές αλλαγές και αποφάσισαν την κάθοδό τους στις επόμενες εθνικές εκλογές, όταν αυτές προκυρρήσουνταν. Στη συνέχεια διερεύνησαν μέσω επαφών με κινήσεις και κόμματα ενδεχόμενες συνεργασίες και με νέο έκτακτο συνέδριο στις 30 Ιουνίου αποφάσισαν την αυτόνομη κάθοδό τους.

Στις εκλογές της 16 Σεπτεμβρίου 2007, οι Οικολόγοι Πράσινοι παρουσίασαν συνδυασμούς σ' όλη την επικράτεια, πλην των νομών Δωδεκανήσου και Φλώρινας, με πλήρεις λίστες σε 42 περιφέρειες και συνολικά 254 υποψηφίους. Τελικά, έλαβαν 75.502 ψήφους, ποσοστό 1,05%¹²⁹ και καταγράφηκαν ως το πρώτο σε ψήφους από τα εξωκοινοβουλευτικά κόμματα, με δεύτερη την περισσότερο προβληθείσα Δημοκρατική Αναγέννηση του Στέλιου Παπαθεμελή¹³⁰. Σε ό,τι αφορά το κοινωνικό και πολιτικό προφίλ των ψηφοφόρων των Οικολόγων σε αυτή την αναμέτρηση, όπως

¹²⁹ Πίνακας 5

¹³⁰ Η Δημοκρατική Αναγέννηση είχε συμμετάσχει και στο debate των πολιτικών αρχηγών, αλλά περιορίστηκε στο 0,8 %, μόλις, των ψήφων.

παρουσιάζεται μέσα από έρευνες, αυτοί φαίνεται να είναι μεσήλικες υψηλής μόρφωσης, πολιτικοποιημένοι και χωρίς δεδομένη ιδεολογική ταυτότητα¹³¹.

Το κόμμα των Οικολόγων Πράσινων σε αυτή την αναμέτρηση, τόσο με το ποσοστό του – με το οποίο γίνεται το πρώτο κόμμα του οικολογικού χώρου που μετά από πολλά χρόνια, από την εποχή της Ομοσπονδίας Οικολογικών Εναλλακτικών Οργανώσεων, που ξεπερνά την ποσοστιαία μονάδα – όσο και με την κατάταξή του, ως 6^{ης} πολιτικής δύναμης, πραγματοποιεί την έκπληξη των εκλογών και αναμφισβήτητα σημειώνει τη μεγαλύτερή του μέχρι τότε εκλογική επιτυχία! Επιτυχία που γίνεται ακόμα μεγαλύτερη, από το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη εκλογική διαδικασία οι Οικολόγοι Πράσινοι έχουν ελάχιστη προβολή από τα Μ.Μ.Ε., ενώ δε διαθέτουν μεγάλης προβολής επικεφαλής, σε ένα αρχηγο-κεντρικό πολιτικό περιβάλλον.

Από την άλλη πλευρά, πρέπει να σημειωθεί, ότι ένα δραματικό γεγονός για την Ελλάδα, αποδείχτηκε πολιτικά ευνοϊκό, εξηγώντας εν μέρει, μόνο, την απρόσμενη ισχυρή δυναμική του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων στη συγκεκριμένη εκλογική αναμέτρηση. Οι εκτεταμένες πυρκαγιές που έπληξαν τότε την ελληνική

¹³¹ «Με βάση τα ευρήματα του αθροιστικού βαρόμετρου της Public Issue (3μηνο Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου) μπορούμε να σκιαγραφήσουμε, σε αδρές γραμμές, το προφίλ του ψηφοφόρου που δηλώνει την πρόθεσή του να ψηφίσει Οικολόγους «αν οι εκλογές διεξάγονταν την επόμενη Κυριακή»: ανήκει στις πιο δυναμικές ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού, κατοικεί σε αστικό κέντρο, διαθέτει μέση, ή ανώτερη μόρφωση και είναι πολιτικοποιημένος. Πιο συγκεκριμένα, οι ψηφοφόροι των Οικολόγων κατανέμονται περίπου ισομερώς (ένας στους πέντε σε κάθε κατηγορία) στις ηλικίες 25-34, 35-44, 45-54 και 55-64, ενώ είναι σαφώς περιορισμένη η απήχηση στις ακραίες ηλικιακές κατηγορίες 18-24 και 65 και άνω (ένας στους δέκα σε καθεμία). Η συντριπτική πλειοψηφία κατοικεί σε αστικά κέντρα (οκτώ στους δέκα έναντι μόνο ενός σε ημιαστικά και ενός σε αγροτικές περιοχές). Το 96 % διαθέτει μέση, ή ανώτερη μόρφωση (ισομερώς κατανομημένοι) και 6 στους 10 δηλώνουν το ενδιαφέρον τους για την πολιτική (πολύ - αρκετά) έναντι τεσσάρων που ενδιαφέρονται λίγο, ή σχεδόν καθόλου. Όσον αφορά την πολιτική αυτοτοποθέτηση και την κομματική προέλευση των οιονεί ψηφοφόρων των Οικολόγων, είναι αξιοσημείωτο ότι 1 στους 6 δηλώνει δεξιός/κεντροδεξιός και 1 στους 3, ότι στις τελευταίες εκλογές είχε ψηφίσει τη Ν.Δ. Συγκεκριμένα, 37 % αυτοπροσδιορίζονται ως αριστεροί/κεντροαριστεροί, 28 % ως κεντρώοι, 16 % αισθάνονται δεξιοί/κεντροδεξιοί, ενώ το 16 % υποστηρίζει ότι αυτοί οι διαχωρισμοί δεν σημαίνουν τίποτα. Ως προς την ψήφο στις εκλογές του 2007 καταγράφεται μία τριχοτόμηση του «οικολογικού εκλογικού σώματος», ανάμεσα: α) στους παλαιούς και σταθερούς ψηφοφόρους του οικολογικού ρεύματος, οι οποίοι, λόγω της διευρυμένης απήχησης του, αντιπροσωπεύουν πλέον μόνο το 25% των σημερινών ψηφοφόρων του κόμματος, β) σε εκείνους που είχαν ψηφίσει ΠΑΣΟΚ, ή κάποιο από τα δύο κόμματα της κοινοβουλευτικής Αριστεράς (29% - ΠΑΣΟΚ 13%, ΣΥΡΙΖΑ 11% και ΚΚΕ 5%) και γ) σε αυτούς που είχαν ψηφίσει Ν.Δ. (29%). Επίσης, ποσοστό 10% δηλώνει ότι δεν ψήφισε, ή επέλεξε λευκό, ή άκυρο», Κουκουράκης Γιώργος, «Μετά από δεκαπέντε χρόνια στο κατώφλι της Βουλής οι οικολόγοι», <http://www.publicissue.gr/1016/eco/13/12/2008>

επικράτεια, αφήνοντας πίσω τους δεκάδες νεκρούς – ιδίως αυτές στη Ν. Ελλάδα - και τρομακτική καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, αποτέλεσαν το προεκλογικό φόντο των εκλογών της 16^{ης} Σεπτεμβρίου, τις οποίες ανακοίνωσε ο Πρωθυπουργός επίσης εν μέσω ανεξέλεγκτης πυρκαγιάς στα βόρεια προάστια της πρωτεύουσας¹³². Οι εξελίξεις αυτές, οπωσδήποτε, ευαισθητοποίησαν σχετικά το εκλογικό σώμα¹³³, που μετά την πρωτοφανή περιβαλλοντική καταστροφή ένα μέρος του στράφηκε προς την υπερψήφιση των Οικολόγων Πράσινων.

Παρόλα αυτά, η πρώτη – αθόρυβη – σημαντική επιτυχία των Οικολόγων Πράσινων στις εθνικές εκλογές του 2007, εκτός από τη λογική αποδοκιμασία του διπολισμού και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του εκλογικού σώματος, μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές που αποτέλεσαν το σκηνικό των εκλογών, οφείλεται και στην επιλογή του κόμματος από το έκτακτο συνέδριό του για αυτόνομη κάθοδο, για πρώτη φορά, αλλά και στην ετοιμότητά του, καθώς όπως προαναφέρθηκε συμμετείχε στις εκλογές με πλήρεις λίστες, σε 42 περιφέρειες και συνολικά 254 υποψηφίους, με την εξαίρεση των νομών Δωδεκανήσου και Φλώρινας. Η επιτυχία τους, δε, προέκυψε σε μία εκλογική αναμέτρηση με τον εκλογικό νόμο Σκανδαλίδη, ο οποίος είχε τροποποιήσει σε αναλογική κατεύθυνση το εκλογικό σύστημα, ενδυναμώνοντας, όμως, αντίστοιχα το δίλημμα της επίτευξης ή μη αυτοδυναμίας του πρώτου κόμματος στις Βουλευτικές εκλογές του 2007.

Σημαντική παράμετρο που συνέβαλε στην επιτυχία αποτέλεσε η δημόσια δήλωση στήριξης των Οικολόγων Πράσινων από μεγάλη ομάδα ανθρώπων του πνεύματος με διεθνή απήχηση και η θέση ως επικεφαλής ενός εξ αυτών, του Ν. Βαλαωρίτη, αλλά και η συμπερίληψη σε αυτό και άλλων εκ των σημαντικών προσωπικοτήτων, ενέργεια που δικαίωσε τους εμπνευστές της εντός του ελληνικού «πράσινου» κόμματος, παρότι δεν έγινε δεκτή με ιδιαίτερη ικανοποίηση από όλες τις τάσεις του κόμματος, ενώ ο ίδιος ο Ν. Βαλαωρίτης αντιλαμβανόμενος αργότερα το εις βάρος του κλίμα από τις τάσεις αυτές αποστασιοποιήθηκε σχετικά, αν και μετά από παραινήσεις προέβη σε δήλωση στήριξης των Οικολόγων Πράσινων και στις ευρωεκλογές του 2009.

¹³² <http://www.skai.gr/news/politics/article>

¹³³ <http://politikoblog.gr/2007/07/08>

- Η δικαίωση και η δημοσκοπική παγίδα των ευρωεκλογών του 2009

Από δημοσκοπικής άποψης οι Οικολόγοι Πράσινοι, παρά τη δυναμική τους εκλογική παρουσία στις εθνικές εκλογές του 2007, δεν εμφανίζουν αμέσως αύξηση της εκλογικής επιρροής τους στους πολίτες, καθώς για έξι και πλέον εμφανίζονται στις μετρήσεις στο ίδιο περίπου ποσοστό που κέρδισαν και στις εκλογές¹³⁴.

Μετά τους πρώτους μήνες, όμως, του 2008 κι ύστερα, τα δημοσκοπικά ποσοστά τους αυξάνονται δυναμικά, σε 1,5 % από τον Μάιο μέχρι τον Ιουλίου και με ακόμα πιο έντονα από τον Σεπτέμβριο και έπειτα, καθώς η επιρροή τους μέχρι τέλος του έτους και μετά από αυτό ενισχύεται κατά μισή δημοσκοπική ποσοστιαία μονάδα, περίπου, κάθε μήνα! Έτσι, από ένα κόμμα με δημοσκοπική καταγραφή, στα επίπεδα του πραγματικού αποτελέσματος των εκλογών του 2007, οι Οικολόγοι αποτελούσαν ήδη στη δύση του 2008¹³⁵ και την αυγή του 2009, υπολογίσιμη δύναμη και το ενδεχόμενο κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης ήταν, πια, ανοιχτό, ενώ για την εκλογή τους στο Ευρωκοινοβούλιο, τα πράγματα φάνταζαν ακόμα πιο εύκολα, με τα ποσοστά τους στην πρόθεση ψήφου των μετρήσεων και την εκτίμηση ψήφου διαφόρων εταιρειών να κυμαίνονται έως και 7%¹³⁶!

Μέσα σε αυτό περίπου το πλαίσιο και μετά και το 5ο τακτικό και καταστατικό συνέδριο, που έγινε στις 29-30 Μάρτη 2008 στην Θεσσαλονίκη, κι όπου το κόμμα των Οικολόγων Πράσινων εξέλεξε ένα 34μελές, πλέον, Πανελλαδικό Συμβούλιο και μια 6μελή Γραμματεία, προχώρησε στο εκλογικό συνέδριό του στην Αθήνα στις 5,6 και 7 Δεκεμβρίου του 2008, ξεκινώντας έτσι την προεκλογική του εκστρατεία για τις ευρωεκλογές, με κυρίαρχο σύνθημα «Πράσινη Λύση στην Κρίση: οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον». Το Συνέδριο ξεκίνησε με ανοικτή εκδήλωση-συζήτηση με κεντρικούς ομιλητές την Μ.Φρασόνι, συν-πρόεδρο της Ομάδας των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο, την Β. Τσέτση, Γραμματέα της Ομάδας των Πράσινων στο

¹³⁴ Μηνιαίο πολιτικό βαρόμετρο Απριλίου της Public Issue, για την Καθημερινή και τον ΣΚΑΙ.

¹³⁵ Σχήμα 2, Public Issue, Εκτίμηση Ψήφου, 13/12/2008

¹³⁶ Σχήμα 1, Εκτίμηση ψήφου, Public Issue, 05/06/2009

Ευρωκοινοβούλιο και την Μ. Βασιλάκου, αναπληρωτή πρόεδρο του κόμματος των Αυστριακών Πράσινων και βουλευτή στο κοινοβούλιο της Βιέννης.

Στο συνέδριο, αυτό, αμιγώς προεκλογικού χαρακτήρα, ανακοινώθηκε η ελληνική «πράσινη» λίστα των ευρωεκλογών, που συγκροτήθηκε με ψηφοφορία μεταξύ όλων των μελών. Συγκεκριμένα, συγκροτήθηκε το ευρω-ψηφοδέλτιο με την εκλογή 16 υποψηφίων, ενώ οι άλλες 6 δόθηκαν τιμητικά από το ΠΣ σε πρόσωπα ευρύτερης αποδοχής. Στις 4 πρώτες θέσεις εκλέχτηκαν: ο Μιχάλης Τρεμόπουλος, η Μαρία Βασιλάκου, ο Νίκος Χρυσόγελος και ο Κώστας Διάκος.

Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών εκτιμήθηκε ως μια σημαντική νίκη από τους ίδιους τους Οικολόγους Πράσινους¹³⁷, αλλά και από τον τύπο και τους πολιτικούς αναλυτές η παρουσία των ελλήνων «πράσινων» εκτιμήθηκε ως «εισβολή στο πολιτικό σκηνικό»¹³⁸. Οι Οικολόγοι Πράσινοι, με 178.952 ψήφους και ποσοστό 3,49%, στις εκλογές που σημειώθηκε ρεκόρ αποχής, καθώς μόλις ένα – σχεδόν – στους δύο ψηφοφόρους άσκησε το εκλογικό του δικαίωμα, απέδειξαν ότι δεν αποτελούσε συγκυριακό γεγονός η καλή εκλογική τους επίδοση των εθνικών εκλογών του 2007. Κατάφεραν, έτσι, να εκλέξουν για πρώτη φορά στην ιστορία του οικολογικού κινήματος στην Ελλάδα έναν «πράσινο» ευρωβουλευτή, τον Μ. Τρεμόπουλο, ο οποίος στη συνέχεια αναδείχθηκε αντιπρόεδρος της Επιτροπής Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Παρόλα αυτά, οι Οικολόγοι Πράσινοι, έμειναν μακριά από τα δημοσκοπικά προ των ευρωεκλογών υψηλά τους, μη καταφέροντας να εκλέξουν και δεύτερο Ευρωβουλευτή, γεγονός που έγειρε το ζήτημα για το κατά πόσο αυτό ήταν αποτέλεσμα αδύναμης εκπροσώπησης του κόμματος από τον επικεφαλής του ευρωψηφοδέλτιο τους Μ. Τρεμόπουλο και απόρροια σε κάποιο βαθμό παλιάς του δημόσιας τοποθέτησης για το θέμα του ονόματος της Μακεδονίας, ή οφειλόταν σε συνολικότερη συντονισμένη επίθεση πολιτικών αντιπάλων και ΜΜΕ, με αφορμή απλώς το συγκεκριμένο θέμα, που είχε ανασυρθεί από το παρελθόν, ή ακόμα κι αν σχετιζόταν περισσότερο με μια λογική ροή των πραγμάτων.

¹³⁷ http://www.ecogreens-gr.org/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=389:2009-06-15-12-22-29&catid=20:councildec&Itemid=37

¹³⁸ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artId=272368&dt=07/06/2009>

Οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων στο συγκεκριμένο ζήτημα υπήρξαν ποικίλες. Εκεί που εμφανίστηκε σύγκλιση ήταν στη διαπίστωση ότι τα Μ.Μ.Ε. λειτούργησαν με υπονομευτικό τρόπο για τους Οικολόγους Πράσινους, με την ανάσυρση παλαιότερης δημόσιας τοποθέτησης του Μ. Τρεμόπουλου σε επιστημονικό συνέδριο για την ελευθερία της κατοίκων της Π.Γ.Δ.Μ. να ονομάζονται Μακεδόνες, τακτική που ακολούθησαν και ορισμένα κόμματα τότε εν όψει των εκλογών, κυρίως η ΝΔ και ο ΛΑΟΣ.

Πέρα, όμως, από την υπονόμηση Μ.Μ.Ε. και αντίπαλων κομμάτων, αναφέρθηκε και η αδυναμία επικοινωνιακής διαχείρισης της επίθεσης που δέχτηκαν οι Ο.Π. από τον ίδιο τον Μ. Τρεμόπουλο, αλλά και το Πανελλαδικό Συμβούλιο του κόμματος, που δεν κατάφερε να ξεκαθαρίσει ως και την ημέρα των εκλογών τη θέση του κόμματος, ανεξάρτητα είχε διαφορετικά άποψη ο υποψήφιος ευρωβουλευτής και οι Οικολόγοι Πράσινοι θεωρούν το συγκεκριμένο θέμα ως έλασσον στην πολιτική αντιπαράθεση.

Σίγουρο, είναι, πάντως, ότι η ιστορία του κάθε υποψηφίου «κυνηγά» τον ίδιο και τα κόμματα τους ακόμα και πολλά χρόνια και στην συγκεκριμένη περίπτωση διαδραμάτισε όντως αρνητικό ρόλο, όπως ακόμα περισσότερο αρνητικό ρόλο διαδραμάτισε η αδυναμία επικοινωνιακής διαχείρισης της επίθεσης που δέχθηκαν οι Ο.Π. προ των ευρωεκλογών.

Ακόμα, στα αίτια της μικρότερης εκλογικής καταγραφής, από τη δημοσκοπική, έγινε αναφορά και στο γεγονός ότι το εκλογικό τους ακροατήριο είναι ως τώρα ή και από την πολιτική του φύση πιο χαλαρό από ακροατήρια άλλων, μικρών ή μεγαλύτερων, κομμάτων, που πιθανότητα είτε φθάνοντας στην κάλπη να μην καταφέρνουν ακόμα όλοι να απαγκιστρωθούν από παλαιότερες κομματικές πεποιθήσεις ή και να μη φθάνουν καθόλου στην κάλπη, επιλέγοντας μια πιο ιδιωτική στάση «πράσινης» αντίληψης».

Συνολικά, βέβαια, η παρουσία των Οικολόγων Πράσινων στις ευρωεκλογές κρίνεται ιδιαίτερος επιτυχημένη, καθώς ξεπέρασαν για πρώτη φορά σε οποιαδήποτε εκλογή το ελάχιστο όριο εκπροσώπησης και εξέλεξαν εκπρόσωπο τους στην Ευρωβουλή, παρότι έχασαν την ευκαιρία να επιδείξουν ακόμα μεγαλύτερη δυναμική και να θέσουν ισχυρότερες βάσεις για την είσοδό τους στο ελληνικό κοινοβούλιο, σε μια

λιγότερο, μάλιστα, απαιτητική διαδικασία, από οργανωτικής άποψης και μόνο εκ του γεγονότος ότι απαιτείται για την διεξαγωγή της μια λίστα 24, μόνο, υποψηφίων.

- Η γλυκόπικρη γεύση των Βουλευτικών εκλογών του 2009

Μετά τις ευρωεκλογές, της 7ης Ιουνίου του 2009, οι Οικολόγοι Πράσινοι πραγματοποίησαν άλλο ένα συνέδριο στις 26-28 του ίδιου μήνα, με θέμα «Πράσινη λύση στην κρίση» και συμμετέχοντα τον P. Lamberts, εκπρόσωπου του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, ενώ παράλληλα δήλωσαν προετοιμασμένοι για το ενδεχόμενο των πρόωρων εθνικών εκλογών¹³⁹, αν και δεν κατάφεραν να επιδείξουν, τελικά, την ίδια ετοιμότητα με αυτή που απέδειξαν ότι είχαν στις δύο προηγούμενες πανελλαδικής εμβέλειας εκλογικές αναμετρήσεις.

Στις εθνικές εκλογές του 2009, με πλήρεις λίστες σε όλη την Ελλάδα, πια, εξασφάλισαν το 2,53% των ψήφων, αλλά λόγω του πλαφόν αντιπροσώπευσης του 3%, δεν εξέλεξαν κανέναν βουλευτή. Το κόμμα, μέσω του Πανελλαδικού του Συμβουλίου, εκτίμησε το αποτέλεσμα της 4ης Οκτωβρίου 2009 ως εκλογική επιτυχία¹⁴⁰, βάση του σκεπτικού ότι το ποσοστό αυτό αποτέλεσε υπερδιπλασιασμό των ποσοστών του σε σχέση με τις εθνικές εκλογές του 2007.

Επικεφαλείς του ελληνικού «πράσινου» κόμματος σε αυτή την προεκλογική περίοδο, με την έννοια των εκπροσώπων των Οικολόγων Πράσινων, αναδείχθηκαν ο Νίκος Χρυσόγελος και η Ιωάννα Κοντούλη, ενώ ο πρώτος αποφασίστηκε από τα όργανα του κόμματος να το εκπροσωπήσει και στην τηλεμαχία των πολιτικών αρχηγών των κομμάτων. Παρά τον υπερβολικά αισιόδοξο τόνο που έδωσε το Π.Σ. στην, πράγματι, ισχυρή εκλογική καταγραφή των Οικολόγων Πράσινων, η αλήθεια είναι πως οι προσδοκίες και οι στόχοι του κόμματος, όπως απορρέει και από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, ήταν ακόμα μεγαλύτερες.

Στις εθνικές εκλογές, όπως προηγουμένως και στις ευρωεκλογές, στόχο - μετά και την επιτυχία των ευρωεκλογών - αποτελούσε η είσοδος στο κοινοβούλιο και η

¹³⁹ Φαρφαράς Γιώργος, «Η ελληνική "πράσινη" δεκαετία», Τα ΕΝ ΟΙΚΩ εν δήμο, 12/06/2010

¹⁴⁰ http://www.ecogreens-gr.org/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=573:dtpsekloges&catid=20:councildec&Itemid=37

εκλογή Βουλευτών και ο στόχος αυτός το γεγονός είναι ότι δεν επετεύχθη, παρά την σημαντική αύξηση των ποσοστών του κόμματος. Επιτυχία, ασφαλώς αποτελεί, αλλά με τη Νέα Δημοκρατία στα ιστορικά χαμηλά της, η διατήρηση του δικομματισμού σε τόσο υψηλά επίπεδα, δείχνει ότι οι εθνικές εκλογές του 2009 αποτέλεσαν μια χαμένη ευκαιρία για τους Ο.Π., που για λίγες δεκάδες χιλιάδες ψήφους θα απαριθμούσαν σήμερα μια πολυπρόσωπη Κοινοβουλευτική Ομάδα, εντός του ελληνικού κοινοβουλίου!

Οι Οικολόγοι Πράσινοι σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση έδειξαν αδύναμα αντανεκλαστικά, παρά τις αιτιάσεις ότι και σε αυτές τις εκλογές τα Μ.Μ.Ε έδειξαν αρνητική διάθεση απέναντί τους, αυτή τη φορά επιβάλλοντας τις πρώτες εβδομάδες της προεκλογικής περιόδου τη μη προβολή τους. Τέτοια προσπάθεια μπορεί να έγινε περισσότερο τότε από το ΠΑΣΟΚ, το οποίο ήταν θεμιτό να επιθυμεί την επίτευξη της ισχυρής αυτοδυναμίας, όπως το αντίστροφο επιθυμούσε η ΝΔ. Τα ισχυρά ΜΜΕ, όμως, επένδυν τότε σε μια νίκη του ΠΑΣΟΚ με οριακή αυτοδυναμία ή και χωρίς αυτή, ώστε να αυξηθεί η δική τους μετεκλογική επιρροή, με αποτέλεσμα να μην εμφορούνται από μια πολεμική των Οικολόγων Πράσινων, όπως αυτή των ευρωεκλογών, που τα ΜΜΕ είχαν κινηθεί στη βάση μιας διαφορετικής ανάλυσης και με ένα πιο αδύναμο ΠΑΣΟΚ.

Οι λόγοι της επίδειξης μέτριων αντανεκλαστικών των Οικολόγων Πράσινων ποικίλουν. Μέσω των απαντήσεων του ερωτηματολογίου εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι εκλογείς αντιμετώπισαν το δίλημμα της ύπαρξης αυτοδυναμίας ή μη το βράδυ των εκλογών και των δυσμενών συνεπειών που θα έχει ένα αποτέλεσμα μη αυτοδυναμίας για την αγορά και τη χώρα. Το δίλημμα υπήρξε ακόμα πιο πιεστικό, λόγω των δυσκολιών διακυβέρνησης που είχε αντιμετωπίσει η τότε κυβέρνηση της ΝΔ, η οποία είχε εκλεγεί με πλειοψηφία 153, με τον αναλογικότερο σε σχέση με το παρελθόν εκλογικό νόμο Σκανδαλίδη, γεγονός που σε μεγάλο βαθμό επέφερε και το σύντομη πτώση της. Αυτό, άλλωστε, είναι ένα παραδοσιακό όπλο του δικομματισμού στην Ελλάδα, που το ΠΑΣΟΚ από την πλευρά του προσπάθησε να το εκμεταλλευθεί για να διευρύνει τη διαφαινόμενη νίκη του, κι οπωσδήποτε να επιτύχει μια κατά το δυνατόν ισχυρή αυτοδυναμία, όπως και έγινε.

Αναφορικά στον ανταγωνισμό ΠΑΣΟΚ και Οικολόγων Πράσινων, σημαντικός υπήρξε και ο τακτικός ελιγμός του πρώτου να τονώσει ακόμα περισσότερο, μετά την επιτυχία των Οικολόγων Πράσινων στις ευρωεκλογές, τόσο τον «πράσινο» προγραμματικό του λόγο, κι ευρύτερα το «πράσινο» επικοινωνιακό προφίλ του. Έτσι, το θεώρημα περί «πράσινης» ανάπτυξης ως πανάκεια για όλη την ελληνική παθογένεια, θεωρείται από τους Οικολόγους Πράσινους ότι τους μείωσε την εκλογική δυναμική και αποτελεί μια πολύ λογική σκέψη.

Πέρα, όμως, από εξωγενείς παράγοντες που επέδρασαν, ώστε να μην επιτύχουν οι Οικολόγοι Πράσινοι την είσοδό του στη ελληνική, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν και οι δικές τους αδυναμίες στις εκλογές. Οι συνεντευξιαζόμενοι στάθηκαν στη δυσκολία ενός κόμματος με ελάχιστους πόρους, ελάχιστα επαγγελματικά στελέχη και ισχνή παρουσία στην επαρχία, όπως συνηθίζεται σε αυτά τα κόμματα στην περιφέρεια και ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες από τα μεγάλα κέντρα επαρχιακές πόλεις να διεξάγουν Βουλευτικές εκλογές, οι οποίες συγκριτικά με τις ευρωεκλογές απαιτούν τη συγκρότηση διευρυμένων πανελλαδικών λιστών και την ανάλογη υποστήριξη των υποψηφίων των εκλογικών λιστών.

Όσο για την πλήρη απουσία στο επικοινωνιακό σκέλος των εθνικών εκλογών του ευρωβουλευτή Μ. Τρεμόπουλου και την εστίαση, πλέον, στον ένα εκ των δύο εκπρόσωπων των Οικολόγων Πράσινων οι ερωτηθέντες αρκέστηκαν, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε τυπικές απαντήσεις. Τέτοιες αποτελούσαν η αναφορά στην κουλτούρα και το κατάστικτο του κόμματος που προβλέπει την εναλλαγή των προσώπων στα αξιώματα και η ανάγκη Μ.Μ.Ε. και κοινωνίας για την αναζήτηση μοναδικού επικεφαλής, παράμετροι που σίγουρα σχετίζονται με το θέμα, αλλά δεν είναι οι μοναδικές που οδήγησαν στην επικοινωνιακή απομόνωση Τρεμόπουλου στις εθνικές εκλογές.

Σ' αυτήν, οπωσδήποτε, έπαιξε ρόλο και η πολιτική φθορά που υπέστη ο «πράσινος» ευρωβουλευτής κατά την προεκλογική περίοδο των ευρωεκλογών, τόσο επειδή ο ίδιος πιθανότατα αντιλήφθηκε ότι σε εκείνο το χρονικό διάστημα η υπερπροβολή θα λειτουργούσε αρνητικά για τον ίδιο όσο και επειδή οι εσωκομματικοί του ανταγωνιστές θεώρησαν ως ευκαιρία ανάδειξης των σε πόλο εντός του κόμματος, το αρνητικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τα Μ.Μ.Ε. για τον Μ. Τρεμόπουλου.

Άλλωστε, με την οικολογική κουλτούρα είναι σαφές ότι δε συνάδει ούτε πολύμηνη παραμονή του ευρωβουλευτή στη θέση του νομαρχιακού συμβούλου, μέχρι τελικά να παραιτηθεί¹⁴¹, ούτε πολύ περισσότερο η θέση υποψηφιότητας στις αυτοδιοικητικές εκλογές του Νοεμβρίου για τη θέση του Περιφερειάρχη Θεσσαλονίκης!

Γενικότερα, πάντως, για τις Βουλευτικές εκλογές του 2009, γεγονός είναι πως, για ένα κόμμα με αυτά τα χαρακτηριστικά η προκήρυξη εθνικών εκλογών μόλις τρεις μήνες μετά τη διεξαγωγή των ευρωεκλογών ήταν στη πραγματικότητα ένα δυσβάσταχτο φορτίο, στο οποίο αντεπεξήλθε σχετικά ικανοποιητικά, αν και στη περίπτωση που κατόρθωνε να εκτελέσει μια ολοκληρωμένη προεκλογική καμπάνια, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του, όπως είχε διακηρύξει στο συνέδριό του μετά τις ευρωεκλογές, πιθανότατα θα επιτύγχανε και το στόχο του για είσοδό του στο κοινοβούλιο.

2.1.1 Η πολιτική υφή της «πράσινης» ψήφου

Στο αν οι ψήφοι που λαμβάνουν οι Οικολόγοι Πράσινοι έχουν το χαρακτήρα της ψήφου διαμαρτυρίας ή της θετικής πολιτικοποιημένης ψήφου, οι απόψεις δίστανται, καθώς άλλοι την ερμήνευσαν ως κατά βάση – ακόμα – ψήφου διαμαρτυρίας και άλλοι ως κατά βάση ως λήψη θετικής ψήφου υπέρ του πολιτικού στίγματος που έχει δώσει στην κοινωνία μέχρι σήμερα το κόμμα.

Φαίνεται, πράγματι, να ισχύουν και τα δύο χωρίς να είναι εύκολο να διακριθεί το πιο καθοριστικό εκ των δύο. Κι αυτό, με την έννοια ότι οι Οικολόγοι Πράσινοι, οπωσδήποτε, αντλούν ψήφο διαμαρτυρίας, αλλά με την παρουσία τους στο πολιτικό σκηνικό κάνουν απολύτως σαφές ότι δεν διατίθενται να δράσουν ως κόμμα διαμαρτυρίας, επιθυμώντας την εκλογική ενδυνάμωσή τους προκειμένου για να πολιτευτούν, όμως, με βάση τις πολιτικο-οικολογικές τους, εν γένει, αντιλήψεις και κάνοντας αντιληπτή τη στάση τους αυτή στους πολίτες, όπως για παράδειγμα ακόμα και στο θέμα της προαναφερθείσας παλαιάς δήλωσης Τρεμόπουλου για την ονομασία.

¹⁴¹ <http://ecogreensalonika.wordpress.com/2009/11/01/tremopoulos-nomarxiako-symbouliao-end/>

Αυτή τους την τακτική, μάλιστα, παρατηρεί η Β. Γεωργιάδου σε άρθρο της¹⁴² ενόψει των ευρωεκλογών του 2009 τονίζοντας ότι: «Οι Οικολόγοι-Πράσινοι, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, στηρίζονται εκλογικά από δυσανεστημένους και διαμαρτυρόμενους ψηφοφόρους των άλλων κομμάτων: από τη Ν.Δ. και τον ΛΑΟΣ έως το ΠΑΣΟΚ, αλλά και από τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ, όλα τα κόμματα εμφανίζουν διαρροές ψηφοφόρων τους προς τους Οικολόγους-Πράσινους. Οι τελευταίοι λειτουργούν ως υποδοχείς της πολιτικής δυσανεσκειας και διαμαρτυρίας ενός μέρους του εκλογικού σώματος, δεν αποτελούν όμως οι ίδιοι ένα κόμμα διαμαρτυρίας: δηλαδή, δεν στρέφονται εναντίον των άλλων κομμάτων και, παρότι υπερασπίζονται αρχές άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας, δεν εκδηλώνουν αντικοινοβουλευτισμό ούτε εναντιώνονται στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς. Επίσης, διατηρούν έναν νηφάλιο και εμπράγματο πολιτικό λόγο, έχουν συνέπεια στις πολιτικές θέσεις τους και δεν ρέπουν προς τον λαϊκισμό και τη δημαγωγία. Εν τέλει, διαφορετικά από ό,τι κατά κανόνα συμβαίνει με τα κόμματα διαμαρτυρίας (τα κόμματα της άκρας Δεξιάς και τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα αποτελούν τυπικά παραδείγματα μιας τέτοιας περίπτωσης κομμάτων), οι Οικολόγοι-Πράσινοι δεν ευθυγραμμίζονται στην υπάρχουσα «πολιτική ζήτηση». Με άλλα λόγια, δεν προσαρμόζονται στις διαθέσεις και στα αιτήματα των δυσανεστημένων από τα υπόλοιπα κόμματα ψηφοφόρων ούτε, πολύ περισσότερο, επιδιώκουν να εξάψουν τις διαθέσεις της δυσανεσκειας και διαμαρτυρίας των πολιτών».

Η εμμονή των Οικολόγων Πράσινων μέχρι σήμερα στο να δείχνουν ποιοι είναι και να αντιδιαστέλλονται προς τα κλασσικά αριστερά ή δεξιά κόμματα διαμαρτυρία, είναι γεγονός ότι τους απέτρεψε από την καταγραφή ακόμα μεγαλύτερων επιτυχιών. Αυτό το στοιχείο, όμως, ενδυναμώνει την προοπτική τους, αφού η δύναμη που έχουν αποκτήσει σήμερα στο πολιτικό παιχνίδι είναι πιο στέρεα και επενδύουν στο ότι όσοι εκλογείς στο μέλλον τους εμπιστευτούν θα ασπάζονται μια γενικότερη, έστω, πολιτική κουλτούρα, συνθήκη αναγκαία – όχι απαραίτητα και ικανή – για να αποφύγουν τη δημιουργία προϋποθέσεων μιας εκ νέου πολιτικής παρακμής, όπως αυτής των αρχών της δεκαετίας του 1990. Σε έναν τέτοιο φόβο, σε κάποιο βαθμό, οφείλεται και αυτή τους η στάση, όπως φάνηκε και από τη διαδικασία των συνεντεύξεων.

¹⁴² Γεωργιάδου Βασιλική, «Οικολόγοι-Πράσινοι: Τρεις μύθοι και μισή αλήθεια», Ελευθεροτυπία, 26/05/2009

2.2 Η «οικο-πράσινη» ιδεολογική και οργανωτική συγκρότηση

Η ιδρυτική διακήρυξη των Οικολόγων Πράσινων ορίζει ιδεολογικά την οικολογία ως δημιουργική, ριζοσπαστική, αυτόνομη, ανεκτική, διεθνιστική, ειρηνιστική, κινηματική, αυτοδιοικητική, συμμετοχική, φεμινιστική, αλληλέγγυα, αντικαταναλωτική, αντιαυταρχική και εναλλακτική¹⁴³!

Στο προοίμιο του καταστατικού των Οικολόγων Πράσινων, όπως αυτό επικαιροποιήθηκε το Μάρτιο του 2008 συνομολογείται πως: *«Εμείς, τα μέλη των Οικολόγων Πράσινων, αποφασίζουμε να ενωθούμε και:*

-να οργανώσουμε έναν αυτόνομο πολιτικό φορέα που θα εκφράζει στη χώρα μας τις αξίες και τις αρχές του Πράσινου κινήματος και της πολιτικής οικολογίας

-να συμμετέχουμε στις πολιτικές διαδικασίες για την προώθηση των αρχών και της πολιτικής μας, στους θεσμούς του κράτους και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η δράση μας, πέρα από τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, κατά περιπτώσεις μπορεί να επεκτείνεται και σε βαλκανικό, μεσογειακό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πεδίο».

Οι βασικές αρχές των Οικολόγων Πράσινων, όπως καθορίζονται από το καταστατικό τους¹⁴⁴, είναι η αειφορία, η κοινωνική δικαιοσύνη, η μη βία, η συμμετοχική δημοκρατία, ο σεβασμός στην ποικιλότητα, η αποκέντρωση και η επικουρικότητα, η προστασία και αποκατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων, η ποιότητα ζωής, η ατομική και κοινωνική ευθύνη και η ισονομία. Ως βασικές οργανωτικές αρχές ορίζονται η συναίνεση, οι αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, ο σεβασμός της διαφορετικότητας και η διαφορετικότητα.

Στο καταστατικό των Οικολόγων Πράσινων είναι γεγονός ότι έχει καταβληθεί προσπάθεια και έχει, κατά βάση, επιτευχθεί να προσδιοριστεί η κομματική λειτουργία και κατ' επέκταση η κουλτούρα που γαλουχούνται τα μέλη του φορέα, από τον

¹⁴³ Παράρτημα 3

¹⁴⁴ Παράρτημα 4

πλούτο των ιδεολογικών και βιούμενων, όπου αυτό είναι εφικτό, αρχών της πολιτικής οικολογίας! Βασικά παραδείγματα αυτού του πολιτικο-οικολογικού εμπλουτισμού στην κουλτούρα που δημιουργείται από τις προβλεπόμενες καταστατικές διαδικασίες των Οικολόγων Πράσινων είναι η εναλλαγή των θητειών, η περιφερειακότητα, ο ζυγός αριθμός μελών των οργάνων για την επίτευξη συναίνεσης και οι ποσοστά υπέρ των γυναικών.

Γενικότερα, αναφορικά στην οργανωτική λειτουργία του κόμματος, όπως αυτή προβλέπεται από το καταστατικό του, οι Οικολόγοι Πράσινοι είναι ένα αποκεντρωμένο κόμμα χωρισμένο σε τοπικές πολιτικές κινήσεις, οι οποίες σχηματίζουν δημοτικά, νομαρχιακά και περιφερειακά όργανα. Το δε κεντρικό πολιτικό όργανο, το Πανελλαδικό Συμβούλιο (ΠΣ), εκλέγεται κατά τα 2/3 από τα περιφερειακά συνέδρια και κατά το 1/3 από το πανελλαδικό συνέδριο. Το σύνολο των οργάνων του κόμματος είναι ανακλητά, και έχουν ζυγό αριθμό μελών για να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση. Το κεντρικό εκτελεστικό όργανο είναι η εξαμελής Εκτελεστική Γραμματεία (ΕΓ) και βρίσκεται υπό τον πολιτικό έλεγχο του ΠΣ, ενώ στις εκλογές ανάδειξης μελών του Π.Σ. στις οποίες εκλέγονται τουλάχιστον 3 μέλη, το 1/3 των εκλεγέντων προβλέπεται να αποτελείται από γυναίκες και δεν υπάρχουν αρχηγικού τύπου θέσεις όπως του προέδρου ή του γενικού γραμματέα. Όλα τα μέλη έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο συνέδριο και δικαίωμα παρατήρησης του Π.Σ., ενώ για σημαντικές αποφάσεις ήδη έχουν διοργανωθεί έκτακτα συνέδρια και δημοψηφίσματα.

Αναφορικά μέσα ενημέρωσης των Οικολόγων Πράσινων, που ενημερώνουν τα μέλη τους και την κοινωνία, τέτοια είναι η εφημερίδα «Πράσινη Πολιτική»¹⁴⁵, η εφημερίδα «Τα Εν Οίκω εν δήμω»¹⁴⁶, η οποία ανήκει στον ευρύτερο χώρο πολιτικο-

¹⁴⁵ Η «Πράσινη Πολιτική», εκδιδόταν αρχικά ως διμηνιαίο έντυπο του ομώνυμου οικολογικού κόμματος, μέχρι που πέρασε στους Οικολόγους Πράσινους με την ίδρυσή τους. Το 2005, με απόφαση του συνεδρίου των Οικολόγων Πράσινων, δημιουργήθηκε η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία ΟΙΚΟ-ΛΟΓΟΣ που εκδίδει την «Πράσινη Πολιτική». Από το 62ο τεύχος, τον Απρίλη 2008, είναι μηνιαία και 16σέλιδη και εκδίδεται σε 10000 αντίτυπα. Σήμερα εκδότης είναι ο Γ.Τσιφώνης και υπεύθυνοι σύνταξης ο δημοσιογράφος Κ. Γεωργιάδης.

¹⁴⁶ Η εφημερίδα «Τα Εν Οίκω εν δήμω», εκδίδεται στη Θεσσαλονίκη από την Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης.

οικολογικό χώρο, η «Οικολογική Εφημερίδα», που εκδίδεται στο Αγρίνιο από φίλους της πολιτικής οικολογίας, όπως και η ιστοσελίδα του κόμματος, στην οποία λειτουργεί σε πειραματική βάση ηλεκτρονικός τηλεοπτικός σταθμός (web tv).

- Τα «πράσινα» συνέδρια

Στο 1^ο πρώτο συνέδριο¹⁴⁷ του κόμματος, που έγινε τον Μάιο του 2003 στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, υιοθετήθηκαν το καταστατικό και οι πολιτικές θέσεις του φορέα. Σε αυτό προβλεπόταν η άσκηση πολιτικής που να πηγάζει από τους πολίτες που πιστεύουν στη βιωσιμότητα, να εκφράζει την αγανάκτησή τους για τα σημερινά αδιέξοδα, να αναδεικνύει κρίσιμα θέματα και να δημιουργεί πολιτικό κόστος. Με εναλλακτικές λύσεις και προτάσεις, αλλάζοντας συνειδήσεις και συσχετισμούς, δημιουργώντας προϋποθέσεις και για θεματικές πλειοψηφίες. Γινόταν αναφορά σε ρόλο διακριτό αλλά και συμπληρωματικό με εκείνο των ΜΚΟ και των Κινήσεων Πολιτών στην ελληνική κοινωνία.

Ως στόχοι του κόμματος εξαγγελλόντουσαν οι μικρές καθημερινές αλλαγές, η προώθηση των αξιών της αλληλεγγύης, της συμμετοχής, της ισοτιμίας και της κοινωνικής συνοχής, καθώς και η υπεράσπιση εναλλακτικών προσπαθειών που αμφισβητούν τα σημερινά κοινωνικά πλαίσια, θεωρώντας όμως την κοινωνία μόνη αρμόδια να αποφασίσει, με όρους καθαρά κοινωνικής δυναμικής, για το αν και κατά πόσο θέλει να αλλάξει συνολικά τον εαυτό της. Επιπρόσθετα, στο συνέδριο του 2003 αποφασίστηκε η εφαρμογή ενός νέου θεσμού συμμετοχικής δημοκρατίας, του εσωκομματικού δημοψηφίσματος και τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς τα μέλη των Οικολόγων Πράσινων, τα μέλη του κόμματος αποφάσισαν την κάθοδο τους στις ευρωεκλογές του 2004, ενώ τον Σεπτέμβριο αποφασίστηκε η μη κάθοδος στις επόμενες εθνικές εκλογές.

Το 2004 στο δεύτερο συνέδριο του κόμματος¹⁴⁸ των Οικολόγων Πράσινων, μετά την πρώτη τους συμμετοχή σε εκλογική διαδικασία, με τις αλλαγές που αποφάσισε στο

¹⁴⁷ Τα στοιχεία για τα συνέδρια του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων έχουν ληφθεί από το άρθρο του Γ. Φαρφαρά «Η ελληνική "πράσινη" δεκαετία», που δημοσιεύτηκε στην οικολογική εφημερίδα «Τα ΕΝ ΟΙΚΩ εν δήμο» στις 12/06/2010.

¹⁴⁸ Το δεύτερο συνέδριο του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων έγινε στις 10-12 Δεκεμβρίου 2004 στη Ν. Σμύρνη.

καταστατικό του, στο 20μελές Πανελλήνιο Συμβούλιο, εκλέγονταν, πλέον, τα 8 από τις περιφέρειες, ενώ στο 3ο τακτικό και καταστατικό συνέδριο που έγινε το 2005¹⁴⁹ πραγματοποιήθηκαν σημαντικά βήματα ανανέωσης, καθώς μόλις 31% των εκλεγμένων συμμετείχαν και στο προηγούμενο Π.Σ., ενώ τα μισά σχεδόν μέλη εκλέγονταν για πρώτη φορά. Για πρώτη φορά, επίσης, εφαρμόστηκε η διάταξη του καταστατικού για την εναλλαγή στα όργανα του φορέα, που θέτει όριο στη δυνατότητα συνεχόμενων θητειών. Ακόμα, εγκρίθηκαν ψηφίσματα ενάντια στην προσπάθεια καλλιέργειας γενετικά τροποποιημένου βαμβακιού στη Σίνδο στη Θεσσαλονίκη.

Στο 4ο τακτικό συνέδριό¹⁵⁰, το 2007, μετά από ένα σημαντικό πολιτικό διάλογο και σε πνεύμα συναίνεσης και ενθουσιασμού, οι Οικολόγοι Πράσινοι υιοθέτησαν αναλυτικές προτάσεις για προγραμματικές αλλαγές και αποφάσισαν την κάθοδό τους στις εθνικές εκλογές. με κοινό στόχο να εκπροσωπηθούν στη νέα Βουλή οι οικολόγοι, ως νέος πολιτικός πόλος, διακριτός από τη δεξιά, το ΠΑΣΟΚ και την αριστερά, ώστε να αλλάξει το κέντρο βάρους στην πολιτική ατζέντα και μετά από άκαρπη διερεύνηση συνεργασιών με άλλους πολιτικούς χώρους και με νέο έκτακτο συνέδριο στις 30 Ιουνίου του ίδιου έτους, αποφάσισαν την αυτόνομη κάθοδό τους στις επόμενες εθνικές εκλογές, που προκηρύχθηκαν τελικά το Σεπτέμβριο του 2007.

Στο 5ο τακτικό και καταστατικό συνέδριο του 2008 στη Θεσσαλονίκη¹⁵¹, οι Οικολόγοι Πράσινοι εξέλεξαν ένα 34μελές Πανελλαδικό Συμβούλιο και μια 6μελή Γραμματεία ενώ αποφασίσθηκαν ψηφίσματα για θέματα όπως το ποσοστό των λευκών ψηφοδελτίων να αντιστοιχεί σε κενά βουλευτικά έδρανα, το νερό στην Κρήτη, αιτήματα για τη συλλογή υπογραφών, αντιμετώπιση της ρύπανσης στην περιοχή του Ασωπού ποταμού, ανάδειξη των επιπτώσεων της εντατικής κτηνοτροφίας στο περιβάλλον και προτάσεις για την προστασία των δασών και τις προστατευόμενες περιοχές,

¹⁴⁹ Το 3ο τακτικό και καταστατικό συνέδριο έγινε από 9 - 11 Δεκεμβρίου 2005 στην Αθήνα.

¹⁵⁰ Το 4ο τακτικό συνέδριό διεξήχθη στις 9-11 Μαρτίου 2007 στην Αθήνα

¹⁵¹ Το 5ο τακτικό και καταστατικό συνέδριο έγινε στις 29-30 Μάρτη 2008 στην Θεσσαλονίκη

Με κυρίαρχο σύνθημα «Πράσινη Λύση στην Κρίση: οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον» οι ΟΠ πραγματοποίησαν το εκλογικό συνέδριό τους στην Αθήνα το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, ξεκινώντας έτσι την καμπάνια τους για τις ευρωεκλογές. Στο συνέδριο ανακοινώθηκε η ευρω-λίστεα που συγκροτήθηκε με ψηφοφορία μεταξύ των μελών. Το Συνέδριο ξεκίνησε με ανοικτή εκδήλωση-συζήτηση με κεντρικούς ομιλητές την Μ.Φρασόνι, συν-πρόεδρος της Ομάδας των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο, την Β. Τσέτση, Γραμματέας της Ομάδας των Πράσινων στο Ευρωκοινοβούλιο και την Μ. Βασιλάκου, αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος των Αυστριακών Πράσινων και βουλευτής στο κοινοβούλιο της Βιέννης

Στο 6ο τακτικό συνέδριο, που έγινε στο Πανεπιστήμιο Μακεδονία¹⁵², λίγες εβδομάδες μετά την επιτυχία των ευρωεκλογών της 7ης Ιουνίου και την εκλογή του πρώτου Έλληνα Πράσινου Ευρωβουλευτή Μ. Τρεμόπουλου συμμετείχε ο P. Lamberts, εκπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, ενώ στις εργασίες του συνεδρίου εκτός από τη δημόσια συζήτηση με θέμα «Πράσινη λύση στην κρίση» και την αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος, αποφασίστηκε η διαμόρφωση του πολιτικού προσανατολισμού, της οργάνωσης αλλά και της επικοινωνιακής πολιτικής του κόμματος στη νέα περίοδο αναβαθμισμένων απαιτήσεων και προσδοκιών και ξεκίνησε η προετοιμασία για το ενδεχόμενο πρόωρων εθνικών εκλογών που τελικά έγιναν ήρθαν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, συντομότερο πιθανότατα κι από ότι πιθανολογούσαν τα κορυφαία στελέχη των Οικολόγων Πράσινων.

2.3 Η σχέση ευρωπαίων και ελλήνων Πράσινων και ο ρόλος της Νέας Πράσινης Συμφωνίας

Οι Οικολόγοι Πράσινοι είναι συνιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος από το 2004, καθώς η Πράσινη Πολιτική που αυτοδιαλύθηκε υπέρ της ίδρυσης των Οικολόγων Πράσινων αποτελούσε μέλος, της προϋπάρχουσας του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, Ομοσπονδίας Ευρωπαϊκών Πράσινων Κομμάτων και σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό συμμετέχουν στην διαμόρφωση της «πράσινης» πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

¹⁵² Το 6ο τακτικό συνέδριο έγινε στις 26-28 Ιουνίου στο Αμφιθέατρο Τελετών του Πανεπιστημίου Μακεδονία

Από πολλούς, όμως, έχουν κατηγορηθεί ότι δεν αποτελούν συνδιαμορφωτή και συνδιαχειριστή της «πράσινης» ευρωπαϊκής ιδέας, παρά μια εν Ελλάδι «πράσινη» αντιπροσώπευση των ιδεολογικά παραχθέντων στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη, από τα παραδοσιακά και ισχυρά ευρωπαϊκά κόμματα. Τα μέλη των Οικολόγων Πράσινων που ερωτήθηκαν έδειξαν γενικά, όπως ήταν φυσιολογικό, να μην ασπάζονται αυτή την άποψη, αν και είχαν διαφορετικές απόψεις για το κατά πόσο η συγκεκριμένη σχέση είναι οικολογικά παραγωγική στο υπάρχον πλαίσιο της.

Οι περισσότερες απαντήσεις συνοψίζονται στο ότι πρόκειται για μια σχέση διαλεκτική μεταξύ των κατά τόπους ευρωπαϊκών «πράσινων» κομμάτων και του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, η οποία βασίζεται και εξυπηρετεί την ανάγκη ενός κεντρικού ιδεολογικού και πολιτικού συντονισμού σε επίπεδο κατευθύνσεων, ενώ στα τοπικά συγκεκριμένα θέματα, η διαχείρισή – και εκ της πολιτικο-οικολογικής ιδεολογικής προσέγγισης και στην πράξη - αφορά αποκλειστικά τις τοπικές οικολογικές δυνάμεις κομμάτων και κινημάτων, όπως για παράδειγμα το θέμα των σιδηροδρόμων, που αντιμετωπίζεται διαφορετικά από τα «πράσινα» κόμματα έκαστης ευρωπαϊκής χώρας.

Γενικά, η σχέση Οικολόγων Πράσινων και Ευρωπαϊών Πράσινων δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως σχέση υποκαταστήματος-αντιπροσωπίας κατά τον τρόπο που χαρακτηριζόταν, για παράδειγμα στο παρελθόν η σχέση ΚΚΕ και ΕΣΣΔ, παρόλα αυτά δύσκολα κανείς μπορεί να υποστηρίξει ότι οι Οικολόγοι Πράσινοι απολαμβάνουν μια σχέση απόλυτης απόλυτης ισοτιμίας στους κόλπους των Ευρωπαϊών Πράσινων, καθώς η ιδεολογική τους θέση, στην ενδ-οικολογική θεωρητική διαμάχη μεταξύ ριζοσπαστική πολιτικής οικολογίας και βιώσιμης ανάπτυξης-περιβαλλοντισμού, φαίνεται να είναι δεδομένη και παγιωμένη, υπέρ του δεύτερου, συστημικού, θεωρητικού ρεύματος.

Υπό αυτή την έννοια ένα «πράσινο» ευρωπαϊκό κόμμα που εισέρχεται στους κόλπους των Ευρωπαϊών Πράσινων αποδέχεται, μάλλον, το γενικό θεωρητικό πλαίσιο ως έχει, αλλά είναι γεγονός πως από εκεί και πέρα έχει την ελευθερία να συμμετάσχει με όση ένταση επιλέξει στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών «πράσινων» θέσεων για πλειάδα σημαντικότερων πολιτικών και περιβαλλοντικών θεμάτων, αλλά και να διαχειρίζεται

τα αμιγώς εσωτερικά πολιτικά θέματα κατά πως αυτό θεωρεί προσφορότερο για το ίδιο και την οικολογική ιδέα.

Στο πλαίσιο μιας τέτοιας λειτουργίας, πάντως, της διαμόρφωσης των γενικών πολιτικών πλαισίων των «πράσινων» ευρωπαϊκών κομμάτων και με βάση τη Μπρουντλαντική οικολογική θεώρηση περί βιώσιμης ανάπτυξης, έχει δομηθεί σήμερα ο κυρίαρχος ενοποιητικός ιδεολογικός λόγος των «πράσινων» ευρωπαϊκών κομμάτων, που ανήκουν στην πολιτική οικογένεια των Ευρωπαϊών Πράσινων, όπως αυτός αποτυπώνεται στην κεντρική ευρωπαϊκή πρόταση για τη Νέα Πράσινη Συμφωνία.

Στην ουσία πρόκειται για ένα συνολικό σχέδιο επανεκκίνησης στην Ευρώπη και τον κόσμο της διαδικασίας της ανάπτυξης, αυτή τη φορά με την κοινωνική, περιβαλλοντική και φυσικά και την οικονομική της διάσταση, στα πρότυπα που είχε επαναπυροδοτηθεί η ανάπτυξη στα χρόνια της μεγάλης ύφεσης του πρώτου μισού του προηγούμενου αιώνα με την τότε Νέα Συμφωνία (New Deal), αλλά με «πράσινο» αυτή τη φορά περιεχόμενο. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος οφείλουν να ευθυγραμμίζονται με αυτή τη βασική ιδεολογική επιλογή, με την έννοια ότι σε διαφορετική περίπτωση δεν υφίσταται ουσιαστικά λόγος συμμετοχής τους στο ευρω-«πράσινο» κόμμα. Το ίδιο ισχύει, προφανώς, και για τους Οικολόγους Πράσινους, χωρίς απαραίτητα να είναι αρνητικό κάτι τέτοιο, τουλάχιστον στο βαθμό που είναι συνειδητό!

2.4 Ιδεολογικά ρεύματα και προσωποπαγείς διαχωρισμοί

Με βάση την παραπάνω ανάλυση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι τα ζητήματα για το ιδεολογικό στίγμα των Οικολόγων Πράσινων είναι από καιρό λυμένα, από την ίδρυσή τους κιόλας, με την επιθυμία και επιλογή τους να συμμετέχουν αρχικά στην Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Πράσινων Κομμάτων, κι εν συνεχεία στο Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα ή έστω από την υιοθέτηση μαζί με τα άλλα μέλη των Ευρωπαϊών Πράσινων της Νέας Πράσινης Συμφωνίας, ως το κυρίαρχο πολιτικό ευρωπαϊκό και παγκόσμιο, ουσιαστικά, πρόταγμα για τις κοινωνίες. Τα πράγματα, όμως, μόνο έτσι δεν είναι, αφού εντός των Οικολόγων Πράσινων και μάλιστα από την ίδρυσή τους υπάρχει ένα δυναμικό ρεύμα που ασπάζεται μια σαφώς ριζοσπαστική αντίληψη περί

πολιτική οικολογίας, η οποία βρίσκεται στον ιδεολογικό αντίποδα της ιδεολογικής τάσης που εκφράζει η Νέα Πράσινη Συμφωνία.

Στο 7^ο συνέδριο των Οικολόγων Πράσινων, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, τον Ιούνιο του 2010, αυτή η ριζοσπαστική εκδοχή της πολιτικής οικολογίας εκφράστηκε από την εισήγηση του Γ. Καλλή¹⁵³ για την ιδέα και έννοια της «Από-ανάπτυξης», την οποία αναπτύσσει εδώ και καιρό σε άρθρα¹⁵⁴ και παρεμβάσεις του, κι η οποία δεν στερήθηκε απήχησης μεταξύ των μελών του συνεδρίου. Ιδεολογική θέση, ριζοσπαστικά πολιτικο-οικολογική – (σχηματικά) «Μπουκτσινική» -, εκ διαμέτρου αντίθετη από την βιωσιμο-αναπτυξιακή (επίσης σχηματικά) «Μπρουντλαντική» - «πράσινη» σοσιαλδημοκρατική ή και «πράσινη» φιλελεύθερη - σε ορισμένες περιπτώσεις - της επικρατούσας περί οικολογίας αντίληψης, τόσο εντός Ευρωπαϊών Πράσινων όσο και ειδικότερα εντός Οικολόγων Πράσινων, όπως αυτή εκφράζεται από τη βασική πίστη στη Νέα Πράσινη Συμφωνία, χωρίς όμως η «Μπουκτσινική» άποψη να είναι απαραίτητα μειοψηφική στον ελληνικό πολιτικο-οικολογικό χώρο και τους Οικολόγους Πράσινους.

Ιδιαίτερα επικριτικές, όπως είναι φυσικό, για την εκ των πραγμάτων κρατούσα ιδεολογική άποψη στους Οικολόγους Πράσινους υπέρ μιας περιβαλλοντιστικής θεώρησης περί βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αυτή έχει υιοθετηθεί και από τους Ευρωπαίους Πράσινους, είναι ορισμένες δυνάμεις και ιστορικά στελέχη¹⁵⁵ του ευρύτερου χώρου της πολιτικής οικολογίας. Αυτές οι απόψεις, συνήθως, εστιάζουν την κριτική τους στο γεγονός ότι όταν η οικολογική προσέγγιση χάνει τον ριζοσπαστικό της χαρακτήρα, ουσιαστικά καταλήγει σε ένα πιο αισθητικό

¹⁵³ Ο Γ. Καλλής είναι καθηγητής στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης.

¹⁵⁴ Σε άρθρο των Γιώργου Καλλή - Joan Martínez-Alier, με τίτλο «ΑΠΟ-ΑΝΑΠΤΥΞΗ», δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα http://www.ecocrete.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=6444&Itemid=82 και με στοιχεία που έχουν αντληθεί από τις παρουσιάσεις του Γ. Καλλή στην ημερίδα των Οικολόγων Πράσινων «Πράσινη Λύση στην Κρίση» στην Αθήνα στις 20/2/2009 και τη Θεσσαλονίκη στις 22/2/09 και από άρθρο του Joan Martínez-Alier στην εφημερίδα Las Provincias, αναέρεται χαρακτηριστικά: «Η αριστερά οφείλει να κοιτάξει μακρύτερα από τον Κευνς, μακρύτερα και από τον πράσινο Κευνς. Το κοινωνικό κίνημα για την από-ανάπτυξη, το οποίο μεγαλώνει στην Γαλλία, όπου και ξεκίνησε, αλλά και σε άλλες χώρες όπως η Ισπανία και η Ιταλία, προσφέρει μια ιδανική πλατφόρμα για την ανανέωση της οικολογικής αριστεράς και το σιμίζιμο πράσινων και κόκκινων ιδεών. Η κρίση ανοίγει ευκαιρίες για νέους θεσμούς και νέες κοινωνικές συμπεριφορές. Η επιλογή δεν είναι μεταξύ ανάπτυξης και από-ανάπτυξης. Η ανάπτυξη μακροπρόθεσμα δεν είναι πλέον βιώσιμη. Η επιλογή είναι μεταξύ της επερχόμενης βαρβαρότητας και μιας το δυνατόν ομαλής και κοινωνικά βιώσιμης, οικονομικής από-ανάπτυξης».

¹⁵⁵ Σχίζας Γιάννης, «Οικολογικό Κίνημα και Οικολόγοι Πράσινοι», 2009, <http://www.ardn.gr/node/895>

περιτύλιγμα της καπιταλιστικής οργάνωσης του κόσμου, με βασικό σκοπό την εξαγωγή του από τα κατά καιρούς αδιέξοδα που συναντά και τελικά τη διαιώνισή του. Από αυτή την πλευρά, άλλωστε, είναι που διατυπώνεται περισσότερο και η άποψη περί σχέσεων αντιπροσώπευσης των Ευρωπαίων Πράσινων και ότι αυτοί εκφράζουν, από τους Οικολόγους Πράσινους στο τοπικό, ελληνικό, επίπεδο!

Αναφορικά, όμως, στα ίδια τα μέλη που ρωτήθηκαν κατά την διαδικασία των συνεντεύξεων, αυτά δεν αποκρίθηκαν με σαφή τρόπο για το αν κάποια από τις δύο θεωρήσεις είναι δημοφιλέστερη στους κόλπους των Οικολόγων Πράσινων, ανεξάρτητα από τη δική τους τοποθέτηση για το ποια είναι η δική τους απάντηση στο ιδεολογικό δίλημμα του κόμματός τους, ούτε για το πώς θεωρούν ότι θα μπορούσε να επιλυθεί αυτό στο μέλλον, ώστε να μη συμπαρασύρει σε πολιτικές περιπέτειες για τον πολιτικο-οικολογικό χώρο, ανάλογες αυτών της δεκαετίας του 1990. Πολλοί, εξέφρασαν την ελπίδα, περισσότερο, ότι μελλοντικά ίσως βρεθεί η «χρυσή τομή» και συντεθούν οι δύο αντίθετες απόψεις, αλλά αυτή η τάση συγκερασμού, πιθανότατα, οφείλεται στο ενδόμυχο φόβο που διακρίνει κανείς διαλεγόμενος με στελέχη των Οικολόγων Πράσινων, για τη μη επανάληψη του σκηνικού αποσύνθεσης των Οικολόγων Εναλλακτικών, κι ευρύτερα του οικολογικού χώρου, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, αν και δεν είναι καθόλου βέβαιο το κατά πόσο - στο βαθμό που είναι πράγματι αγεφύρωτο πρακτικά το χάσμα μεταξύ των δύο ιδεολογικών αντιλήψεων - είναι αρκετό το ένστικτο αυτό της πολιτικής αυτοσυντήρησης να αποτρέψει σε μελλοντικό χρόνο και υπό άλλες από τις σημερινές συνθήκες την προοιωνιζόμενη ιδεολογική ρήξη μεταξύ των δύο ρευμάτων!

Τέτοιες συνθήκες θα μπορούσαν πιθανότατα να προκύψουν αν το ελληνικό οικολογικό κόμμα αντιμετώπιζε την πίεση της ανάληψης της κυβερνητικής ευθύνης, όπως έγινε για παράδειγμα στη Γερμανία, με τις γνωστές και περιγραφείσες σε προηγούμενο κεφάλαιο ρήξεις και προβλήματα εντός του γερμανικού «πράσινου», που παρότι το γερμανικό κόμμα αντεπεξήλθε σε όλα αυτά, διόλου βέβαιο δεν είναι ότι κάτι ανάλογο θα συμβεί, σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο και στο ελληνικό κόμμα-εκφραστή των ιδεών και αξιών της πολιτικής οικολογίας!

Ακόμα, για όλους τους συνεντευξιασθέντες, οι Οικολόγοι Πράσινοι οφείλουν ως οικολογικό κόμμα να επιδιώκουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και παράλληλα την

αυτονομία σε τοπικό επίπεδο στην Ε.Ε., βάση των αρχών της πολιτικής οικολογίας, όπως το «Σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά», αν και στο κόμμα δεν έχει εκπονηθεί επεξεργασμένη πολιτική για το πώς θα προωθηθεί ευρωπαϊκά η μετάβαση, αφού αυτή η διαμόρφωση αυτής της στρατηγικής αφήνεται περισσότερο, ως διαδικασία πολιτικής επεξεργασίας της μεγαλύτερης κλίμακας, στους Ευρωπαίους Πράσινους, στους οποίους και οι ίδιοι συμμετέχουν, χωρίς να έχουν μια ήδη συγκροτημένη πολιτική θέση ανεξάρτητα από αυτούς.

Πέρα, όμως, από τις διαφορετικές αντιλήψεις, από τους Οικολόγους Πράσινους, δε λείπουν και οι προσωπικοί ανταγωνισμοί στο εσωτερικό του κόμματος, όπως, άλλωστε, συνήθως, συμβαίνει και σε κάθε κόμμα και παρότι ένα κόμμα που ενστερνίζεται τις πολιτικο-οικολογικές αρχές, όπως οι Οικολόγοι Πράσινοι, έχει έναν παραπάνω λόγο να αποφύγει παρόμοιες καταστάσεις, η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Πέραν, λοιπόν, της διαλεκτικής των ιδεολογικών ρευμάτων στο κόμμα των Οικολόγων Πράσινων υπάρχει και η διαλεκτική των προσώπων ή πιο απλά η διαμάχη των προσώπων και κυρίως των περιβαλλόντων τους για την κατανομή της εσωκομματικής δύναμης.

Μελετώντας και – αναγκαστικά σε κάποιο βαθμό– «ζώντας» κανείς το κόμμα των Οικολόγων Πράσινων αντιλαμβάνεται ότι στο χώρο αυτό για χρόνια δέσποζε η πολιτική προσωπικότητα του Μ. Τρεμόπουλου, πράγμα που δημιούργησε, όπως είναι σχετικά φυσιολογικό, δυναμικούς υποστηρικτές του νυν ευρωβουλευτή. Μετά, όμως, τη φθορά του στις ευρωεκλογές και την αναγνωρισιμότητα που απέκτησε ο Ν. Χρυσόγελος, από την εκπροσώπηση του κόμματος στις εθνικές εκλογές, δημιούργησε κι αυτούς το δικό του δυναμικό κοινό μεταξύ των μελών των Οικολόγων Πράσινων, έστω κι αν οι δεύτεροι είναι ακόμα λιγότεροι από τους πρώτους.

Χωρίς να είναι απαραίτητο ότι ο άτυπος διαχωρισμός «Τρεμοπουλικών»-«Χρυσογελικών» σχετίζεται με ενέργειες των δύο πολιτικών, γεγονός είναι ότι αρκετά στελέχη των Οικολόγων Πράσινων διαμορφώνουν συμπεριφορές και πολιτικές στάσεις βάση αυτού του διαχωρισμού. Από ιδεολογική άποψη, ο Μ. Τρεμόπουλος φαίνεται να υιοθετεί μια αντίληψη περί γενικά αριστερής πολιτικο-οικολογικής προσέγγισης, ενώ ο Ν. Χρυσόγελος μια πιο φιλελευθερίζουσα αντίληψη περιβαλλοντισμού, αν και στη πραγματικότητα και οι δύο προσδιορίζονται εντός του

παρόντος, συστημικού, κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου, παρά ως αντισυστημικοί, όπως οι προσδιοριζόμενοι ριζοσπάστες πολιτικοί οικολόγοι μέλη των Οικολόγων Πράσινων!

Αυτό, άλλωστε, φαίνεται και από την στάση των δύο πολιτικών στο ζήτημα της εναλλαγής των θητειών. Ο Μ. Τρεμόπουλος, παρότι εκλέχθηκε ευρωβουλευτής τον Ιούνιο του 2009, διατήρησε για μερικούς μήνες και την ιδιότητα του νομαρχιακού συμβούλου, μη παραιτούμενος από τη θέση του, πράγμα που έγινε μετά την ανάληψη αυξημένων ευθυνών στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, όπως ο ίδιος παρατήρησε, ενώ και ο Ν. Χρυσόγελος θεωρεί απαραίτητη την επιμήκυνση των θητειών σε θέσεις ευθύνης, προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη λειτουργία του κόμματος ¹⁵⁶

Συνεπώς, πρόκειται για προσωποκεντρικούς διαχωρισμούς, με ασθενές ιδεολογικο-πολιτικό υπόβαθρο και κατ' επέκταση λιγότερο επικίνδυνους από τους ιδεολογικούς που περιγράφηκαν παραπάνω. Γι' αυτό, άλλωστε, και στο εσωκομματικό πεδίο, ακόμα και στις αποφάσεις του κόμματος για τις αυτοδιοικητικές εκλογές ακολούθησαν τους κοινή γραμμή, σε γενικές γραμμές.

Τελικά, στους Οικολόγους Πράσινους παρατηρείται ένας διπλός διαχωρισμός. Ο πρώτος είναι ένας ιδεολογικός διαχωρισμός, μεταξύ ριζοσπαστών πολιτικών οικολόγων -που άποψη ηγεσίας μοιάζουν πολιτικά ακέφαλη – και περιβαλλοντιστών διαφόρων πολιτικών επιρροών, υποστηρικτών της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης και της εφαρμοζόμενης πολιτικής του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, με πολιτική προμετωπίδα τη Νέα Πολιτική Συμφωνία, που είναι και πιο επικίνδυνος, καθώς αποτελεί ζητούμενο το κατά πόσο μπορεί να ξεπεραστεί διαλεκτικά ή θα οδηγήσει σε παρακμή το ελληνικό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα. Ο δεύτερος είναι ένας προσωποκεντρικός διαχωρισμός μεταξύ των υποστηρικτών Μ. Τρεμόπουλου και Ν. Χρυσόגעλου - έστω κι αν ο δεύτερος αποφεύγει την ευθεία σύγκρουση με τον πρώτο – που αφορά περισσότερο τη νομή της εσωκομματικής εξουσίας και είναι λιγότερο επικίνδυνος από τον πρώτο, αν και παράταιρος για πολιτικο-οικολογικό κόμμα, αλλά σε μεγάλο βαθμό απότοκος και του ελληνικού πολιτικού και κοινωνικού

¹⁵⁶ <http://ecogreensalonika.wordpress.com/2009/11/01/tremopoulos-nomarxiako-symboulia-end/>

περιβάλλοντος, το οποίο ακόμα εμφανίζει καθυστέρηση σε σχέση με το εμποδωμένο μετα-υλιστικό ευρωπαϊκό κοινωνικό περιβάλλον.

2.5 Σενάρια για το «πράσινο» ελληνικό μέλλον

Το κατά πόσο είναι δυνατό οι Οικολόγοι Πράσινοι να υπερβούν διαλεκτικά τον ιδεολογικό διαχωρισμό που υφίσταται στο φερόν μεταξύ ριζοσπαστών πολιτικών οικολόγων και περιβαλλοντιστών υπέρμαχων της βιώσιμης ανάπτυξης είναι κάτι που δεν αντέχει σε παρόντα σαφούς θεωρητικής απαντήσεως, αλλά θα απαντηθεί στο μέλλον. Και θα απαντηθεί, όχι βάση μιας ενδοσκοπικής διαλεκτικής διαδικασίας εντός των Οικολόγων Πράσινων, αλλά μέσω μιας ευρύτερης διαδικασίας διαλόγου, ίσως και σφοδρών πολιτικών αντιπαραθέσεων, μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον που ανήκουν οι Οικολόγοι Πράσινοι, καθώς και πιο συνολικά ακόμα μέσα στο ελληνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτικό περιβάλλον.

Έγινε προηγουμένα αναφορά στην πολυσυλλεκτικότητα του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων. Η ιδεολογική προέλευση και τα πολιτικά χαρακτηριστικά, όμως, των μελών του κόμματος είναι πιο συγκεκριμένη. Σύμφωνα με κυλιόμενη και επικαιροποιημένη το 2009 έρευνα του Πανεπιστημίου Αιγαίου¹⁵⁷ τα μέλη των Οικολόγων Πράσινων αυτόπροσδιορίζουν τις πολιτικές τους πεποιθήσεις μεταξύ αριστεράς και κέντρου, αναφορικά στον ιδεολογικό άξονα αριστεράς, με σχετική μεταστροφής προς το χώρο του κέντρου, σε σχέση με παλαιότερη έρευνα όπου ήταν πιο έντονη η αριστερή τους ταυτότητα.

Η πολιτική συγγένεια, λοιπόν, των Οικολόγων Πράσινων με το χώρο της ευρύτερης αριστεράς, όχι τόσο στη βάση συγκεκριμένων προγραμματικών θέσεων, όσο στην πολιτική τοποθέτηση και στο πως αντιλαμβάνονται την πολιτική τους ταυτότητα οι ίδιοι οι καθημερινοί δρώντες του ελληνικού «πράσινου» κόμματος. Απ' την άλλη πλευρά, είναι γνωστό πως στο χώρο της αριστεράς οι συγκρούσεις και οι διεργασίες που λαμβάνουν χώρα στην αριστερά αυτή την περίοδο εξελίσσονται ενέχοντας ένα

¹⁵⁷ Μποτετζάγιας Ιωσήφ, «Αποτελέσματα της έρευνας των μελών των Οικολόγων Πράσινων (2009)», Δημοσιευμένο Κείμενο Εργασίας υπό εξέλιξη έρευνας στο διαδικτυακό ιστότοπο του Πανεπιστημίου Αιγαίου, http://www.aegean.gr/environment/eeppd/General/%CE%9C%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%84%CE%B6%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%82_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1_%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82_%CE%9F%CE%A0_2009.pdf

στοιχείο δυναμικής απροσδιοριστίας, τέτοιας ώστε κανείς σήμερα δε μπορεί να πραγματοποιήσει ασφαλείς προβλέψεις για το πώς θα διαμορφωθεί το πολιτικό τοπίο ακόμα στο εγγύς μέλλον.

Η οριστική έκβαση, πάντως, της διαμάχης αριστερών ριζοσπαστών και ανανεωτικών, μαζί με το μέλλον της αριστεράς, επηρεάζεται σημαντικά και η μελλοντική μορφή του κόμματος των Οικολόγων Πράσινων. Με τη δημιουργία, άλλωστε, της ΔΑΡ οι συζητήσεις για τις εξελίξεις στον ευρύτερο χώρο αριστεράς και οικολογίας είναι πολλές και συνεχείς, τόσο στο προσκήνιο όσο και στο παρασκήνιο.

Σε σχετικό ερώτημα τα στελέχη και μέλη των Οικολόγων Πράσινων απαντούν πως αυτή τη στιγμή δεν ορατό κάτι τέτοιο, χωρίς να το αποκλείουν κατηγορηματικά για το μέλλον, αν και παρατηρήθηκε ότι ο καταστατικός πλούτος των Οικολόγων Πράσινων, που εκφράζει και στη πράξη μια πολιτικο-οικολογική αντίληψη, η οποία δύσκολα θα μπορούσε να συμπλεύσει με τις κομματικές δομές που απαντάται στον ελληνικό αριστερό χώρο. Πιο ρεαλιστική μοιάζει η άποψη που αναφέρει ότι οι Έλληνες Πράσινοι χρειάζονται τη γνώση για την ανά την επικράτεια γραφειοκρατική δόμηση ενός οργανωμένου «πράσινου» κόμματος, αλλά και ο χώρος της ανανεωτικής αριστεράς χρειάζεται στην πολιτική του φαρέτρα τον «πράσινο» ανανεωτικό λόγο που η κοινωνία σήμερα αναγνωρίζει ότι τη φέρει η οικολογική και περιβαλλοντική σκέψη!

Σε ότι αφορά τη σύνδεση του θέματος με τις επερχόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές του Νοεμβρίου του 2010, οι ερωτώμενοι τοποθετήθηκαν πιο γενικά, εντάσσοντας στη γενική τοποθέτηση και τις δυνάμεις της αριστεράς και θεωρώντας βασικά πως ως στόχος στις αυτοδιοικητικές εκλογές πρέπει να τεθεί η συμμετοχή στις διοικήσεις δήμων και περιφερειών, εκεί όπου υπάρχουν οι προϋποθέσεις για συγκεκριμένες προοδευτικές συνεργασίες, ώστε αυτές να αποτελέσουν ένα διαφορετικό και χρήσιμο παράδειγμα, τόσο για τους ίδιους τους αυτοδιοικητικούς θεσμούς όσο και για την ενδυνάμωση των αρχών της πολιτικής οικολογία και της εικόνας των Ο.Π. στην ελληνική κοινωνία!

Η δυναμική των εξελίξεων, λοιπόν, στον ευρύτερο χώρο αριστεράς και οικολογίας θα καθορίσουν και το πολιτικό μέλλον των Οικολόγων Πράσινων. Ασφαλείς εκτιμήσεις

στο ασαφές σημερινό τοπίο, με την απροσδιοριστία που χαρακτηρίζει την αριστερά, δε μπορούν να πραγματοποιηθούν, μόνο σενάρια ανάλογα με την τροπή που πάρουν τα πράγματα στο χώρο της ανανεωτικής αριστεράς.

Εάν η ανανεωτική αριστερά μετά την παρακμή που περνά - και που προς το παρόν βαθαίνει όλο και περισσότερο - καταφέρει να ορθοποδήσει, τότε φαντάζει δύσκολο να μη συναντηθεί, υπό πιο ώριμες από τις σημερινές, συνθήκες η γραφεικρατική γνώση οργάνωσης κομμάτων του δυναμικού της αριστεράς με τον ισχυρό πολιτικά «εμπορικό» τίτλο του «πράσινου», που στην Ελλάδα τον έχουν κατοχυρώσει, μέσω και της συμμετοχής στους Ευρωπαίους Πράσινους, οι Οικολόγοι Πράσινοι, χωρίς στην περίπτωση αυτή να αποκλείονται και σημαντικές αλλαγές στους διαχειριστές του όποιου «πράσινου» φορέα προέκυπτε από τη δυνητική αυτή εξέλιξη!

Από την άλλη πλευρά, όμως, εάν η αριστερά μετά την περιδίνηση που εδώ και καιρό βιώνει δεν καταφέρει να ανασυνταχθεί αξιοπρεπώς, αυτό δεν αποκλείεται να σημάνει και δυναμικότερες κινήσεις από την πλευρά του ριζοσπαστικού πολιτικο-οικολογικού δυναμικού του ελληνικού «πράσινου» πολιτικού χώρου, κι ειδικότερα εντός των Οικολόγων Πράσινων, με στόχο την επικράτηση μιας πολιτικής οικολογικής θεώρησης έναντι της υφιστάμενης βιωσιμoαναπτυξιακής στον ελληνικό οικολογικό χώρο και δη στους Οικολόγους Πράσινους, με την έννοια πως μια τέτοια εξέλιξη, πιθανόν, θα έχει προκύψει και από μια ευρύτερη ήττα στον ευρωπαϊκό χώρο της προοδευτικής, συστημικής, πολιτικής αντίληψης!

2.6 Μία πρόταση στρατηγικής διαχείρισης του μεσοσταθμού των αυτοδιοικητικών εκλογών του 2010

Οι επερχόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές αποτελούν σημαντικό «στοίχημα» για την πολιτική ζωή της χώρας¹⁵⁸. Η εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα, κι ειδικότερα στην παραγόμενη από αυτό διακυβέρνηση, βρίσκεται στα ιστορικά

¹⁵⁸ Τα γραφόμενα στην παράγραφο αυτή στο μεγαλύτερο μέρος τους από το υλικό σχετικού άρθρου του γράφοντος, δημοσιευμένο με τίτλο «*Το διακύβευμα ενός νέου αυτοδιοικητικού παραδείγματος και ο ρόλος των Οικολόγων Πράσινων*», στην εφημερίδα Πράσινη Πολιτική στο τεύχος του Οκτωβρίου.

χαμηλά της¹⁵⁹, οδηγώντας τους αναλυτές στο συμπέρασμα ότι η πολιτική εξουσία μεταβαίνει από τη «χαμηλή νομιμοποίηση» στην καθολική απονομιμοποίηση¹⁶⁰.

Οι ευρωεκλογές του 2009, ως «β' τάξης» εκλογική διαδικασία¹⁶¹ έδωσαν την καλύτερη ευκαιρία για να αποδειχθεί αυτό. Εμφανίστηκε σε αυτές ασυνήθιστα μεγάλη αποχή των πολιτών για τα ελληνικά πολιτικά δεδομένα, ενώ από τότε τα πολυσήμαντα γεγονότα που ακολούθησαν, με την αδυναμία δανεισμού της χώρας και την υπαγωγή της στο μηχανισμό στήριξης Ε.Ε.-Δ.Ν.Τ., έχουν σαφώς επιδεινώσει την κατάσταση. Το σκηνικό αυτό, βέβαια, αποτελεί πρόκληση, για την επανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην πολιτική, για όλα τα πολιτικά υποκείμενα, κι οπωσδήποτε για τις δυνάμεις της πολιτικής οικολογίας!

Οι Οικολόγοι Πράσινοι στη χώρα μας είναι η δυναμική πολιτική δύναμη στον ευρύτερο χώρο της οικολογίας. Στο σταυροδρόμι, όμως, αυτό για την πορεία των Οικολόγων Πράσινων στα πολιτικά πράγματα της χώρας, η ηγεσία του πολιτικού φορέα όσο και οι κατά τόπους πολιτικές κινήσεις του κόμματος οφείλουν να σταθμίσουν προσεκτικά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του πολιτικού τους φορέα σε αυτή την εκλογική διαδικασία, όπως αυτά τα αντιλαμβάνονται – ιδιαίτερα - οι ανεξάρτητοι πολίτες, ώστε να συνδιαμορφώσουν την αποδοτικότερη στρατηγική για το πολιτικό υποκείμενο που διαχειρίζονται και πρωτίστως για την αυτοδιοίκηση.

Προφανώς, ως βασικό πλεονέκτημα πρέπει να θεωρείται η μηδενική συμμετοχή του πολιτικού προσωπικού των Οικολόγων Πράσινων έως τώρα στην άσκηση εξουσίας, οπότε και στη δημιουργία της σημερινής πολυκύμαντης και οδυνηρής κρίσης, ενώ

¹⁵⁹ Βάση έρευνας της Public Issue για το πολιτικό σύστημα και τη διαφθορά στην Ελλάδα, που δημοσιεύτηκε στις 13/06/2010 στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, το ήμισυ περίπου του κοινωνικού σώματος (52%) δεν εμπιστεύεται ποτέ ή σχεδόν ποτέ τις κυβερνήσεις στην Ελλάδα, ενώ οι 4 στους 10 (40%) τις εμπιστεύονται μόνον περιστασιακά.

¹⁶⁰ Γ. Μαυρή, «Οι μισοί Έλληνες δεν εμπιστεύονται τις κυβερνήσεις, Μεγάλη η διαφθορά στη χώρα, πιστεύει το 92%», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 13/06/2010

¹⁶¹ <http://www.publicissue.gr/744/varometro-september-2008-analisi/>, 14/09/2008, Γ. Μαυρή: «Συνήθως οι Ευρωεκλογές, λόγω του διαφορετικού θεσμικού τους διακυβεύματος, θεωρούνται -και στην πραγματικότητα είναι- λιγότερο σημαντικές από τις αντίστοιχες εθνικές βουλευτικές. Η χαλαρότητα και ο κατακερματισμός της ψήφου, που εκφράζεται κατά κανόνα σε αυτές, δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό τους ως "εκλογές β' τάξης", σε αντιπαράθεση με τις βουλευτικές».

απ' την άλλη πλευρά δε θα πρέπει να λησμονείται ότι στις μέρες μας οποιαδήποτε κομματική προσπάθεια εκλαμβάνεται από αρκετούς ανεξάρτητους ή απογοητευμένους πολίτες ως εκ προοιμίου αναποτελεσματική κι ενίοτε ύποπτη, οδηγώντας αρκετούς συμπολίτες μας στη μη έκφραση θέσης, την αποχή και τον ευτελισμό-μηδενισμό οποιασδήποτε πολιτικής-κομματικής προσπάθειας.

Προκειμένου οι Οικολόγοι Πράσινοι να εξακολουθήσουν να υπηρετούν τον ανανεωτικό ρόλο που τους έχει αναθέσει μερίδα των ελλήνων πολιτών υποχρεούνται, τόσο σε επίπεδο χάραξης κεντρικής πολιτικής πορείας όσο και σε επίπεδο πολιτικών κινήσεων, να αναζητήσουν αμιγώς αυτοδιοικητικές λύσεις και απαντήσεις στα οξυμένα - και από τη σοβούσα κρίση – τοπικά και περιφερειακά προβλήματα, ανάγκη ακόμα πιο επιτακτική υπό το πρίσμα της νέας «Καλλικρατικής» δομής της αυτοδιοίκησης¹⁶², αποφεύγοντας τα παραδοσιακά πολιτικά παζάρια και αλισβερίσια που σηματοδοτούν το παρελθόν και αποτελούν γενεσιουργές αιτίες της παρούσας πολυδιάστατης κρίσης.

Η συνθήκη, όμως, των επιλογών των προσώπων με αμιγή αυτοδιοικητικά χαρακτηριστικά, στην πράξη και όχι μόνο στα λόγια, μπορεί να είναι αναγκαία, δεν είναι πάντως και ικανή, ώστε να πραγματώσει στις επερχόμενες εκλογές τις ελπίδες όσων πολιτών προσβλέπουν στους Οικολόγους Πράσινους για την αναβάθμιση της αυτοδιοίκησης, αλλά κι ευρύτερα του πολιτικού συστήματος στη χώρα μας. Εξίσου αναγκαία προϋπόθεση πρέπει να θεωρείται η συμμετοχή εκπροσώπων των δυνάμεων της πολιτικής οικολογίας σε ορισμένες, έστω, διοικήσεις Δήμων ή ακόμα και περιφερειών.

¹⁶² Η διοικητική μεταρρύθμιση του «Καλλικράτη», βάση του Ν. 3852, προβλέπει 7 Γενικές Διοικήσεις και δύο ακόμα αιρετά κλιμάκια διοίκησης 13 Περιφερειών και 325 Δήμων, αντί των 13 Περιφερειών, 76 Νομαρχιών και 1.034 που υπήρχαν προ του συγκεκριμένου νόμου, με τη θητεία των αιρετών α' και β' βαθμού να μετατρέπεται από τετραετή σε πενταετή και τις εκλογές για την ανάδειξη νέων δημάρχων και περιφερειάρχων να διεξάγονται ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές, ενώ αυξάνονται σημαντικά οι αρμοδιότητες και οι πόροι της αυτοδιοίκησης. Η εξοικονόμηση των κρατικών δαπανών από το εγχείρημα υπολογίζεται ότι θα ανέλθει στα 1.170 δισ. ευρώ ετησίως και τα έσοδα των νέων ΟΤΑ θα καθορίζονται: Α) για τους δήμους: από το 20% του Φόρου Φυσικών και Νομικών προσώπων, από το 12% του ΦΠΑ και από το 50% του φόρου Ακίνητης Περιουσίας. Β) Για τις Περιφέρειες: από το 2,40% του Φόρου Φυσικών και Νομικών Προσώπων και το 4% του ΦΠΑ. Επιπρόσθετα, οι δαπάνες των δήμων και των περιφερειών θα υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Προσοχή, η μία προϋπόθεση για την ευόδωση των οικολογικών προσδοκιών δε μπορεί να αναιρεί την άλλη κατά περίπτωση, αντίθετα θα πρέπει όπου επιλεγθεί από τους Οικολόγους Πράσινους η τακτική της στήριξης υποψηφιότητας με ισχυρή πιθανότητα συμμετοχής στη διοίκηση να κριθεί ως αναγκαίο, βάση των περιστάσεων, γνωσιακή αυτοδιοικητική επάρκεια και αυξημένη πιθανότητα εκλογιμότητας σε περιφερειακές ή δημοτικές διοικήσεις, να συνδυάζονται ταυτόχρονα και μάλιστα στον υψηλότερο δυνατό βαθμό!

Κι αυτό για δύο, κυρίως, λόγους. Αφενός επειδή η διάκριση με τις δυνάμεις της αριστερής - ή μη - στείρας διαμαρτυρίας, όπως για παράδειγμα αυτή εκφράστηκε στα γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008 και τη μετέπειτα πολιτική και εκλογική αποδυνάμωση του εγχειρήματος του ΣΥΡΙΖΑ¹⁶³, περνά μέσα από την ανάληψη ευθυνών, κι αφετέρου λόγω του ότι στη σημερινή κρίσιμη συγκυρία η ανάδειξη ενός νέου αυτοδιοικητικού παραδείγματος είναι επιβεβλημένη, πράγμα που είναι και το σημαντικότερο! Το διακύβευμα, λοιπόν, των αυτοδιοικητικών εκλογών του Νοεμβρίου σε σχέση και με τους Οικολόγους Πράσινους είναι ακριβώς αυτό: ο σχεδιασμός και η εφαρμογή στην πράξη του νέου αυτοδιοικητικού παραδείγματος, όπως αυτό προσδιορίζεται από τις αρχές της πολιτικής οικολογίας.

Το αμέσως επόμενο, όμως, ζήτημα που τίθεται έγκειται στο που και το πώς πρέπει να εφαρμοστεί μια τέτοια αυτοδιοικητική στρατηγική, αν κριθεί ως η καλύτερη. Οι κίνδυνοι, φυσικά, είναι πολλοί και δεν περιορίζονται στο βραχυπρόθεσμο επικοινωνιακό επίπεδο. Επεκτείνονται στις μεσο-μακροπρόθεσμες συνέπειες από το ρίσκο της συμμετοχής σε διοικήσεις, που παρά των όποιων θετικών προθέσεων υποψηφίων και συνδυασμών, η χαοτική κατάσταση που επικρατεί σε μεγάλες Περιφέρειες και Δήμους, σε συνδυασμό με τις αναγκαίες ισορροπίες μεταξύ των συμμετεχόντων πολιτικών φορέων που απαιτούνται στις αυτοδιοικητικές ενότητες μεγάλης κλίμακας, το πιθανότερο είναι να οδηγήσει σε διοικητικά ναυάγια και άδικες επικρίσεις στους εκπροσώπους των πολιτικο-οικολογικών δυνάμεων. Απ' την άλλη πλευρά, οι συνεργασίες σε πολύ μικρές αυτοδιοικητικές ενότητες είναι επιθυμητές όπου υπάρχουν οι απαιτούμενες προγραμματικές συγκλίσεις, αν και, λόγω του χαμηλού πολιτικού τους βεληγεκούς, δε μπορούν να σηματοδοτήσουν αυτόνομα ένα

¹⁶³ Β. Γεωργιάδου, «Η Αριστερά, η Δεξιά και το “μοντέλο του λουτήρα”», Ελευθεροτυπία, 20.05.2010.

ποιοτικά ουσιαστικά διαφοροποιημένο και νέο παράδειγμα άσκησης διοίκησης σε εθνικό επίπεδο.

Γι' αυτούς τους λόγους, μια μανιώδης επιδίωξη συνεργασιών στους μεγαλύτερους Δήμους της χώρας και στις περισσότερες Περιφέρειες, ιδίως επίσης στις μεγαλύτερες από αυτές, αποτελεί πολιτικό σφάλμα! Η πλέον αποδοτική στρατηγική τόσο για την ελληνική αυτοδιοίκηση όσο και για τους Οικολόγους Πράσινους είναι η προσεκτική επιλογή συγκεκριμένων συνεργασιών, κυρίως, σε αστικούς Δήμους μεσαίας πληθυσμιακής κλίμακας, χωρίς να αποκλείεται και η περίπτωση εφαρμογής του ίδιου πολιτικού σκεπτικού και σε κάποια ή κάποιες μικρότερες επαρχιακές περιφέρειες, κι η πλαισίωση αυτών των συνεργασιών μεσαίας κλίμακας με όσες ακόμα καταστούν εφικτές στις μικρότερης εμβέλειας αυτοδιοικητικές ενότητες.

Η περίπτωση, λοιπόν, της επίτευξης ποιοτικών συνεργασιών σε αστικούς Δήμους μεσαίου πληθυσμιακού μεγέθους, όπου τα προβλήματα είναι συνήθως πιο συγκεκριμένα και τα αποτελέσματα μιας ορθώς εφαρμοσμένης εναλλακτικής πολιτικο-οικολογικής πολιτικής είναι εύκολα μετρήσιμα και ευδιάκριτα εντός της επόμενης, χρονικά «κουτσοσυρεμένης», αυτοδιοικητικής περιόδου, κρίνεται ως η προσφορότερη και επιβεβλημένη, οπότε η συμμετοχή μελών πολιτικών κινήσεων των Οικολόγων Πράσινων στη διοίκηση αυτής της κλίμακας και χαρακτηριστικών αυτοδιοικητικών οργάνων παρέχει τις καταλληλότερες προϋποθέσεις για την επιτυχία τέτοιων εγχειρημάτων στο τοπικό πολιτικό και κοινωνικό πεδίο, ενώ ταυτόχρονα πιστώνει μεσοπρόθεσμα στην αντίληψη του εκλογικού σώματος τους οικολόγους Πράσινους, με την εισαγωγή στην ελληνική κοινωνία ενός νέου, υγιούς και αναγκαίου, αυτοδιοικητικού παραδείγματος, αλλά και με μια ευρύτερα θετική αντίληψη για την παρουσία και την προσφορά τους στην πολιτική ζωή της χώρας!

Εν κατακλείδι, την ώρα που η ελληνική κοινωνία βιώνει στην υψηλότερη ένταση την πολύπλευρη και πλήρη χρεοκοπία του μεταπολιτευτικού μοντέλου διακυβέρνησης της, τα κόμματα κρίνονται από το αν μπορούν να διαφοροποιηθούν ριζικά από την κατεστημένη μέχρι σήμερα φεουδαρχική όσο και αποκρουστική αντίληψή τους για τον τρόπο άσκησης της εξουσίας. Τα χρονικά παλαιότερα οφείλουν να επιδιώξουν τη θετική μετάλλαξή τους, ενώ τα νεώτερα να αποδείξουν στην πράξη ότι δεν αποτελούν μικρογραφικές καρικατούρες των παλιότερων. Οι εκλογές για την αυτοδιοίκηση

προβάλλουν ως η πρώτη κρίσιμη διαδικασία, καθώς επιπρόσθετα, με τον διοικητικό ανασχεδιασμό του «Καλλικράτη», παρά τις σημαντικές ενστάσεις που υπάρχουν για σειρά πτυχών του εγχειρήματος, τα νέα αυτοδιοικητικά όργανα θα έχουν, σε κάθε περίπτωση, σαφώς ενισχυμένες αρμοδιότητες, ενισχύοντας ακολούθως σημαντικά και τις δυνατότητες παρέμβασης των τοπικών και περιφερειακών κοινωνιών.

Οι Οικολόγοι Πράσινοι, ειδικότερα, καλούνται να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στην εκλογικά αυτοδιοικητική δοκιμασία του Νοεμβρίου. Ηγεσία και πολιτικές κινήσεις οφείλουν να χαράξουν στρατηγική που θα προωθεί το αυτοδιοικητικό - περιφερειακό και τοπικό – συμφέρον, αρνούμενοι τις κάθε είδους παλαιοκομματικές συναλλαγές! Ως κεντρικός τους στόχος πρέπει να τεθεί το πραγματικό διακύβευμα των φθινοπωρινών εκλογών: η παρουσίαση από την επόμενη ημέρα της εκλογικής διαδικασίας μιας ολοκληρωτικά διαφορετικής αντίληψης για την αυτοδιοίκηση, με την υλοποίηση ενός νέου αυτοδιοικητικού παραδείγματος, ως ενός νέου προτύπου για τη διοίκηση της χώρας συνολικά.

Πολιτικό όχημα για τον κεντρικό στόχο, η αυτόνομη κάθοδος των Ο.Π. στους μεγάλους Δήμους και τις περισσότερες περιφέρειες της χώρας, αλλά και - πρωτίστως - η δημιουργική συνεργασία σε στέρεες προγραμματικές βάσεις με συνδυασμούς που έχουν αυξημένες πιθανότητες ανάδειξή τους στην ηγεσία νέων αστικών «Καλλικρατικών» ενοτήτων μεσαίας πληθυσμιακής κλίμακας, του κέντρου και της περιφέρειας, όπως και σε μικρότερες αντίστοιχα επαρχιακές αυτοδιοικητικές ενότητες, ώστε η ελληνική αυτοδιοίκηση να βρεθεί στο επίκεντρο του αειφορικού σχεδιασμού για τη χώρα και οι Οικολόγοι Πράσινοι να αποδείξουν με συγκεκριμένο και απτό τρόπο ότι αξίζουν της περαιτέρω ενδυνάμωσης της εμπιστοσύνης και προσοχής των ελλήνων πολιτών, τη στιγμή που απ' την πλευρά τους θα έχουν ήδη προσφέρει θετικές πολιτικές υπηρεσίες σε αυτούς!

2.6.1 Το αντι-παράδειγμα των «πράσινων» αυτοδιοικητικών επιλογών

Σε αντίθεση με την περιγραφείσα στρατηγική πρόταση χειρισμού των αυτοδιοικητικών εκλογών από τους Οικολόγους Πράσινους, της προσπάθειας συμμετοχής σε διοικήσεις μεσαίων πληθυσμιακών ενοτήτων, που θα αναλάβουν καταξιωμένα αυτοδιοικητικά για απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα και την

αυτόνομη κάθοδο στις περιφέρειες και τους πολυπληθής δήμους, με αναλόγων χαρακτηριστικών πρόσωπα, οι Οικολόγοι Πράσινοι σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη ακολουθούν ένα ευκαιριακό πολιτικό σκεπτικό.

Στο δήμο της Αθήνας, μετά από έντονο παρασκήνιο¹⁶⁴, οι Οικολόγοι Πράσινοι αποφάσισαν να υποστηρίξουν την υποψηφιότητα Γ. Καμίνη, που είχε προταθεί από την Δ.ΑΡ. και τη στήριζε ήδη και το ΠΑΣΟΚ. Με την κίνηση αυτή, ανεξάρτητα από τις ικανότητες του Γ. Καμίνη, αλλά και τις δυνατότητες επιτυχίας μιας τέτοιας υποψηφιότητας, σε καμία περίπτωση δεν εξυπηρετούνταν το δημοτικό συμφέρον και το συμφέρον των Οικολόγων Πράσινων.

Στο δήμο Αθήνας οι Οικολόγοι Πράσινοι των δυσεπίλυτων προβλημάτων, αντίθετα με τους μεσαίας κλίμακας κατά κανόνα μικρότερων προβλημάτων βιωσιμότητας δήμους, όφειλαν προς την Αθηναϊκή κοινωνία να ετοιμάσουν ένα ολοκληρωμένο και καλά επεξεργασμένο σχέδιο βιωσιμότητας για την πόλη, να προσπαθήσουν αυτοδύναμα στον πρώτο γύρο να εκλέξουν τους δημοτικούς τους συμβούλους και ανεξαρτήτως της στάσης που θα τηρούσαν σε ενδεχόμενο δεύτερο, με βάση αυτό το προωθημένο πρόγραμμα να πορευθούν στην επόμενη θητεία ανεξαρτήτως, μάλιστα, εκλογής ή όχι δημοτικών συμβούλων, που ούτως ή άλλους δεν είναι εξασφαλισμένη.

Αντί αυτού, οι Αθηναίοι, όμως, κι ευρύτερα η ελληνική κοινωνία, με την επιλογή της μη αυτόνομης καθόδου στο μεγαλύτερο δήμο της χώρας, προσέλαβαν ότι ένα τέτοιο ολοκληρωμένο προγραμματικό σχέδιο δράσης για την πρωτεύουσα δεν υφίσταται από τους Οικολόγους Πράσινους, είτε επειδή καθυστέρησαν πολύ να λάβουν δυναμικές αποφάσεις είτε επειδή γοητεύτηκαν από τα παλαιάς κοπής κομματικά παζάρια, κι αυτό δεν εξυπηρετεί την πολιτική τους ενδυνάμωση μεσομακροπρόθεσμα!

¹⁶⁴ Ο συνδυασμός Οικολογική Αθήνα, που είχε υποστηριχθεί από τους Οικολόγους Πράσινους το 2006, παρότι είχε μείνει ανενεργός στην τετραετία, ανέλαβε την ευθύνη της απόφασης, αντί της Πολιτικής Κίνησης Αθήνας, αλλά λόγω των αξεπέραστων αντιθέσεων χρειάστηκε να αναθέσει στο Πανελλαδικό Συμβούλιο του κόμματος το έργο, το οποίο αυτό τελικά αποφάνθηκε υπέρ της υποψηφιότητας Γ. Καμίνη, αφού στο μεταξύ πολλά μέλη των Οικολόγων Πράσινων που τάσσονταν υπέρ της υποψηφιότητας Καμίνη, είχαν εκφραστεί δημοσίως υπέρ αυτής της εξέλιξης.

Σε ότι αφορά τη στήριξη Τρεμόπουλου στην Περιφέρεια Θεσσαλονίκης, παρότι μπορεί να χαρακτηριστεί αυτοδιοικητική υποψηφιότητα, παρόλα αυτά εκπέμπει, επίσης, αρνητικά μηνύματα στην κοινωνία, καθώς εμφανίζονται οι Οικολόγοι Πράσινοι από τη μια να υιοθετούν την αρχή της εναλλαγής, αλλά από την άλλη ο ευρωβουλευτής να διεκδικεί και το αξίωμα του Περιφερειάρχη ή έστω την εκ νέου συμμετοχή του σε αυτοδιοικητικό συμβούλιο, όταν μάλιστα από ανάλογη θέση παραιτήθηκε προ ολίγων μηνών, λόγω αυξημένων υποχρεώσεων.

Οι αυτοδιοικητικές επιλογές των Οικολόγων Πράσινων αντίκεινται σε μια καλοσχεδιασμένη και ωφέλιμη για τους ίδιους - και στην προκειμένη περίπτωση και την κοινωνία – στρατηγική, δημιουργώντας οι ίδιοι τα προσκόμματα του πολιτικού μέλλοντός τους!

Συμπερασματικό σημείωμα: Αξιολόγηση του ευρωπαϊκού και ελληνικού «πράσινου» κινήματος και προοπτικές

Ξεκινώντας τη μελέτη για την κινηματική έκφραση οικολογίας και περιβαλλοντισμού, κι ειδικότερα στο πεδίο της Ευρώπης και την ελληνική εκδοχή της, γίνεται γρήγορα αντιληπτό ότι παρά τη φαινομενική σχετική συνάφεια ριζοσπαστικής και θεσμικής οικολογίας, με την έννοια ότι τις συνδέει η αγωνία βέλτιστης διαχείρισης της σχέσης φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα ιδιαίτερα περιπεπλεγμένο ζήτημα. Η φαινομενική αυτή συνάφεια σχετίζεται πιο πολύ με την εξωτερικότητα της εφαρμοσμένης πολιτικής και της συστημικής μιντιακής πρόσληψης και έκφρασής της, αλλά ως συνήθως στο εσωτερικό θεωρητικό επίπεδο υποκρύπτονται ιδεολογικές διαμάχες, οι οποίες όσο περισσότερο ομογενοποιείται η εξωτερικότητα του θεωρητικού αντικειμένου τόσο αυξάνεται η ένταση των, ούτως ή άλλως σφοδρών, συγκρούσεων στο εσωτερικό θεωρητικο-ιδεολογικό επίπεδο!

Λίγο μετά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα είχε σταδιακά διαμορφωθεί μια φιλοσοφική αντίληψη και την παράμετρο του φυσικού περιβάλλοντος και την ουσιαστική συμμετοχή του στην ιστορικο-εξελικτική εξίσωση της πλανητικής και ανθρώπινης Ιστορίας, αφού μέχρι τότε οι προηγούμενοι, κλασσικοί φιλόσοφοι και θεωρητικοί, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, την είχαν σχετικά αμελήσει στις θεωρητικές ανοικτές ή κλειστές κατασκευές των. Προφανώς η νεωτερικότητα είχε ήδη αρχίσει να αφήνει το οξύ στίγμα της στο περιβάλλον, σε βαθμό που δε μπορούσε να αφήσει πια ασυγκίνητη τη θεωρία. Πολύ σύντομα έμελλε τις αρνητικές συνέπειες της αυτές να αρχίσουν να τις βιώνουν στην καθημερινότητά τους οι βιομηχανικές κοινωνίες και στις δύο μεριές του Ατλαντικού.

Δόθηκε, έτσι, εκκίνηση σε ένα παιχνίδι αλληλοτροφοδότησης θεωρίας και πράξης, αλλά και κινηματικού ανταγωνισμού μεταξύ Αμερικανικής και (Δυτικο) Ευρωπαϊκής Ηπείρου, με σημεία σταθμούς τη «Σιωπηλή Άνοιξη» της Ρακέλ Κάρσον και τους αγώνες της για την απαγόρευση των φυτοφαρμάκων, κι ειδικότερα του DDT – δράση με την οποία έθεσε ως καίριο πανανθρώπινο διακύβευμα την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης των ανθρώπινων κοινοτήτων με το φυσικό

περιβάλλον, στη βάση ότι τα ανθρώπινα όντα δεν ελέγχουν τη φύση, αλλά είναι μέρος της φύσης, κι η επιβίωση του καθενός εξαρτάται από την επιβίωση όλων – όσο και, κύρια, με τα νέα κοινωνικά κινήματα, συμπεριλαμβανομένου του περιβαλλοντικού, σημείο αναφοράς των οποίων υπήρξε ο γαλλικός Μάης του '68!

Κι αν στη Βόρεια Αμερική το δυναμικό «πράσινο» κίνημα, της προδρόμου περιβαλλοντικής οργάνωσης, του Sierra Club, του νεανικού κινήματος αμφισβήτησης από τα πανεπιστήμια της Καλιφόρνια και της θεμελιωτού του Κάρσον, στράφηκε προϊόντος χρόνου σε μια θεσμική-νομική μορφοποίησή του, στη Βόρεια και Κεντρική Ευρώπη, η πολιτικοποίηση του περιβαλλοντισμού και η εμφάνιση στη θεωρία και την πρακτική προσπάθεια εφαρμογής της, αποδείχτηκε αναπόφευκτη! Η διακήρυξη της Λέσχης της Ρώμης για τα «Όρια της Ανάπτυξης» και η πρωτοεμφανισθήσα γερμανική κουλτούρα ανυπακοής που άρχισε να αναπτύσσεται έθεταν το πλαίσιο αναφοράς των νέων κοινωνικών κινήματων και φυσικά της ριζοσπαστικοποίησης του «πράσινου» κινήματος.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, αρχίζουν στη Γερμανία διαδηλώσεις ενάντια στα πυρηνικά όπλα, την πυρηνική ενέργεια, καθώς και την κατασκευή ενός νέου διαδρόμου στο αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης, ενώ γενικότερα σε όλη την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη η τάση για τη δημιουργία δυναμικών νέων κοινωνικών κινήματων ενδυναμώνετε όλο και περισσότερο. Είναι τα χρόνια της ριζοσπαστικοποίησης των οικολογικών θεωριών και κινήματων, τάση που θα επικρατήσει για τουλάχιστον δύο δεκαετίες.

Κι ενώ στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πεδίο επικρατεί μια ριζοσπαστική «πράσινη» θεώρηση, στο ιδεολογικό επίπεδο παρατηρείται διάσπαση των πρωτόλειων γενικών θεωρήσεων, όπως αυτής περί νέα «ηθική της γης», όπως την περιέγραψε ο Aldo Leopold για τη νέα - αναγκαία να δομηθεί - σχέση κοινωνίας και φύσης σε δύο κατεύθυνσης.

Η μία κατεύθυνση, της θεσμικής οικολογίας, ακολούθησε τη ρώτα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με τη Διάσκεψη της Στοκχόλμης για το Περιβάλλον το 1972, που μέσω του καταλυτικού μεσοσταθμού της έκθεσης Μπρούντλαντ και τη θεωρία περί Διατηρήσιμης Ανάπτυξης, κατέληξε στη φιλόδοξη διάσκεψη του Οργανισμού του Ρίο

το 1992 και την ακόμα πιο σημαντική Ατζέντα 21, σηματοδοτώντας την εδραίωση της συστημικής «πράσινης» θεώρησης, που επικρατεί μέχρι τις μέρες μας, μη έχοντας πάντως εκληρώσει το μείζον περιεχόμενό της. Αντίθετα, η έτερη κατεύθυνση, της ριζοσπαστικής οικολογίας, εμπνευσμένη κυρίως από τις εξελίξεις στο Βόρειο-κεντρικό ευρωπαϊκό πεδίο εμβαθύνει προς μια αντι-συστημική θεώρηση που απορρίπτει τη συνύπαρξη καπιταλιστικά οργανωμένων κοινωνιών και πολιτικο-οικολογικό κοινωνικής οργάνωσης, καταγγέλλοντας τη δυνατότητα του υποτιθέμενου πρασινίσματος του καπιταλισμού ως φενάκη!

Κοντά σε αυτόν το βασικό ιδεολογικό διαχωρισμό των «πράσινων» θεωρητικών προσεγγίσεων, εμφανίζεται και ένας νέος σταδιακά, για το αν η κάθε παρουσιαζόμενη οικολογική θεωρία προτάσσει την προτεραιότητα του ανθρώπου, στη σχέση του με το περιβάλλον, ή αν αντίθετα αν προσλαμβάνεται ως ισότιμος με τα άλλα όντα. Ο ιδεολογικός αυτός διαχωρισμός συνοψίζεται στη διαμάχη, από τη μια πλευρά, των ανθρωποκεντρικών θεωριών και από την άλλη πλευρά, των βιοκεντρικών/οίκοκεντρικών προσεγγίσεων.

Οι θεωρητικοί εκφραστές και οι υποστηρικτές Πολιτικής Οικολογίας και Βαθιάς Οικολογίας ανοίγουν ένα ιδεολογικό μέτωπο δριμείας αντιπαράθεσης, ενώ τη συμμετοχή στην ιδεολογική σύγκρουση δε θα αποφύγουν και οι εκφράζοντες την «Μπουκτσινική» ιδεολογική κατασκευή της Κοινωνικής Οικολογίας και μετέπειτα Κουμμουναλισμού, καθώς η άποψή τους, πως η δική τους προσέγγιση υπερβαίνει το συγκεκριμένο δίλημμα, δε γίνεται αποδεκτή από τους αισθανόμενους ιδεολογικά εγγύτερα στη Βαθιά Οικολογία, που εντάσσουν κι αυτή τη θεώρηση στις «ρηχές», κατ' αυτούς, ανθρωποκεντρικές οικολογικές προσεγγίσεις.

Η τοποθέτηση κάθε θεωρητικής προσέγγισης στη μια από τις δυο πλευρές έκαστου ιδεολογικού διαχωρισμού δε συνεπάγεται αυτόματα και τοποθέτησης περί του έτερου διαχωρισμού, γεγονός που μετατρέπει τις οικολογικές θεωρίες σε ένα συναρπαστικό φιλοσοφικό/ιδεολογικό μωσαϊκό, το οποίο χαρακτηρίζεται κατ' ακολουθία από παντελή απροσδιοριστία θεωρητικής εκτίμησης για τη μελλοντική έκβαση της πολλαπλής ιδεαλιστικής οικολογικής διαμάχης, η σύγκρουση των οποίων απεικονίζεται τελικά από τις εφαρμογές κοινωνικής οργάνωσης στο εκάστοτε κοινωνικό πεδίο.

Αναφορικά, πάντως, στο ευρωπαϊκό πεδίο, μετά την πρώτη εικοσαετή περίοδο, που κυριάρχησε μια ριζοσπαστική πολιτικο-οικολογική θέση, την τελευταία εικοσαετία Η θεώρηση περί βιώσιμης ανάπτυξης έχει πλέον κυριαρχήσει, προκαλώντας ακόμα περισσότερη τη ριζοσπαστική «πράσινη» αντίδραση να οργανώσει τη θεωρητική αντεπίθεσή της! Σε χώρες πρωταγωνίστριες του «πράσινου» κινήματος, όπως η Γερμανία και η Σουηδία, με το πέρας της δεκαετίας του 1980 και την αυγή αυτής του 1990, δίδεται η δυνατότητα συμμετοχής των «πράσινων» σε σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις.

Το αποτέλεσμα, μερική ενσωμάτωση της «πράσινης» πολιτικής προσέγγισης στο σύστημα, με αποφράδες στιγμές τις (συν)αποφάσεις των Γερμανών «πράσινων» συμμετοχής της χώρας τους σε στρατιωτικές επεμβάσεις εντός και εκτός ευρωπαϊκού εδάφους, αλλά και ορισμένες σημαντικότερες επιτυχίες, όπως αυτή, επίσης, των Γερμανών «πράσινων» για τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης πυρηνικής ενέργειας στη Γερμανία. Η μερική συστημική ενσωμάτωση προκαλεί διασπάσεις, στο προαναφερθέν γερμανικό «πράσινο» κόμμα, όπως και εσωκομματικές συγκρούσεις γενικότερα στα ευρωπαϊκά «πράσινα» κόμματα, αλλά τελικά – με οδηγό πάντα τις εξελίξεις στους Γερμανούς Πράσινους, που μετά την επανένωση της χώρας τους είχαν συγχωνευθεί με το κόμμα έκφρασης οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ανατολικής γερμανικής επικράτειας μετονομάστηκε σε Bündnis 90/Die Grünen – είτε οι κατά καιρούς συγκρουσθέντες και αποχωρήσαντες υπό νέες διαφορετικές συνθήκες επέστρεψαν είτε ακολούθησαν τη δική τους αυτόνομη πορεία, τα κεντρο-ευρωπαϊκά βόρειο-ευρωπαϊκά «πράσινα» κόμματα συντήρησαν τις δυνάμεις, παραμένοντας, πια, συστημοποιημένα.

Την κυριαρχία, τουλάχιστον στον παρόντα χρόνο, της βιωσιμο-αναπτυξιακής άποψης, για το «πρασίνισμα» του καπιταλισμού, τη διαπιστώνει κανείς εξετάζοντας τις βάσεις πολιτικής δύναμης στο Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα. Και στον πιο επιφανειακό παρατηρητή, αμέσως γίνεται αντιληπτή η επικράτηση στους κόλπους των Ευρωπαίων Πράσινων ενός νέο-περιβαλλοντισμού, στη βάση της θεωρίας της «Μπρουντλαντικής» θεωρίας περί Διατηρήσιμης Ανάπτυξης. Ιδεολογική προμετωπίδα του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος, όπως αυτό καθοδηγείται από τα πρώτα, ομόσπονδα παλιότερα, μέλη του, η θέση για τη Νέα Πράσινη Συμφωνία. Η

Συμφωνία, στην ουσία, αφορά ένα συνολικό σχέδιο επανεκκίνησης στην Ευρώπη και τον κόσμο της διαδικασίας της ανάπτυξης, αυτή τη φορά με την κοινωνική, περιβαλλοντική και φυσικά και την παραδοσιακή οικονομική της διάσταση, στα πρότυπα που είχε επαναπυροδοτηθεί η ανάπτυξη στα χρόνια της μεγάλης ύφεσης του πρώτου μισού του προηγούμενου αιώνα με την τότε Νέα Συμφωνία (New Deal), αλλά με «πράσινο» αυτή τη φορά περιεχόμενο. Η θέση, όμως, αυτή όσο θεμιτό είναι να υποστηρίζεται από όλους όσους επιθυμούν την «πράσινη» λύση στην κρίση, άλλα τόσο ενδεικτική είναι, για το υπό εξέταση θέμα, δηλαδή, για την ιδεολογική, πλήρη, επικράτηση στην παρούσα φάση ενός ουδετεροποιημένου πολιτικά περιβαλλοντισμού, καθώς οι ίδιοι οι οικολογικής θεώρησης υποστηρικτές της Νέας Πράσινης Συμφωνίας, αποδέχονται και τονίζουν, μάλιστα, χωρίς επίσης κάτι τέτοιο να μην είναι θεμιτό – αν και είναι, οπωσδήποτε ασύμβατο με μια ριζοσπαστική πολιτική θεώρηση – ότι το «πράσινο» αυτό σχέδιο είναι η τελευταία ελπίδα διάσωσης της, βασικής, υπάρχουσας κοινωνικοπολιτικής-οικονομικής δομής, με το New Green Deal –σχηματικά - στη θέση του (Μαρξιστικού) επικοδομήματος!

Γενικότερα, μελετώντας τον ευρωπαϊκό πολιτικό/κομματικό χάρτη εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι οι πέντε γεωγραφικές ζώνες της γηραιάς ηπείρου διακρίνονται ουσιαστικά σε τέσσερις γενικές πολιτικο-γεωγραφικές ζώνες. Σε αυτές τις ζώνες δημιουργήθηκαν, υπάρχουν και δρουν «πράσινα» και γενικότερα φιλο-«πράσινα» κόμματα και πιο συγκεκριμένα στις πολιτικές και γεωγραφικές ζώνες της Βόρειας Ευρώπης – Σκανδιναβίας, της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης, της Νότιας και Νότιοανατολικής Ευρώπης – (κυρίως) Μεσογειακών χωρών και στην πολιτική και γεωγραφική ζώνη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Ευνόητο από τα προαναφερθέντα είναι ότι το θέατρο της δράσης του ευρωπαϊκού και περιβαλλοντικού κινήματος υπήρξαν και σε μεγάλο βαθμό παραμένουν οι πολιτικο-γεωγραφικές ζώνες της Κεντρο-Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Ευρώπης – Σκανδιναβίας. Και στις δύο αυτές ζώνες, πέραν των κομματικών επιδόσεων των «πράσινων» έκαστης χώρας, χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχει ευρύτερη οικολογική και περιβαλλοντική κουλτούρα, η οποία διαχέεται σε ολόκληρο το κοινωνικο-πολιτικό τους πεδίο, όπως για παράδειγμα στις Ολλανδία – όπου δεν υφίσταται παραδοσιακό αμιγές «πράσινο», παρά την ιδιότητα του μέλους των Ευρωπαίων Πράσινων τη διατηρεί μια «πρασίνο-κόκκινη» κομματική σύνθεση - και Νορβηγία,

όπου τα «πράσινα» κομματικά υποκείμενα καταγράφουν από μηδενικές έως πενιχρές τιμές εκλογικών ποσοστών, αλλά απολαμβάνουν πλήρως ανεπτυγμένων οικολογικών κοινωνικών δομών.

Σχετικά με τα ισχυρά ευρωπαϊκά «πράσινα» κόμματα των συγκεκριμένων ζωνών, διαπιστώνεται ότι στη Γερμανία, όπως και τη Γαλλία, υπάρχει ένα ευμεγέθες ακροατήριο όσο και πιστό, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, πολιτικό και εκλογικό κοινό, ενώ σημαντική απήχηση είναι και η απήχηση του Πράσινου Κόμματος της Αγγλίας, αλλά κατάφωρα αδικημένο, ανάλογα με όλα κόμματα του Ηνωμένου Βασιλείου, εκτός των απαρτιζόντων τον βρετανικό δικομματισμό, λόγω του εκεί ακραία ισχυρού πλειοψηφικού εκλογικού συστήματος. Επιπρόσθετα, στη Σκανδιναβία, όπου δεδομένα η οικολογική κουλτούρα αγγίζει την κάθε πτυχή της καθημερινότητας κάθε μίας σκανδιναβικής χώρας, εμφανίζονται ισχυρά τα «πράσινα» κόμματα της Σουηδίας και της Φιλανδίας, καθώς και τα δύο «πράσινα» κόμματα λαμβάνουν υψηλά εκλογικά ποσοστά, ενώ το σουηδικό είναι από τα παραδοσιακά ισχυρά οικολογικής αντίληψης κόμματα στην Ευρώπη.

Στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, στις μεσογειακές χώρες, καταγράφεται ισχνή παρουσία των «πράσινων» κομμάτων, παρά το ότι άλλες ανήκουν στην ομάδα των από νωρίς βιομηχανοποιημένων χωρών και άλλες ακολούθησαν με διαφορά φάσης μια παρόμοια διαδικασία. Στην Ισπανία, παρότι τα τελευταία χρόνια ευδοκμεί η ανάπτυξη της «πράσινης» τεχνολογίας, με σημαντική αύξηση της παραγωγής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, δεν ισχύει το ίδιο «πρασίνισμα» και στο πολιτικό και κομματικό της προσκήνιο, ενώ στην Ελλάδα καταβάλλεται μια νέα προσπάθεια δημιουργίας ενός οικολογικού πολιτικού χώρου, μετά το προ εικοσαετίας περίπου απαξιωθέν, τελικά, εγχείρημα δημιουργίας ενός οικολογικού κομματικού φορέα. Η δε Κύπρος, βάση, των δεδομένων συντηρητικών πολιτικών δομών της, θα αποτελούσε έκπληξη να διατηρεί κάτι περισσότερη από τη σημερινή οριακή «πράσινη» κομματική εκπροσώπησή της. Στο μεταξύ οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, κι ευρύτερα του πρώην Ανατολικού μπλοκ, όπως είναι φυσικό αναζητούν πρώτα το υλιστικό επίπεδο των Δυτικο-ευρωπαϊκών χωρών πριν στραφούν προς τις «πράσινες» μετά-υλιστικές αξίες, αν και ήδη παρατηρούνται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες Εξαιρέσεις, όπως για παράδειγμα του «πράσινου κόμματος της Τσεχίας.

Η διαλεκτική μεταξύ ριζοσπαστικής οικολογίας και περιβαλλοντισμού, όπως ήδη αναφέρθηκε, συνεχίζει να εκτυλίσσεται ακάθεκτη, ερεθίζοντας το ένα ρεύμα σκέψης το άλλο και ξανά από την αρχή, με την περιβαλλοντιστική άποψη να διατηρεί στο πεδίο την κυριαρχία της εδώ και αρκετά χρόνια, τη στιγμή που στη Βόρεια και Κεντροδυτική Ευρώπη παρουσιάζεται δυσανάλογα μεγαλύτερη πολιτική και κοινωνική επιρροή συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό Νότο και φυσιολογικά και με την Ανατολική Ευρώπη και τις εν γένει χώρες του πρώην Ανατολικού συνασπισμού.

Το υψηλότερο βιομηχανικό επίπεδο του ευρωπαϊκού Βορρά δε μπορεί να αποτελεί μοναδική εξήγηση της ετεροβαρούς «πράσινης» σχέσης χαμηλής διαλεκτικής! Στο κοινωνικό επίπεδο φαίνεται αυτή η σχέση να είναι σχετικά πιο λειτουργική, αλλά στο πολιτικό-κομματικό επίπεδο φαίνεται πως η αριστερή ταυτότητα των προοδευτικών πολιτικά πολιτών είναι ισχυρότερη από τις «πράσινες» πολιτικές ευαισθησίες τους. Πράγματι, στις χώρες όπου ευδοκίμησε πολιτικά το «πράσινο» παρατηρείται σχετική απουσία ισχυρής αριστεράς, με την εξαίρεση της Γαλίας, στο έδαφος όμως της οποίας δόθηκε το έναυσμα της ευρωπαϊκής δράσης των νέων κινημάτων, όπως και του «πράσινου» κινήματος, κι οποία σε αντίθεση με τις – άλλες – μεσογειακές χώρες (καθώς στο νότιο τμήμα της έχει και αυτής η χώρα άμεση και βασική επαφή με τη Μεσόγειο), παρά την ισχυρή αριστερή παράδοση, διαθέτει ακόμα ισχυρότερη κουλτούρα νέων πνευματικών και ιδεολογικών-πολιτικών αναζητήσεων.

Οι «πράσινες» ευρωπαϊκές διεργασίες φυσικά δε θα μπορούσαν να αφήσουν ασυγκίνητη μια χώρα όπως η Ελλάδα, κι ας είναι χώρα του ευρωπαϊκού Νότου, με ισχυρή αριστερή πολιτική ταυτότητα κι έναν εμφύλιο πόλεμο για να μαρτυρεί και να σφραγίζει το γεγονός, αλλά κι επειδή τελικά είναι μια χώρα που δε φείδεται (και) αριστερής πολιτική παράδοσης!

Ως συνήθως, βέβαια, και αυτή η περιβαλλοντική και οικολογική επιρροή εμφανίστηκε με τη συνήθη υστέρηση χρόνου και οι λόγοι είναι πολλοί, μεταξύ των οποίων, οπωσδήποτε, συγκαταλέγονται η περιπέτεια της επταετούς δικτατορίας, κατά το κρίσιμο διάστημα 1967-1974 όσο και η πατερναλιστική κρατική δομή, συνεπικουρούμενη από τον «πανταχού παρών» στην ελληνική κοινωνία, παραδοσιακά ακραίο, κομματισμό!

Γενικά το ελληνικό οικολογικό και περιβαλλοντικό κίνημα αναπτύχθηκε σε τέσσερις φάσεις, οι οποίες διήρκεσαν από μία σχεδόν δεκαετία η κάθε μία: της περιβαλλοντικής αφύπνισης, του βραδυπορούντως σχηματισμού του, της αποσύνθεσής του και της πολιτικής ανασύνθεσής του. Πολιτικός πρωταγωνιστής των πρώτων τριών, ιστορικών πια, φάσεων του, το κόμμα-Ομοσπονδία των Οικολόγων Εναλλακτικών. Πραγματοποιούν την έκπληξη στις αλλεπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις του 1989-1990, αλλά λυγίζουν, κυρίως, υπό το βάρος της ομοσπονδιακής τους συγκρότησης, καθώς ένα τόσο ετερογενές σχήμα σε μια τόσο μεταβατική και ακανθώδη εποχή, τόσο σε εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό της χώρας, είχε εκ των πραγμάτων ελάχιστες πιθανότητες πολιτικής επιβίωσης, ενώ πολλά από τα στελέχη τους εγκαταλείπουν την πολιτική δράση και επαγγελματικοποιούνται με αντικείμενο τα ζητήματα περιβάλλοντος, κατά κύριο λόγο σε Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις!

Η σύγχρονη φάση για το ελληνικό «πράσινο» κίνημα σηματοδοτείται με την ίδρυση και κατά βάση την ανοδική πορεία των Οικολόγων Πράσινων των τελευταίων ετών. Οι οικολόγοι Πράσινοι, μια πενταετία μετά την ίδρυσή τους επιτυγχάνουν τη συγκέντρωση εκλογικών ποσοστών ανάλογων αυτών που πολιτικοποίησαν το ελληνικό «πράσινο» κίνημα σχεδόν μια εικοσαετία πριν τη μόλις αναφερθείσα δική τους εκλογική τους επιτυχία. Οι μεγάλες εκλογικές τους άνοδοι έρχονται, δυο χρόνια αργότερα το 2009, όπου στις ευρωεκλογές καταφέρνουν να εκλέξουν εκπρόσωπό τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ για λίγες δεκάδες χιλιάδες ψήφους δεν καταφέρνουν να εισέλθουν στο κοινοβούλιο.

Σημαντικό ρόλο θεωρείται ότι διαδραμάτισαν στην επαναπολιτικοποίηση του ευρύτερου οικολογικού χώρου, αφενός η απαρésκεια των ελλήνων πολιτών για τα παραδοσιακά ελληνικά κόμματα και αφετέρου η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας μετά τις θανατηφόρες και εξαιρετικά καταστροφικές για το φυσικό περιβάλλον, όπως και φυσικά η πίστη των μελών των Οικολόγων Πράσινων για δικαίωση από τους συμπολίτες τους των προσπαθειών τους για την επανασύσταση ενός πολιτικο-οικολογικού φορέα.

Δε λείπουν, βέβαια, και ορισμένες ενστάσεις για τις τελικές επιδόσεις του νέου ελληνικού «πράσινου» κομματικού φορέα, αφού παρά την αδιαμφισβήτητη επιτυχία

του, δεν κατάφερε να μεγιστοποιήσει τα οφέλη του, όπως δημοσκοπικά φαινόταν ότι μπορεί να κάνει. Στις ευρωεκλογές λόγω αδυναμίας διαχείρισης της επικοινωνιακής πίεσης που δέχτηκαν οι Οικολόγοι Πράσινοι, αναφορικά σε παλιότερα εκπεφρασμένη γνώμη του επικεφαλής του ευρω-ψηφοδελτίου τους για τις σχέσεις Ελλάδας-FYROM και στις εθνικές εκλογές λόγω αδυναμίας βάση των περιορισμένων κομματικών δυνατοτήτων μεγάλης κλίμακας κινητοποίησης εντός ελάχιστων μηνών, αλλά και της επικοινωνιακής επίθεσης «αγάπης» του νυν κυβερνώντος κόμματος του ΠΑΣΟΚ στην «πράσινη» ανάπτυξη.

Ανεξάρτητα από όλα αυτά, οι Οικολόγοι Πράσινοι σήμερα είναι ένα κόμμα της ευρωβουλής και της οικογένειας των Ευρωπαϊών Πράσινων, των οποίων αποτελούν ιδρυτικό μέλος, από τη γέννηση του φορέα, ιδιότητα που κατείχε - στην Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Πράσινων Κομμάτων - η Πράσινη Πολιτική, συνδημιουργός μαζί με το Οικολογικό Φόρουμ (Θεσσαλονίκης) των Οικολόγων Πράσινων. Προφανώς, οι Οικολόγοι Πράσινοι συμμετέχοντας στους Ευρωπαίους Πράσινους συντάσσονται και στην ιδεολογική περιβαλλοντιστική προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης και πιο ειδικά της Νέας Πράσινης Συμφωνίας, διατηρώντας πάντα και το δικαίωμα, στο μέτρο του εφικτού, της συνδιαμόρφωσης της «πράσινης» ευρωπαϊκής πολιτικής, καθώς από την εκλογή τους και ύστερα αποτελούν και έναν από τους χρηματοδότες του «πράσινου» ευρωπαϊκού κόμματος.

Παρόλα αυτά, η ιδεολογική κατεύθυνση δεν είναι δεδομένη σε μέσο-μακροπρόθεσμη βάση, απ' τη στιγμή που πολλά στελέχη, μέλη και φίλοι του κόμματος, αλλά και ιστορικά όσο και νεότερα στελέχη του ευρύτερου οικολογικού χώρου ομνύουν υπέρ μιας ριζοσπαστικής πολιτικο-οικολογικής πορείας του κόμματος και της οικολογίας στην Ελλάδα γενικότερα, τάσσονται, δηλαδή, όπως πολλοί το αποκαλούν, υπέρ ενός πολιτικο-οικονομικού και πρωτίστως κοινωνικού σχεδίου Από-ανάπτυξης! Η επίλυση του κρίσιμου ιδεολογικού ζητήματος, ασφαλώς, έχει μεταταθεί για το μέλλον. Οι πιο αισιόδοξοι ευελπιστούν ότι θα επιλυθεί συνθετικά στο μέλλον. Κάτι τέτοιο δε μπορεί να αποκλειστεί, ούτε όμως μπορεί να θεωρεί ως το πιθανότερο ενδεχόμενο, ενώ το σημείο τομής ίσως να αποδειχθεί μια δυνητική χρονική συγκυρία κατά την οποία οι Οικολόγοι Πράσινοι θα κληθούν να αναλάβουν, περιορισμένη έστω, κυβερνητική ευθύνη! Πολλά, βέβαια, θα εξαρτηθούν και από τις εξελίξεις στην ευρύτερη αριστερά, καθώς σε όλη την πυραμίδα του

κόμματος απαντώνται μέλη του κόμματος που αισθάνονται κομμάτι της ανανεωτικής, ιδίως, αριστεράς.

Πάντως, η διαχείριση του στρατηγικής σημασίας μεσοσταθμού των αυτοδιοικητικών εκλογών του Νοεμβρίου του 2010, δεν αποδεικνύεται η βέλτιστη. Φαίνεται ότι προτιμούνται οι ανέξοδες επικοινωνιακές επιλογές, όπως στην περίπτωση του Δήμου Αθήνας, όπου - αντίθετα από τους μεσαίως πληθυσμιακής κλίμακας δήμους, που θα ήταν αποδοτικότερες οι συνεργασίες για ευνόητους λόγους – προτιμήθηκε η εξ αρχής συνεργασία με συγγενείς υποθετικά δυνάμεις, απεκδυόμενοι οι Οικολόγοι Πράσινοι, όμως τελικά, την ευθύνη της ολοκληρωμένης και καλά επεξεργασμένης πρότασης για την περιβαλλοντικά, και όχι μόνο, ακραία πάσχουσα πρωτεύουσα της χώρας, αλλά και της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, όπου βάση της επιλογής που αποφασίστηκε τίθενται σε διακινδύνευση στοιχεία του πολιτικού πολιτικο-οικολογικού καταστατικού πλούτου των Οικολόγων Πράσινων, όπως η αρχή της εναλλαγής, όχι ίσως αναφορικά στον τύπο, παρόλα αυτά οπωσδήποτε στην ουσία.

Τα ερωτήματα, όμως, είναι ευρύτερα και δυναμικά, γι' αυτό και δεν επιδέχονται ασφαλείς απαντήσεις: Θα διαδραματίσουν κάποιο ρόλο οι εντός των Οικολόγων Πράσινων αποϊδεολογικοποιημένες, πάντως, οπότε και λιγότερο επικίνδυνες συγκρούσεις, θα πορευθούν με τη θεώρηση περί περιβαλλοντισμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης ή θα επικρατήσουν όσοι προτείνουν και επιμένουν σε μια ριζοσπαστική, από-αναπτυξιακή, πολιτική οικολογία, θα ανασυνταχθεί η ανανεωτική αριστερά για θα προσφέρει τη γραφειοκρατική μεθοδολογία της στο πολιτικά «εμπορεύσιμο» οικολογικο-περιβαλλοντιστικό σχήμα των Οικολόγων Πράσινων ή θα αποτύχει να ορθοποδήσει και σε νέα ευρωπαϊκά και παγκόσμια κοινωνικο-πολιτικά πλαίσια που θα ευθύνονται για την αποτυχία του ρεφορμισμού της θα επανα-κυριαρχήσει στην «πράσινη» Ευρώπη η ριζοσπαστική οικολογική θεώρηση;!

Ριζοσπαστική και θεσμική οικολογία βρίσκονται εδώ και δεκαετίες σε διαλεκτική σχέση, αν και η αντίληψη περί «πράσινης» προσέγγισης μοιάζει πιο ομογενοποιημένη σήμερα στο πεδίο, τη στιγμή που στο θεωρητικό επίπεδο, τελικά, παρά την αλληλοτροφοδοσία ιδεών και πρακτικών προτάσεων το χάσμα, επί της ουσίας βαθαίνει! Η όψη αυτή του πεδίου οφείλεται περισσότερο στο ότι το ριζοσπαστικό πολιτικο-οικολογικό στοιχείο της θεωρίας ασφυκτιά στα στενά μετα-νεωτερικά

πλαίσια, χωρίς όμως η θεωρητική δημιουργία, προσφορά και δυναμική να είναι αμελητέες. Η Ευρώπη περισσότερο και η Ελλάδα λιγότερο γνώρισαν και τις δύο θεωρητικές όψεις, αλλά η θεσμική οικολογία με τη μορφή της Βιώσιμης ανάπτυξης και του περιβαλλοντισμού είναι στις μέρες μας κυρίαρχη και στις δύο. Η ανατροπή, όμως, πάντα καιροφυλαχτεί! Σε έναν κόσμο τόσο ταχέως μεταβαλλόμενο, άλλωστε, οι προβλέψεις ακόμα και για το άμεσο μέλλον είναι παρακινδυνευμένες, οπότε κι αυτό το ίδιο το μέλλον, παρά τις όποιες περισσότερο ή λιγότερο άρτιες τεκμηριώσεις, ακόμα, άδηλο...

ΠΙΝΑΚΕΣ*

French National Assembly

Election year	# of 1st round votes	% of 1st round vote	# of seats
<u>1986</u>	340,109	1.21%	0
<u>1988</u>	86,312	0.35%	0
<u>1993</u>	1,022,196	4.08%	0
<u>1997</u>	1,738,287	6.83%	7
<u>2002</u>	1,138,222	4.51%	3
<u>2007</u>	845,977	3.25%	4

Πίνακας 1

European Parliament Elections - France

Election year	Number of votes	% of overall vote	# of seats won
<u>1984</u>	680,080	3.37%	0
<u>1989</u>	1,922,945	10.59%	9
<u>1994</u>	574,806	2.95%	0
<u>1999</u>	1,715,450	9.72%	9
<u>2004</u>	1,271,394	7.41%	6
<u>2009</u>	2,803,759	16.28%	14

Πίνακας 2

Finland - Parliament Elections

Year	MPs	Votes	Share of votes
1983	2	43 754	1,47%
1987	4	115 988	4,03%
1991	10	185 894	6,82%
1995	9	181 198	6,52%
1999	11	194 846	7,27%
2003	14	223 846	8,01%
2007	15	234 429	8,5%

Πίνακας 3

* Όσοι πίνακες, σχήματα, χάρτες δεν έχουν ενσωματωμένη την πηγή της έχουν ληφθεί από την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia.

Finland - European parliament Elections

Year	MEPs	Votes	Share of votes
1996	1	170 670	7,6%
1999	2	166 786	13,4%
2004	1	172 844	10,4%
2009	2	206 439	12,4%

Πίνακας 4

Electoral results

Results since 2004 (year links to election page)				
Year	Type of Election	Votes	%	Mandates
<u>2004</u>	European	40,873	0.67	0
<u>2006</u>	<u>Athens Municipality</u>	3,822	1.39	0
<u>2006</u>	<u>Prefecture of Thessaloniki</u>	25,655	4.6	2
<u>2007</u>	Legislative	75,529	1.05	0
<u>2009</u>	European	178,964	3.49	1
<u>2009</u>	Legislative	173,439	2.53	0

Πίνακας 5

Αποτελέσματα ευρωεκλογών 1989

Κόμμα	Αρχηγός	Ψήφοι	%	Έδρες
<u>Νέα Δημοκρατία</u>	<u>Κωνσταντίνος Μητσοτάκης</u>	2.659.435	40,41	10
<u>ΠΑΣΟΚ</u>	<u>Ανδρέας Παπανδρέου</u>	2.366.460	35,96	9
<u>Συνασπισμός¹</u>	<u>Χαρίλαος Φλωράκης</u>	941.913	14,31	4
<u>Δημοκρατική Ανανέωση</u>	<u>Κωστής Στεφανόπουλος</u>	89.811	1,36	1
<u>ΕΠΕΝ</u>	<u>Χρυσάνθος Δημητριάδης</u>	77.095	1,17	-
<u>Οικολόγοι Εναλλακτικοί</u>		72.826	1,11	-
Ελλ. Δημοκρ. Οικολογικό Κίνημα	<u>Δημήτρης Κολλάτος</u>	69.429	1,05	-
Ελληνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα	<u>Γεράσιμος Αρσένης</u>	43.654	0,66	-
<u>ΚΚΕ Εσ. - Ανανεωτική Αριστερά</u>	<u>Γιάννης Μπανιάς</u>	41.790	0,63	-
Ελληνικό Ριζοσπαστικό Κίνημα	<u>Αντώνης Τρίτσης</u>	40.816	0,62	-
Οικολ. Κίνημα - Πολ. Αναγέννηση	<u>Κων/νος Παπανικόλας</u>	27.540	0,42	-
Χριστιανική Δημοκρατία	<u>Νίκος Ψαρουδάκης</u>	26.970	0,41	-
Κόμμα Φιλελευθέρων	<u>Νικήτας Βενιζέλος</u>	26.040	0,40	-
Άμεση Δημοκρατία	<u>Μανώλης Γλέζος</u>	25.150	0,38	-
<u>ΕΔΗΚ</u>	<u>Ιωάννης Ζίγδης</u>	18.313	0,28	-
Ενιαίο Εθνικιστικό Κίνημα	<u>Πολύδωρος Δάκογλου</u>	15.183	0,23	-
Νέοι Πολιτικοί		12.376	0,19	-
Ευρωπαϊκή Οικονομική Κίνηση		8.237	0,13	-
<u>ΑΚΕΠ</u>	<u>Αντώνης Χάλαρης</u>	7.527	0,12	-
<u>ΕΠΕΚΕ</u>	<u>Κωνσταντίνος Θάνος</u>	7.021	0,11	-
Κόμμα Εθνικών Αγωνιστών		4.263	0,07	-

Πίνακας 6

Αποτελέσματα των εκλογών της 8ης Απριλίου 1990		Ψήφοι		Έδρες	
		No.	%	+ - %	No. + -
<u>Νέα Δημοκρατία</u>	<u>Κωνσταντίνος Μητσοτάκης</u>	3.088.137	46,89%	+0,6%	150 +2
<u>Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ)</u>	<u>Ανδρέας Παπανδρέου</u>	2.543.042	38,61%	- 2,01%	123 -5
<u>Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου</u>	<u>Χαρίλαος Φλωράκης</u>	677.059	10,28%	- 0,69%	19 -2
<u>Συνδυασμός ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού (για τις μονοεδρικές)</u>		66.861	1,02%		4 -
<u>Οικολόγοι Εναλλακτικοί</u>		50.686	0,77%	+0,18	1 -
<u>Εμπιστοσύνη/Πεπρωμένο (Μουσουλμάνοι Ροδόπη/Ξάνθης)</u>		45.981	0,70		2
<u>Δημοκρατική Ανανέωση</u>	<u>Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος</u>	44.077	0,67%		1 +1
<u>Λοιπά</u>		70.365	1,1%	-	0 -
Έγκυρα ψηφοδέλτια		6.586.040	100,00		300
Άκυρα και λευκά ψηφοδέλτια		112.551			
Σύνολο ψηφισάντων		6.698.591			

Πίνακας 7

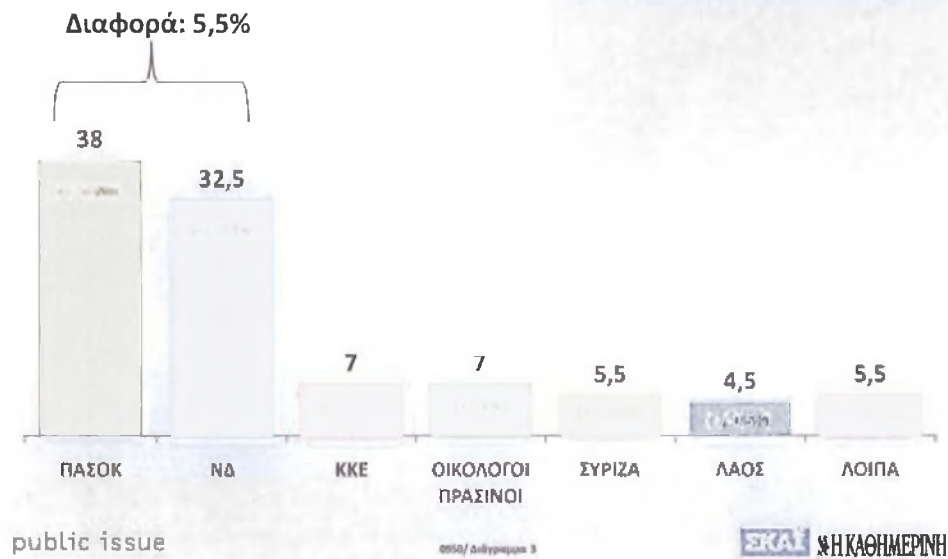
Αποτελέσματα των εκλογών της 18 Ιουνίου 1989		Ψήφοι			Έδρες	
		No.	%	+-%	No.	+-%
<u>Νέα Δημοκρατία</u>	<u>Κωνσταντίνος Μητσοτάκης</u>	2.887.488	44,3%	+3,5%	145	+19
<u>Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ)</u>	<u>Ανδρέας Παπανδρέου</u>	2.551.518	39,1%	-6,7%	125	-36
<u>Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου</u>	<u>Χαρίλαος Φλωράκης</u>	855.944	13,1%	+4,0%	28	+16
<u>Δημοκρατική Ανανέωση</u>	<u>Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος</u>	65.614	1,0%	-	1	-
<u>Εμπιστοσύνη (Ροδόπη)[1]</u>		34.145	0,5%	+0,2%	1	+1
<u>Εθνική Πολιτική Ένωση</u>		21.149	0,3%	-0,0%	-	-
<u>ΚΚΕ εσωτερικού - Ανανεωτική Αριστερά</u>		18.114	0,3%	-1,5%	0	-1
<u>Χριστιανική Δημοκρατία</u>		11.450	0,2%	-	-	-
<u>Κόμμα Φιλελευθέρων</u>		9.001	0,1%	-0,1%	0	-
<u>Οικολογικό Κίνημα</u>		2.079	0,1%	-	-	-
<u>Ένωση Δημοκρατικού Κέντρου</u>		7.770	0,1%	-	-	-
<u>Λοιπά</u>		50.836	0,8%	-	-	-
Έγκυροι ψήφοι		6.521.211	100,00		300	
Άκυροι ψήφοι		148.017				
Σύνολο		6.669.228				
		(84.5%)				

Πηγή: Thomas T. Mackie (January 1991). "General elections in Western Nations during 1989". *European Journal of Political Research* 19 (1): 157-162. doi:10.1111/j.1475-6765.1991.tb01182.x.

Πίνακας 8

ΣΧΗΜΑΤΑ

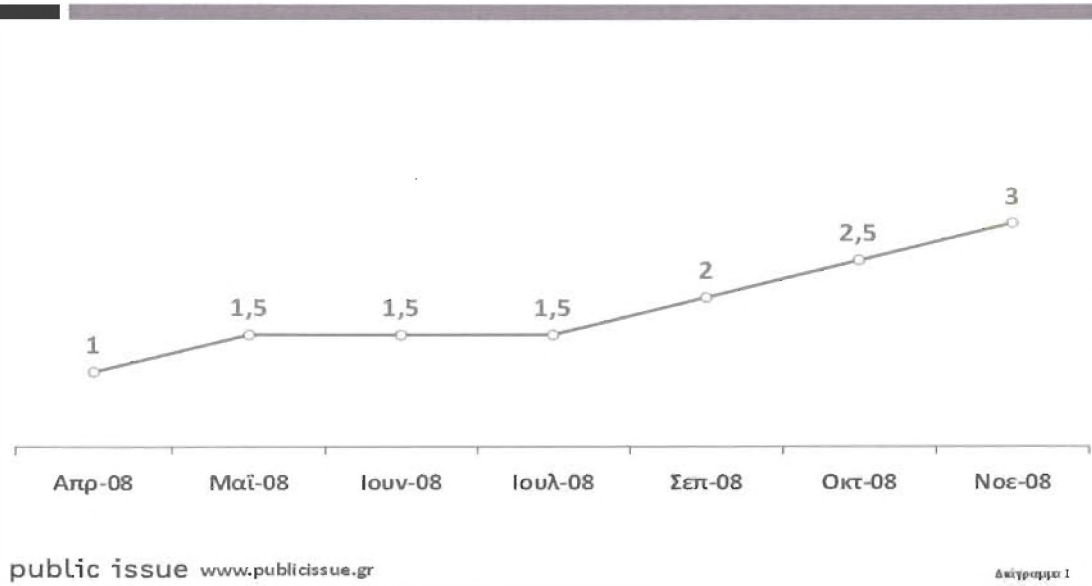
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΩΝ 7/6/09
 Παρασκευή 5/6/2009, ώρα: 15:00

Σχήμα 1

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΛΟΓΩΝ

Απρίλιος – Νοέμβριος 2008

Σχήμα 2

ΧΑΡΤΕΣ

Votes received by the Green League in municipal elections 2004 - Wikipedia

Χάρτης 1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ερωτηματολόγιο για την ιστορική διαδρομή και διάδραση του "πράσινου" ευρωπαϊκού και ελληνικού κινήματος.

- 1) Ποιοι οι λόγοι που η οικολογική και περιβαλλοντική σκέψη εμφανίστηκε στην Ελλάδα με μια δεκαετία καθυστέρησης σε σχέση με την κεντρική και βόρεια Ευρώπη;
- 2) Ποιοι οι λόγοι για τη γρήγορη αποσύνθεση του ελληνικού οικολογικού κινήματος και την διάλυση του βασικού κομματικού φορέα εκπροσώπησής του, των Οικολόγων Εναλλακτικών, τη δεκαετία του '90;
- 3) Σε ποιο πολιτικό και κοινωνικό πεδίο δραστηριοποιήθηκε το ανθρώπινο δυναμικό του ελληνικού οικολογικού και περιβαλλοντικού κινήματος ως την πολιτική επανενεργοποίησή του στον φορέα των Οικολόγων-Πράσινων στις αρχές της δεκαετίας που απέρχεται;
- 4) Οι Ο.Π. είναι μέλος του ευρωπαϊκού Πράσινου κόμματος. Ποια η σχέση του κόμματός σας με τα άλλα "πράσινα" ευρωπαϊκά κόμματα; Σχέση αντιπροσώπευσης του eco-greens στην Ελλάδα; Διαλεκτική σχέση μέσω οργανωμένης δομής με τα άλλα ευρωπαϊκά κόμματα ή απλώς υπάρχει μια "χαλαρή" καταγραφή συναντίληψης;
- 5) Που αποδίδεται την ανοδική πορεία των Οικολόγων-Πράσινων; Οφείλεται στην ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας στα περιβαλλοντικά ζητήματα ή στην αυξημένη δυσαρέσκεια των πολιτών για τα κόμματα που απαρτίζουν το μεταπολιτευτικό πολιτικό σύστημα;
Αποτίμηση των Ο.Π., στρατηγική για το μέλλον και οργανωτική δομή υποστήριξής της
- 6) Που οφείλεται η επιτυχία των Ο.Π. στις ευρωεκλογές, αλλά και η καταγραφή, τελικά, σημαντικά χαμηλότερα ποσοστών σε αυτές από τα σαφώς υψηλότερα ποσοστά που εκτιμούσαν κατά την προεκλογική περίοδο οι εταιρείες δημοσκοπήσεων;
- 7) Γιατί το κόμμα σας αποφάσισε την αλλαγή εκπροσώπησής του στα ΜΜΕ, εμφανίζοντας τον κ. Ν. Χρυσόγελο αντί του κ. Μ. Τρεμόπουλου, ως επικεφαλής της προσπάθειας των Ο.Π., εν όψει των Εθνικών Εκλογών;
- 8) Που, κατά τη γνώμη σας, οφείλεται η αποτυχία υπέρβασης του πλαφόν του 3% σε αυτές και της εισόδου του κόμματός σας στο εθνικό κοινοβούλιο;
- 9) Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι των κύριων τάσεων που συνθέτουν την πολιτική οικολογία και των Ο.Π. για το μέλλον, εν μέσω της παγκόσμια και ελληνικής πολυδιάστατης κρίσης, και ποια η στρατηγική επίτευξής των, κατά τη γνώμη σας;
- 10) Υπάρχουν, κατά την γνώμη σας, συγκεκριμένες καταστατικές και κυρίως οργανωτικές αλλαγές που απαιτούνται στους Ο.Π. για την υπηρετήση των στόχων και της στρατηγικής επίτευξης αυτών των στόχων που θέτεται για το άμεσο μέλλον; Πιστεύεται στην ενδυνάμωση της αρχής της εναλλαγής στο ηγετικό επίπεδο και σε

όλες τις βαθμίδες του κόμματος, καθώς και στην ύπαρξη συλλογικής ηγεσίας ως ένα άλλο παράδειγμα σε σχέση με την κλασική δομή - ιδιαίτερα - των ελληνικών κομμάτων, ή θεωρείται απαραίτητη μια καταστατική αλλαγή που θα προέβλεπε συνέχεια στην ηγεσία και συγκεκριμένο επικεφαλής για συγκεκριμένη περίοδο χρόνου, που θα έχει την κύρια ευθύνη για την λειτουργία και την απόδοση του κόμματος;

11) Ποιες πιστεύεται ότι είναι οι κυρίαρχες ιδεολογικές τάσεις εντός των Ο.Π., μετά και την ολοκλήρωση του 7ου τακτικού συνεδρίου σας; Πιστεύεται στην επίσημη θεσμοθέτησή τους;

12) Οι Ο.Π., αναφορικά στην περιβαλλοντική, διακυβέρνηση τάσσονται υπέρ της αποανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης, μιας σύνθεσης των δύο εννοιών και πολιτικών πρακτικών ή μεταθέτουν την επίλυση του συγκεκριμένου κομβικού διλήμματος στο μέλλον;

13) Τάσσεστε, ως κόμμα, υπέρ της πολιτικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε., κι αν η απάντησή σας είναι θετική υπό ποιες προϋποθέσεις, όρους και με ποιους τελικούς στόχους;

14) Η θέση του κ. Τρεμόπουλου για το "Μακεδονικό" ταυτίζεται με τη θέση του κόμματος ή ούτως ή άλλως πρόκειται για 2ης τάξης ζήτημα και πιθανές αποχρώσεις διαφορές θέσεων επί του θέματος που δε χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας;

15) Η ιδεολογική σας συγγένεια με την ανανεωτική αριστερά είναι τέτοια που μπορεί να οδηγήσει στην ίδρυση ενός νέου πολιτικού φορέα και ποια η άποψή σας γενικότερα για τις συνεργασίες, κι ειδικότερα για τις επερχόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές, αλλά και ποιοι οι συγκεκριμένοι στόχοι του κόμματος σας σε αυτές;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Η Παγκόσμια Χάρτα των Προάσεων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προοίμιο

Αρχές:

- Οικολογική Σοφία
- Κοινωνική Δικαιοσύνη
- Συμμετοχική Δημοκρατία
- Μη Βία
- Αειφορία (Βιωσιμότητα)
- Σεβασμός για την ποικιλομορφία

Πολιτική Δράση:

1. Δημοκρατία
2. Δικαιοσύνη /Ισότητα
3. Κλιματική Αλλαγή και Ενέργεια
- 4.Βιοποικιλότητα
5. Επιβολή αειφορικών αρχών στην παγκοσμιοποίηση της οικονομίας
6. Ανθρώπινα δικαιώματα
7. Τροφή και νερό
8. Αειφορικός σχεδιασμός
9. Ειρήνη και Ασφάλεια
- 10.Δρώντας παγκόσμια

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Εμείς, ως πολίτες του κόσμου και μέλη του παγκόσμιου πράσινου κινήματος,

Ενωμένοι στη συναίσθησή μας ότι είμαστε εξαρτημένοι από τη ζωτικότητα, ποικιλότητα και ομορφιά της Γης και ότι αποτελεί ευθύνη μας να τις κληροδοτήσουμε, αναλλοίωτες ή και βελτιωμένες, στη γενιά που θα ακολουθήσει,

Διαβλέποντας ότι τα κυρίαρχα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης, βασισμένα στο δόγμα της οικονομικής ανάπτυξης με οποιοδήποτε τίμημα και στην υπέρμετρη και σπάταλη χρήση φυσικών πόρων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η φέρουσα ικανότητα της γης, δημιουργούν ακραία υποβάθμιση του περιβάλλοντος και μαζικές εξαφανίσεις ειδών,

Αναγνωρίζοντας τον εκτεταμένο ανθρώπινο πόνο που προκαλούν η αδικία, ο ρατσισμός, η φτώχεια, η άγνοια, η διαφθορά, το έγκλημα και η βία, οι ένοπλες συγκρούσεις και το κυνήγι του βραχυπρόθεσμου κέρδους,

Αποδεχόμενοι το μερίδιο ευθύνης των αναπτυγμένων χωρών για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, κατά την προώθηση των οικονομικών και πολιτικών τους στόχων,

Κατανοώντας ότι η μακραίωνη αποικιοκρατία και εκμετάλλευση έχει εξαθλιώσει πλήθος λαών και κοινωνιών σε όλο τον κόσμο, δημιουργώντας ένα οικολογικό χρέος των πλουσίων χωρών προς εκείνες που έχασαν τον πλούτο τους,

Αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις για κλείσιμο του χάσματος πλουσίων και φτωχών και οικοδόμηση θεσμών πολιτικής συμμετοχής, που θα βασίζονται στην ισότητα δικαιωμάτων για όλους σε κάθε τομέα της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής,

Πεπεισμένοι ότι, χωρίς ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, πραγματική δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει,

Μεριμνώντας για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς,

Αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα των ιθαγενών λαών και τη συμβολή τους στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά, όπως και τα δικαιώματα κάθε μειονότητας και καταπιεσμένου λαού στον ιδιαίτερο πολιτισμό τους, τη θρησκεία τους, την οικονομική και πολιτισμική τους ζωή,

Πεπεισμένοι ότι η συνεργασία, και όχι ο ανταγωνισμός, αποτελεί προϋπόθεση για να διασφαλίσουμε ανθρώπινα δικαιώματα όπως τροφή με πραγματική θρεπτική αξία, κατάλληλη στέγη, υγεία, εκπαίδευση, αξιοπρεπή εργασία, ελευθερία λόγου, πόσιμο νερό και φυσικό περιβάλλον χωρίς υποβάθμιση,

Συνειδητοποιώντας ότι το περιβάλλον δεν γνωρίζει κρατικά σύνορα,

και

Έκινώντας από τη Διακήρυξη της Παγκόσμιας Συνάντησης των Πράσινων στο Ρίο το 1992,

Επιβεβαιώνουμε την ανάγκη ριζικών αλλαγών στις στάσεις και αξίες των ανθρώπων αλλά και στον τρόπο ζωής και παραγωγής.

Διακηρύσσουμε ότι η νέα χιλιετία προσφέρει ένα ορόσημο για την έναρξη αυτού του μετασχηματισμού.

Δηλώνουμε αποφασισμένοι να προωθήσουμε μια συνολική αντίληψη για τη βιωσιμότητα, που να:

- Προστατεύει και αποκαθιστά την ακεραιότητα των οικοσυστημάτων του πλανήτη μας, με ιδιαίτερη μέριμνα για τη βιοποικιλότητα και τις φυσικές διεργασίες που συντηρούν τη ζωή.
- Αναγνωρίζει την αλληλεξάρτηση όλων των οικολογικών, κοινωνικών και οικονομικών διεργασιών.
- Εξισορροπεί τα ατομικά συμφέροντα με το κοινό καλό.
- Εναρμονίζει την ελευθερία με την ευθύνη.
- Καλωσορίζει την ποικιλομορφία σε πλαίσιο ενότητας.
- Συμφιλιώνει τους βραχυπρόθεσμους στόχους με τους μακροπρόθεσμους σκοπούς.
- Εξασφαλίζει ότι οι μελλοντικές γενιές θα έχουν ίδια δικαιώματα με τη σημερινή στα οφέλη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Επιβεβαιώνουμε την αμοιβαία ευθύνη μεταξύ μας, προς την ευρύτερη κοινότητα της ζωής και προς τις επόμενες γενιές.

Δεσμευόμαστε, ως πράσινα κόμματα και πολιτικά κινήματα απ' όλον τον κόσμο, να εφαρμόσουμε τις αλληλένδετες αυτές αρχές για να δημιουργήσουμε μια παγκόσμια συνεργασία για την υποστήριξη της υλοποίησής τους.

ΑΡΧΕΣ

Οι πολιτικές των Πράσινων βασίζονται στις αρχές που ακολουθούν:

-Οικολογική Σοφία

Αναγνωρίζουμε ότι οι άνθρωποι αποτελούν μέρος του φυσικού κόσμου και αντιμετωπίζουμε με σεβασμό τις ιδιαίτερες αξίες όλων των μορφών ζωής, χωρίς να εξαιρούμε τα μη ανθρώπινα είδη.

Αποδεχόμαστε τη σοφία των ιθαγενών πληθυσμών σε όλο τον κόσμο, ως φρουρών της γης και του πλούτου της.

Δεν λησμονούμε την εξάρτηση της ανθρώπινης κοινωνίας από τους οικολογικούς πόρους του πλανήτη και το χρέος της να διασφαλίζει την ακεραιότητα των οικοσυστημάτων και να προστατεύει τη βιοποικιλότητα και τη διατήρηση των συστημάτων που συντηρούν τη ζωή.

Αυτό απαιτεί:

- να μάθουμε να διαβιώνουμε μέσα στα όρια που θέτουν η οικολογία του πλανήτη και οι φυσικοί του πόροι.
- να προστατεύσουμε τα ζώα και τα φυτά αλλά και την ίδια τη ζωή που στηρίζεται στα βασικά στοιχεία της φύσης: γη, νερό, αέρα και ήλιο.
- να ακολουθούμε το δρόμο της σύνεσης -όπου η γνώση μας είναι περιορισμένη- ώστε να διασφαλίσουμε ότι οι φυσικοί πόροι του πλανήτη θα συνεχίσουν να υπάρχουν σε αφθονία για την παρούσα και τις μέλλουσες γενιές.

-Κοινωνική Δικαιοσύνη

Αναγνωρίζουμε ότι το κλειδί για κοινωνική δικαιοσύνη είναι η δίκαιη κατανομή των κοινωνικών και φυσικών πόρων, σε τοπικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, ώστε οι βασικές

ανθρώπινες ανάγκες να καλύπτονται για όλους άνευ όρων και όλοι οι πολίτες να έχουν διασφαλισμένη κάθε ευκαιρία για προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη.

Διακηρύσσουμε ότι δεν υπάρχει κοινωνική δικαιοσύνη χωρίς περιβαλλοντική, ούτε και περιβαλλοντική δικαιοσύνη χωρίς κοινωνική.

Αυτό απαιτεί:

- Δίκαιη οργάνωση του κόσμου και σταθερή παγκόσμια οικονομία, που θα γεφυρώσει το χάσμα πλούσιων και φτωχών, τόσο διεθνώς όσο και στο εσωτερικό κάθε χώρας. Επίσης θα εξισορροπήσει τη ροή πόρων από το Νότο προς το Βορρά και θα ανακουφίσει τις φτωχές χώρες από τα βάρη των χρεών, που εμποδίζουν την ανάπτυξη τους.
- Εκρίζωση της φτώχειας, ως ηθική, κοινωνική, οικονομική και οικολογική επιταγή
- Εξάλειψη του αναλφαβητισμού
- Μια νέα αντίληψη πολιτικών δικαιωμάτων, βασισμένα σε ίσα δικαιώματα όλων των ατόμων ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, ηλικία, θρησκεία, εθνοτική ή εθνική προέλευση, σεξουαλικό προσανατολισμό, αναπηρία, οικονομική κατάσταση ή υγεία

-Συμμετοχική Δημοκρατία

Αγωνιζόμαστε για μια δημοκρατία όπου κάθε πολίτης θα έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του και θα είναι σε θέση να συμμετέχει άμεσα στις περιβαλλοντικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή του. Έτσι, η εξουσία και η ευθύνη θα επικεντρώνονται στις τοπικές και περιφερειακές κοινότητες και θα εκχωρούνται σε υψηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαίο.

Αυτό απαιτεί:

- Ενδυνάμωση κάθε ατόμου, με την παροχή πρόσβασης σε όλες τις πληροφορίες που συνδέονται με μια απόφαση αλλά και καθολικής πρόσβασης στην εκπαίδευση ώστε να γίνεται εφικτή η συμμετοχή.
- Αναίρεση των ανισοτήτων στην κατανομή πλούτου και πολιτικής δύναμης, που αποτελούν εμπόδια στη συμμετοχή.
- Δημιουργία θεσμών άμεσης δημοκρατίας που να δίνουν δυνατότητες απευθείας λήψης των αποφάσεων από τους άμεσα ενδιαφερόμενους και να βασίζονται σε συστήματα που να ενθαρρύνουν την ενεργοποίηση των πολιτών, την εθελοντική δράση και την κοινοτική υπευθυνότητα.
- Δυναμική υποστήριξη στην παροχή φωνής και στους νέους, με εκπαίδευση, ενθάρρυνση και υποβοήθηση της συμμετοχής τους σε κάθε τομέα της πολιτικής ζωής, περιλαμβανομένης της συμμετοχής σε όλους τους θεσμούς που λαμβάνουν αποφάσεις.
- Όλοι οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι να είναι προσηλωμένοι στις αρχές της διαφάνειας, της ειλικρίνειας και της λογοδοσίας προς την κοινωνία.
- Όλα τα εκλογικά συστήματα να είναι διαφανή και δημοκρατικά, και να κατοχυρώνεται αυτό από τη νομοθεσία.
- Σε όλα τα εκλογικά συστήματα, κάθε ενήλικος να έχει ισοδύναμη ψήφο.
- Όλα τα εκλογικά συστήματα να βασίζονται στην αναλογική εκπροσώπηση και όλες οι εκλογικές διαδικασίες να επιχορηγούνται από δημόσιους πόρους, με επιβολή αυστηρών ορίων και πλήρους διαφάνειας στις δωρεές εταιρειών και ιδιωτών προς υποψηφίους.
- Όλοι οι πολίτες να έχουν το δικαίωμα ένταξης στο πολιτικό κόμμα της επιλογής τους, στα πλαίσια ενός πολυκομματικού συστήματος.

-Μη Βία

Διακηρύσσουμε την προσηλωσή μας στη μη βία και αγωνιζόμαστε για μια κουλτούρα

ειρήνης και συνεργασίας ως θεμέλιο της παγκόσμιας ασφάλειας στις διακρατικές σχέσεις, στο εσωτερικό κάθε κοινωνίας και ανάμεσα στα άτομα.

Πιστεύουμε ότι η ασφάλεια δεν πρέπει να εστιάζεται στη στρατιωτική ισχύ αλλά στη συνεργασία, την υγιή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, την περιβαλλοντική ασφάλεια και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτό απαιτεί:

- Συνολική αντίληψη για την παγκόσμια ασφάλεια, με προτεραιότητα στις οικονομικές, οικολογικές, ψυχολογικές και πολιτιστικές πλευρές των συγκρούσεων, αντί για την παραδοσιακή αντίληψη που στηρίζεται πρωταρχικά στη στρατιωτική ισορροπία δυνάμεων.
- Παγκόσμιο σύστημα ασφαλείας, ικανό να προλαμβάνει, να διαχειρίζεται και να επιλύει διαμάχες.
- Αनाίρεση των αιτιών του πολέμου, μέσω κατανόησης και σεβασμού προς τις άλλες κουλτούρες, εκρίζωσης του ρατσισμού, προώθησης της ελευθερίας και δημοκρατίας και τερματισμού της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Επιδίωξη γενικού και πλήρους αφοπλισμού, κυρίως μέσω διεθνών συμφωνιών που θα διασφαλίζουν πλήρη και οριστική απαγόρευση πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων, ναρκών κατά προσωπικού και όπλων απεμπλουτισμένου ουρανίου.
- Ενίσχυση του ΟΗΕ, ώστε να αποτελέσει τον παγκόσμιο οργανισμό διαχείρισης συγκρούσεων και διαφύλαξης της ειρήνης.
- Επιδίωξη αυστηρού κώδικα δεοντολογίας για τις εξαγωγές όπλων σε χώρες όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται.

-Αειφορία (Βιωσιμότητα)

Αναγνωρίζουμε τα πεπερασμένα περιθώρια της ανθρώπινης κοινωνίας για υλική επέκταση στο χώρο της βιόσφαιρας, καθώς και την ανάγκη να διατηρήσουμε τη βιοποικιλότητα, με αειφόρο χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων και υπεύθυνη χρήση των μη ανανεώσιμων.

Πιστεύουμε ότι, για να επιτευχθεί η αειφορία αλλά και να καλυφθούν οι ανάγκες της σημερινής και των επόμενων γενεών με τους πεπερασμένους φυσικούς πόρους που διαθέτει η Γη, χρειάζεται να αναχαιτίσουμε και να αντιστρέψουμε τη συνεχιζόμενη αύξηση στην παγκόσμια κατανάλωση, τον πληθυσμό και τις οικονομικές ανισότητες.

Αναγνωρίζουμε ότι η αειφορία θα είναι ανέφικτη, όσο η φτώχεια συνεχίζεται.

Αυτό απαιτεί:

- Διασφάλιση ότι οι πλούσιοι θα περιορίσουν την κατανάλωση τους ώστε να μείνει για τους φτωχότερους ένα δίκαιο μερίδιο από τους φυσικούς πόρους του πλανήτη.
- Επανακαθορισμό της έννοιας του πλούτου, με επικέντρωση στην ποιότητα ζωής παρά στη δυνατότητα υπερκατανάλωσης.
- Παγκόσμια οικονομία προσανατολισμένη στις ανάγκες όλων, όχι στην απληστία μιας μειοψηφίας, με δυνατότητα στη σημερινή γενιά να καλύπτει τις ανάγκες της χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις ανάγκες των επόμενων γενεών.
- Εξάλειψη των αιτιών της πληθυσμιακής αύξησης με την παροχή σε όλους οικονομικής διασφάλισης, πρόσβασης στη βασική εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας, και δυνατότητων σε άντρες και γυναίκες να ελέγχουν περισσότερο τη γονιμότητά τους.
- Επανακαθορισμό του ρόλου και των ευθυνών των πολυεθνικών εταιριών ώστε να ενισχυθούν οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Εφαρμογή μηχανισμών φορολόγησης και ελέγχου των κερδοσκοπικών χρηματοοικονομικών κινήσεων κεφαλαίων.

- Διασφάλιση ότι οι τιμές αγοράς των προϊόντων και υπηρεσιών ενσωματώνουν πλήρως το περιβαλλοντικό κόστος παραγωγής και κατανάλωσής τους.
- Αποδοτικότερη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων, ανάπτυξη και αξιοποίηση περιβαλλοντικά αποδεκτών τεχνολογιών.
- Ενθάρρυνση οικονομικής αυτοδυναμίας σε τοπική κλίμακα στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, ώστε να δημιουργηθούν ευήμερες κοινότητες που να ικανοποιούν τις προσδοκίες των μελών τους.
- Αναγνώριση του κεντρικού ρόλου της νεανικής κουλτούρας και ενθάρρυνση στάσεων βιωσιμότητας στα πλαίσιά της.

-Σεβασμός στη Διαφορετικότητα

Τιμούμε την πολιτιστική, γλωσσική, εθνοτική, σεξουαλική, θρησκευτική και πνευματική διαφορετικότητα, σε πλαίσια αίσθησης προσωπικής ευθύνης απέναντι σε όλα τα πλάσματα.

Υπερασπιζόμαστε το δικαίωμα όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων να ζουν σε περιβάλλον που να στηρίζει την αξιοπρέπεια, τη σωματική υγεία και την πνευματική ευεξία.

Πρωθούμε τη δημιουργία θετικών και υπεύθυνων σχέσεων αλληλοσεβασμού, πέρα από διαχωριστικές γραμμές, σε πνεύμα πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

Αυτό απαιτεί:

- Αποδοχή του δικαιώματος των ιθαγενών πληθυσμών στα βασικά μέσα επιβίωσής τους, οικονομικά και πολιτιστικά. Περιλαμβάνονται εδώ τα δικαιώματα στη γη τους και στον αυτοκαθορισμό τους, αλλά και η αναγνώριση της συνεισφοράς τους στην κοινή κληρονομιά του εθνικού και παγκόσμιου πολιτισμού.
- Αναγνώριση του δικαιώματος των εθνικών και πολιτιστικών μειονοτήτων να αναπτύσσουν χωρίς διακρίσεις την κουλτούρα, τη θρησκεία και τη γλώσσα τους και να συμμετέχουν πλήρως στη νομική, κοινωνική και πολιτιστική διάσταση των δημοκρατικών διαδικασιών.
- Σεβασμό και αναγνώριση δικαιωμάτων για τις σεξουαλικές μειονότητες.
- Ισότητα γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής.
- Σοβαρή ενεργοποίηση της νεανικής κουλτούρας ως πολύτιμη συνεισφορά στο Πράσινο όραμά μας και αποδοχή του γεγονότος ότι οι νέοι έχουν ξεχωριστές ανάγκες και τρόπους έκφρασης.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

1. Δημοκρατία

Η πλειοψηφία της ανθρωπότητας ζει σε χώρες με αντιδημοκρατικά καθεστάτα, όπου η διαφθορά είναι ανεξέλεγκτη, τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπατούνται και η λογοκρισία του Τύπου αποτελεί συνηθισμένο φαινόμενο. Στις ανεπτυγμένες δημοκρατίες η διαφθορά έχει λιγότερο εμφανείς μορφές, με συγκέντρωση των μέσων ενημέρωσης σε λίγα χέρια, εξάρτηση του πολιτικού κόσμου από "χορηγίες" επιχειρηματιών, συστηματικό αποκλεισμό εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών μειονοτήτων αλλά και εκλογικά συστήματα που οδηγούν σε διακρίσεις απέναντι στις εναλλακτικές ιδέες και τα μικρά και νέα κόμματα.

Εμείς οι Πράσινοι

1.1 Δίνουμε προτεραιότητα στην ενθάρρυνση και ενίσχυση των κινημάτων βάσης και των άλλων οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, που εργάζονται σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό ως το παγκόσμιο, για διακυβέρνηση δημοκρατική, διαφανή και υπόλογη στους πολίτες.

- 1.2** Υποστηρίζουμε ενεργά τη νέα γενιά να αποκτήσει λόγο για τα πράγματα, ενθαρρύνοντας, εκπαιδεύοντας και υποβοηθώντας τη συμμετοχή των νέων σε κάθε τομέα της πολιτικής δραστηριότητας.
- 1.3** Θα αγωνιστούμε για τον εκδημοκρατισμό των σχέσεων μεταξύ των φύλων, προωθώντας κατάλληλες ρυθμίσεις που θα επιτρέψουν σε γυναίκες και άντρες να συμμετάσχουν ισότιμα στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό πεδίο.
- 1.4** Πιέζουμε για άμεση επικύρωση της Σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Αξιωματούχων στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Σχέσεις.
- 1.5** Στηρίζουμε το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα επίσημα στοιχεία και το δικαίωμα για ελεύθερα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης.
- 1.6** Θα εργαστούμε για γενίκευση της πρόσβασης στην ηλεκτρονική επικοινωνία και πληροφορική, τουλάχιστο για το ραδιόφωνο και για κοινόχρηστο Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο σε επίπεδο κοινότητας. Θα εργαστούμε επίσης για τη φθηνότερη δυνατή πρόσβαση στις τεχνολογίες αυτές.
- 1.7** Στηρίζουμε δίκαιο και μη θρησκευτικό δικαστικό σύστημα, που θα κατοχυρώνει την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και θα διασφαλίζει την αναλογικότητα εγκλήματος και ποινής.
- 1.8** Υποστηρίζουμε τη δημόσια επιχορήγηση των εκλογικών διαδικασιών, με διασφάλιση ότι όλες οι προεκλογικές δωρεές προς υποψηφίους, όπου ο νόμος τις επιτρέπει, θα διέπονται από πλήρη διαφάνεια με ανώτατα όρια εισφοράς τόσο για άτομα όσο και για εταιρείες.
- 1.9** Αμφισβητούμε την κυριαρχία των επιχειρήσεων στους θεσμούς διακυβέρνησης, ιδιαίτερα εκεί όπου οι πολίτες αποστερούνται του δικαιώματος συμμετοχής στις πολιτικές διαδικασίες.
- 1.10** Στηρίζουμε την διάκριση των εξουσιών σε εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική και το διαχωρισμό θρησκείας και κράτους.
- 1.11** Στηρίζουμε την ανάπτυξη και ισχυροποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- 1.12** Στηρίζουμε την αναδιοργάνωση των κρατικών θεσμών για εκδημοκρατισμό και μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, στην υπηρεσία των στόχων της λαϊκής κυριαρχίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Δικαιοσύνη / Ισότητα

Οι διαφορές στο επίπεδο διαβίωσης και ευκαιριών στον κόσμο είναι σήμερα αφόρητες. Τα 2.5 τρισεκατομμύρια δολάρια του χρέους του Τρίτου Κόσμου αποτελούν ρεκόρ όλων των εποχών, την ώρα που οι χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. διαθέτουν για βοήθεια μόλις το 0.23% του ΑΕΠ τους. Το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού της γης απολαμβάνει πάνω από το 80% των εισοδημάτων, την ίδια στιγμή που 1.2 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε απόλυτη ένδεια (με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα). 125 εκατομμύρια παιδιά δεν παρακολουθούν ποτέ σχολείο και 880 εκατομμύρια άνθρωποι αγνοούν γραφή και ανάγνωση. Πάνω από τα δύο τρίτα των αναλφάβητων είναι γυναίκες, όπως γυναίκες είναι και το 60% των φτωχών. Η αύξηση του πληθυσμού έχει επιβραδυνθεί αλλά αναμένεται να προσθέσει ακόμα 2-3 δισεκατομμύρια ανθρώπους μέχρι το 2050. Ασθένειες όπως το AIDS και η φυματίωση καταγράφουν ανοδική τάση.

Εμείς οι Πράσινοι

- 2.1** Θα εργαστούμε για αύξηση της επίσημης βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και επικέντρωσή της στους φτωχότερους των φτωχών, με τις προτεραιότητες να καθορίζονται σε συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες.
- 2.2** Θα εργαστούμε για να βελτιώσουμε τα δικαιώματα, την κοινωνική θέση, την παιδεία και την πολιτική συμμετοχή των γυναικών.
- 2.3** Δεσμευόμαστε στο στόχο για καθολική πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι το 2015, με χρηματοδότηση από αύξηση βοήθειας και απάλειψη χρεών.

2.4 Θα εργαστούμε για τη διαγραφή του χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών, ιδιαίτερα των φτωχότερων. Υποστηρίζουμε τη χρήση κινήτρων που θα διασφαλίζουν ότι τα οφέλη από την απάλειψη χρεών θα διοχετεύονται σε μείωση της φτώχειας και περιβαλλοντική προστασία και ότι θα υπάρχουν διαφανείς και ελέγξιμες διαδικασίες με συμμετοχή των ενδιαφερομένων κοινοτήτων.

2.5 Θα επιχειρήσουμε συντονισμένες προσπάθειες για την καταπολέμηση των μεγάλων γενικευμένων επιδημιών, με προτεραιότητα το AIDS, τη φυματίωση και την ελονοσία, ιδιαίτερα στην Αφρική όπου απαιτείται διπλή προσπάθεια τόσο για καθολική πρόσβαση σε αποτελεσματικές θεραπείες χαμηλού κόστους όσο και για αποκατάσταση της οικονομικής προόδου, ιδίως μέσω της εκπαίδευσης.

2.6 Αναγνωρίζουμε το δικαίωμα για αποζημίωση εκείνων που αποστερούνται την πρόσβαση στους φυσικούς τους πόρους, λόγω αναγκαστικής μετακίνησης από περιβαλλοντική καταστροφή ή από ανθρώπινες παρεμβάσεις όπως αποικιοποίηση και μεταναστεύσεις.

2.7 Θα επανεξετάσουμε τη σχέση μεταξύ αποκλειστικής ιδιοκτησίας γης και αποκλειστικής χρήσης των φυσικών της πόρων, ώστε να χαλιναγωγήσουμε τις καταχρήσεις εις βάρος του περιβάλλοντος και να διευρύνουμε σε όλους, ιδιαίτερα στους ιθαγενείς πληθυσμούς, την πρόσβαση στα βασικά μέσα διαβίωσης.

2.8 Θα εργαστούμε να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι άντρες, γυναίκες και παιδιά μπορούν να αποκτήσουν μια βασική οικονομική δυνατότητα χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουν σε δραστηριότητες που τους βλάπτουν, όπως η πορνογραφία, η πορνεία και η πώληση ανθρώπινων οργάνων.

2.9 Δεσμευόμαστε να εργαστούμε για δικαιότερη κατανομή ευημερίας και για ίσες ευκαιρίες στο εσωτερικό κάθε κοινωνίας, αναγνωρίζοντας ότι και στις ανεπτυγμένες κοινωνίες οι αριθμοί των φτωχών και περιθωριοποιημένων αυξάνουν διαρκώς.

2.10 Θα υπερασπιστούμε και θα προωθήσουμε τα ανθρώπινα, κοινωνικά, και περιβαλλοντικά δικαιώματα των εγχρώμων.

3. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια

Η δεκαετία του 1990 είχε τις εννιά από τις δέκα θερμότερες καταγεγραμμένες χρονιές όλων των εποχών. Τα επίπεδα διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα βρίσκονται στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων 15 εκατομμυρίων ετών. Ακραία καιρικά φαινόμενα εμφανίζονται όλο και συχνότερα, με χιλιάδες νεκρούς και εκατομμύρια αστέγους. Φαινόμενα όπως ο εκτεταμένος αποχρωματισμός και ο θάνατος των κοραλλιών, που πρωτοεμφανίστηκε το 1998, θα είναι τελείως συνηθισμένα σε 20 χρόνια. Οι ειδικοί του Διακυβερνητικού Πάνελ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) βεβαιώνουν επίσημα ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη έχει ήδη αρχίσει και ότι ανθρώπινες δραστηριότητες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τις αλλαγές αυτές. Η θερμοκρασία της Γης αναμένεται να ανέβει άλλους 1-5 βαθμούς Κελσίου τον 21ο αιώνα. Η στάθμη της θάλασσας ανεβαίνει ήδη και θα συνεχίσει την άνοδό της για τα επόμενα 500 χρόνια, κατακλύζοντας πολλές από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιφέρειες του πλανήτη. Κλιματικές καταστροφές μας περιμένουν στη γωνία, αν δεν δράσουμε άμεσα.

Εμείς οι Πράσινοι

3.1 Υιοθετούμε το στόχο για μείωση των επιπέδων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα σε 450 ppm το συντομότερο δυνατόν, όπως ζητά το I.P.C.C. Οι ανεπτυγμένες χώρες χρειάζεται να εκπληρώσουν όχι μόνο το Πρωτόκολλο του Κιότο (μείωση 5.2% σε παγκόσμιο επίπεδο μέχρι το 2010, με περικοπές 8% για την Ευρωπαϊκή Ένωση και 6% για τις Η.Π.Α.) που είναι γενικά ανεπαρκές, παρότι βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά και μειώσεις της τάξης του 20-30% μέχρι το 2020, ώστε στόχοι μειώσεων κατά 70-90% να είναι εφικτοί ως τα τέλη του 21ου αιώνα. Επιπρόσθετη δράση απαιτείται για τις εκλύσεις και των άλλων αερίων του θερμοκηπίου.

3.2 Πιέζουμε να τεθεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο του Κιότο εναρμονισμένο με το στόχο αυτό, και επιμένουμε οι κανόνες εφαρμογής να οδηγούν σε πραγματικές μειώσεις εκλύσεων από βιομηχανικές πηγές στις ανεπτυγμένες χώρες, περιλαμβάνοντας και σύστημα κυρώσεων για περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

3.3 Θα εργαστούμε για να εγκαθιδρύσουμε διεθνές πλαίσιο καταγραφής για τις εκλύσεις των πολυεθνικών εταιριών, συνδεδεμένο με παγκόσμιους φόρους άνθρακα και παγκόσμιες περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις.

3.4 Θα εργαστούμε σκληρά προκειμένου να διασφαλίσουμε πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών στην αποδοτικότερη, καταλληλότερη και φιλικότερη στο περιβάλλον τεχνολογία, με έντονη προτεραιότητα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αλλά και αποδοχή εκ μέρους τους των Συμβάσεων για την Κλιματική Αλλαγή ώστε να διασφαλιστούν δράσεις με πληρότητα και παγκόσμια εμβέλεια. Οι αρχές της δικαιοσύνης και ισότητας οφείλουν να βρίσκονται στο επίκεντρο κάθε διαπραγμάτευσης για την κλιματική αλλαγή και κάθε σχετικού μέτρου.

3.5 Είμαστε αντίθετοι σε κάθε επέκταση της χρήσης πυρηνικής ενέργειας και θα εργαστούμε για χρονοδιάγραμμα κατάργησής της το συντομότερο δυνατόν.

3.6 Υποστηρίζουμε την έγκληση για μορατόριουμ στην αναζήτηση και εκμετάλλευση νέων κοιτασμάτων πετρελαιοειδών και άνθρακα.

3.7 Είμαστε αντίθετοι στην υλοτόμηση δασών μεγάλης ηλικίας, με την επισήμανση ότι τα δάση αυτά αποτελούν τα περιεκτικότερα σε άνθρακα οικοσυστήματα του πλανήτη και είναι ζωτικής σημασίας για τους ιθαγενείς, πλούσια σε φυτική και ζωική ζωή, και αναντικατάστατα με τα μέτρα του ανθρώπινου χρόνου.

3.8 Προωθούμε δεντροφυτεύσεις με ποικιλία ειδών αλλά όχι μονοκαλλιέργειες, ως βραχυπρόθεσμο μέτρο για τη δέσμευση άνθρακα με πολλά παράλληλα οφέλη για το περιβάλλον.

3.9 Προωθούμε την επιβολή φόρων στη μη ανανεώσιμη ενέργεια, με διοχέτευση των εσόδων στην προώθηση της ανανεώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής εξοικονόμησης.

3.10 Στηρίζουμε την έρευνα για χρήση περιβαλλοντικά αποδεκτών πηγών ενέργειας και την τεχνολογική εξέλιξη της οικολογικής ηλεκτροπαραγωγής.

3.11 Προωθούμε τεχνολογίες ενεργειακής αποδοτικότητας και πράσινη υποδομή ηλεκτρισμού σε κάθε χώρα αλλά και διεθνώς, με δωρεάν μεταφορά τεχνογνωσίας ή διάθεσή της σε συμβολική τιμή. Το κόστος αυτό αποτελεί μέρος των οικονομικών επιβαρύνσεων για τις σημερινές εκλύσεις των δυτικών χωρών.

4. Βιοποικιλότητα

Τα υγιή οικοσυστήματα είναι θεμελιώδη για την ανθρώπινη ζωή, φαίνεται όμως ότι έχουμε ξεχάσει τη σχέση μεταξύ φύσης και κοινωνίας. Ο ρυθμός εξαφάνισης των ειδών είναι 100 μέχρι 1000 φορές υψηλότερος από ό,τι πριν την εμφάνιση του ανθρώπου. Μόλις 20% των αρχικών δασών του πλανήτη παραμένει σχετικά αδιατάρακτο. Το 60% των αποθεμάτων ψαριών απειλούνται από υπεραλίευση. Εισβολές φυτών, ζώων και ασθενειών από άλλα οικοσυστήματα γίνονται όλο και συχνότερες. Πίσω από την καταστροφή ενδιαιτημάτων και τις εξαφανίσεις ειδών βρίσκεται η βιομηχανική και αγροτική ανάπτυξη που παράλληλα επιδεινώνει την κλιματική αλλαγή, τις παγκόσμιες ανισότητες και την καταστροφή ιθαγενών πολιτισμών και των μέσων διαβίωσής τους. Οι αγροτικές μονοκαλλιέργειες, όπως προωθούνται από τις αγροχημικές επιχειρήσεις και επιταχύνονται από τις γενετικές τροποποιήσεις και τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας για οργανισμούς της φύσης, θέτουν σε κίνδυνο τη γεωργική και κτηνοτροφική βιοποικιλότητα, αυξάνοντας κατακόρυφα την ευπάθεια στις διάφορες ασθένειες.

Εμείς οι Πράσινοι

4.1 Θα αντιταχθούμε με όλη μας τη δύναμη στην καταστροφική για το περιβάλλον αγροτική και βιομηχανική ανάπτυξη και θα δώσουμε προτεραιότητα στην προστασία των

αυτόχθονων φυτών και ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον, κατά το δυνατόν σε ευρείς θύλακες.

4.2 Θα εργαστούμε για την κατάργηση των επιχορηγήσεων σε καταστροφικές για το περιβάλλον δραστηριότητες όπως υλοτομία, εκμετάλλευση ορυκτών καυσίμων, κατασκευή φραγμάτων, εξορυκτικές δραστηριότητες, γενετική μηχανική και γεωργία με μονοκαλλιέργειες.

4.3 Θα προωθήσουμε οικολογικές πολιτικές στην αγορά, για προϊόντα όπως η ξυλεία, βασισμένες πάνω στις αυστηρότερες προδιαγραφές αειφορίας, σε συνδυασμό με αξιόπιστη σήμανση για τους καταναλωτές.

4.4 Υποστηρίζουμε ανταλλαγές του τύπου "διαγραφή χρεών έναντι μέτρων προστασίας της φύσης", με προϋπόθεση τη συναίνεση των ενδιαφερόμενων ιθαγενών ή άλλων τοπικών κοινοτήτων.

4.5 Προωθούμε την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος όπου αυτό έχει υποβαθμιστεί και τον καθαρισμό από τοξικά των ενεργών ή ανενεργών στρατιωτικών και βιομηχανικών ζωνών σε όλο τον κόσμο.

4.6 Υπογραμμίζουμε ότι η μείωση των εμπορευματικών μεταφορών μεγάλων αποστάσεων αγαθών, συνδυασμένη με προτίμηση στην τοπική παραγωγή όπου υπάρχει τέτοια δυνατότητα, παρουσιάζει το πρόσθετο πλεονέκτημα του περιορισμού των "εισβολών" από άλλα οικοσυστήματα. Συμβάλλει επίσης στη μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και της έκλυσης αερίων του θερμοκηπίου.

4.7 Δεσμευόμαστε να προωθήσουμε μαθήματα για την οικολογία του πλανήτη σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

4.8 Θα εργαστούμε για την ίδρυση διεθνούς δικαστηρίου για περιβαλλοντικές καταστροφές και απώλειες βιοποικιλότητας, με αρμοδιότητα για εκδίκαση κατηγοριών κατά εταιριών, κρατών και ιδιωτών.

4.9 Αρνούμαστε να αποδεχθούμε εμπορευματοποίηση της ζωής και δικαιώματα ευρεσιτεχνίας για ζωντανούς οργανισμούς.

5. Επιβολή αρχών αειφορίας στην οικονομική παγκοσμιοποίηση

Από τις 100 μεγαλύτερες οικονομικές οντότητες στον κόσμο, οι 50 είναι σήμερα πολυεθνικές εταιρίες. Σε διαπλοκή με τις κυβερνήσεις, δημιούργησαν ένα νομικό σύστημα που βάζει την ανεξέλεγκτη οικονομική δραστηριότητα πάνω από το κοινό όφελος, προστατεύει τα συμφέροντα των εταιριών και επιτίθεται στο κοινωνικό κράτος, και προωθεί την υποτέλεια των εθνικών οικονομιών σε ένα διεθνές χρηματοοικονομικό καζίνο όπου διακινούνται καθημερινά πάνω από 1.3 τρισεκατομμύρια δολάρια σε κερδοσκοπικές συναλλαγές.

Παρ' όλ' αυτά, η κατεύθυνση των πραγμάτων ίσως έχει αρχίσει ήδη να αλλάζει. Η Πολυμερής Συμφωνία για τις Επενδύσεις έχει προς το παρόν αποκρουστεί. Στις ανεπτυγμένες χώρες οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μπορούν πλέον να πραγματοποιούν Συνόδους μόνο με έκτακτα αστυνομικά μέτρα. Η υπόληψη της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου έχει καταρρεύσει.

Εμείς οι Πράσινοι

5.1 Υποστηρίζουμε σθεναρά ότι τα βασικά προαπαιτούμενα της ζωής, όπως το νερό, πρέπει να παραμείνουν σε δημόσια ιδιοκτησία και έλεγχο. Πολιτισμός, βασική πρόσβαση σε τροφή, κοινωνική και δημόσια υγεία, εκπαίδευση και ελεύθερη ενημέρωση δεν αποτελούν "εμπορεύματα" προς υπαγωγή σε διεθνείς εμπορικές συμφωνίες.

5.2 Υποστηρίζουμε τη δημιουργία ενός Παγκόσμιου Οργανισμού Περιβάλλοντος, που θα συγχωνεύει το Πρόγραμμα του Ο.Η.Ε. για το Περιβάλλον (U.N.E.P), το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του Ο.Η.Ε. (U.N.D.P) και το Παγκόσμιο Περιβαλλοντικό Ταμείο (G.E.F.) σε ενιαίο οργανισμό για την παγκόσμια προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, με επαρκείς

πόρους και δικαιοδοσία επιβολής κυρώσεων. Οι αποφάσεις του οργανισμού αυτού θα είναι δεσμευτικές και για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

5.3 Υποστηρίζουμε τη κατάργηση της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.), εκτός αν μεταρρυθμιστούν ριζικά, με δημοκρατία στους όρους συμμετοχής των χωρών και τις διαδικασίες αποφάσεων και με δεσμευτική υπαγωγή κάθε δραστηριότητάς τους στις αρχές της αειφορίας και σε όλες τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα και εργατικά δικαιώματα, καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος.

5.4 Υποστηρίζουμε την κατάργηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) εκτός αν μεταρρυθμιστεί ριζικά ώστε να θέσει την αειφορία ως κεντρικό του στόχο, συνδυασμένη με διαφανείς και δημοκρατικές διαδικασίες και με συμμετοχή αντιπροσώπων από τις κοινότητες που επηρεάζουν οι αποφάσεις του. Επιπρόσθετα, απαιτείται διαχωρισμός αρμοδιοτήτων, ώστε να αφαιρεθεί από την αποκλειστική αρμοδιότητα του Π.Ο.Ε. ο Μηχανισμός Διακανονισμού Διαφορών. Εκτίμηση επιπτώσεων ως προς την αειφορία για τους προηγούμενους Γύρους Διαπραγματεύσεων, είναι απαραίτητη πριν τη διαπραγμάτευση οποιασδήποτε νέας συμφωνίας.

5.5 Θα εργαστούμε να αποτρέψουμε την υλοποίηση νέων περιφερειακών συμφωνιών εμπορίου και επενδύσεων υπό τους κανόνες του Π.Ο.Ε. - όπως η προτεινόμενη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βορείου και Νοτίου Αμερικής (F.T.A.A.). Υποστηρίζουμε όμως τις διεργασίες οικονομικής ενοποίησης μεταξύ χωρών, εφόσον διασφαλίζουν την ευημερία των πληθυσμών και την προστασία του περιβάλλοντος.

5.6 Θα δημιουργήσουμε ένα παγκόσμιο περιβάλλον όπου τα χρηματοδοτικά και οικονομικά ιδρύματα και θεσμοί θα ενισχύουν και θα περιφρουρούν προγράμματα περιβαλλοντικής αειφορίας με στήριξη των κοινοτήτων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

5.7 Απαιτούμε οι διεθνείς συμβάσεις για θέματα περιβάλλοντος, εργασιακών συνθηκών και υγείας να έχουν αυξημένη ισχύ απέναντι σε όλους τους διεθνείς κανόνες εμπορίου.

5.8 Θα εργαστούμε για την επιβολή Φόρου Τόμπιν - Χέντερσον και άλλων οικονομικών εργαλείων, που θα χαλιναγωγήσουν τις διεθνείς κερδοσκοπικές κινήσεις συναλλάγματος και θα συμβάλουν στην ενθάρρυνση επενδύσεων στην πραγματική οικονομία, και στην εξεύρεση πόρων για προώθηση δικαιότερης παγκόσμιας ανάπτυξης.

5.9 Θα εργαστούμε για να απαιτηθεί από τις εταιρείες να τηρούν τις εκάστοτε αυστηρότερες διατάξεις από την περιβαλλοντική, εργατική και κοινωνική νομοθεσία είτε των χωρών προέλευσής τους είτε των χωρών όπου δραστηριοποιούνται.

5.10 Θα εργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι παγκόσμιοι οργανισμοί, ιδίως εκείνοι με μεγάλη επιρροή στη διαμόρφωση των κανόνων του διεθνούς εμπορίου, παραμένουν σταθερά προσηλωμένοι στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και χρηματοδοτούν εκπαιδευτικά προγράμματα αλλαγής νοοτροπίας στα στελέχη τους για την πλήρη επίτευξη αυτού του στόχου.

5.11 Επιδιώκουμε η διοίκηση των επιχειρήσεων να γίνεται με διαφάνεια και να υπόκειται στον ίδιο βαθμό κοινωνικού ελέγχου όπως η διαχείριση του δημόσιου τομέα, με χρονοδιάγραμμα για πλήρη εξάλειψη επιδοτήσεων σε κάθε δραστηριότητα με καταστροφικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία.

5.12 Προσυπογράφουμε την ανάπτυξη της μη κρατικής και μη εταιρικής επιχειρηματικότητας για προώθηση μιας οικονομίας με βάση την τοπική κοινότητα, ως μέτρο καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού που γεννά η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.

6. Ανθρώπινα δικαιώματα

Η άρνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών πηγαίνει μαζί με τη φτώχεια και την αδυναμία άσκησης πολιτικού ελέγχου. Εκατομμύρια ανθρώπων υποφέρουν από διακρίσεις, απειλές, αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, βίαιη μεταχείριση και θάνατο. Τρεις στις

τέσσερις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν κάνει χρήση βασανιστηρίων την τελευταία τριετία.

Εμείς οι Πράσινοι

6.1 Προσυπογράφουμε την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, τις συμβάσεις του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας και τα άλλα διεθνή νομικά εργαλεία προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών. Πιστεύουμε ότι τα δικαιώματα αυτά έχουν χαρακτήρα καθολικό και αδιαίρετο και ότι οι κυβερνήσεις κάθε χώρας έχουν ευθύνη για την τήρησή τους.

6.2 Καταδικάζουμε όλες τις δικτατορίες και τα καθεστώτα που αρνούνται τα ανθρωπίνια δικαιώματα, άσχετα από τις πολιτικές τους διακηρύξεις.

6.3 Θα εργαστούμε μαζί με τοπικές κοινότητες για να προωθήσουμε τη γνώση για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και να εξασφαλίσουμε ότι η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. και τα αντίστοιχα όργανα των άλλων συνθηκών διαθέτουν επαρκείς πόρους και μέσα.

6.4 Ζητάμε αναθεώρηση της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ώστε να περιλάβει διατάξεις για το δικαίωμα σε υγιές φυσικό περιβάλλον και τα δικαιώματα των επερχομένων γενεών στους φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους.

6.5 Στηρίζουμε το δικαίωμα των γυναικών να αποφασίζουν οι ίδιες ελεύθερες από διακρίσεις και καταναγκασμούς, χωρίς να εξαιρούνται τα ζητήματα ελέγχου της γονιμότητάς τους με τα μέσα που εκείνες κρίνουν καταλληλότερα. Θα εργαστούμε για την επικύρωση της Σύμβασης για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (C.E.D.A.W.), την άρση των επιφυλάξεων και την έναρξη ισχύος του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου.

6.6 Υποστηρίζουμε το δικαίωμα των ιθαγενών για αυτοκαθορισμό, δικαιώματα στη γη τους και πρόσβαση σε παραδοσιακές μορφές αλιείας και κυνηγιού για την συντήρησή τους, με χρήση τεχνικών που σέβονται το περιβάλλον και τα θηράματα.

6.7 Ζητάμε την άμεση υιοθέτηση του σχεδίου του 1993 για τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ιθαγενών Λαών, ως ελάχιστες προδιαγραφές προστασίας αποδεκτές από τους ίδιους. Υποστηρίζουμε τις πρωτοβουλίες των Ιθαγενών Λαών να δημιουργήσουν και να λειτουργήσουν δικές τους διεθνείς οργανώσεις.

6.8 Απαιτούμε οι βασανιστές να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους και οργανώνουμε εκστρατείες για την προσαγωγή τους στη δικαιοσύνη είτε στις χώρες τους είτε αλλού, ενώπιον διεθνούς σώματος τακτικών δικαστών υπό την αιγίδα του Διεθνούς Δικαστηρίου.

6.9 Είμαστε αντίθετοι σε κάθε είδους προσβολή της σωματικής ακεραιότητας του ατόμου μέσω βασανισμού, ποινής ή άλλων πρακτικών, περιλαμβανομένου του ακρωτηριασμού για λόγους παραδόσεων ή θρησκείας. **6.10** Απαιτούμε την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλο τον κόσμο.

6.11 Καλούμε τις κυβερνήσεις να διασφαλίσουν ότι όλοι όσοι ζητούν άσυλο, θύματα είτε κρατικής βίας είτε ανεξάρτητων ένοπλων ομάδων, απολαμβάνουν ορθή μεταχείριση σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης για τα Δικαιώματα Ασύλου (1951), έχουν πρόσβαση σε δίκαιες διαδικασίες κρίσης για την αίτηση ασύλου, δεν κρατούνται αυθαίρετα και δεν επιστρέφονται σε χώρες όπου κινδυνεύουν με παραβιάσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους ή να αντιμετωπίσουν κίνδυνο θανάτωσης, βασανισμού ή άλλης απάνθρωπης συμπεριφοράς.

6.12 Ζητάμε την απαγόρευση κάθε είδους συλλογικής εκδίωξης πληθυσμών από τις εστίες τους.

6.13 Υπερασπιζόμαστε το δικαίωμα όλων των εργαζομένων σε ασφαλή, δίκαια αμειβόμενη εργασία με δικαίωμα συνδικαλισμού.

6.14 Υποστηρίζουμε το δικαίωμα των παιδιών να μεγαλώνουν χωρίς την ανάγκη να εργάζονται και την καθιέρωση κατώτατου ορίου ηλικίας για την εργασίας παιδιών και

εφήβων.

6.15 Απαιτούμε την αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας. Υποστηρίζουμε το δικαίωμα των ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών στον δικό τους τρόπο ζωής, και την ισότητα δικαιωμάτων για τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις.

6.16 Θα εργαστούμε για να βελτιώσουμε τις ευκαιρίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες να ζουν και να εργάζονται ισότιμα μέσα στην κοινωνία, με πραγματικές δυνατότητες συμμετοχής στα κοινά.

6.17 Στηρίζουμε το δικαίωμα των γλωσσικών μειονοτήτων να χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα.

7. Τροφή και Νερό

Εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπων αντιμετωπίζουν χρόνιο υποσιτισμό, όχι από έλλειψη επαρκούς τροφής για όλους αλλά από ανισότητα προσβάσεων σε γη, νερό, πιστώσεις και αγορές. Οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί (μεταλλαγμένα) δεν αποτελούν τη λύση, αφού το άμεσο πρόβλημα είναι η διανομή και όχι η παραγωγή. Επιπλέον, τα μεταλλαγμένα αντιπροσωπεύουν μη αποδεκτούς κινδύνους για το περιβάλλον, τους μικρούς ανεξάρτητους αγρότες και τους καταναλωτές αλλά και για τη βιοποικιλότητα, που αποτελεί την καλύτερη διασφάλισή μας απέναντι σε πιθανές αγροτικές καταστροφές. Η ανεπάρκεια νερών αποτελεί πραγματική απειλή, σε υπέργειους ταμειυτήρες αλλά και στον υδροφόρο ορίζοντα. Η αποδάσωση στις λεκάνες απορροής έχει καταστρεπτικές συνέπειες με κατολισθήσεις και πλημμύρες, ενώ η ερημοποίηση και η υποβάθμιση των εδαφών επεκτείνονται με ταχύτητα. Ακτίνα φωτός αποτελεί η ραγδαία ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας.

Εμείς οι Πράσινοι

7.0 Θεωρούμε θεμελιώδες δικαίωμα την πρόσβαση σε καθαρό νερό για τις βασικές ανάγκες και είμαστε αντίθετοι σε κάθε ιδιωτικοποίηση υδάτινων πόρων και υποδομών ύδρευσης.

7.1 Θα εργαστούμε για την εξάλειψη των επιδοτήσεων στην κατανάλωση νερού, με μόνη εξαίρεση τις κοινωνικές ανάγκες, και για ορθολογικότερη χρήση του με τη μεγαλύτερη δυνατή εξοικονόμηση.

7.2 Θα εργαστούμε για να διασφαλίσουμε την ποιοτική και ποσοτική προστασία τόσο του πόσιμου όσο και των υπόγειων νερών, καθώς και τιμολογήσεις που να διασφαλίζουν επαρκή προστασία των υδάτινων πόρων από υπερκατανάλωση και μείωση των αποθεμάτων.

7.3 Θεωρούμε απόλυτο αγαθό την προστασία των λεκανών απορροής και την καλή κατάσταση των ποτάμιων συστημάτων και θα εργαστούμε μαζί με τους άμεσα ενδιαφερόμενους για να σταματήσει κάθε υποβάθμιση των ποταμών, περιλαμβανομένης της κατασκευής μεγάλων φραγμάτων και αρδευτικών έργων αλλά και της αποδάσωσης στις λεκάνες απορροής.

7.4 Θα εργαστούμε από κοινού με τις τοπικές κοινότητες στις άνυνδρες και ημιάνυδρες περιφέρειες, όπου το κλίμα κυριαρχείται από αβεβαιότητα, για να περιορίσουμε την υποβάθμιση της γης.

7.5 Εκφράζουμε το ενδιαφέρον και τη συμπαραστάσή μας για τις χώρες που έχουν πληγεί σκληρά από ερημοποίηση και την αποδάσωση. Καλούμε τις χώρες που δεν έχουν κυρώσει ως τώρα τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για την Ερημοποίηση, να την κυρώσουν και να διασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους για την υλοποίησή της.

7.6 Θα υποστηρίξουμε και θα προωθήσουμε τη βιολογική γεωργία.

7.7 Απαιτούμε διεθνές μορατόριουμ στην εμπορική καλλιέργεια μεταλλαγμένων, τουλάχιστον για την επόμενη πενταετία, εν αναμονή των εξελίξεων στην έρευνα και το διάλογο. Απαιτούμε επίσης τη θέσπιση ρυθμιστικών μηχανισμών, που θα περιλαμβάνουν και αστική ευθύνη των εταιρειών για κάθε παρενέργεια.

7.8 Θα εργαστούμε για την κατοχύρωση της ασφάλειας των τροφίμων, με αυστηρούς κανονισμούς για την παραγωγή, αποθήκευση και πώληση.

7.9 Θα εργαστούμε για να διασφαλίσουμε διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας με όλους τους κανόνες της δεοντολογίας και της ηθικής και οι εφαρμογές της θα τηρούν την αρχή της προφύλαξης.

7.10 Ζητάμε χρονοδιάγραμμα κατάργησης όλων των μη διασπώμενων και βιοσυσσωρευόμενων τεχνητών χημικών ουσιών, και συντονισμένη προσπάθεια εξάλειψης όλων των εκλύσεων επικίνδυνων χημικών στο περιβάλλον.

7.11 Θα εργαστούμε για την απαγόρευση των ορμονών για την ανάπτυξη των ζώων και για τη θέσπιση αυστηρών κανονισμών στη χρήση αντιβιοτικών σε ζώα.

8. Αειφορικός σχεδιασμός

Η κατανάλωση στις βιομηχανικές κοινωνίες υπερβαίνει κάθε αντικειμενικά λογικό μέτρο και αποτελεί τον κύριο υπεύθυνο για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Στις δυτικές χώρες οι άνθρωποι χρησιμοποιούν 9πλάσιο χαρτί από ό,τι στο Νότο και κατέχουν κατά κεφαλή 100 φορές περισσότερα αυτοκίνητα σε σχέση π.χ. με την Κίνα και την Ινδία. Η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία -που αντιγράφει τις οικολογικές διεργασίες, ελαχιστοποιεί τα απόβλητα με επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των υλικών και δίνει έμφαση στις δραστηριότητες που προωθούν την ποιότητα της ζωής και τις κοινωνικές σχέσεις παρά την κατανάλωση εμπορευματικών αγαθών- υπόσχεται νέες θέσεις εργασίας, βιομηχανίες λιγότερο ρυπογόνες, καλύτερο εργασιακό περιβάλλον και υψηλότερη ποιότητα ζωής.

Εμείς οι Πράσινοι

8.1. Προωθούμε ως μέτρο προόδου δείκτες κοινωνικής ευημερίας και όχι τις κλασικές μετρήσεις του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος.

8.2. Θεωρούμε ότι οι πολίτες των χωρών που επηρεάζονται από αναπτυξιακά έργα έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις σχετικές αποφάσεις άσχετα από εθνικά σύνορα.

8.3. Θα εργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι όσοι κερδίζουν από την εκμετάλλευση οποιουδήποτε φυσικού και/ ή κοινωνικού πόρου θα καταβάλλουν με όρους αγοράς το πλήρες τίμημα τόσο για τη χρήση τους, όσο και για οποιαδήποτε ζημιά σε άλλους πόρους που ανήκουν στην κοινωνία.

8.4. Αναγνωρίζουμε ότι οι επιπτώσεις της συνεχούς επέκτασης των πόλεων σε βάρος της αγροτικής γης και του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να περιοριστούν και τελικά να ανακοπούν τελείως.

8.5. Αναγνωρίζουμε ότι η φυγή των αγροτών προς τις πόλεις λόγω φτώχειας πρέπει να επιβραδυνθεί και να αντιστραφεί με προσαρμοσμένα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου, που να λαμβάνουν υπόψη τα όρια της ανάπτυξης και να προστατεύουν τη φυσιογνωμία και την οικολογική ισορροπία του αγροτικού τοπίου.

8.6. Υποστηρίζουμε τον τοπικό σχεδιασμό για περιβαλλοντικά βιώσιμες επιχειρήσεις, στέγαση, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, πάρκα, περιαστικό πράσινο και ελεύθερους χώρους. Θα δημιουργήσουμε δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών και αλληλοϋποστήριξης που θα συνδέουν τις τοπικές και περιφερειακές κινήσεις των Πράσινων σε όλο τον κόσμο.

8.7. Θα εργαστούμε για τη μείωση της ρύπανσης από την κυκλοφορία των οχημάτων στις πόλεις: προωθώντας την αντίθεσή μας στην αέναη επέκταση των αστικών αυτοκινητόδρομων ενθαρρύνοντας τη χρήση οχημάτων με χαμηλή κατανάλωση ενέργειας ενσωματώνοντας στο σχεδιασμό των χρήσεων γης τη δημόσια συγκοινωνία, το ποδήλατο και το περπάτημα δίνοντας προτεραιότητα στο σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση των μέσων μαζικής μεταφοράς, απέναντι στην υποδομή για το ιδιωτικό αυτοκίνητο, καταργώντας, τέλος, τις φορολογικές πολιτικές που κάνουν το αυτοκίνητο κεντρικό άξονα της πολεοδομικής εξέλιξης.

8.8. Θα εργαστούμε για να δημιουργήσουμε οικονομικές στρατηγικές κοινωνικά υπεύθυνες, μεγιστοποιώντας μέσω φορολογικών εργαλείων και δημόσιων δαπανών τα κίνητρα για δίκαιη κατανομή του πλούτου και παρέχοντας, μέσω πράσινων φόρων, κίνητρα αποφυγής

των αποβλήτων και της ρύπανσης.

8.9. Απαιτούμε μείωση, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων σε εταιρείες και κοινότητες, με στόχο μια οικονομία μηδενικών αποβλήτων που να αντιγράφει τα φυσικά οικοσυστήματα.

8.10. Θα υποστηρίξουμε όλες τις πολιτικές που επιτρέπουν στις χώρες να εντείνουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσα από οικονομικές δραστηριότητες που προσθέτουν αξία, ή με ανακύκλωση φυσικών πόρων, παραγωγή αγαθών με μεγάλη διάρκεια ζωής, βιολογική γεωργία, ανανεώσιμη ενέργεια και περιβαλλοντική προστασία.

8.11. Προωθούμε κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις και μάρκετινγκ με βάση τα οικολογικά χαρακτηριστικά των προϊόντων, ώστε οι καταναλωτές να έχουν δυνατότητα θετικών επιλογών βάσει αξιόπιστων πληροφοριών.

8.12. Αναγνωρίζουμε την αξία των παραδοσιακών και τοπικών γνώσεων και πεποιθήσεων, και υποστηρίζουμε την ενσωμάτωσή τους στο σχεδιασμό και τα προγράμματα.

9. Ειρήνη και Ασφάλεια

Τα αίτια των συγκρούσεων αλλάζουν. Οι διαφορές μεταξύ πολέμου, οργανωμένου εγκλήματος και εσκεμμένων καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μεγάλη κλίμακα, γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτες. Το εμπόριο όπλων αναπτύσσεται και παγκοσμιοποιείται, τροφοδοτούμενο από την εξαίρεσή του από τους κανόνες του Π.Ο.Ε. που απαγορεύουν τις επιδοτήσεις. Ως παγκόσμιο δίκτυο, έχουμε ζωτικό ρόλο να παίζουμε στη σύσφιξη των δεσμών μεταξύ τοπικών οργανώσεων που εργάζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ειρήνη, αλλά και στη στήριξη και διαμόρφωση των αναδυόμενων εννοιών και θεσμών παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Εμείς οι Πράσινοι

9.1 Υποστηρίζουμε την ενίσχυση του ρόλου του Ο.Η.Ε. ως παγκόσμιου οργανισμού διαχείρισης συγκρούσεων και ειρηνευτικών αποστολών. Θεωρούμε ότι, εκεί που η πρόληψη αποτυγχάνει, όπως και σε καταστάσεις ολοκληρωτικών και γενικευμένων καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και/ ή γενοκτονιών, η χρήση (στρατιωτικού) καταναγκασμού ενδέχεται να δικαιολογείται μόνο εφόσον δεν υπάρχει άλλος τρόπος για την πρόληψη περαιτέρω καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μόνο εφόσον ασκείται με εντολή του Ο.Η.Ε. Ακόμη και τότε, πάντως, θεωρούμε ότι κάθε χώρα έχει δικαίωμα να αρνηθεί συνδρομή ή σύμπραξη στην επέμβαση.

9.2 Θα αγωνιστούμε για ενίσχυση της θέσης των χωρών του Νότου στον Ο.Η.Ε., εργαζόμενοι για την κατάργηση του βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας, την αύξηση των χωρών-μελών που συμμετέχουν σ' αυτό και την κατάργηση του θεσμού των μόνιμων μελών.

9.3 Υποστηρίζουμε το προτεινόμενο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Στα εγκλήματα πολέμου, θα πρέπει να συγκαταλέγονται και οι μαζικοί βιασμοί.

9.4 Επιδιώκουμε τον περιορισμό της ισχύος του στρατιωτικο-βιομηχανικού και χρηματοοικονομικού συμπλέγματος με στόχο το δραστικό περιορισμό του εμπορίου οπλικών συστημάτων, τη διασφάλιση διαφάνειας στην παραγωγή τους και την κατάργηση των συγκαλυμμένων επιδοτήσεων προς τις στρατιωτικές βιομηχανίες.

9.5 Θα εργαστούμε για έλεγχο και μείωση, με μακροπρόθεσμο στόχο την ολοκληρωτική κατάργηση, του διεθνούς εμπορίου όπλων και την υπαγωγή του υπό τον έλεγχο του Ο.Η.Ε. Περιλαμβάνουμε εδώ και την ολική απαγόρευση των πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων, των όπλων απεμπλουτισμένου ουρανίου και των ναρκών κατά προσωπικού.

9.6 Θα βοηθήσουμε να ενισχυθούν τα υπάρχοντα προγράμματα ειρήνης και να δημιουργηθούν νέα, που να καλύπτουν όλες τις πλευρές της οικοδόμησης μιας κουλτούρας ειρήνης. Τα προγράμματα θα περιλαμβάνουν ανάλυση των βαθύτερων αιτιών της βίας, περιλαμβανόμενης της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και το ζήτημα του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ ανδρών και γυναικών. Θα ενισχύσουμε επίσης την εκπαίδευση για μη

βίαιη επίλυση συγκρούσεων σε όλα τα επίπεδα.

9.7 Ζητάμε Διεθνές Δικαστήριο για τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος σε καιρούς συγκρούσεων.

9.8 Θα επιδιώξουμε αναθεώρηση των διεθνών κανόνων στρατιωτικής εμπλοκής ώστε να διασφαλιστεί επαρκής προστασία των φυσικών πόρων κατά τις συγκρούσεις.

9.9 Θα αγωνιστούμε κατά του Εθνικού Πυραυλικού Αμυντικού Προγράμματος των Η.Π.Α., και θα εργαστούμε για την απαλλαγή του Διαστήματος από στρατιωτικές χρήσεις και πυρηνικά.

10. Δρώντας Παγκόσμια

Οι Παγκόσμιοι Πράσινοι αποτελούμε ανεξάρτητες οργανώσεις από διαφορετικούς πολιτισμούς και περιβάλλοντα, μοιραζόμαστε όμως ένα κοινό σκοπό. Για να τον πετύχουμε, αναγνωρίζουμε ότι πρέπει να δράσουμε όχι μόνο τοπικά αλλά και παγκόσμια.

Εμείς οι Πράσινοι

10.1 Θα εργαστούμε με πνεύμα συνεργασίας για να υλοποιήσουμε τη Χάρτα των Παγκόσμιων Πράσινων αναλαμβάνοντας δράση από κοινού για ζητήματα παγκόσμιας σημασίας όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο.

10.2 Θα υποστηρίζουμε την ανάπτυξη πράσινων κομμάτων, πολιτικών κινήματων και δικτύων νεολαίας σε όλο τον κόσμο.

10.3 Θα βοηθήσουμε, με όποιους τρόπους μας ζητηθεί, άλλα Πράσινα κόμματα και κινήματα. Περιλαμβάνονται εδώ και η παροχή διεθνών παρατηρητών για τη διασφάλιση ελεύθερων και δίκαιων εκλογών, όπως και η ενθάρρυνση ψηφοφόρων να εγγραφούν ως μέλη και να ψηφίσουν Πράσινους στις χώρες τους.

10.4 Θα υιοθετήσουμε και θα θέσουμε σε εφαρμογή και στα δικά μας κόμματα τις δημοκρατικές αρχές που επιδιώκουμε για την ευρύτερη κοινωνία.

10.5 Θα ενεργούμε ως πρότυπο συμμετοχικής δημοκρατίας σε όλα τα επίπεδα της εσωτερικής μας λειτουργίας.

10.6 Θα ενθαρρύνουμε τη συνεργασία μεταξύ των πράσινων κομμάτων όλου του κόσμου για να διασφαλίσουμε ότι τα συμμετέχοντα κόμματα διαθέτουν ενημέρωση και παιδεία, καθώς και τη δυνατότητα να συνδιαμορφώνουν με ίσους όρους τις θέσεις των Πράσινων για τα παγκόσμια ζητήματα.

10.7 Θα ενθαρρύνουμε τα Πράσινα κόμματα να τεθούν στην πρωτοπορία εφαρμογής πολιτικών που εγγυώνται διαφανείς και αποκεντρωμένες δομές, έτσι ώστε πολιτική ισχύς και ευκαιρίες να διαχέονται σε όλα τα μέλη, και να αναπτύξουν νέα πολιτικά μοντέλα με καλύτερη ανταπόκριση στις προκλήσεις της αειφόρου ανάπτυξης και της άμεσης δημοκρατίας.

10.8 Θα αποφύγουμε πηγές χρηματοδοτήσεων που έρχονται σε αντίθεση με τα οράματα και τις αξίες μας.

10.9 Θα αποφύγουμε τη συνεργασία με δικτατορικά καθεστώτα, κλειστές θρησκευτικές ομάδες ή εγκληματικές οργανώσεις, καθώς και με σχήματα που πρόσκεινται σε τέτοιους μηχανισμούς, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ζητήματα δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

10.10 Θα ενισχύσουμε τους δεσμούς μας με τοπικές συλλογικότητες που βρίσκονται κοντά στις ιδέες μας, και με οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών σαν αυτές που κινητοποιήθηκαν στο Σιάτλ. Συναποτελούμε μαζί τους μέρος του διεκπεραιούμενου ρεύματος εκείνων που συνειδητοποιούν ότι ο σεβασμός για το περιβάλλον, τα κοινωνικά και ανθρωπίνια δικαιώματα και τη δημοκρατία πρέπει να υπερισχύσει στην οικονομική οργάνωση του πλανήτη.

10.11 Θα υποστηρίζομαστε αμοιβαία σε προσωπικό και πολιτικό επίπεδο με φίλια, αισιοδοξία και καλή διάθεση, χωρίς να παραλείπουμε να χαιρόμαστε όλα όσα κάνουμε.

Τη μετάφραση επιμελήθηκε ο Γιάννης Παρασκευόπουλος σε συνεργασία με τον Μιχάλη Τρεμόπουλο.

**Οικολόγοι
Πράσινοι**

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

www.ecogreens.gr - email: ecogreen@otenet.gr

Αθήνα: Κολοκοτρώνη 31, 10562, τηλ. 210.3241001, fax 210 3241825
Θεσσαλονίκη: Φιλίππου 51, 54631, τηλ. 2310.222503, fax 2310.421196

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ: ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΗ

Ένας νέος ιστορικός κύκλος ανοίγει για τον οικολογικό χώρο στην Ελλάδα. Είναι αρκετοί/ες πια αυτοί/ες που αναζητούν τη συγκρότηση ενός αυτόνομου οικολογικού πολιτικού πόλου, που θεωρούν την οικολογία ως θεμελιακό συστατικό στοιχείο μίας άλλης πολιτικής και θέλουν να οικοδομήσουν το κοινό της σπίτι.

Με βάση αυτήν την προτεραιότητα και ανεξάρτητα από εντάξεις κάποιων σε προϋπάρχοντες οικολογικούς φορείς, το Οικολογικό Φόρουμ προσπάθησε τα τελευταία δυο χρόνια να διευκολύνει το διάλογο και την κοινή δράση του χώρου, με συνεργατικό πνεύμα και με ειλικρινή προσπάθεια σύνθεσης των κοινών σημείων όσων δέχονται την προτεραιότητα της οικολογίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Γι' αυτό προχώρησε στην ιδρυτική Πανελλαδική Συνδιάσκεψη του πολιτικού φορέα των Οικολόγων Πράσινων, που φιλοδοξεί να δώσει σχήμα και χρώμα στις προσδοκίες ενός ευρύτερου κόσμου.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σήμερα, σε συνθήκες «παγκοσμιοποιημένης» περιβαλλοντικής και κοινωνικής κρίσης, η πολιτική οικολογία έχει λόγο ύπαρξης περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

Τα τελευταία χρόνια, μερικές από τις χειρότερες προφητείες, που οι πρώτοι οικολόγοι διατύπωναν, έχουν γίνει πραγματικότητα. Τα παλιά μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα επιδεινώνονται αλλά και νέα εμφανίζονται.

Το κλίμα της Γης χειροτερεύει, η βιοποικιλότητα μειώνεται, η ερημοποίηση επεκτείνεται, με συνέπειες που δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν. Γενετικά μεταλλαγμένοι οργανισμοί βγαίνουν από τα εργαστήρια των πολυεθνικών, αυξάνοντας την εξάρτηση των παραγωγών και των καταναλωτών από αυτές και ταυτόχρονα δημιουργούν μια κατάσταση ίσως πιο επικίνδυνη από οποιαδήποτε μορφή χημικής ή ραδιενεργής ρύπανσης, καθώς η βιολογική αυτή ρύπανση μπαίνει στην καρδιά του κύκλου της ζωής και αναπαράγεται μέσα απ' αυτόν. Την ίδια στιγμή που στον κόσμο μας αυξάνεται η αλλοτρίωση και η έλλειψη επικοινωνίας αλλά και τα ινστιτούτα αδυνατίσματος, σ' ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη η φτώχεια εξαπλώνεται, όπως και ο υποσιτισμός

και η πείνα έως θανάτου, που με περισσό «ενδιαφέρον» απαλύνει η φιλανθρωπία των ανεπτυγμένων χωρών. Τα εξοπλιστικά προγράμματα και οι πόλεμοι, παρά το τέλος του ανταγωνισμού των υπερδυνάμεων, αναπτύσσονται κατατρώγοντας τους πόρους του πλανήτη, φυσικούς και οικονομικούς.

Η παγκοσμιοποίηση επελαύνει, απαιτώντας ανεξέλεγκτη διακίνηση προϊόντων και κεφαλαίων, διάλυση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, μεγαλύτερη εκμετάλλευση και ανεργία ή μάντρωμα των ανθρώπων σε «ευέλικτες» μορφές δουλειάς, που φτάνουν μέχρι τη δουλειά των μικρών παιδιών στα εργοστάσια του «Τρίτου Κόσμου» και των εισαγόμενων γυναικείων κορμιών στη Δύση. Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αποκτούν ευρεία κοινωνική και πολιτική βάση, χάρη και στην ενίσχυσή τους από την εξουσία της τηλεόρασης ενώ τείνουν να γίνουν και επίσημη κυβερνητική πολιτική χωρών της Δύσης.

ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΛΟΥΜΑΣΤΕ ΝΑ ΔΡΑΣΟΥΜΕ

Στην Ελλάδα των αρχών του 21^{ου} αιώνα, η μεγέθυνση της οικονομίας αδυνατεί να συγκαλύψει την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και την αποσύνθεση της κοινωνικής αλληλεγγύης:

Η ίδια η οικονομία εξακολουθεί να μετρίεται με δείκτες που αδυνατούν να περιγράψουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του μοντέλου, την πραγματική ευημερία της κοινωνίας, την ποιότητα της ζωής και τις επιπτώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων στους φυσικούς πόρους, το οικοσύστημα και την υγεία.

Η μεγάλη πλειοψηφία του λαού αποξενώνεται όλο και περισσότερο από τα κέντρα αποφάσεων της κεντρικής, τοπικής και κομματικής εξουσίας. Οι πολιτικές λειτουργούν κοντόφθαλμα ενώ αποπληροφόρηση και εικονική πραγματικότητα, χειραγώγηση της κοινωνικής συνείδησης και τηλεοπτική «δημοκρατία», παθητικότητα και ανούσια πολιτική αντιπαράθεση, απαξίωση της πολιτικής αλλά και ακροδεξιά δημαγωγία, καταναλωτισμός αλλά και ανισότητες κυριαρχούν στη ζωή μας.

Η ολοένα και πιο διπολική αντιπαράθεση του πολιτικού συστήματος -χρησιμοποιώντας και κάποιες από τις κοινές ευρωπαϊκές πολιτικές- ομονοεί στο μοντέλο της ανάπτυξης, στην εμπορευματοποίηση των κοινωνικών αγαθών, στην ανεργία και στην «ελαστικοποίηση» των όρων της εργασίας, στην ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών με το δόγμα της «ασφάλειας» και με ελάχιστες δημοκρατικές εγγυήσεις.

Το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής περιφέρειας εγκαταλείπεται και καταρρέει, περιθωριοποιείται ή παραδίδεται στον μαζικό τουρισμό, χωρίς να ενισχύει σημαντικές πρωτοβουλίες για ένα εναλλακτικό μοντέλο ανάπτυξης, που εμφανίζονται από τα κάτω.

Δάση και βιότοποι συρρικνώνονται, πολύτιμοι φυσικοί πόροι της γεωργίας, της αλιείας και του τουρισμού λεηλατούνται και εξανεμίζονται. Η χώρα εκχωρείται στους κοντόφθαλμους διαχειριστές της εξουσίας, στους εντολοδόχους των οικονομικών συμφερόντων και στις ορέξεις των εργολάβων.

Στις μεγάλες πόλεις συμβαδίζουν παράλληλα η ρύπανση, το κυκλοφοριακό χάος και οι πιέσεις στους λιγαστούς ελεύθερους χώρους και την περιαστική φύση. Ο πεζός μετατρέπεται σε απειλούμενο με εξαφάνιση είδος, οι πολίτες αποξενώνονται μέσα σε απρόσωπες και αντιαισθητικές γειτονιές.

Οι ολοένα βαρύτερες επιπτώσεις της Ολυμπιάδας του 2004, οι παράλογες εξοπλιστικές δαπάνες, η επικείμενη εξάντληση των κοινοτικών «πακέτων στήριξης» και το δημόσιο χρέος, που ξεπερνάει το Α.Ε.Π. ενός έτους, συνθέτουν ένα προβληματικό τοπίο.

Είναι σαφές ότι η οικολογική κρίση δεν περιορίζεται πια στο περιβάλλον αλλά διαβρώνει τον κοινωνικό ιστό και τις προοπτικές της οικονομίας, δημιουργώντας ένα συνολικότερο έλλειμμα βιωσιμότητας για τη χώρα μας. Το πιο ανησυχητικό όμως είναι η καθολική αποτυχία των σημερινών κοινοβουλευτικών κομμάτων να το αναγνωρίσουν και να ασχοληθούν σοβαρά με αυτό.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Στις συνθήκες αυτές, οι όποιες οικολογικές αντιστάσεις στις πολιτικές για τους φυσικούς πόρους, για τη διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, πρέπει να συναντηθούν και να ανοίξουν ένα γόνιμο διάλογο. Είναι ανάγκη να ανακαλύψουν και να διατυπώσουν τις κοινές αξίες που τις συνδέουν αλλά και την πολιτική διάσταση του λόγου τους.

Η πολιτική οικολογία είναι μια ολοκληρωμένη, σύγχρονη πολιτική αντίληψη, απαραίτητη για την αξιοπρεπή και ποιοτική διαβίωση του ανθρώπου και την υγεία της φύσης σήμερα και στο μέλλον. Σε όλους τους τομείς, η οικολογική πολιτική αντίληψη δίνει εκείνες τις λύσεις που το στυγνό οικονομικό κατεστημένο δεν μπορεί, γιατί δεν του το επιτρέπουν οι δείκτες της ανάπτυξης και της ακόρεστης αγοραίας παγκοσμιοποίησης. Η πραγματική ευημερία μόνο μέσα από μια οικολογική πολιτική είναι εφικτή. Όμως επειδή δεν έχει ως σκοπό το βόλεμα των ολίγων αλλά το συλλογικό συμφέρον, παρουσιάστηκε από τους επιτήδειους ως ακραία και ανέφικτη ιδεολογία. Δυστυχώς οι πλανητικές εξελίξεις μας επιβεβαιώνουν.

Η οικολογία πρέπει να περάσει στην πολιτική σκηνή, όχι σαν ειδικός «τομέας» δημόσιας δράσης αλλά ως συνολική ριζοσπαστική οπτική της κοινωνίας. Να προχωρήσει αυτόνομη και όχι ως «προστατευόμενη» πολιτικών δυνάμεων, με άλλες προτεραιότητες στη δράση τους.

Τα δύο ισχυρά κόμματα της πολιτικής σκηνής εκφράζουν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος της λογικής του «αυστήματος» στην οποία εναντιωνόμαστε. Παράλληλα, το φάσμα της Αριστεράς, από τη γραφειοκρατική έως την ανανεωτική και από τη θεσμική έως την εξωθεσμική, δεν δίνει λύσεις διεξόδου.

Η πολιτική οικολογία μπορεί να συμπληρώσει και να στηρίξει τις προσπάθειες που γίνονται από τις κινήσεις πολιτών και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Χρειάζεται όμως να αποτελέσει κάτι πολύ περισσότερο από ένα «λόμπυ», από ένα σχήμα εγκλωβισμένο στο κυνήγι της δημοσιότητας. Να προχωρήσει πολύ πιο πέρα από ένα ακτιβιστικό «συνδικαλιστικό για το περιβάλλον»:

- Εκφράζοντας δράσεις και προβληματισμούς κοινωνικής χειραφέτησης, μέσα βέβαια από ένα πρίσμα προτεραιότητας της φύσης και της επιβίωσης της βιόσφαιρας.
- Αναπτύσσοντας την αυτονομία της απέναντι στην εξουσία και στα οικονομικά συμφέροντα.
- Πρωτοστατώντας στους αγώνες για μια ανοιχτή κοινωνία, για την ειρήνη, την αποχή από πράξεις βίας σε όλα τα επίπεδα, την ισοτιμία ανδρών και γυναικών, την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, την υπεράσπιση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και των μειονοτήτων.
- Ενισχύοντας τις μορφές άμεσης δημοκρατίας, τον κοινωνικό έλεγχο της παραγωγής το συλλογικό συμφέρον και τις δημόσιες λειτουργίες απέναντι στο ιδιωτικό κέρδος.
- Προσεγγίζοντας κριτικά την εμπειρία των Πρασίνων κομμάτων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, αφομοιώνοντας το ριζοσπαστισμό και τις εναλλακτικές προτάσεις των νέων διεθνών κινημάτων, διατηρώντας ακέραιη την αυτονομία και ανεξαρτησία της γνώμης της.
- Ασκώντας πίεση και στις άλλες πολιτικές δυνάμεις για θέσεις κοινωνικά αλληλέγγυες και πιο φιλικές προς το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής. Άλλωστε η ισχυρή αυτόνομη παρουσία του οικολογικού πόλου, σε αντίθεση με την πρακτική της «από τα μέσα» οικολογικοποίησης, έχει αποδείξει ότι συμβάλλει καθοριστικά στην υιοθέτηση από μέρους τους οικολογικών θέσεων και τη δημιουργία προϋποθέσεων συνεργασίας μαζί τους.
- Εμπνέοντας την υπευθυνότητα των πολιτών και καλλιεργώντας την παιδεία και την ενεργοποίηση τους.
- Επιβεβαιώνοντας, με αφορμή και τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χαρακτήρα του πράσινου κινήματος και συμβάλλοντας στην αναζωογόνησή του προς μια κατεύθυνση διακριτή από τον κυβερνητικό περιβαλλοντισμό και με έμφαση στην περιφερειακότητα, στον κινηματικό και αυτοδιοικητικό χαρακτήρα της οικολογίας.

Κορυφαία γεγονότα, όπως οι διεθνείς διαμαρτυρίες του κινήματος ενάντια στην νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, από το Σιάτλ στη Γένοβα και από το Πόρτο Αλέγκρε στη Φλωρεντία, δείχνουν το δρόμο του οικολογικού και κοινωνικού κινήματος. Είμαστε ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, όχι επειδή υπερασπιζόμαστε τα έθνη-κράτη. Είμαστε υπέρ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και διεύρυνσης, είμαστε όμως ενάντια στην πολιτισμική ισοπέδωση. Η πολιτική μας επιβάλλει τη στενότερη επικοινωνία μεταξύ των πράσινων κομμάτων και κατανοούμε ότι κάθε θετική ή αρνητική εξέλιξη στην πολιτική ενός πράσινου κόμματος επηρεάζει και τα υπόλοιπα. Στο πλαίσιο αυτό συμμετέχουμε ενεργά στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Πράσινων Κομμάτων και του Βαλκανικού Δικτύου.

Η ΔΙΚΙΑ ΜΑΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Σε μια πολύπλευρη περιβαλλοντική και κοινωνική κρίση, η οικολογία δεν μπορεί να αρκείται στον περιορισμό των συνεπειών της κρίσης ή απλώς στην υλοποίηση προγραμμάτων. Χρειάζεται, λοιπόν, να την ξαναπροσδιορίσουμε:

Η δικιά μας πρόταση είναι δημιουργική: ασκεί κριτική σε όσα υποβαθμίζουν τη ζωή, το παρόν και το μέλλον μας αλλά υπερασπίζεται και προωθεί κάθε προσπάθεια να αναβαθμιστεί η ποιότητα της ζωής και της φύσης, ακριβώς γιατί συχνά οι επιπτώσεις είναι μη αντιστρεπτές, οι βιότοποι και τα είδη εξαφανίζονται, η υγεία μας υποσκάπτεται και η ζωή δεν περιμένει τις μεγάλες ανατροπές. Επιμένει όμως ιδιαίτερα σε εκείνες τις δομικές μεταρρυθμίσεις, που δεν αναπαράγουν τα σημερινά αδιέξοδα αλλά διευκολύνουν σημαντικές εξελίξεις.

Η δικιά μας πρόταση είναι ριζοσπαστική: δεν αρκείται στην προσπάθεια μείωσης των συμπτωμάτων της οικολογικής κρίσης από έναν ανώδυνο περιβαλλοντισμό αλλά προχωρά σε μια συνολικότερη κριτική του μοντέλου της βιομηχανικής καπιταλιστικής ανάπτυξης, που δημιουργεί αυτήν την κρίση. Προσπαθεί να αλλάξει το σημερινό ανταγωνιστικό μοντέλο της οικονομίας και της κοινωνίας και να ενισχύσει μια ήπια, συνεργατική, οικολογική κοινωνία αυτόνομων κοινοτήτων και αλληλέγγυων ανθρώπων.

Η δικιά μας πρόταση είναι αυτόνομη: δεν ταυτίζεται ούτε με τον κρατισμό, ούτε με τον κομματισμό, ούτε με κοντόφθαλμα οικονομικά συμφέροντα. Επιδιώκει τη συνεργασία με άλλες συγγενείς κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις μόνο στη βάση του αλληλοσεβασμού και της ισοτιμίας των απόψεων, για την προώθηση των επείγοντων περιβαλλοντικών και κοινωνικών θεμάτων.

Η δικιά μας πρόταση είναι ανεκτική: εμπνέεται από τις πιο ριζοσπαστικές ανθρωπιστικές παραδόσεις, στοχεύει στην ανάπτυξη μιας ανοιχτής, πολυπολιτισμικής κοινωνίας, που αρνείται το

ρατσισμό και την ξενοφοβία, μιας Ευρώπης αλληλέγγυας στους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους λαούς του "Τρίτου" Κόσμου.

Η δικιά μας πρόταση είναι διεθνιστική: κατανοεί ότι η ρύπανση δεν γνωρίζει σύνορα και ότι η ευημερία των ανεπτυγμένων χωρών (στις οποίες σαφώς ανήκει και η Ελλάδα) στηρίζεται και στην εκμετάλλευση, την πείνα και τη φτώχεια των "υπανάπτυκτων" χωρών, που χρησιμεύουν είτε σαν πηγές πρώτων υλών και φτηνού εργατικού δυναμικού είτε σαν χώροι εναπόθεσης βιομηχανικών αποβλήτων. Καλλιεργεί την αλληλεγγύη των κινήματων και τη συνεργασία των λαών, χωρίς προκαταλήψεις και εθνικιστικές περιχαράκωσεις. Υπερασπίζεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων και δεν θεωρεί ότι η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οπουδήποτε είναι «εσωτερική» υπόθεση των κρατών.

Η δικιά μας πρόταση είναι ειρηνιστική: δεν αποδέχεται τον πόλεμο και τη βία με καμιά δικαιολογία και προωθεί μια πολιτική ασφάλειας που στηρίζεται σε αξίες, μηχανισμούς και θεσμούς πρόληψης και επίλυσης των συγκρούσεων. Απορρίπτει τον «ανθρωπιστικό» ρόλο του στρατού και προτείνει τη δημιουργία κατάλληλων πολιτικών μηχανισμών, αναπτύσσει σχέσεις φιλίας και επικοινωνίας με όλους τους λαούς χωρίς να τους χωρίζει σε ομόδοξους και αλλόθρησκους, σε καλούς και κακούς και προωθεί ενεργά τον διαπολιτισμικό διάλογο. Παλεύει ενάντια στους εξοπλισμούς και προωθεί την κατοχύρωση της αντίρρησης συνείδησης στη στρατιωτική θητεία.

Η δικιά μας πρόταση είναι κινηματική: αναπτύσσει άμεση τοπική ή θεματική δράση ενώ σκέπτεται συνολικά και παγκόσμια και επιδιώκει μέσα και από τη θεσμική παρέμβαση την ανάπτυξη μιας οικολογικής και αλληλέγγυας κοινωνίας. Δεν περιμένει λύσεις από διάφορους «σωτήρες» αλλά κινητοποιεί τους ανθρώπους για ζητήματα από την καθημερινότητα μέχρι την παγκοσμιοποίηση, πραγματώνοντας το όραμα στη σημερινή ζωή και όχι σε ένα απροσδιόριστο μέλλον.

Η δικιά μας πρόταση είναι αυτοδιοικητική: πιστεύει στη δύναμη και την αυτοθέσμιση των πολιτών, στην ανανέωση της φθαρμένης έννοιας της πολιτικής και την έμπνευση μέσα από τις θετικές εμπειρίες της αρχαίας ελληνικής δημοκρατίας, της αυθεντικής συμμετοχής «εις τα της πόλεως», του οράματος του Ρήγα, της Παρισινή κομμούνας, της «Ελεύθερης Ελλάδας», που έδωσαν ουσιαστικό περιεχόμενο στην αυτοδιοίκηση πόλεων και κοινοτήτων. Αξιοποιεί την σύγχρονη εμπειρία από τις πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, τις σημαντικές εμπειρίες τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας, τη χρήση νέων τεχνολογιών για τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση και λήψη των αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους. Ταυτόχρονα επιδιώκει τον εκδημοκρατισμό και τον κοινωνικό έλεγχο των περιφερειακών, ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμών και οργανισμών.

Η δικιά μας πρόταση είναι συμμετοχική: δεν θεωρεί ότι η έννοια της οργάνωσης συνοδεύεται υποχρεωτικά από την κάθετη ιεραρχία και την κυριαρχία μιας ελίτ. Επιδιώκει την άμεση δημοκρατία σε κάθε επίπεδο με συγκεκριμένα μέτρα, όπως οι συνελεύσεις γειτονιάς, τα δημοψηφίσματα, η εναλλαγή και η ανακλητότητα των όποιων αντιπροσώπων, η συμμετοχή όλων σε θέσεις που συνεπάγονται ευθύνες. Εντάσσεται στο γενικότερο ιστορικό κίνημα της ανθρώπινης χειραφέτησης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συλλογικής διαχείρισης των αναγκών μας αλλά όχι στην τραγική εμπειρία της εξουσίας των γραφειοκρατών και των γκουλάγκ. Πιστεύει στη σύγκλιση των αντιστάσεων στη νεοφιλελεύθερη λογική της αγοραίας οικονομίας και της κοινωνίας του ατομικού κέρδους, μέσα από τη διαμόρφωση εναλλακτικών προτάσεων στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση.

Η δικιά μας πρόταση είναι φεμινιστική: απορρίπτει την πατριαρχική δομή της κοινωνίας και τις εξουσιαστικές σχέσεις ανάμεσα στα ζευγάρια και υπερασπίζεται τα δικαιώματα των γυναικών και την ελεύθερη έκφραση της σεξουαλικότητας. Αγωνίζεται ενάντια στον εφησυχασμό, που θεωρεί ότι η ισότητα έχει επιτευχθεί και στην τάση, που παράλληλα αναπτύσσεται έντονα, για να περιοριστούν οι γυναίκες στους παραδοσιακούς τους ρόλους.

Η δικιά μας πρόταση είναι αλληλέγγυα: συμπαραστέκεται στα θύματα της κοινωνίας του πλούτου, της απληστίας και της αναληψίας, όχι απλά με τη μορφή επιδομάτων επαιτείας αλλά με ουσιαστικές προσπάθειες για ανακατανομή του πλούτου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, με την υπεράσπιση του δικαιώματος όλων στην εκπαίδευση, την υγεία, την ασφάλεια, τη ζωή με αξιοπρέπεια όλων των ηλικιών.

Η δικιά μας πρόταση είναι αντικαταναλωτική: αντιστέκεται στη βιομηχανοποίηση και εμπορευματοποίηση της παραγωγής από ένα τεχνοκρατικό, συγκεντρωτικό, καταναλωτικό μοντέλο, που βασίζεται στη συνεχή τεχνητή «ανανέωση» και «επέκταση» των αναγκών και είχε ως αποτέλεσμα τη χημικοποίηση -και τώρα τη μετάλλαξη- της ζωής, με στόχο τα μεγαλύτερα κέρδη. Υπερασπίζεται το πνεύμα της εθελοντικής οικολογικής λιτότητας και σέβεται τη ζωή και τη φύση.

Η δικιά μας πρόταση είναι αντιαυταρχική: υπερασπίζεται τη δημοκρατία ενάντια στον αυταρχισμό, την αποκέντρωση ενάντια στη γραφειοκρατία, την αποδοχή της διαφοράς ενάντια στη ομογενοποίηση, την πολυδιάσταση ενάντια στην εξειδίκευση, την αυτόνομη προσωπικότητα ενάντια στην τυποποίηση, το συναίσθημα ενάντια στη σκοπιμότητα, την εναλλακτική τεχνολογία ενάντια στον τεχνοκρατισμό,

Η δικιά μας πρόταση είναι εναλλακτική: αναζητά και προωθεί εναλλακτικούς, οικολογικούς τρόπους ζωής, παραγωγικών και κοινωνικών σχέσεων, που αντιπαραθέτουν τη συλλογικότητα

στον ατομισμό, την αυτοδιαχείριση στον ετεροκαθορισμό, την προσωπική δημιουργία στην κυριαρχία του χρήματος, την ανιδιοτελή προσφορά στον κυνισμό και την ιδιοτέλεια.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Περισσότερο από κάθε άλλη φορά, χρειάζεται να αναπτύξουμε μια οικολογική οπτική για την κοινωνία και την οικονομία, να αλλάξουμε τα κυρίαρχα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης. Αντί για τη γνωστή λιτότητα στο εισόδημα των λαϊκών στρωμάτων, μπορούμε να προωθήσουμε λιτότητα στην κατανάλωση ενέργειας, στη ζήτηση για μεταφορές, στην κατασκευή και χρήση κτιρίων. Πάγια αιτήματα του οικολογικού κινήματος όπως η μακροβιότητα κατασκευών, μηχανημάτων και καταναλωτικών αγαθών, χρειάζεται να ξαναβρούν την κεντρική θέση που τους αξίζει. Ο αναπροσανατολισμός της φορολογίας και η αναδιάρθρωση της παραγωγής με στόχους τη βιωσιμότητα, την ποιότητα των προϊόντων και την απεξάρτηση από ουσίες που ρυπαίνουν, δεν μπορεί πλέον να θεωρείται «ψιλά γράμματα». Η αναίρεση του ανθρωποβόρου ανταγωνισμού και της ανασφάλειας που αυτός συνεπάγεται για την συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας, χρειάζεται κάποτε να αποκτήσει προτεραιότητα. Η αποκατάσταση των πολιτικών ελπίδων και οραμάτων μπορεί να ανατρέψει το κυρίαρχο ασφυκτικό κλίμα.

Αξίζει επομένως να δώσουμε μια ακόμα ευκαιρία στο εγχείρημα μίας πανελλαδικής, ριζοσπαστικής οικολογικής συσπείρωσης, διεκδικώντας μια γενικότερη αλλαγή του πολιτικού σκηνικού και μια νέα φάση ελπίδων.

Το εγχείρημά μας κράτησε συνειδητά χαμηλούς τόνους ώστε να εξασφαλίσει διάρκεια, σοβαρότητα και αποτελεσματικότητα. Ο διάλογος και ο προβληματισμός έχουν σταθεί σε ένα ψηλό επίπεδο και είναι καιρός πια να συντεθούμε σε μια νέα ποιότητα.

Δεσμευόμαστε στην πορεία για το συνέδριο του νέου φορέα να εξειδικεύσουμε τη θεματολογία και τις θέσεις μας για θέματα όπως η παιδεία, η οικονομία, η εξωτερική πολιτική.

Απευθυνόμαστε σε όλους όσους ασφυκτιούν στις σημερινές συνθήκες, σε όλες τις ζωντανές αυτόνομες δυνάμεις του οικολογικού και κοινωνικού κινήματος, άτομα ή ομάδες που ανέπτυξαν συνεπή τοπική και θεματική δράση με συνολική σκέψη, χωρίς να θυσιάσουν την αξιοπρέπειά τους στο βωμό των ποικιλώνυμων εξουσιών και της εξαργύρωσης.

Καλούμε τις οικολογικές, περιβαλλοντικές, πολιτιστικές κινήσεις, φορείς και συλλόγους,

καλούμε τις κινήσεις πολιτών, τα κινήματα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση,

καλούμε όποιον και όποια συμφωνεί με τις διαπιστώσεις μας

να συμμετάσχει ενεργά στη διαμόρφωση και ενδυνάμωση του νέου φορέα

ριζοσπαστικής οικολογικής πολιτικής

των Οικολόγων Πράσινων.

Η Επιτροπή Διοργάνωσης της Ιδρυτικής Συνδιάσκεψης:

Αγραφιώτη Αρετή, Γιαννίρης Ηλίας, Δημαράς Γιώργος, Κολτσιδα Κατερίνα,
Κουλουρούδης Μιχάλης, Μίχας Παναγιώτης, Μπλιώνης Γιώργος, Παρασκευόπουλος
Γιάννης, Σαχινίδης Νίκος, Σταμέλλος Στέφανος, Στροβολίδου Ηλέκτρα, Τρεμόπουλος
Μιχάλης, Τσιρώνης Γιάννης, Χαραλαμπίκης Γιάννης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ (Όπως τροποποιήθηκε στις 30 Μαρτίου 2008)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1 ΠΡΟΟΙΜΙΟ.....	3
2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ.....	3
3 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ.....	3
2) Οι αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες.....	3
3) Ο σεβασμός της διαφορετικότητας	4
4) Η αποκέντρωση.....	4
4 ΜΕΛΗ.....	4
4.1 Εγγραφή μελών.....	4
4.2 Δικαιώματα μελών	5
4.3 Υποχρεώσεις μελών	5
5 *ΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ	5
6 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ.....	5
7 ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.....	6
8 ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	6
8.1	
Αρμοδιότητες:.....	7
9 ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	7
10 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ.....	7
11 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	7
12 ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ.....	7
12.1 Αρμοδιότητες.....	8
12.2 Σύσταση και εκλογή του Πανελλαδικού Συμβουλίου	9
12.3 Εκλογή στις περιφερειακές συνδιασκέψεις.....	9
12.4 Εκλογή στο Συνέδριο	9
12.5 Εσωτερική λειτουργία.....	10
13 ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ	
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ.....	10
13.1 Αρμοδιότητες.....	10
14 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΚΛΟΓΕΣ – ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ.....	11
14.1 Εκλογές στην περιφέρεια (Νομαρχιακές, δημοτικές).....	11
14.2 Κεντρικές εκλογές (Βουλευτικές, Ευρωεκλογές)	11
15 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ	12
15.1 Έσοδα	12
15.2 Γενικές αρχές	12
15.3 Διαχείριση	12
15.4 Υποχρεώσεις του ταμία.....	12
15.5 Περιουσία του φορέα	13
16 ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.....	13
17 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ	13
18 ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ – ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΟ ΚΟΜΜΑ.....	13

1 ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Εμείς, τα μέλη των Οικολόγων Πράσινων, αποφασίζουμε να ενωθούμε και:

-να οργανώσουμε έναν αυτόνομο πολιτικό φορέα που θα εκφράζει στη χώρα μας τις αξίες και τις αρχές του Πράσινου κινήματος και της πολιτικής οικολογίας

-να συμμετέχουμε στις πολιτικές διαδικασίες για την προώθηση των αρχών και της πολιτικής μας, στους θεσμούς του κράτους και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η δράση μας, πέρα από τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, κατά περιπτώσεις μπορεί να επεκτείνεται και σε βαλκανικό, μεσογειακό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πεδίο.

2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ

Θεμελιώδεις πολιτικές μας αρχές και αξίες είναι:

- η οικολογική σοφία
- η αειφορία
- η κοινωνική δικαιοσύνη
- η μη βία
- η άμεση και συμμετοχική δημοκρατία
- ο σεβασμός στην ποικιλότητα
- η αποκέντρωση και η επικουρικότητα
- η προστασία και αποκατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων
- η ποιότητα ζωής
- η ατομική και κοινωνική ευθύνη
- η ισονομία.

3 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του φορέα είναι:

1) Η συναίνεση

Επιδίωξή μας είναι οι αποφάσεις να λαμβάνονται με συναίνεση.

Οι Οικολόγοι Πράσινοι πιστεύουμε ότι όταν εκφράζονται διαφορετικές απόψεις δεν είναι απαραίτητα η μία σωστή και οι υπόλοιπες λανθασμένες αλλά ότι όλες διαθέτουν στοιχεία από την αλήθεια. Η υποταγή της μειοψηφίας στην πλειοψηφία –με την υπερίσχυση μίας απόψεως- προκαλεί συγκρούσεις ή διάσπαση ενώ η δημιουργική σύνθεση όλων των απόψεων συμβάλλει στην εξέλιξή τους. Οι συναινετικές αποφάσεις, καθώς είναι αποδεκτές από όλους και όλες, ενισχύουν την εσωτερική δημοκρατία και την ενότητα του φορέα.

2) Οι αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες

Ο τρόπος που παίρνουμε αποφάσεις και λειτουργούμε στηρίζονται στις αρχές της άμεσης δημοκρατίας. Οι θέσεις και οι πολιτικές μας συνδιαμορφώνονται από τα μέλη, με συνεχή και ανοιχτό διάλογο.

Εναλλαγή

Όσοι και όσες κατέχουν θέσεις σε θεσμικά όργανα εναλλάσσονται στη διάρκεια της θητείας τους ενώ επιδιώκεται όλοι και όλες να συμμετέχουν σε θέσεις που συνεπάγονται ευθύνες.

Ανακλητότητα

Τα μέλη των οργάνων είναι ανακλητά ενώ οι εκπρόσωποι ανακαλούνται από τους εκπροσωπούμενους με συγκεκριμένες διαδικασίες.

Δημοψήφισμα

Διενεργούμε δημοψηφίσματα για να συναποφασίζουμε τις πολιτικές του φορέα και να αντιμετωπίσουμε συλλογικά ζητήματα που ανακύπτουν.

3) Ο σεβασμός της διαφορετικότητας

Η διαφορετικότητα είναι η κινητήρια δύναμη της ζωής στον πλανήτη. Είναι επιδίωξή μας να αποτελεί τη βάση της δυναμικής του φορέα μας και πρέπει να αντανακλάται σε όλες τις διαδικασίες του. Η οργανωτική δομή και οι εκπροσωπήσεις πρέπει να ανταποκρίνονται στη διαφορετικότητα της κοινωνίας στην οποία απευθύνονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό και την απρόσκοπτη έκφραση κάθε ιδιαίτερης θέσης και άποψης.

4) Η αποκέντρωση

Οι διαδικασίες διαλόγου και λήψης αποφάσεων για ζητήματα που αφορούν μια τοπική ή κοινωνική ομάδα γίνονται από τα μέλη του φορέα, που ανήκουν στη συγκεκριμένη ομάδα ή από τα εξουσιοδοτημένα από αυτούς όργανα. Ωστόσο, εάν τα ζητήματα αυτά έχουν ευρύτερο ή πανελλαδικό αντίκτυπο, είναι δυνατόν να χρειαστεί και η απόφαση ή έγκριση περιφερειακών ή και πανελλαδικών οργάνων του φορέα.

4 ΜΕΛΗ

Μέλος του φορέα μπορεί να γίνει όποιος και όποια επιθυμεί να προωθήσει τις αρχές του και να συμμετέχει στην υλοποίηση των πολιτικών του δράσεων, εφόσον:

- κατοικεί στην Ελλάδα ή είναι Έλληνας/ Ελληνίδα που κατοικεί σε χώρα του εξωτερικού
- είναι τουλάχιστον 16 ετών
- συμφωνεί με την ιδρυτική διακήρυξη των Οικολόγων Πράσινων και αποδέχεται το παρόν Καταστατικό και
- δεν είναι μέλος άλλου πολιτικού φορέα στην Ελλάδα.

4.1 Εγγραφή μελών

α) Η αίτηση εγγραφής νέου μέλους πρέπει να γίνει δεκτή από μία Πολιτική Κίνηση και να εγκριθεί από το Πανελλαδικό Συμβούλιο. Αν δεν υπάρχει αρμόδια Πολιτική Κίνηση, η αίτηση μπορεί να γίνει δεκτή απευθείας από το Πανελλαδικό Συμβούλιο.

β) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο, εντός τριών (3) μηνών από την υποβολή της, μπορεί να απορρίψει μια αίτηση, με αιτιολογημένη γραπτή απόφαση και πλειοψηφία 2/3. Στην περίπτωση αυτή, την τελική απόφαση θα πάρει το αμέσως επόμενο Συνέδριο.

γ) Όλα τα μέλη εντάσσονται οργανωτικά σε μία μόνο Πολιτική Κίνηση.

δ) Ένα μέλος χάνει την ιδιότητά του όταν:

- υποβάλλει γραπτή παραίτηση
- δεν πληρώνει τις συνδρομές του για περισσότερο από ένα χρόνο
- είναι μέλος, εγγραφεί ή συμμετέχει ενεργά σε άλλον πολιτικό φορέα
- δρα αντίθετα προς τις αρχές του φορέα και παραβιάζει το καταστατικό του.

Στην τελευταία περίπτωση η απόφαση λαμβάνεται από την Πολιτική Κίνηση στην οποία ανήκει το μέλος, με πλειοψηφία ¾ και αφού κληθεί γραπτώς να εξηγήσει τη στάση του/της. Μια τέτοια απόφαση της Πολιτικής Κίνησης, πρέπει να εγκριθεί από το Πανελλαδικό Συμβούλιο για να ισχύσει.

4.2 Δικαιώματα μελών

α) Τα νέα μέλη αποκτούν αυτόματα το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, τρεις μήνες μετά την ενημέρωση του Πανελλαδικού Συμβουλίου για την αίτησή τους και με την προϋπόθεση πάντα ότι είναι ενταγμένα σε μία Πολιτική

β) Τα μέλη μπορούν να συμμετέχουν σε Ομάδες Εργασίας, Θεματικές Επιτροπές ή άλλες συλλογικότητες του φορέα, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους στην Πολιτική Κίνηση, στην οποία είναι ενταγμένα.

γ) Τα μέλη μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις των οργάνων του φορέα.

δ) Δικαίωμα ψήφου σε όλα τα όργανα, έχουν μόνον τα μέλη που έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

4.3 Υποχρεώσεις μελών

α) Τα μέλη καταβάλουν εφάπαξ τέλος εγγραφής και μηνιαία συνδρομή, το ύψος των οποίων καθορίζεται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο. Προβλέπεται μειωμένη συνδρομή για τους οικονομικά ασθενέστερους (π.χ. για άνεργους, πρόσφυγες, φοιτητές).

β) Τα μέλη συνδιαμορφώνουν τις θέσεις και τις πολιτικές του φορέα, συμμετέχουν στα όργανα, τις διαδικασίες και την υλοποίηση των δράσεων, στο πλαίσιο των αρχών, των αποφάσεων των Συνεδρίων και των οργάνων.

γ) Μέλη που ορίζονται από το φορέα να τον εκπροσωπήσουν ή τον εκπροσωπούν δια των οργάνων του, οφείλουν να εκφράζουν την πλειοψηφούσα θέση του φορέα.

5 ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

α) Δημοψήφισμα μπορεί να διενεργηθεί όταν τα μέλη καλούνται να αποφασίσουν για θέμα που τίθεται με ερώτημα και δεν υπάρχουν προϋποθέσεις για να συγκληθεί Συνέδριο.

β) Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ζητηθεί από το 25% των μελών που έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις ή την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

Όροι διενέργειας

α) Απαραίτητη προϋπόθεση για την διενέργεια του δημοψηφίσματος είναι η ενημέρωση των μελών επί των κρινόμενων θέσεων και ο δημόσιος διάλογος σε περιφερειακό επίπεδο.

β) Την πολιτική ευθύνη της διενέργειας του δημοψηφίσματος έχει το Πανελλαδικό Συμβούλιο, το οποίο καθορίζει κάθε φορά τους όρους και τη διαδικασία.

γ) Την ευθύνη της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος έχει Εφορευτική Επιτροπή που ορίζεται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο. Η Εφορευτική Επιτροπή οφείλει, μαζί με τα δελτία ψηφοφορίας, να αποστείλει στα μέλη και κείμενα με τις απόψεις που έχουν εκφραστεί για το υπό κρίση θέμα.

δ) Οι περιφερειακές οργανώσεις οφείλουν να συζητήσουν για το υπό κρίση ζήτημα.

ε) Για να είναι έγκυρο το δελτίο ψηφοφορίας πρέπει να επιστραφεί στην Εφορευτική Επιτροπή μέσα στην καθορισμένη για το σκοπό αυτό προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο μήνες από την αρχική αποστολή των δελτίων ψηφοφορίας.

στ) Το δημοψήφισμα είναι έγκυρο όταν σε αυτό συμμετέχουν τουλάχιστον τα μισά από τα μέλη που έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Σε αυτή την περίπτωση, το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, δηλαδή η επιλογή που συγκέντρωσε τις περισσότερες ψήφους, αποτελεί θέση του φορέα.

6 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Η οργανωτική δομή του φορέα περιλαμβάνει:

1) την Πολιτική Κίνηση, που αποτελεί τη βασική οργανωτική μονάδα (άρθρο 10)

2) τις περιφερειακές οργανώσεις που συστήνουν οι Πολιτικές Κινήσεις σε επίπεδο δήμου, νομού και περιφέρειας (άρθρο 11) και

3) τα πανελλαδικά όργανα, τα οποία είναι:

- το Συνέδριο (άρθρο 8)
- το Πανελλαδικό Συμβούλιο (άρθρο 12)
- η Εκτελεστική Γραμματεία (άρθρο 13).

7 ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

α) Τα μέλη των οργάνων είναι ανακλητά ανά πάσα στιγμή, με αιτιολογημένη γραπτή απόφαση του σώματος που τα εκλέγει και λαμβάνεται με πλειοψηφία των μελών του οργάνου.

β) Όποιο σώμα μελών εκλέγει έναν ή περισσότερους εκπροσώπους, μπορεί να τον/τους ανακαλέσει οποιαδήποτε στιγμή, εφόσον συμφωνούν τουλάχιστον τα 2/3 των μελών του σώματος αυτού.

γ) Σε όλα τα όργανα του φορέα επιδιώκεται οι αποφάσεις να λαμβάνονται με συναίνεση. Εάν δεν είναι δυνατόν και μια απόφαση ληφθεί με πλειοψηφία, τότε οι μειοψηφούντες έχουν το δικαίωμα να δημοσιοποιήσουν την άποψη τους, με τη διευκρίνιση ότι δεν αποτελεί απόφαση του φορέα.

δ) Μέλος που έχει εκλεγεί σε όργανο δεν μπορεί, με καμία αιτιολογία, να αναστείλει τη συμμετοχή του σε αυτό. Σε περίπτωση που δηλώσει ότι αναστέλλει τη συμμετοχή του, θεωρείται ότι έχει παραιτηθεί και αντικαθίσταται.

ε) Η παραίτηση μέλους από όργανο στο οποίο έχει εκλεγεί, δεν επηρεάζει για κανένα λόγο την αρχή της εναλλαγής, όπως ορίζεται σε αντίστοιχα άρθρα του παρόντος καταστατικού.

στ) Σε κάθε εκλογή οργάνων, εάν ο αριθμός των υποψηφίων είναι μικρότερος ή και ίσος με τον αριθμό των θέσεων, 80% των υποψηφίων εκλέγονται ως τακτικά μέλη και οι υπόλοιποι/υπόλοιπες ως αναπληρωματικά.

8 ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Το Συνέδριο είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του φορέα και οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για όλα τα άλλα όργανα.

α) Το Συνέδριο συγκαλείται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο μία φορά το έτος, σε καμία όμως περίπτωση σε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 16 μηνών.

β) Η απόφαση για τη σύγκληση του Συνεδρίου γνωστοποιείται στα μέλη τουλάχιστον δύο μήνες πριν τη διεξαγωγή του.

γ) Οι προσυεδριακές διαδικασίες περιλαμβάνουν τα κάτωθι:

1. Σύγκληση των Πολιτικών Κινήσεων.
2. Σύγκληση των περιφερειακών συνδιασκέψεων.

δ) Η αναλογία του αριθμού των συνέδρων προς το συνολικό αριθμό των μελών του φορέα, καθορίζεται κάθε φορά με απόφαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου, έτσι ώστε ο συνολικός αριθμός συνέδρων να μην υπερβαίνει τους πεντακόσιους.

ε) Η συμμετοχή των μελών στις προσυεδριακές διαδικασίες και το Συνέδριο είναι κατ' αρχήν αυτοπρόσωπη.

ζ) Εφόσον δεν καθοριστεί από το Πανελλαδικό Συμβούλιο αναλογία συνέδρων προς μέλη, τότε η αντιπροσώπευση ενός μέλους στο Συνέδριο ή στην περιφερειακή συνδιάσκεψη που προηγείται είναι δυνατή με αναλογία 1 προς 2, δηλαδή ένα μέλος ψηφίζει για λογαριασμό του και για ένα ακόμη μέλος.

η) Για να αντιπροσωπευθεί ένα μέλος στο Συνέδριο, απαιτείται να συμμετέχει σε μια τουλάχιστον από τις συνελεύσεις (στην Πολιτική Κίνηση ή την περιφερειακή συνδιάσκεψη) που προηγούνται (βλ. γ), ταυτοχρόνως με τον αντιπρόσωπό του.

θ) Ομοίως, για να αντιπροσωπευθεί ένα μέλος στην περιφερειακή συνδιάσκεψη, απαιτείται να συμμετέχει στη συνέλευση της Πολιτικής Κίνησης, ταυτοχρόνως με τον αντιπρόσωπό του.

8.1 Αρμοδιότητες:

Βασικές αρμοδιότητες του Τακτικού Συνεδρίου είναι:

- α) Η διαμόρφωση των πολιτικών και προγραμματικών θέσεων του φορέα.
- β) Η εκλογή οργάνων του φορέα.
- γ) Η έγκριση του ετήσιου απολογισμού και οικονομικού απολογισμού του φορέα, η έγκριση του ετήσιου προγραμματισμού.

9 ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Έκτακτο Συνέδριο συγκαλείται για σημαντικά και επείγοντα θέματα εφόσον το αποφασίσει το Πανελλαδικό Συμβούλιο, με απόλυτη πλειοψηφία ή ζητηθεί γραπτώς από το 25% των μελών.

- α) Το Έκτακτο Συνέδριο έχει συγκεκριμένη ημερήσια διάταξη και πρέπει να διεξαχθεί σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των δύο μηνών, από την υποβολή του αιτήματος.
- β) Στο Συνέδριο συμμετέχουν τα μέλη που συμμετείχαν ή είχαν εξουσιοδοτηθεί να συμμετέχουν στο αμέσως προηγούμενο Τακτικό Συνέδριο.
- γ) Εάν, για το ίδιο θέμα, πληρούνται οι προϋποθέσεις και για τη σύγκληση Έκτακτου Συνεδρίου και τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, τότε συγκαλείται Έκτακτο Συνέδριο.

10 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ

- α) Βασική οργανωτική μονάδα του φορέα είναι η Πολιτική Κίνηση.
- β) Κάθε Πολιτική Κίνηση αποτελείται από μέλη που συνδέονται μεταξύ τους, είτε γιατί δραστηριοποιούνται στον ίδιο γεωγραφικό χώρο είτε γιατί μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και δράσεις.
- γ) Κάθε Πολιτική ή θεματική Κίνηση πρέπει να έχει τουλάχιστον πέντε (5) μέλη.
- δ) Κάθε Πολιτική Κίνηση εκλέγει με ετήσια θητεία τουλάχιστον ένα συντονιστή/ μια συντονίστρια, με ευθύνη του οποίου/της οποίας ενημερώνει το Πανελλαδικό Συμβούλιο για τη σύστασή της, τον αριθμό και τα ονόματα των μελών που την απαρτίζουν και, στη συνέχεια, επικοινωνεί και συντονίζεται με τα άλλα περιφερειακά όργανα.
- ε) Συντονιστής/συντονίστρια Πολιτικής Κίνησης δεν μπορεί να είναι συγχρόνως και μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας.
- στ) Οι Πολιτικές Κινήσεις έχουν την εσωτερική οργάνωση που επιθυμούν. Ανώτερο όργανό τους είναι η συνέλευση των μελών, η οποία συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση, τουλάχιστον μία φορά κάθε 3 μήνες.
- ζ) Η συνέλευση των μελών μιας Πολιτικής Κίνησης συνέρχεται εκτάκτως όταν το ζητήσει το ¼ των μελών της, που έχουν εκπληρώσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

11 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

- α) Οι Πολιτικές Κινήσεις συγκροτούν οργανώσεις σε επίπεδο δήμου, νομού και περιφέρειας.
- β) Οι περιφερειακές αυτές οργανώσεις συστήνονται με συνελεύσεις των μελών των Πολιτικών Κινήσεων του δήμου, του νομού ή της περιφέρειας, εκλέγουν Γραμματεία ή/και συντονιστή και λειτουργούν με αυτοτέλεια, στο πλαίσιο της ιδρυτικής διακήρυξης, των θέσεων του φορέα και του παρόντος καταστατικού.

12 ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Το Πανελλαδικό Συμβούλιο έχει πολιτικό και εκτελεστικό ρόλο. Απαρτίζεται από 34 μέλη και η θητεία του αρχίζει αμέσως μετά το Συνέδριο που το εκλέγει και λήγει με την έναρξη του επόμενου Συνεδρίου.

12.1 Αρμοδιότητες

α) Αποφασίζει για ζητήματα που απαιτούν άμεση δράση, σύμφωνα με τις προγραμματικές θέσεις του φορέα, τις πολιτικές του αρχές και τις αποφάσεις των Συνεδρίων και των δημοψηφισμάτων.

β) Εξειδικεύει και υλοποιεί τις πολιτικές που αποφασίζονται στα Συνέδρια του φορέα.

γ) Συντονίζει τις δράσεις σε εθνικό επίπεδο.

δ) Συγκαλεί τα Συνέδρια. Ετοιμάζει την ημερήσια διάταξη, προτάσεις για τη διαδικασία και προτείνει πολιτικά θέματα για συζήτηση από τους συνέδρους. Στο πλαίσιο αυτό, οφείλει να ενσωματώνει προτάσεις και από τα άλλα όργανα και τις συλλογικότητες του φορέα (περιφερειακές οργανώσεις, Πολιτικές Κινήσεις, Θεματικές Επιτροπές, κλπ).

ε) Εγκρίνει τον προϋπολογισμό και τον οικονομικό απολογισμό του φορέα. Ορίζει την Οικονομική Επιτροπή για τον έλεγχο των οικονομικών. Αποφασίζει ή όχι για την επιδότηση του κόστους μετακίνησης των μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου, ανάλογα προς τις τρέχουσες οικονομικές δυνατότητες του φορέα.

στ) Αποφασίζει για τις σχέσεις του φορέα με άλλα κόμματα και οργανισμούς, στην Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο.

ζ) Αποφασίζει για την έκδοση πληροφοριακού υλικού, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και για την εφημερίδα.

η) Εποπτεύει τις σχέσεις με τα ΜΜΕ και τη διαχείριση της ιστοσελίδας.

θ) Εγκρίνει τον ετήσιο απολογισμό πεπραγμένων και τον προγραμματισμό δράσης του φορέα.

ι) Ορίζει Ομάδες Κοινοβουλευτικής Στήριξης των βουλευτών και ευρωβουλευτών.

ια) Εγκρίνει την πρόσληψη προσωπικού.

ιβ) Ψηφίζει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του, όπως και για τη Γραμματεία, που έχει υποχρεωτική ισχύ και κατανέμει αρμοδιότητες μεταξύ των μελών του. Η πρόταση για αλλαγή του κανονισμού λειτουργίας πρέπει να έχει αποσταλεί στα μέλη του ΠΣ τουλάχιστον 30 μέρες πριν τη συνεδρίαση του ΠΣ που θα αποφασίσει για οποιαδήποτε αλλαγή. Σε περίπτωση αλλαγής του κανονισμού λειτουργίας, ο νέος κανονισμός εφαρμόζεται από την επόμενη συνεδρίαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου ή της Γραμματείας αντίστοιχα.

ιγ) Ορίζει τους εκπροσώπους του φορέα στο Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα και άλλα Πράσινα Δίκτυα ή φόρα (Βαλκανικό, κλπ).

ιδ) Καθορίζει την αναλογία του αριθμού των συνέδρων προς το συνολικό αριθμό των μελών του φορέα.

ιε) Καθορίζει το ύψος της συνδρομής και του τέλους εγγραφής.

ιστ) Με ευθύνη του Π.Σ. συγκροτούνται και λειτουργούν **θεματικές ομάδες** με σκοπό:

- Την παρακολούθηση και παρέμβαση στα αντίστοιχα ζητήματα της ελληνικής κοινωνίας, τη διοργάνωση δράσεων, σεμιναρίων, ημερίδων και εκδηλώσεων, τη συγγραφή ανακοινώσεων
- Την επιστημονική επεξεργασία και τη διαμόρφωση θέσεων και προτάσεων του κόμματος, κυρίως μέσα από διαδικασίες διαβούλευσης με αντίστοιχες κινήσεις πολιτών, επιστημονικούς φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Οι απόψεις της θεματικής ομάδας γίνονται επίσημες θέσεις του φορέα μετά την έγκρισή τους από πανελλαδικά όργανα.
- Την επαφή με κινήσεις πολιτών και φορέων που δραστηριοποιούνται στο αντίστοιχο αντικείμενο
- Την ολοκλήρωση συγκεκριμένων εργασιών που τους ανέθεσε το ΠΣ
- Την κωδικοποίηση των διαφορετικών απόψεων, όταν, για το θέμα που επεξεργάζεται η ομάδα, επίκειται απόφαση συνεδρίου ή Π.Σ..

Το ΠΣ καθορίζει το πλήθος και τις αρμοδιότητες των θεματικών ομάδων. Ορίζει επίσης υπεύθυνο μέλος του ΠΣ για κάθε θεματική ομάδα, που ενημερώνεται για όλες τις δραστηριότητες ενώ η ομάδα ορίζει έναν ή περισσότερους συντονιστές, μέλη των ΟΠ.

Μια θεματική ομάδα πρέπει να έχει τουλάχιστον πέντε (5) μέλη και βρίσκεται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τουλάχιστον το 40% των μελών της, με τη δυνατότητα η συνεδρίαση να γίνεται και με τη χρήση μέσων τηλεπικοινωνίας.

Δικαίωμα συμμετοχής στις θεματικές ομάδες έχουν και μη μέλη του κόμματος.

Η θεματική ομάδα δεν μπορεί να δημοσιοποιεί αποφάσεις, στις οποίες υπάρχουν δηλωμένες διαφωνίες στο φορέα και δεν έχουν ψηφιστεί από το Π.Σ. ή το συνέδριο.

ιζ) Προωθεί τη συμμετοχή των μελών στα όργανα του κόμματος μέσα από προτάσεις για τη διευκόλυνσή της και για την εξάλειψη των εμποδίων που τη δυσκολεύουν (γυναίκες, γονείς, ΑΜΕΑ κ.α.) καθώς και τη συγκρότηση «Επιτροπής για την Προώθηση της Συμμετοχής».

12.2 Σύνοψη και εκλογή του Πανελλαδικού Συμβουλίου

Από τα 34 μέλη του Πανελλαδικού Συμβουλίου, 9 εκλέγονται στο Συνέδριο και 25 στις περιφερειακές συνδιασκέψεις που αντιστοιχούν στις δεκατρείς Διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, ως ακολούθως:

- Διοικητική περιφέρεια Αττικής: 11 μέλη
- Διοικητική περιφέρεια Θεσσαλονίκης : 3 μέλη
- Λοιπές (11) Περιφέρειες: 11 μέλη (από 1).

Σε περίπτωση αλλαγής των διοικητικών περιφερειών, το Πανελλαδικό Συμβούλιο οφείλει να ανακαταλείπει τις έδρες, χωρίς να παραβιάζεται η σημερινή εκπροσώπηση.

Στις εκλογές ανάδειξης μελών του Π.Σ. στις οποίες εκλέγονται τουλάχιστον 3 μέλη, το 1/3 των εκλεγέντων είναι υποχρεωτικά γυναίκες.

12.3 Εκλογή στις περιφερειακές συνδιασκέψεις

α) Η εκλογή μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου στις περιφερειακές συνδιασκέψεις γίνεται με μυστική ψηφοφορία.

β) Στα ψηφοδέλτια τίθεται ένας σταυρός προτίμησης για τις Διοικητικές Περιφέρειες που εκλέγουν ένα μέλος, 2 σταυροί για τη Διοικητική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης ενώ για τη Διοικητική Περιφέρεια Αττικής ισχύει ο αριθμός των εκλεγομένων μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου, διαιρούμενος δια δυο και στρογγυλευόμενος προς τα επάνω.

γ) Οι Διοικητικές Περιφέρειες Αττικής και Θεσσαλονίκης, έχουν το δικαίωμα να διαιρεθούν σε υποπεριφέρειες, εάν ο συνολικός αριθμός των μελών τους υπερβαίνει τα 300. Η συνέλευση που θα αποφασίσει τη διαίρεση αυτή, θα καταλείπει τους εκπροσώπους ανάλογα με τον αριθμό των μελών. Η διαίρεση θα ισχύσει από την εκλογή του επομένου Πανελλαδικού Συμβουλίου.

δ) Οι περιφερειακές οργανώσεις που αντιστοιχούν στις Διοικητικές Περιφέρειες, εκλέγουν και αναπληρωματικά μέλη του Πανελλαδικού Συμβουλίου, ως ακολούθως:

- η Αττική: 6 (έξι)
- η Θεσσαλονίκη: 2 (δύο)
- οι υπόλοιπες: 11 (από 1).

ε) Σε όσες Διοικητικές Περιφέρειες δεν υπάρχουν περισσότερα από 10 μέλη του φορέα, η αντίστοιχη θέση του μέλους στο Πανελλαδικό Συμβούλιο μένει κενή.

στ) Η εκλογή από τις προαναφερθείσες Διοικητικές Περιφέρειες γίνεται στην προσυνεδριακή περίοδο και τα μέλη που εκλέγονται πρέπει να είναι γνωστά στο Συνέδριο.

12.4 Εκλογή στο Συνέδριο

α) Από τα 9 μέλη του Πανελλαδικού Συμβουλίου που εκλέγονται στο Συνέδριο, τα 5 εκλέγονται από την Αττική και τα 4 από την περιφέρεια ενώ εκλέγονται και από 2 αναπληρωματικά μέλη αντιστοίχως.

β) Κατά την ψηφοφορία τίθενται μέχρι 3 σταυροί προτίμησης για την Αττική και μέχρι 2 για την περιφέρεια.

Τα μέλη του Πανελλαδικού Συμβουλίου δεν μπορούν να συμμετέχουν στο όργανο αυτό για περισσότερες από τρεις (3) συνεχόμενες θητείες.

Θητεία θεωρείται το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί σε κάθε εκλογή από το Συνέδριο, ανεξάρτητα από τη διάρκειά της. Παραίτηση από το όργανο δεν θεωρείται διακοπή της θητείας.

Σε περίπτωση αντικατάστασης παραιτηθέντος μέλους του Πανελλαδικού Συμβουλίου από επιλαχόντα, εάν η συμμετοχή του δεύτερου στο όργανο είναι μικρότερη των 6 μηνών, δεν θεωρείται θητεία.

Στην εκλογή του Πανελλαδικού Συμβουλίου, εάν ο αριθμός των υποψηφίων είναι μικρότερος ή και ίσος με τον αριθμό των θέσεων, 80% των υποψηφίων εκλέγονται ως τακτικά μέλη και οι υπόλοιποι/υπόλοιπες ως αναπληρωματικά.

12.5 Εσωτερική λειτουργία

α) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση τουλάχιστον μια φορά στους 2,5 μήνες.

β) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τουλάχιστον τα μισά του μέλη.

γ) Σε κάθε συνεδρίαση ορίζονται η ημερομηνία και ο τόπος διεξαγωγής της επόμενης. Οι συνεδριάσεις είναι ανοιχτές.

δ) Οι μισές συνεδριάσεις του Πανελλαδικού Συμβουλίου επιδιώκεται να γίνονται εκτός της έδρας του φορέα, εφόσον ζητηθεί από το 40% των μελών του.

Με απόφαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου ορίζεται, ανάλογα προς τις τρέχουσες οικονομικές δυνατότητες του φορέα, επιδότηση του κόστους μετακίνησης των μελών του.

ε) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο συνέρχεται εκτάκτως όταν ζητηθεί από το 25% των μελών του.

στ) Μέλος του Συμβουλίου που απουσιάζει από δύο συνεχόμενες συνεδριάσεις χωρίς να υπάρχουν λόγοι ανωτέρας βίας, θεωρείται ότι έχει παραιτηθεί και αντικαθίσταται.

ζ) Στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου κρατούνται πρακτικά τα οποία είναι στη διάθεση των υπολοίπων οργάνων, των Πολιτικών Κινήσεων και των μελών του φορέα.

η) Τα μέλη του φορέα μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις του Πανελλαδικού Συμβουλίου και, κατά την κρίση του προεδρεύοντος, μπορούν να παίρνουν και το λόγο.

θ) Οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται με συναίνεση. Εάν αυτό δεν είναι δυνατόν μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα και υπάρχει ανάγκη άμεσης λήψης απόφασης, το θέμα τίθεται σε ψηφοφορία.

13 ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Η Εκτελεστική Γραμματεία είναι υπεύθυνη για την καθημερινή λειτουργία του φορέα και παίρνει αποφάσεις για ζητήματα που απαιτούν άμεση δράση, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Πανελλαδικού Συμβουλίου και την πολιτική του φορέα, όπως έχει διαμορφωθεί από το Συνέδριο.

α) Απαρτίζεται από έξι τακτικά μέλη και δύο αναπληρωματικά, τα οποία εκλέγονται μεταξύ των μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

β) Τουλάχιστον τα τρία από τα έξι μέλη είναι από την Αττική και τα υπόλοιπα από την περιφέρεια.

γ) Τα μέλη της Γραμματείας είναι άμεσα ανακλητά από το Πανελλαδικό Συμβούλιο και δεν μπορούν να είναι μέλη του οργάνου για περισσότερα από δυο συνεχή έτη. Μπορούν να επανέλθουν μετά από τουλάχιστον ένα ημερολογιακό έτος.

δ) Παραίτηση μέλους ή προσωρινή αναστολή της συμμετοχής του στη Γραμματεία για καταστατικούς λόγους (π.χ. συμμετοχή σε ψηφοδέλτιο) δεν θεωρείται διακοπή της θητείας του.

13.1 Αρμοδιότητες

α) Η δημόσια εκπροσώπηση του φορέα, στην οποία περιλαμβάνονται:

- οι σχέσεις με τα ΜΜΕ

- η διαχείριση της ιστοσελίδας.
- β) Η έκδοση έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού.
- γ) Η προετοιμασία των συνεδριάσεων του Πανελλαδικού Συμβουλίου (ημερήσια διάταξη, εισηγήσεις, κλπ).
- δ) Η υλοποίηση των αποφάσεων του Πανελλαδικού Συμβουλίου και η τελική εξειδίκευση των αποφάσεών του, αν αυτό απαιτείται.
- ε) Η διαχείριση της λειτουργίας του φορέα (γραφεία, προσωπικό, κλπ)
- στ) Η υλοποίηση της πολιτικής που έχει αποφασιστεί.
- ζ) Ο συντονισμός και η εποπτεία της λειτουργίας της Επιτροπής Εκλογικού Αγώνα, και η ευθύνη υλοποίησης των εκστρατειών.
- η) Ο συντονισμός των θεματικών ομάδων.
- θ) Η ενημέρωση των μελών για τις δραστηριότητες του φορέα σε όλους τους τομείς λειτουργίας του, που εντάσσονται στις αρμοδιότητες της Γραμματείας.
- ι) Η τήρηση αρχείου με τα πρακτικά, τα κείμενα και τα έγγραφα των Συνεδρίων.
- ια) Η εκπροσώπηση του φορέα και η διαχείριση των σχέσεών του με άλλα κόμματα και φορείς, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

Η Γραμματεία συνεδριάζει τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα, με τη δυνατότητα η συνεδρίαση να γίνεται και με τη χρήση μέσων τηλεπικοινωνίας.

Οι αποφάσεις λαμβάνονται στο πνεύμα της συναίνεσης ή, εάν χρειαστεί, με πλειοψηφία επί του συνόλου των 6 μελών.

14 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΚΛΟΓΕΣ – ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

14.1 Εκλογές στην περιφέρεια (Νομαρχιακές, δημοτικές)

α) Η απόφαση για τη συμμετοχή ή όχι στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές λαμβάνεται από τις αντίστοιχες συλλογικότητες του φορέα.

β) Ομοίως, οι ίδιες συλλογικότητες επιλέγουν τους υποψήφιους και τις υποψήφιες στους περιφερειακούς θεσμούς.

γ) Το κόμμα στηρίζει ή όχι τις επιλογές αυτές με απόφαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

δ) Κάθε περιφερειακή οργάνωση καθορίζει τη σχέση που θα διατηρεί με τους εκλεγμένους στους θεσμούς της αντίστοιχης περιφέρειας.

14.2 Κεντρικές εκλογές (Βουλευτικές, Ευρωεκλογές)

Το συνέδριο που αποφασίζει τη συμμετοχή σε κεντρικές εκλογές, ορίζει **Επιτροπή Εκλογικού Αγώνα** (ΕΕΑ), η οποία και είναι υπεύθυνη για το συντονισμό της εκλογικής εκστρατείας. Λογοδοτεί στο Πανελλαδικό Συμβούλιο, τα μέλη της είναι άμεσα ανακλητά από αυτό. Το Πανελλαδικό Συμβούλιο μπορεί να ορίσει νέα μέλη της.

A. Βουλευτικές

α) Η επιλογή των υποψηφίων, για την κατάρτιση των ψηφοδελτίων, γίνεται από τις αντίστοιχες περιφερειακές οργανώσεις του φορέα.

β) Το κόμμα, είτε με το Συνέδριο είτε με το Πανελλαδικό Συμβούλιο, μπορεί να αρνηθεί επιλογές με πλειοψηφία 2/3.

γ) Όπου δεν υπάρχει περιφερειακή οργάνωση των Οικολόγων Πράσινων, την κατάρτιση των ψηφοδελτίων αναλαμβάνει το Πανελλαδικό Συμβούλιο.

δ) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο ορίζει Ομάδα Κοινοβουλευτικής Στήριξης των βουλευτών, με γνωμοδοτικό χαρακτήρα, στην οποία συμμετέχει τουλάχιστον ένας εκπρόσωπος της περιφέρειας από την οποία προέρχεται κάθε βουλευτής.

B. Ευρωεκλογές

α) Η επιλογή των υποψηφίων και η σειρά τους στο ψηφοδέλτιο αποφασίζονται με Συνέδριο ή/ και άμεση ψηφοφορία των μελών.

β) Το Πανελλαδικό Συμβούλιο ορίζει Ομάδα Στήριξης των ευρωβουλευτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με γνωμοδοτικό χαρακτήρα.

Βουλευτές και ευρωβουλευτές δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην Εκτελεστική Γραμματεία για όσο χρόνο διαρκεί η θητεία τους. Το ίδιο ισχύει, κατά την προεκλογική περίοδο, και για υποψήφιους κεντρικών εκλογών που χρειάζονται σταυρό προτίμησης.

Βουλευτές και ευρωβουλευτές που έχουν εκλεγεί με ψηφοδέλτια των Οικολόγων Πράσινων, παραιτούνται στο μέσον της συνολικής τους θητείας. Τη θέση τους παίρνει ο αμέσως επόμενος στη λίστα ή στη σειρά σταυρών προτίμησης.

15 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

15.1 Έσοδα

Τα έσοδα του φορέα προέρχονται από:

α) τις συνδρομές των μελών του και τα τέλη εγγραφής. Το 25% της συνδρομής κάθε μέλους αποδίδεται στην Πολιτική Κίνηση, στην οποία ανήκει.

β) εκδηλώσεις, πώληση εντύπων και άλλες δραστηριότητές του

γ) τις αποζημιώσεις μελών του που έχουν εκλεγεί σε θεσμικά όργανα, όπως ορίζεται στην παρ. 15.2

δ) από οικονομικές προσφορές ή ενισχύσεις, εφόσον δεν τίθενται όροι ή προϋποθέσεις.

15.2 Γενικές αρχές

α) Τα έσοδα της διάταξης 15.1 εισπράττονται υπό τις προϋποθέσεις και τους όρους των διατάξεων της Νομοθεσίας για τα οικονομικά των κομμάτων.

β) Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες του φορέα πρέπει να αποδεικνύονται με παραστατικά.

γ) Μέλη που εκλέγονται σε θεσμικά όργανα υποχρεούνται να καταβάλουν στο φορέα το 50% της αποζημίωσής τους.

δ) Για τη διασφάλιση της οικονομικής διαφάνειας του φορέα, κάθε εξάμηνο δημοσιεύεται οικονομικός απολογισμός, σε έντυπό του.

ε) Το φορέα δεσμεύει οικονομικά μόνον ο ταμίας, τηρουμένων των περιορισμών του άρθρου 15.3.

15.3 Διαχείριση

α) Τη διαχείριση των οικονομικών ασκεί ο ταμίας ο οποίος εκλέγεται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο.

β) Τον ταμία επικουρεί στο έργο του βοηθός, ο οποίος εκλέγεται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο.

γ) Τον έλεγχο των οικονομικών και του έργου του ταμία και του βοηθού του, ασκεί Οικονομική Επιτροπή που εκλέγεται από το Πανελλαδικό Συμβούλιο.

δ) Η θητεία όλων αυτών των οργάνων διαρκεί όσο και αυτή του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

15.4 Υποχρεώσεις του ταμία

α) Ο ταμίας διατηρεί βιβλίο εσόδων-εξόδων, αποδίδει σύντομο οικονομικό απολογισμό σε κάθε τακτική συνεδρίαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου για την περίοδο μεταξύ των δύο συνεδριάσεων και συντάσσει έγγραφο οικονομικό απολογισμό-προϋπολογισμό σε κάθε Τακτικό Συνέδριο.

β) Ο ταμίας δεν μπορεί να διαχειρισθεί ποσό μεγαλύτερο των 150 (εκατόν πενήντα) Ευρώ χωρίς την έγκριση του Πανελλαδικού Συμβουλίου και, σε αδυναμία σύγκλησής του, της Εκτελεστικής Γραμματείας.

γ) Ο ταμίας απαγορεύεται να διατηρεί τραπεζικό λογαριασμό του φορέα στο όνομά του.

15.5 Περιουσία του φορέα

Η περιουσία του φορέα, σε περίπτωση διάλυσής του, αποδίδεται υποχρεωτικά σε οικολογικούς και κοινωνικούς σκοπούς. Σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να μεταβιβαστεί σε φυσικά πρόσωπα ή σχήματα που ενδεχομένως να προέλθουν από τη διάλυσή του, ανεξαρτήτως πολιτικού και οργανωτικού στίγματος.

16 ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Εκπρόσωπος του φορέα κατά Νόμο είναι τα τακτικά μέλη της εκάστοτε Γραμματείας ως σύνολο και για όσο καιρό διαρκεί η θητεία της.

17 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ

α) Τροποποίηση του καταστατικού γίνεται μόνο με απόφαση Συνεδρίου, που λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία, τουλάχιστον 2/3 του συνολικού αριθμού των συνέδρων.

β) Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ζητηθεί από το 25% των μελών εγγράφως ή την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του Πανελλαδικού Συμβουλίου.

γ) Η απόφαση για τροποποίηση του καταστατικού πρέπει να ανακοινωθεί στα μέλη τουλάχιστον δύο μήνες πριν.

δ) Οι προτάσεις των μελών πρέπει να σταλούν εγγράφως στην Επιτροπή που ορίζεται για το σκοπό αυτό, τουλάχιστον τέσσερις εβδομάδες πριν τη διεξαγωγή του Συνεδρίου.

18 ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ – ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΟ ΚΟΜΜΑ

α) Το κόμμα μπορεί να διαλυθεί:

-εάν δεν συγκληθεί Συνέδριο για τρία συνεχή χρόνια, εφόσον αυτό δεν οφείλεται σε λόγους ανωτέρας βίας

-με απόφαση Συνεδρίου, που λαμβάνεται από το 75% των συνέδρων.

β) Προσχώρηση του φορέα σε άλλο κόμμα μπορεί να γίνει με απόφαση Συνεδρίου που λαμβάνεται από το 75% των συνέδρων.

ΑΘΗΝΑ, 30 Μαρτίου 2008

Βιβλιογραφία

- Ακό Π., «*Ιστορία της οικολογίας*», Μετάφραση Γεωργία Φερχάγκεν, επιστημονική επιμέλεια Λία Τσακαλία, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 1991
- Άριστοτέλης, «*Πολιτικά*», Γ 1, 1-4/6/12
- Βοϊκλής Γ. «*Οικολογισμός*», Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα, 1992
- Barry J., “*Environment and Sosial Theory*”, Routledge-Taylor & Francis Group, Third Edition, London, 1999
- Biehl J. (1993), «*Η αφομοίωση των ευρωπαϊών Πράσινων: από κινήματα σε κοινοβουλευτικά κόμματα*», Κοινωνία και φύση
- Bookchin Murray, «*Τι είναι Κοινωνική Οικολογία, Βιβλιοπέλαγος, μτφρ. Μάκης Κορακιανίτης*», Αθήνα, 2000
- Bookchin Murray, «*Ένας Φιλοσοφικός Νατουραλισμός*”, Κοινωνία και Φύση 2», Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 1992
- Bookchin Murray, «*The Ecology of Freedom, The Emergence and Dissolution of Hierarchy*», Black Rose Books, Montreal- New York, 1991
- Bookchin Murray, «*Η σύγχρονη οικολογική κρίση*», εκδ. Βιβλιοπέλαγος, Αθήνα, 1993
- Brundtland Gro Harlem, «*Notre avenir à tous*», «*Rapport de la commission mondiale pour l’environnement et le développement* », Fleuve, Montreal, 1987.
- Clapp J., Dauvergne P., “*Paths to a Green World – The Political Economy of the Global Environment* ”, MIT Press, Massachusetts, 2005
- Γούναρης Αλκιβιάδης, Δοκίμιο: «*Η Κοινωνική Οικολογία και ο Κομμουναλισμός του Murray*» Bookchin, www.filosofia.gr, 9/2005
- Διαμαντόπουλος Δ. «*Οικολογισμός και πολιτική*», Παπαζήσης, Αθήνα, 1992
- Dobson A., “*Green Political Thought*”, Routledge-Taylor & Francis e-Library, Fourth Edition, London and New York, 2007
- Doyle T., Mc Eachern D., “*Environment and Politics*”, Routledge-Taylor & Francis Group, Third Edition, London and New York, 2008
- Dryzek J., Honig B., Philips A., “*The Oxford Handbook of Political Theory*”, Oxford University Press, Oxford, 2006
- Forsyth T., “*Critical Political Ecology – The politics of environmental science*”, Routledge-Taylor & Francis Group, London and New York, 2005

Gorz Andre, «Αντίο προλεταριάτο», μετάφραση Στέλιου Μπαμπά, εισαγωγή Ηλία Κατσούλη, Νέα Σκέψη, 1986

Guattari Felix, «Οι Τρεις Οικολογίες», μτφρ. Μ. Σολωμού, Εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991

Guattari Felix, «Οι Τρεις Οικολογίες», μτφρ. Μ. Σολωμού, Εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991

Heynen N., Mc Carthy G., Prudham S. And Robbins P., “Neoliberal Environments – False promises and Unnatural Consequences”, Routledge-Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2007

Καστοριάδης Κ., Κον-Μπέντιτ Ν. «Από την οικολογία στην αυτονομία», Μετάφραση Άλκης Σταύρου, Ράππα, Αθήνα, 1981

Karson.R, «Σιωπηλή άνοιξη», μετάφραση Λ. Κανδηλίδη, Αθήνα: Κάκτος, 1981

Κόντι Λ., «Τι είναι η οικολογία : κεφάλαιο, εργασία και περιβάλλον», Μετάφραση Ιουλία Τσακίρη, Αστέρι, Αθήνα, 1979

Kovel J, and Löwy M., “An Ecosocialist Manifesto”, Paris, 2001

Leopold. A, «The Sand Country Almanac», New York: Oxford University Press, 1949

Lipietz A., Translated by Slater M. “Green hopes : the future of political ecology”, Polity Press, Cambridge, 1995

Μολυβιάτη Ν., «Περιβάλλον και ελληνική περιφέρεια», Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 1997

Μποτετσάγιας Ι., «ΜΚΟ και Κοινωνία Πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων», Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 27, 2007, σ. 71-95.

Μποτετζάγιας Ιωσήφ, «Αποτελέσματα της έρευνας των μελών των Οικολόγων Πράσινων (2009)», Δημοσιευμένο Κείμενο Εργασίας υπό εξέλιξη έρευνας στο διαδικτυακό ιστότοπο του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ντυμόν Ρ., Λαλόντ Μ., Μοσκοβιτσιό Σ., Ριμπς Ζ.Π., «Οικολόγοι και πολιτική: οι Ρενέ Ντυμόν, Μπρις Λαλόντ, Σερζ Μοσκοβιτσιό συζητούν με τον Ζαν Πωλ Ριμπς», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1999

O'Connor James, “Natural Causes: Essays in Ecological Marxism”, New York: Guilford, 1998

Porter P., Sheppard E. “A World of difference: Society, Nature, Development”, Guilford Press, New York, 1998

Qingzhi Huan, «*Eco-socialism in an Era of Capitalist Globalisation: Bridging the West and the East*», Springer eBook, Springer, 2010
Rootes A. Chr., «*Environmental movements and green parties in western and eastern Europe*», Rediklift M.Moodgate Gr. (επιμ)The international hand-book of environmental sociology, Etgar, 2000, σ. 335-342.

Roegen Nicholas Georgescu, “*Ο νόμος της εντροπίας και το οικονομικό πρόβλημα*”, μετ. Θ. Ανθογαλίδου, Το εικονικό σχολείο, τεύχος 1, 1998

Σάμουελ Π., σύνθεση - επιμέλεια κειμένων, «*Οικολογικό μανιφέστο : τι είναι και τι θέλει η οικολογία*», Μετάφραση Δημήτρη Βεργίδη, Εναλλακτικές εκδόσεις "Κομμούνα", Αθήνα 1990

Σκούρτος Μ., Σοφούλης Σ., «*Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα: ανάλυση του περιβαλλοντικού προβλήματος από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών*», Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, 1995

Φουρτούνης Γιώργος, «*Εντροπία και αναγωγισμός: Σημειώσεις για ένα κείμενο του Ν. Γκεοργκέσκου-Ρέγκεν*», Virtual School, The sciences of Education Online, τόμος 1, τεύχος 3, Δεκέμβριος 1998,

Ψαρρέας Πέτρος, «*Θεωρίες για τη σχέση οικονομίας και περιβάλλοντος: μια κριτική προσέγγιση*», Μεταπτυχιακή Διατριβή - Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο - Δ.Π.Μ.Σ., 08/02/2008

Urwin D. (1990), «*Green politics in Western Europe*», Social Studies Review, τ.4, σελ.152-157

Αρθρογραφία

Αγγελόπουλος Γιώργος, «*Ομίχλη στη Στοκχόλμη - Η Κεντροδεξιά νίκησε αλλά χωρίς πλειοψηφία θα δυσκολευτεί να κυβερνήσει*», Τα Νέα, 21/09/2010

Αντωνόπουλος Θωδωρής, «*Οικολογία*», Υποβρύχιο-τεύχος 49, Οκτώβριος 2009

Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, «*Το ελληνικό περιβαλλοντικό κίνημα: απο τη γενεση στην ενσωματωση του, ελληνική επιθεωρηση πολιτικής επιστημης*», τχ. 30, Νοέμβριος 2007,

Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, «*Το ελληνικό περιβαλλοντικό κίνημα: απο τη γενεση στην ενσωματωση του, ελληνική επιθεωρηση πολιτικής επιστημης*», τχ. 30, Νοέμβριος 2007,

Αλεξανδρόπουλος Στέλιος, Σερντεδάκης Ιωσήφ, Μποτετσάγιας Ιωσήφ, «*Το ελληνικό περιβαλλοντικό κίνημα: απο τη γενεση στην ενσωματωση του, ελληνική επιθεωρηση πολιτικής επιστημης*», τχ. 30, Νοέμβριος 2007,

Burns J., “Green party got lost when it took the wrong left turn”, Times, London, 2003

Carty T., "Green groups set tests for environmental leadership", Ecologist, London, 2007

Γεωργιάδου Βασιλική, «Τρεις μύθοι και μισή αλήθεια», Ελευθεροτυπία, 26/05/2009

Γεωργιάδου Βασιλική, «Η Αριστερά, η Δεξιά και το "μοντέλο του λουτήρα"», Ελευθεροτυπία, 20/05/2010.

Γιαλκέτσης Θανάσης, «Σημειωματάρια Ιδεών», Ελευθεροτυπία, 21/01/07

Zerzan John "Why primitivism", <http://johnzerzan.net>, 2002

Καραγεωργακάκης Σταύρος, «Μάρει Μπούκτσιν, ο στοχαστής της ελευθερίας και της οικολογίας», περιοδικό Ευτοπία, τεύχος 14, 02/2007

Κουκουράκης Γιώργος, «Μετά από δεκαπέντε χρόνια στο κατώφλι της Βουλής οι οικολόγοι», <http://www.publicissue.gr/1016/eco/>, 13/12/2008

Kingsnorth P. "Teddy Goldsmith: godfather of green", Economist, London, 2009

Λαμπρέλλης Δημήτρης, «Η πολιτική προοπτική της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση. Από την ψευδο-οικολογία στην πραγματική οικολογία», Περιοδικό Φιλοσοφείν, Ιανουάριος 2010

Μανιάτης Λενίδας, «Το Χρονικό του Οικολογικού Κινήματος», <http://www.oikologos.gr>

Μανιάτης Λ., «Νίκη - πρόκληση για τους Οικολόγους Πράσινους», Οικολογική Επιθεώρηση, Αθήνα, 2009

Μανιάτης Λ., «Η δημοσκοπική εκτίναξη των Οικολόγων Πράσινων», Οικολογική Επιθεώρηση, Αθήνα, 2009

Μαυρής Γ., «Οι μισοί Έλληνες δεν εμπιστεύονται τις κυβερνήσεις, Μεγάλη η διαφθορά στη χώρα, πιστεύει το 92%», Η Καθημερινή, 13/06/2010

Μελισσάρης Σταύρος, «"Πράσινη" η Ευρώπη», www.newstime.gr, 14/06/2009

Μπλιώνης Γ., «Πράσινοι και Ευρωεκλογές 2004», Οικολογική Επιθεώρηση, Αθήνα, 2004

Σάμουελ Π. «Σκέψεις για την οικολογία», Ουτοπία: διμηνιαία έκδοση θεωρίας και πολιτισμού, 1997

Σκορδούλης Κώστας, «Οικοσοσιαλισμός: Φιλοσοφία και Πολιτική», <http://socialist-ecology.blogspot.com>

Σχίζας Γιάννης, «Οικολογικό Κίνημα και Οικολόγοι Πράσινοι», 2009, <http://www.ardin.gr>

Smith D., "Is There an Ecological Unconscious?", NY Times, New York, 2010

Τρεμόπουλος Μιχάλης, «Σκέψεις για τις σχέσεις αριστεράς και οικολογίας», Εισήγηση σε Εκδήλωση Διαλόγου της Ανανεωτικής Πτέρυγας του ΣΥΝ με θέμα: "Αριστερά και Οικολογία", 14/04/2010, δημοσιευμένη στο www.oikologos.gr

Τσερώνη Αλέξα, «Βαθιά Οικολογία και Βιώσιμη Ανάπτυξη»,
[http:// www.filosofia.gr](http://www.filosofia.gr)

Χατζημπίρος, Κίμων, «Αξιότιμε κ. Υπουργέ Περιβάλλοντος», Ελευθεροτυπία, 15.7.2006.

Φαρφαράς Γιώργος, «Η ελληνική "πράσινη" δεκαετία», Τα ΕΝ ΟΙΚΩ εν δήμο, 12/06/2010

Φωτόπουλος Τάκης, «Η οικολογική κρίση και η δημοκρατία», Ουτοπία: διμηνιαία έκδοση θεωρίας και πολιτισμού, Αθήνα, 1997

Φωτόπουλος Τάκης, «Ριζοσπαστική οικολογία ή περιβαλλοντισμός;», Ελευθεροτυπία, 26/02/2000

Φωτόπουλος Τάκης, «Η οικολογική διάσταση της σημερινής πολυδιάστατης κρίσης», Περικεκτική Δημοκρατία, τεύχος 5, Νοέμβριος 2003

Διαδίκτυο*

<http://www.aebiom.org>

<http://www.ana-mpa.gr>

<http://www.britannica.com>

<http://www.citypress.gr>

<http://www.climnet.org>

<http://www.ecogreens>

<http://ecogreensalonika.wordpress.com>

<http://www.ecologists.gr>

[http:// www.eeb.org](http://www.eeb.org)

<http://www.eurogreens.org>

<http://www.europarl.europa.eu>

<http://www.filoumenos.com>

<http://www.greenparty.org.uk>

<http://www.gruene-bundestag.de>

<http://www.inforse.org/europe>

<http://www.johnzerzan.net/>

<http://www.kathimerini.gr/>

<http://www.lesverts.fr/>

<http://origin.ethnos.gr>

<http://politikoblog.gr>

<http://www.skai.gr/news>

<http://www.social-ecology.org/>

<http://www.thegreenfuse.org/>

<http://www.tovima.gr/>

<http://users.dra.sch.gr>

<http://www.climnet.org>

* Όλοι οι αναφερόμενες στο κείμενο και τις πηγές ιστοσελίδες ήταν προσπελάσιμες ως τις 30/09/2010.

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

--	--	--

--

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000108871